

สรุปผลการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7
เรื่อง พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย :
สู่การตกลึกทางปัญญา

สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

สรุปผลการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7
เรื่อง พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย :
สู่การตกลึกทางปัญญา

พิมพ์ครั้งที่ 1 มิถุนายน 2552
จำนวน 3,000 เล่ม

ISBN 978-611-15-0012-7

จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
328 ถนนศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400
โทรศัพท์ 0-2610-5452-3
โทรสาร 0-2354-5491 และ 0-2354-5530

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์
296 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 40 ถนนจรัญสนิทวงศ์
แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 0-2433-0026-7, 0-2433-8587
โทรสาร 0-2433-8587

สิ่งพิมพ์ สกอ. 024 สมอ. 01/52

คำนำ

ปัจจุบันการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การที่สถาบันอุดมศึกษาจะให้มีความภาพสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้นำสังคมที่ดีได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขตามแนวของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ตลอดจนมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 ที่ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยที่เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” มีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่กำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิต ดังนี้ “บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก”

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความภาพพร้อมสมบูรณ์ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม เป็นสำคัญมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้ส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินงานโครงการบัณฑิตอุดมคติไทยอย่างเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เพื่อการเร่งรัดพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญยิ่ง ให้มีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นบัณฑิตอุดมคติไทยที่มีทั้งความเก่ง ความดี และความสามารถรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อองค์กร และสังคมโดยส่วนรวม สามารถออกไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเพื่อเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศ และยังสามารถกำหนดเป้าหมายในการเร่งรัดการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอุดมคติไทยโดยการพัฒนารูปแบบการสอนและการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมในสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ที่มีเป้าหมายในการดำเนินงานให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศได้อย่างรวดเร็วและมีความคงอยู่อย่างยั่งยืน

เพื่อเป็นการสนับสนุนโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจัดให้มีการประชุมวิชาการระดับชาติขึ้นเป็นครั้งที่ 7 เพื่อการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความภาพสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบัณฑิตไปสู่การเป็นบัณฑิตอุดมคติไทยต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สารบัญ

	หน้า
1. คำนำ	
2. โครงการ	1
3. กำหนดการ	5
4. คำกล่าวรายงาน	7
โดย นางวราภรณ์ สีหนาท	
ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา	
5. คำกล่าวเปิด	9
โดย นางสาวจิรณี ตันตริตนวงศ์	
รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	
6. การบรรยายพิเศษ เรื่อง ทิศทางการพัฒนาบัณฑิตไทยตามแผนพัฒนาอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี	11
โดย นางสาวจิรณี ตันตริตนวงศ์	
รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา	
7. การบรรยาย เรื่อง การพัฒนาสังคมไทยผ่านการอุดมศึกษา	14
โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน	
8. การอภิปราย เรื่อง การบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย	24
โดย ศาสตราจารย์สุภมาศ พนิชศักดิ์พัฒนา	
ดร.มานิต บุญประเสริฐ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติภูมิ มีประดิษฐ์	
ดร.จิรวัดณ์ วีรังกร	
9. การบรรยาย เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมแห่งความสุข	38
โดย อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร	
10. การบรรยาย เรื่อง จิตตปัญญาศึกษากับการพัฒนาสังคมไทย	53
โดย พระธรรมโกศาจารย์	

11. การบรรยาย เรื่อง รูปแบบการพัฒนাবัณฑิตแบบองค์รวม (Whole Person Development) : กรณีศึกษาจาก Lingnan University
โดย Prof. Eoyang Eugene Chen
สรุปโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณยศ ครุกิจโกศล 69
12. การบรรยาย เรื่อง Integrated Learning Program (ILP) การผลิตบัณฑิต
แบบองค์รวม : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น 74
โดย รองศาสตราจารย์สุภาพ ณ นคร
13. การบรรยาย เรื่อง การผลิตบัณฑิตเพื่อสังคมไทยในเวทีโลก 89
โดย ดร.บุญเกียรติ โชควัฒนา
14. อภิปรายระดมความคิดเห็น 102
โดย รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข
รองศาสตราจารย์ ดร.วสิน อิงคพัฒนากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวลิต โอฬาริยกุล
15. สรุปผลการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 และนำเสนอแนวทางการพัฒนา 115
ศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย
โดย รองศาสตราจารย์สุภาพ ณ นคร
ดร.จิรวัดน์ วีรังกร
16. บทสรุป 119
17. บทสังเคราะห์ 136

โครงการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7
เรื่อง พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย :
สู่การตกผลึกทางปัญญา
ระหว่างวันที่ 6 - 7 พฤศจิกายน 2551
ณ ห้องคอนเวนชัน โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ถนนสุขุมวิท 11
กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมีพันธกิจในการให้การศึกษาขั้นสูงทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ การจัดฝึกอบรม และพัฒนาทักษะที่เป็นความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน และประเทศชาติ มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี จัดบริการทางวิชาการและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาได้ดำเนินงานตามภารกิจดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพสมบูรณ์พร้อมทั้งด้านวิชาการวิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม และเป็นผู้นำสังคมที่ดีได้ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ตามแนวของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตลอดจนมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยเป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดี และมีความสุข” มีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่กำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตดังนี้ “บัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก”

กองปรกัษที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ได้กำหนดเป้าหมายของกรอบคือการ “ยกระดับคุณภาพอุดมศึกษาไทย เพื่อผลิตและพัฒนาบุคลากรที่มีคุณภาพสู่ตลาดแรงงานและพัฒนาศักยภาพอุดมศึกษาในการสร้างความรู้และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกาภิวัตน์ รวมทั้งการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่นไทย โดยใช้กลไกของธรรมาภิบาล การเงิน การกำกับมาตรฐาน และเครือข่ายอุดมศึกษาบนพื้นฐานของเสรีภาพและวิชาการ ความหลากหลาย และเอกภาพเชิงระบบ”

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพพร้อมสมบุรณ์ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ คุณธรรม จริยธรรม เป็นสำคัญมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้ส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินงานโครงการบัณฑิตอุดมคติไทยอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี 2540 เพื่อการเร่งรัดพัฒนาศักยภาพนิสิตนักศึกษาซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญยิ่งให้มีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นบัณฑิตอุดมคติไทยที่มีทั้งความเก่ง ความดี และความสามารรถรับผิดชอบตนเอง ต่อองค์กร และสังคมโดยส่วนรวม สามารถออกไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเพื่อเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศ และยังสามารถกำหนดเป้าหมายในการเร่งรัดการพัฒนาศักยภาพบัณฑิตอุดมคติไทยโดยการพัฒนารูปแบบการสั่งสอนและการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ให้มีการปฏิบัติอย่างเหมาะสมในสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ที่มีเป้าหมายในการดำเนินงานให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศได้อย่างรวดเร็ว และมีความคงอยู่อย่างยั่งยืน

เพื่อให้การพัฒนาบัณฑิตก้าวไปสู่ความเป็นบัณฑิตอุดมคติไทยอย่างแท้จริงและเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตให้มีความรู้ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการอุดมศึกษา และกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงจัดให้มีการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 เรื่อง “พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย : สู่อการตกลักทางปัญญา” ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่แนวคิดและทิศทางการดำเนินงานการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยตามแนวการพัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย : สู่อการตกลักทางปัญญา
2. เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยตามแนวการพัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย : สู่อการตกลักทางปัญญา
3. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือของเครือข่ายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

กิจกรรมดำเนินการ

1. กระแส (Theme) ของการประชุมวิชาการครั้งนี้ ได้แก่ “พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย : สู่อการตกลักทางปัญญา”

2. กิจกรรมการบรรยายและการอภิปราย ในประเด็น

“ทิศทางการพัฒนาบัณฑิตไทยตามแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี”

“การพัฒนาสังคมไทยผ่านการอุดมศึกษา”

“การบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย”

“เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมแห่งความสุข”

“รูปแบบการพัฒนาบัณฑิตแบบองค์รวม (Whole Person Development) :

กรณีศึกษาจาก Lingnan University”

“จิตปัญญาศึกษากับการพัฒนาสังคมไทย”

“สอนอย่างไรให้เกิดความงามทางปัญญา”

“การผลิตบัณฑิตเพื่อสังคมไทยในเวทีโลก”

กลุ่มเป้าหมาย จำนวนประมาณ 700 คน

1. ผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
2. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา
3. คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
4. นิสิตนักศึกษา
5. ผู้สนใจทั่วไป
6. อนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย
7. เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

วัน เวลา สถานที่

วันพฤหัสบดีที่ 6 และวันศุกร์ที่ 7 พฤศจิกายน 2551 ณ ห้องคอนเวนชัน โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ สดนนสุขุมวิท 11 กรุงเทพมหานคร

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาได้รับรู้รับทราบแนวคิดและทิศทางการดำเนินงาน การพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยตามแนวทางการพัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิต อุดมคติไทย : สู่การตกผลึกทางปัญญา

2. สถาบันอุดมศึกษาได้แนวทางในการกำหนดทิศทางการขยายผลและพัฒนาการ ดำเนินงานพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยตามแนวทางการพัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่าย บัณฑิตอุดมคติไทย : สู่การตกผลึกทาง

3. สถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย มีความร่วมมือกันในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ และการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

งบประมาณ

จากแผนงบประมาณตามผลผลิต/โครงการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2551 แผนงบประมาณ :
เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลผลิตที่ 2 : มาตรฐานการพัฒนาอุดมศึกษา
งบเงินอุดหนุนทั่วไป เงินอุดหนุนการพัฒนาระบบกลไกประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา
จำนวน 699,000.- บาท (หกแสนเก้าหมื่นเก้าพันบาทถ้วน)

กำหนดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7
เรื่อง พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย :
สู่การตกลึกทางปัญญา
ระหว่างวันที่ 6 - 7 พฤศจิกายน 2551
ณ ห้องคอนเวนชัน โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ถนนสุขุมวิท 11
กรุงเทพมหานคร

วันพฤหัสบดีที่ 6 พฤศจิกายน 2551

เวลา	08.00 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
	09.00 – 09.30 น.	พิธีเปิดและบรรยายพิเศษ เรื่อง ทิศทางการพัฒนานักบัณฑิตไทยตาม แผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี โดย นางสาวจิรณี ตันติรัตนวงศ์ รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวรายงาน โดย นางวราภรณ์ สีหนาท ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา
	09.30 – 10.30 น.	การบรรยาย เรื่อง การพัฒนาสังคมไทยผ่านการอุดมศึกษา โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน
	10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
	10.45 – 12.00 น.	อภิปราย เรื่อง การบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิต อุดมคติไทย โดย ศาสตราจารย์ศุภมาศ พนิชศักดิ์พัฒนา ดร.มานิต บุญประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ ดำเนินการอภิปรายโดย ดร. จิรวัดน์ วีรังกร
	12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
	13.00 – 14.30 น.	การบรรยาย เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมแห่งความสุข โดย อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร ประธานมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ
	14.30 – 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม

- 14.45 – 16.30 น. การบรรยาย เรื่อง **จิตตปัญญาศึกษากับการพัฒนาสังคมไทย**
โดย พระธรรมโกศาจารย์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันศุกร์ที่ 7 พฤศจิกายน 2551

- เวลา 09.00 – 10.30 น. การบรรยาย เรื่อง **รูปแบบการพัฒนาบัณฑิตแบบองค์รวม(Whole Person Development) : กรณีศึกษาจาก Lingnan University**
โดย Prof. Eoyang Eugene Chen
สรุปโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณยศ ครุกิจโกศล
- 10.30 – 10.45 น. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
- 10.45 – 12.00 น. การบรรยาย เรื่อง **Integrated Learning Program (ILP) การผลิตบัณฑิตแบบองค์รวม : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น**
โดย รองศาสตราจารย์สุภาพ ณ นคร
ประธานอนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย
- 12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 – 14.15 น. การบรรยาย เรื่อง **การผลิตบัณฑิตเพื่อสังคมไทยในเวทีโลก**
โดย ดร.บุญเกียรติ โชควัฒนา
กรรมการผู้อำนวยการ บริษัท ไอซีที อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)
- 14.15 – 14.30 น. พักรับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม
- 14.30 – 15.45 น. เปิดอภิปรายระดมความคิดเห็น
โดย รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข
รองศาสตราจารย์ ดร.วสิน อิงคพัฒนากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวลิต โอฬารพิริยกุล
- 15.45 – 16.30 น. **สรุปผลการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 และนำเสนอแนวทางการพัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย**
โดย รองศาสตราจารย์สุภาพ ณ นคร
ดร.จิรวัดน์ วีรังกร

คำกล่าวรายงาน

โดย นางวราภรณ์ สีหนาท

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา

กราบเรียนท่านรองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ดิฉันในนามของผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 เรื่อง “การพัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย : สู่การตกลีกลูกทางปัญญา” ขอเรียนสรุปความเป็นมาของการจัดประชุมดังนี้

การประชุมวิชาการในครั้งนี้มีกำหนด 2 วันคือวันที่ 6 – 7 พ.ย. 2551 มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ 1) เพื่อเผยแพร่แนวคิดและทิศทางการดำเนินงาน การพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ตามแนวการพัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย 2) เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา การดำเนินงานพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย และ 3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือของเครือข่ายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย กิจกรรมหลักในการประชุมเป็นกิจกรรมการบรรยาย อภิปราย และให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย โดยได้กำหนดประเด็นหลักของการประชุมวิชาการครั้งนี้ไว้ว่า พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย สู่การตกลีกลูกทางปัญญา ประเด็นการบรรยายและอภิปรายที่สำคัญจะเกี่ยวกับการพัฒนาบัณฑิตแบบองค์รวม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาบัณฑิตแนวใหม่ ให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ในศาสตร์ที่ศึกษา ทักษะเชาว์ปัญญา ความสามารถในการเรียนรู้ คุณลักษณะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม และที่สำคัญยิ่ง คือ การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งในกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจัดทำขึ้น ให้ความสำคัญต่อคุณภาพผู้เรียนและบัณฑิตในอนาคต ซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงของอุดมศึกษาเป็นอย่างมาก สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้มีการจัดการประชุมวิชาการระดับชาติเพื่อเผยแพร่แนวคิดและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยมาอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลา 10 ปีเศษ อย่างเช่น การประชุมครั้งที่ 5 ใน พ.ศ. 2547 ได้จัดเรื่อง “การพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์” และในครั้งที่ 6 พ.ศ. 2549 ได้จัดเรื่อง “บัณฑิตอุดมคติไทย เพื่อสังคมแห่งการเกื้อกูลธรรม” ในการจัดการประชุมระดับชาติทุกครั้ง สำนักงานฯ ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและนอกสังกัด ในการนำผลไปสู่การพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันโดยผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทยที่ประกอบด้วยเครือข่ายหลัก 6 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายเขตภาคกลางที่มีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นเครือข่ายหลัก เครือข่ายเขตภาคเหนือที่มีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็น

เครือข่ายหลัก เครือข่ายเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นเครือข่ายหลัก เครือข่ายเขตภาคใต้ ที่มีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นเครือข่ายหลัก เครือข่ายเขตภาคตะวันตก ที่มีมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นเครือข่ายหลัก และเครือข่ายเขตภาคตะวันออก ที่มีมหาวิทยาลัยบูรพาเป็นเครือข่ายหลัก การประชุมครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้รับเกียรติจากวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถ เปี่ยมล้นด้วยประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศ เป็นผู้บรรยายให้หลักคิดด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาไปสู่การเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ผู้เข้าร่วมประชุมในครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษาทั้งในสังกัดและนอกสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป รวมจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 700 คน บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ดิฉันขอเรียนเชิญ ท่านรองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวเปิดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 เรื่อง “พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย สู่การตกลีกลึกทางปัญญา” และบรรยายพิเศษเรื่อง “ทิศทางการพัฒนาบัณฑิตไทย ตามแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี” ต่อไปด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

คำกล่าวเปิด

โดย นางสาวจิรณี ตันติรัตน์วงศ์
รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

กราบเรียนท่าน ศาสตราจารย์ วิจิตร ศรีสอ้าน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์ ท่านคณบดีคณะการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์ และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

จากการรายงานของผู้อำนวยการจะเห็นได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือทบวงมหาวิทยาลัย (เดิม) ได้สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด เพราะว่าการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตเป็นประเด็นสำคัญที่ได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาต่างๆ ทั้งในระดับชาติและระดับสถาบันอุดมศึกษาทุกยุคทุกสมัย ไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการอุดมศึกษา แผนดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา แผนการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งแผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับปัจจุบัน ซึ่งเป็นฉบับที่ 2 สำคัญสำคัญล้วนมุ่งหวังให้บัณฑิตเป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นรากฐานการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลัก ด้านการอุดมศึกษาของประเทศ ได้ดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ให้ดำเนินโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ซึ่งผลของการดำเนินงานประสบความสำเร็จด้วยดี ความสำเร็จที่เกิดขึ้นอาจกล่าวได้ว่า เป็นผลจากการดำเนินงาน ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษา ดังที่ผู้อำนวยการได้รายงาน เครือข่ายเหล่านี้ได้มีความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง และมีปณิธานแน่วแน่ที่จะช่วยกันพัฒนานิสิตนักศึกษาของเราให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ นอกเหนือจากกลยุทธ์การทำงานแบบเครือข่ายที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยแล้ว สิ่งสำคัญที่ปฏิเสธไม่ได้คือ การมองการพัฒนานิสิตนักศึกษาแบบองค์รวม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมกันวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้รอบด้าน โดยเฉพาะกระแสการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมโลกมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้รูปแบบการเรียนรู้และการใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนานิสิตนักศึกษาจึงต้องก้าวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และจัดกระบวนการบ่มเพาะนิสิตนักศึกษา โดยอาศัยการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนานิสิตนักศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดตามเจตนารมณ์ การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 ในวันนี้ ได้ระดมผู้ที่มีความรอบรู้ด้านการพัฒนานิสิตนักศึกษาจากหลายภาคส่วนมาเสนอแนวคิด ซึ่งจะช่วยให้เห็นว่าการพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนที่

10 ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 ปี 2551

สมบูรณ์จำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้ามาใช้ร่วมกัน ในนามของสำนักงานคณะกรรมการ
การอุดมศึกษา ขอขอบคุณท่านวิทยากรทุกท่าน ที่ได้มาช่วยแบ่งปันความรู้ในการประชุมสัมมนา
ของวันนี้ บัดนี้ได้ถึงเวลาอันสมควรแล้ว ดิฉันขอเปิดการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 และ
ขอให้การประชุมวิชาการสำเร็จลุล่วงด้วยดี สมดังวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

การบรรยายพิเศษ

เรื่อง ทิศทางการพัฒนาบัณฑิตไทยตามแผนพัฒนาอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี

โดย นางสาวจิรณี ตันติรัตนวงศ์
รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

แผนพัฒนาอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีจะเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 – 2565 เป็นแผนระยะยาวของการพัฒนาอุดมศึกษา ฉบับที่ 2 คณะทำงานแผนยาวได้วาดภาพอนาคตของประเทศไทยในช่วง 15 ปีข้างหน้าไว้อย่างไรบ้าง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา คณะทำงานแผนยาวได้มองถึงความเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรในช่วง 15 ปีข้างหน้าว่าจะมีโครงสร้างทางประชากรอย่างไร ประเด็นที่ 1 การฉายภาพประชากร (Population Projection) ที่สถาบันประชากรศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ฉายภาพไว้ คือ อัตราเพิ่มของประชากรในอีก 15 ปีข้างหน้า จะเพิ่มในอัตราที่ลดลง จำนวนประชากรในวัยเด็กจะลดลง นักเรียนมัธยมปลายมีแนวโน้มที่จะลดลง เด็กที่จะเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาช่วงอายุ 18 – 21 ปี จะลดลงจาก 3.2 ล้านคนในปัจจุบันในปี พ.ศ. 2568 จะเหลือเพียง 2.75 ล้านคน สาเหตุสำคัญของการลดจำนวนลง เนื่องจากความสำเร็จ ในการใช้นโยบายการคุมกำเนิด และวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปของประชากรในวัยเจริญพันธุ์ ซึ่งเห็นได้ว่าจำนวนผู้ที่เข้าสู่ระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มลดลง ด้านปริมาณในขณะนี้เห็นได้ว่าเรามีจำนวนมหาวิทยาลัยมากถึง 165 แห่ง ความต้องการเชิงปริมาณคิดว่าไม่น่ามีปัญหา และคิดว่าไม่มีความจำเป็น ที่จะต้องเพิ่มจำนวนมหาวิทยาลัยในอนาคต สิ่งที่เราจะต้องกลับมามอง คือ เรื่องของคุณภาพบัณฑิตที่จะต้องผลิต สิ่งที่คุณคณะกรรมการจัดทำแผนยาวได้มองต่อไปคือ เรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่งท่านเองก็คงประสบอยู่ ในขณะนี้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในอีก 15 ปีข้างหน้าอาจมีเทคโนโลยีหลายอย่าง ที่ในขณะนี้ยังไม่มี และคิดไม่ถึงว่าจะเกิดขึ้นได้ในอีก 15 ปีข้างหน้า และจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การรวมตัวของประชาชาติภายใต้ข้อตกลงหรือความร่วมมือต่างๆ ที่เห็นได้ชัดคือ การรวมตัวของประเทศอาเซียน (ASEAN) ซึ่งได้ตกลงกันไว้ว่า ภายในปี ค.ศ. 2015 หรือ พ.ศ. 2558 มีการตกลงที่จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางระหว่างประเทศอาเซียน (ASEAN) ด้วยกัน นอกจากความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ได้นำเรียนท่านแล้ว ยังมีประเด็นต่างๆ อีกมากมายที่จะมีผลกระทบต่อด้านอุดมศึกษา เฉพาะ 4 – 5 ประเด็นที่น่าเรียนท่าน ท่านจะเห็นได้ว่า เมื่อประชากรเปลี่ยน ความต้องการที่จะเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาตามช่วงอายุ 18 – 21 ปี จะลดลง (แต่ประชากรจะมีอายุยืนยาวขึ้น) เมื่อออกไปทำงานแล้ว ความต้องการในการพัฒนาบุคลากร พัฒนาตนเองยังมีมากอยู่ เพราะฉะนั้นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาต้องเตรียมการ

คือ นอกเหนือจากผลิตบัณฑิตในวัยอุดมศึกษาแล้วยังต้องเตรียมสำหรับการพัฒนาบุคลากรของประเทศในเรื่องของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกวันนี้เราให้ความสนใจเฉพาะคนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในวัยอุดมศึกษา เพราะฉะนั้นโอกาสในอีก 15 ปี ข้างหน้าท่านจะต้องเตรียมการรองรับความต้องการในการเรียนรู้ของบุคคลเหล่านี้ที่จะกลับเข้ามาเพื่อจะพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมหรือบริบทของโลกที่เปลี่ยนไป คนจะมีอายุยืนยาวมากขึ้น การทำงานจะอาศัยการพัฒนาให้มีความรู้ที่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในขณะนั้น เทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วเป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเตรียมการที่จะต้องรองรับสิ่งเหล่านี้ เทคโนโลยีหลายอย่างที่เราไม่เห็นอาจมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนที่สอนอยู่ในปัจจุบัน เพราะฉะนั้นในการจัดการเรียนการสอน ท่านจะต้องพยายามให้บัณฑิตสามารถที่จะเรียนรู้ วิธีเรียนที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เพราะว่าสิ่งที่เราสอนในปี 1 อาจใช้ไม่ได้ ในปี 3 หรือ ปี 4 เพราะว่าความรู้มันล้าสมัยไปแล้ว เพราะฉะนั้นตลอดเวลาในการบ่มเพาะในมหาวิทยาลัย ท่านจะต้องพยายามปลูกฝังให้บัณฑิตนักศึกษาได้เรียนรู้วิธีเรียนที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะศาสตร์บางศาสตร์อาจมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ถ้าผู้ที่เรียนจบไปแล้วไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป อาจจะทำให้ตกงานได้ บางอย่างที่เราอาจจะคาดไม่ถึง เช่น วิชาการทางด้านตำรวจหรือการสอบสวน ถ้าต่อไปนี้มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่จะฝัง chip เข้าไปในตัวบุคคลเพื่อติดตามตัวในกรณีที่มีคดีหรือติดตามผู้ร้าย อาจจะมีการเปลี่ยนวิธีการติดตาม โดยใช้เทคนิคทางเทคโนโลยีในการติดตาม แทนที่จะวิ่งตามหาจากสถานการณ์ในสิ่งแวดล้อมต่างๆ อาจจะมีใน office ดูว่าบุคคลนี้ไปอยู่ที่ไหน ซึ่งวิชาการด้านนี้อาจจะมีความเป็นไปได้ในอนาคต เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ ท่านจะต้องปลูกฝังให้บัณฑิตนักศึกษารู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และก้าวทันกับเทคโนโลยีที่จะเกิดขึ้น สิ่งสำคัญคือต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพราะความเร็วในการเปลี่ยนแปลงของการใช้เทคโนโลยี ผู้เสพข้อมูลหรือสารสนเทศหรือใช้เทคโนโลยีต่างๆ จะต้องมีความรู้คุณธรรมในการที่จะใช้ข้อมูลหรือสารสนเทศให้ไปในทางบวกมากกว่าทางลบ การรวมตัวของประชาชาติต่างๆ ท่านจะเห็นได้ว่า ในอีก 8 ปีข้างหน้า ภาษาอังกฤษจะต้องเป็นภาษาที่สำคัญนิสิตนักศึกษาทุกคนที่จบมาจากมหาวิทยาลัย จะต้องสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ มิเช่นนั้นแล้วเราไม่สามารถที่จะแข่งขันกับบุคคลต่างๆ ในภูมิภาคนี้ได้ เพราะฉะนั้นท่านจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับนิสิตนักศึกษาของท่านด้วย สำหรับนิสิตหรือบัณฑิตที่จบออกไปแล้วมหาวิทยาลัยจะต้องเตรียมการที่จะพัฒนาให้เขามีความรู้ภาษาอังกฤษ คือมีหลักสูตรที่บัณฑิตสามารถกลับมารับการอบรมและพัฒนาให้มีความรู้ภาษาอังกฤษได้ นี่เป็นตัวอย่างง่ายๆ ที่ท่านจะเห็นว่าในอีก 8 ปี ถ้าบัณฑิตของท่านจบออกมาโดยที่ไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้เลย อาจจะเป็นข้อด้อยในการที่จะเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านแล้วถ้าภายใน 15 ปีดิฉันคิดว่า ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศเพียง 1 ภาษาอาจจะไม่เพียงพอ บัณฑิตของเราจะต้องมีความรู้ภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 2 ภาษา อาจจะเป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีน หรือภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น หรือภาษาอังกฤษและภาษาเกาหลี เป็นต้น นี่เป็นเรื่องที่ท่านจะต้องเตรียมการไว้สำหรับ

การพัฒนาบัณฑิตของเรา ดิฉันคิดว่าโดยสรุปแล้ว การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตไทยที่เราคิดว่าควรจะต้องมี Domain of Learning อย่างน้อย 5 ด้านด้วยกัน คือ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ความสามารถ ทักษะเชาว์ปัญญา (Cognitive Thinking) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะของการวิเคราะห์และการสื่อสาร คือ Domain of Learning ทั้ง 5 ด้านเป็นอย่างน้อยที่มหาวิทยาลัยจะต้องเตรียมการที่จะปลูกฝังบัณฑิตของท่านให้ออกไปสู่ตลาด และในขณะเดียวกัน สำหรับบัณฑิตที่จบออกไปแล้วควรจะต้องได้รับการพัฒนา Domain of Learning เหล่านี้ไปตลอดชีวิต จะต้องมีส่วนนี้ไว้เป็นปกตินิสัยในการใช้ชีวิตประจำวันด้วย ที่สำคัญคือว่าบัณฑิตไทยจะต้องรู้จักวิธีการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักที่จะนำไปประยุกต์ใช้ และสิ่งที่ยิ่งไปกว่านั้น คือ การปลูกฝังคุณธรรมที่ฝังลึกอยู่ในตัวที่จะต้องไม่มีวันเปลี่ยนแปลง ในการที่จะประพฤติตนให้เป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี ไม่ว่าจะอยู่ในสิ่งแวดล้อมใดจะไม่ถูกกระทบกระเทือน จะยังคงยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม

การจัดให้มีการสัมมนาในวันนี้ เรื่องของการพัฒนาศาสตร์แห่งการบูรณาการเป็นสิ่งที่ดีและเหมาะสมสำหรับการพัฒนาบัณฑิต เพราะว่าการจัดการเรียนการสอนต่างๆ ไม่สามารถที่จะแยกออกมาเป็นแท่งใครแท่งมันแต่ละสายวิชา แต่ว่าควรจะต้องมีการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้ามา โดยเฉพาะการจัดการบูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตรเข้าสู่ในหลักสูตร เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาได้เรียนรู้จากกิจกรรมหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริงมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน ซึ่งการเรียนรู้จากกิจกรรมหรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริงจะทำให้บัณฑิตนักศึกษาได้เรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้จากในห้องเรียน ทิศทางข้างหน้าของการพัฒนาบัณฑิตที่ควรจะเป็น คือ การเน้นย้ำเรื่องการสอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักนำไปประยุกต์ใช้ และเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะต้องมีบทบาทเป็นอย่างมากในอนาคตข้างหน้า เนื่องจากการก้าวไกลในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ท่านจะเห็นได้ว่าทุกวันนี้ที่มีปัญหาส่วนหนึ่งของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศคือการใช้อย่างขาดคุณธรรมจริยธรรมทำให้เกิดมีปัญหาวุ่นวายขึ้นมา ต้องสอนให้บัณฑิตนักศึกษาของเราู้เท่าทันในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้บัณฑิตนักศึกษาสามารถที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อที่จะรองรับกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะตามมา สามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า และลักษณะรูปแบบของการจ้างงานต่างๆ ที่จะเปลี่ยนไป คิดว่าจะขอนำเสนอแค่เพียงเท่านี้ตามโอกาส ตามระยะเวลาที่ได้รับมอบหมายขอขอบพระคุณทุกท่าน

การบรรยาย เรื่อง การพัฒนาสังคมไทยผ่านการอุดมศึกษา

โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน
รองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

ท่านรองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ท่านคณะกรรมการจัดการประชุมสัมมนา ท่านสัมนาสมาชิกที่เคารพทุกท่าน วันนี้ผมได้รับมอบหมายให้พูดในเรื่อง “การพัฒนาสังคมไทย ผ่านการอุดมศึกษา” การที่จะพูดเรื่องนี้ ผมขอเริ่มจากเรื่องการพัฒนาสังคมก่อน สิ่งที่เป็นสัจธรรมของโลกในยุคโลกาภิวัตน์และของประชาคมโลกทุกวันนี้ คือเรื่องของการเปลี่ยนแปลงกับการแข่งขัน อันนี้ถือเป็นสัจธรรม ไม่มีสังคมไหนในโลกที่จะหลีกเลี่ยงหนีพ้นไปจากเรื่องของการเปลี่ยนแปลงและเรื่องของการแข่งขันได้ การเลือกตั้งประธานาธิบดีในสหรัฐอเมริกาที่เพิ่งจบลง ผู้ชนะคือ โอบามา ใช้สโลแกนในการหาเสียง ด้วยคำว่า เดียว คือ “Change” (การเปลี่ยนแปลง) แล้วขยายความว่า “เราเชื่อมั่นในการเปลี่ยนแปลง” ได้ชัยชนะอย่างท่วมท้นเพราะโดนใจคน เนื่องจากโลกทุกวันนี้ เป็นโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แล้วถ้าใครหรือสังคมใด ไม่สามารถจะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง สังคมนั้นจะไม่สามารถอยู่รอดได้ สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่เข้มแข็งที่สุดประเทศหนึ่งในโลก ยังเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะทำให้เขาสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศของเขาให้เข้มแข็งต่อไปได้ สังคมไทยตกอยู่ในสภาพนั้นเช่นเดียวกัน เพียงแต่เราเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงแต่เราไม่รู้ว่าจะเปลี่ยนแปลงไปสู่อะไร เพื่อใคร ด้วยวิธีใด แล้วเรายังขัดแย้งกันอย่างรุนแรงจนยากที่จะเยียวยา อันนี้เป็นสัจธรรมที่ถ้าจะวิเคราะห์สังคมไทย จะต้องพูดถึงเรื่องการเปลี่ยนแปลง สัจธรรมที่ 2 คือเรื่อง “การแข่งขัน” โลกทุกวันนี้เป็นโลกของการแข่งขัน สังคมที่แข่งขันได้ ต้องมีความเข้มแข็งเท่านั้นถึงจะอยู่รอดได้ การแข่งขันเข้มข้นขึ้นทุกๆ ด้าน เพราะฉะนั้นถ้าพูดถึงการพัฒนาสังคมไทย ต้องพูดในแง่ที่เกี่ยวกับสัจธรรมของการเปลี่ยนแปลงกับสัจธรรมของการแข่งขัน ถ้าอย่างนั้นผมขอฝากคำซึ่งเป็นคำกุญแจเอาไว้ 2 คำ คือ “เปลี่ยนแปลง” และ “แข่งขัน” คือสิ่งที่สังคมไทยหลีกเลี่ยงไม่ได้ และจะต้องเสริมสร้างให้สังคมไทยสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง แล้วใช้การเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาส ทั่วโลกได้พูดถึงสังคมอุดมปัญญา ซึ่งในยุคนี้การพัฒนาสังคม คงต้องทำให้เป็นสังคมอุดมปัญญาให้ได้ คำว่า **สังคมอุดมปัญญา** คือ สังคมที่ใช้ปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง และในการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อการแข่งขัน ประเทศไทยเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาได้พูดถึงสังคมอุดมปัญญาในแต่ละลักษณะ คือ **ลักษณะที่ 1 เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้** ที่เราบอกว่าจะยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จะยึดเอาสถานศึกษาทุกระดับ ทุกประเภทเป็นฐาน เพื่อทำให้การศึกษาตลอดชีวิตเกิดขึ้น แล้วสร้าง

คนไทยรุ่นใหม่ให้เป็นคนที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน สามารถที่จะเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อจะได้แสวงหาปัจจัยที่จะเข้ามาเสริมคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เราบอกเราอยากจะทำสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นประการแรกที่พูดถึงสังคมอุดมปัญญา จะอุดมปัญญาไปไม่ได้ถ้าหากว่าคนไทยไม่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ไม่แสวงหาความรู้เข้ามาเพิ่มเติมเสริมคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพราะโลกเปลี่ยนแปลงเร็ว สิ่งที่เราที่เรียน ล้าสมัยก่อนจะจบด้วยซ้ำ แล้วจบไปแล้วมานั่งภาวนาใจในแผ่นกระดาษที่รับรองความรู้ต่างๆ ที่มันหมดไป เหลือไม่ถึงครึ่งแผ่น แล้วจะอยู่บนโลกของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ได้อย่างไร กับ**ลักษณะที่ 2 เรื่องสังคมฐานความรู้** สังคมอุดมปัญญาต้องเป็นสังคมฐานความรู้ คำว่าสังคมฐานความรู้ ที่เรียกว่า Knowledge Base Society ลำดับแรกเป็น Learning Society ลำดับที่สอง เป็น Knowledge Base Society หมายความว่าสังคมนั้นใช้ความรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ปัญหาและการพัฒนาสังคม ถึงจะเป็น Knowledge Base Society สังคมหลายสังคมเป็นสังคมฐานความเชื่อ และประเทศไทยเป็นอย่างนั้น เชื่อหมอคูบ้าน เชื่อดวงบ้าน เชื่อผีบอกบ้าง คนบอกกลับไม่เชื่อ เราต้องหลุดพ้นจากสังคมฐานความเชื่อมาเป็นสังคมฐานความรู้ ซึ่งไม่ได้ปฏิเสธความเชื่อ แต่เชื่ออย่างรู้ ไม่ใช่เชื่ออย่างไม่รู้แล้วมกมาย เพราะฉะนั้นเราจะสร้างสังคมอุดมปัญญาให้เกิดขึ้นเป็นส่วนสำคัญของสังคมไทย ต่อเมื่อเราสามารถพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเป็นสังคมฐานความรู้ให้ได้ ต้องหันมาดูว่าปัจจัยของการพัฒนาสังคมคืออะไรบ้าง แล้วการอุดมศึกษาจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัจจัยเหล่านี้อย่างไร ถึงจะทำให้สามารถบูรณาการศาสตร์ต่างๆ มาใช้ในการพัฒนาคนเพื่อผลของการพัฒนาสังคม แนนอนที่สุดปัจจัยหลักประการแรก ทุกสังคมต้องมีคนที่มีความรู้ คนที่มีความรู้เป็นปัจจัยนำในการพัฒนาสังคม เราคงจำได้ว่าประเทศไทยเรามีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมาแล้ว 10 ฉบับ แผนปัจจุบันเป็นแผนที่ 10 ช่วงละ 5 ปีในแต่ละแผน แปลว่า 50 ปี ครั้งศตวรรษ ทุกแผนจะมีการประเมิน แล้วการประเมินครั้งใหญ่ ทำตอนที่สิ้นแผน 7 เตรียมที่จะทำแผน 8 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเจ้าของเรื่อง ตอนนั้นเขาประเมินในประเด็นสำคัญหลายประเด็น เพื่อจะเอามาใช้ทำแผน 8 แผน 9 และต่อเนื่องมาจนถึงแผน 10 **ประเด็นแรก** เนื่องจากเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เขาต้องการประเมินดูว่า มีแผนมาแล้ว 35 ปี เศรษฐกิจดีขึ้นไหม ได้ตามเป้าหมายไหม ประเมินเสร็จเศรษฐกิจล่มพอดี เพราะตอนนั้นประเมินปี พ.ศ. 2538 – 2539 พอปี พ.ศ. 2540 ล่มพอดี แสดงว่าแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจตามแผน 1 – 9 อย่างต่อเนื่องนั้น ยังไม่ได้ผล พูดไม่ได้ว่าเศรษฐกิจดี มีหน้าซ้ำเกิดล้มสลายด้วยในปี พ.ศ. 2540 **ประการที่ 2** เมื่อเรามีแผนพัฒนาสังคมมา 35 ปี ประเมินว่าแล้วสังคมนั้นมีปัญหาอะไร ถ้าแผนพัฒนาสังคมดี สังคมน่าจะมีปัญหาน้อยลง แต่ตรงกันข้าม เมื่อประเมินแล้วสังคมกลับมีปัญหาที่กระทบคุณภาพชีวิตของคนมากขึ้น ปัญหาเรื่องอาชญากรรม เรื่องยาเสพติด เรื่องสารพัด ไม่ได้น้อยลง สรุปว่า 35 ปีที่พัฒนามาตามแนวทางที่พัฒนามานั้น สังคมยังมีปัญหาและมีปัญหามากขึ้น ท้ายสุดของการพัฒนาที่เป็นยอดปรารถนา ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาอะไร คือการพัฒนายั่งยืน คือ ถ้าพัฒนาอะไรแล้ว

ไม่ยั่งยืน ลุ่มๆ ดอนๆ เหมือนกับที่เราพัฒนาประชาธิปไตยมา 60 กว่าปี งานหลักของการพัฒนาประชาธิปไตยคือผลิตรัฐธรรมนูญ มีแต่จะเอาใหม่ มีแต่จะร่างใหม่ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาไม่ยั่งยืน คำตอบของการประเมินคราวนั้นตอบมาชัดว่า 35 ปีของการมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมา เศรษฐกิจไม่ดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาก็ไม่ดี จึงเป็นหัวใจของการกำหนดแผนและทิศทางใหม่ของคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม หัวใจที่เลี้ยวมาใหม่แล้วมาใช้กับแผน 8 แผน 9 แผน 10 ยังเป็นอย่างนั้นอยู่ มี 2 เรื่องสำคัญที่เน้น **เรื่องที่ 1 เรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** ที่ได้รับพระราชทานมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาตั้งแต่แผน 8 แผน 9 แผน 10 นี่ยิ่งชัดขึ้น **เรื่องที่ 2** เป็นครั้งแรกที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบอกว่า การพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสังคมต้อง**ยึดคนเป็นศูนย์กลาง** คำนั้นอยู่ในแผน 10 ยังใช้คำนั้นอยู่ยึดคนเป็นศูนย์กลาง ถามว่าทำไมต้องยึดคนเป็นศูนย์กลาง เพราะว่าความสำเร็จหรือล้มเหลวของแผนพัฒนาอยู่ที่คน คนเป็นคนคิด คนเป็นคนทำ คนเป็นผู้รับผลของการพัฒนา ถ้าคนไม่มีคุณธรรม โอกาสที่จะทำให้การพัฒนาให้ประสบความสำเร็จเป็นไปได้ยาก พวกเราที่อยู่ในวงการศึกษาค้นคว้าหัวใจของโดนในช่วงนั้น ถ้าถือว่าคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เท่ากับให้ความสำคัญกับเรื่องการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นกิจกรรมและกระบวนการของการพัฒนาคน คนจะมีคุณภาพดีได้อย่างไร แค่นั้นส่วนหนึ่งแต่ไม่ใช่ทั้งหมด เกิดจากผลของการให้การศึกษา เพราะฉะนั้นปัจจัยหลักของการพัฒนาคือคนที่มีคุณภาพ ถามว่าคนที่มีคุณภาพ เอาอะไรมาเป็นตัวชี้วัดว่า คนนี้มีคุณภาพ คนนี้ไม่มี ถ้าพูดกันในแวดวงของอุดมศึกษา ตั้งแต่เริ่มมีระบบอุดมศึกษาขึ้นในโลก ปรัชญาหลักของการอุดมศึกษา โดยเฉพาะตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน แล้วต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน คือความเรื่องปัญญาและคุณธรรม คนที่มีคุณภาพคือ คนที่**มีความเรื่องปัญญา “Wisdom” และคุณธรรม** จะใช้คำง่ายๆ คือ “Goodness” 2 คำนี้เป็นคำกุญแจ เวลาที่จะพูดถึงคนที่มีคุณภาพ คือเป็นคนเฉลียวฉลาด มีความรู้ มีความคิด รู้จักวิเคราะห์ แสดงภูมิปัญญาในตัวเขาว่ามีอยู่พร้อมแล้ว และจะต้องมีคุณธรรม เมื่อสมัยผมไปปฏิบัติงานที่กระทรวงศึกษาธิการ ผมถึงได้ไปเสนอรัฐบาลว่าการศึกษาไทย ซึ่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้กำหนดว่าจะต้องให้การศึกษอบรมให้คนมีความรู้คู่คุณธรรม ขอเปลี่ยนใช้คำว่า “**คุณธรรมนำความรู้**” แล้วได้ไปเสนอ ขอให้เขาจริงใจกับเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ คุณธรรมของคนเสนอเป็นยุทธศาสตร์ที่ชื่อว่า “**การพัฒนาคุณธรรมในสถานศึกษา**” แล้วได้รับการสนับสนุนอย่างดีในรัฐบาลในสมัยนั้น ต่อเนื่องมาจนถึงเดี๋ยวนี้ที่ได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณมาทำโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมในหมู่เยาวชน ในสถานศึกษา เข้าใจว่าผลพวงของเรื่องนั้นยังมีอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ และรวมทั้งโครงการของเครือข่ายบางเครือข่ายเป็นโครงการที่ต่อเนื่องมาจากนโยบายคุณธรรมนำความรู้ เพราะฉะนั้นเรื่องความเรื่องปัญญาและคุณธรรมเป็นเรื่องที่ไม่มีความล้าสมัย สิ่งนี้เรียกว่าเป็น อกาลิโก คงได้ ไม่ว่าใครจัดการศึกษาที่ไหนในโลก จะต้องสร้างคนให้มีความคุณภาพในแง่ของ ความรู้ ปัญญาและคุณธรรม ทั้ง 2 เรื่องเป็นเรื่องที่ทำได้ง่าย แล้วได้มีความ

พยายามที่จะทำอย่างต่อเนื่องมาตลอด เช่น ในระบบการศึกษาไทย เรามีอุดมศึกษาเป็นระบบเกือบ 100 ปี นับตั้งแต่มีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกิดขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทย เมื่อก่อนปี พ.ศ. 2500 ได้เชิญ เซอร์ ชาร์ลส ดาร์วิน มาจากอังกฤษ แต่ไม่ใช่ ชาร์ลส ดาร์วิน ที่คิดเรื่อง the Origin of the Species เข้าใจว่าเป็นหลาน แต่ก็เป็นท่านเซอร์เหมือนกัน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญจากยูเนสโก (UNESCO) มาศึกษาเรื่องการพัฒนาวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย เพราะเราต้องการจะพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ให้เข้มแข็ง เซอร์ ชาร์ลส ดาร์วิน มาแล้ว ด้วยความที่ให้ศึกษาวิทยาศาสตร์ ต้องไปเกี่ยวข้องกับหลายๆ ด้าน ตอนนั้นประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยอยู่ 5 แห่ง มีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตร มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร เซอร์ ชาร์ลส ดาร์วิน ได้เขียนรายงานฉบับหนึ่ง ไม่ได้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ แต่เกี่ยวกับเรื่องอุดมศึกษาไทย บอกว่า ประเทศไทยที่มี 5 มหาวิทยาลัย ที่จริงถ้าว่าตามเกณฑ์ของตะวันตกแล้ว ไม่ใช่มหาวิทยาลัยสักแห่ง เพราะแต่ละแห่งสอนวิชาการ วิชาชีพเฉพาะ เช่น ม.เกษตร สอนด้านการเกษตร ม.ศิลปากร สอนด้านศิลปะ จุฬาฯ มีมากสาขาน้อยแต่ไม่ครบ ม.ธรรมศาสตร์เป็น Political Science มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์ ไม่ได้เหมือนอย่างนี้ เซอร์ ชาร์ลส ดาร์วิน บอกว่า ถ้าเมืองไทยจะพัฒนาอุดมศึกษาให้มีสถาบันอุดมศึกษา ที่แท้จริงตามมาตรฐานสากล ให้รวมมหาวิทยาลัย 5 แห่งนี้เข้าด้วยกันแล้วเรียกว่า มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ไม่ใช่มหาวิทยาลัยกรุงเทพที่เป็นมหาวิทยาลัยเอกชน ตอนนั้นให้ชื่อว่า Bangkok University หรือจะชื่ออื่นก็ไม่ว่า แต่ว่าอยากให้เอามารวมกันแล้วยกขึ้นเป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยจึงจะทำให้ครบสาขา **ประเด็นที่ 2** บอกว่า แล้วการเรียนสอนของมหาวิทยาลัยเหล่านี้ที่สอนอยู่เป็น Extension ของการอาชีวศึกษา คือมีแต่วิชาชีพต่อยอดขึ้นไป ไม่ต้องมาพูดกันเรื่อง General Education เรื่อง Liberal Education ไม่มี คำพูดนี้ไม่มี เข้าเรียนแล้วจบรวดเร็ว เขาบอกว่าคล้ายๆ กับแผนนิสิตทางด้านอาชีวหรือวิชาชีพ แต่ยังไม่ใช่การศึกษาในมหาวิทยาลัยที่แท้จริง ตอนที่จอมพลสฤษดิ์ ตั้งสภาการศึกษาขึ้นมาดูแลมหาวิทยาลัยทั้งหมด 5 แห่ง แล้วต่อมาเป็น 7 แห่ง เป็น 9 แห่ง เป็น 11 แห่ง จอมพลสฤษดิ์ไปเปิดสภาการศึกษา จากคำปราศรัยในพิธีเปิด จอมพลสฤษดิ์ บอกว่า “ข้าพเจ้าเดินทางมาพบ เซอร์ ชาร์ลส ดาร์วิน ครึ่งทาง” คือ แทนที่จะยุบรวมมหาวิทยาลัย 5 แห่ง มาเป็น 1 ซึ่งไม่มีทางทำได้ ไม่มีใครยอมใคร ขอเอามหาวิทยาลัย 5 แห่งมาอยู่ในครอบครัวเดียวกัน คือให้สภาการศึกษามาเป็นองค์กรประสาน 5 แห่ง เพราะ 5 แห่งเดิมกระจายอยู่ตามกระทรวงต่างๆ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อยู่กระทรวงเกษตรฯ มหาวิทยาลัยมหิดลยังเป็นแพทยศาสตร์อยู่กระทรวงสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัยศิลปากรอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา ท่านบอกว่า “ข้าพเจ้าเดินทางมาพบ เซอร์ ชาร์ลส ดาร์วิน ครึ่งทาง” ข้าพเจ้าไม่ยุบหรือจาก 5 แห่ง เหลือ 1 แห่ง แต่ข้าพเจ้าเอา 5 แห่งมาไว้ภายใต้องค์กรประสานเดียวกัน” คือจะย้ายออกมาจากกระทรวงต่างๆ มาไว้ภายใต้สภาการศึกษา หลังจากนั้นได้มีวิวัฒนาการเรื่อยมา แยกมาเป็นทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ. 2545 ยุบไปรวมกับกระทรวง

ศึกษาธิการ มาเป็นสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา นี่คือโครงสร้างการบริหาร แต่สาระที่เปลี่ยนอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อจะมุ่งไปสู่การพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้เรื่องปัญญาและมีคุณธรรมควบคู่กัน ถ้ามองในเชิงวิวัฒนาการแล้วต้องให้เครดิตกับ ปี พ.ศ. 2517 เพราะในปี พ.ศ. 2517 เป็นงานชิ้นแรกๆ ของทบวงมหาวิทยาลัยสมัยนั้น ที่ได้ปรับปรุงเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรปริญญาตรีแล้วได้มีการกำหนดให้มีหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต เรียกว่าวิชาพื้นฐานทั่วไป และจำแนกออกเป็นหมวด หมวดภาษา หมวดสังคม หมวดมนุษยศาสตร์ หมวดวิทยาศาสตร์ หมวดคณิตศาสตร์ แต่ละหมวดไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต แล้วบอกว่า นี่คือนิยามวิชาพื้นฐานทั่วไป ที่ไม่ว่าจะเรียนภาษาไหน ก็จะต้องเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ส่วนวิธีจัดแล้วแต่มหาวิทยาลัยจะไปจัดว่าวิชาที่อยู่ในหมวดภาษา หมวดวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ได้แก่วิชาอะไรบ้าง ทำอย่างนี้ไปพักหนึ่ง ประเมินดูพบว่าจริงๆ แล้วไม่ได้ผลตามความมุ่งมั่น เพราะมหาวิทยาลัยต่างๆ จะไปกำหนดวิชาเบื้องต้นที่สอนอยู่ในหลักสูตรวิชาเฉพาะมาเป็นวิชาที่เรียกว่าวิชาพื้นฐานทั่วไป เช่น เศรษฐศาสตร์ เอาวิชาเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นมา ซึ่งเป็นวิชาสำหรับคนที่เรียนเศรษฐศาสตร์มาเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป ผมเรียกว่าเป็นวิธีการจัดหลักสูตรพื้นฐานทั่วไปแบบจ่ายตลาด คือไปหยิบเอาของที่มีมาใส่ตะกร้า แล้วบอกว่า 30 หน่วยกิต มีน้อยแห่งที่มีการสร้างวิชาขึ้นเป็นการเฉพาะ ไม่ใช่ไม่มี แต่ว่าส่วนใหญ่จะใช้วิธีจ่ายตลาด เมื่อไม่ได้ผล คิดกันใหม่ว่าการจะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้เรื่องปัญญาและมีคุณธรรม ทั้งไม่ได้วิชาที่จะช่วยสร้างความเป็นคน วิชาที่จะสร้างให้เป็นวิศวกร ให้เป็นแพทย์ ให้เป็นครู ให้เป็นนักกฎหมาย นักนั้นอันนั้นไม่ยากเท่าไร เพราะทางสาขาวิชาชี้พ้าวรู้ว่าจะผลิตแพทย์ เขาควรที่จะต้องมีการมีวิชาแพทย์เท่าไร แต่ที่ยากคือวิชาที่จะสร้างความเป็นคนเหมือนกับปรัชญาเมธีบางท่านได้พูดไว้ว่า จริงๆ แล้วในการผลิตบัณฑิต คนควรจะเป็นคน ก่อนจะเป็นครู ก่อนจะเป็นวิศวกร ก่อนจะเป็นแพทย์ ถ้าเราไม่ทำให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ แล้วอยู่ๆ ไปเป็นแพทย์ ไปเป็นครู หรือไปเป็นนักการเมือง ก็จะมีปัญหา ในส่วนนี้เป็นส่วนที่ยาก ถ้าไปเสียวดูทั่วโลกเขาทำอย่างไร ชัดเจนอยู่ว่าเขาทำอยู่ 2 แบบ

แบบที่ 1 เขาทำในลักษณะที่เป็น General Education แล้วผมเองที่เป็นคนมาให้ทำเมื่อสมัยอยู่ทบวงมหาวิทยาลัย ให้เรียกว่าวิชาศึกษาทั่วไป ไม่ใช่การศึกษาทั่วไป วิชาศึกษาทั่วไป เดียวนี้ยังพูดสับสนกันอยู่บางคนบอกการศึกษาทั่วไป ไม่ใช่ บางคนไปเรียกการศึกษาทั่วไป เลยนึกว่าเป็นวิชาทางด้านการศึกษา วิชาศึกษาทั่วไป ถอดมาจาก General Education คือขอให้มันหลักสูตร แล้วมีการสร้างหลักสูตรกับการพัฒนาการเรียนการสอนในหมวดนี้ในลักษณะที่ต่างไปจากวิชาพื้นฐานทั่วไป โดยขอให้ยึดเอาจุดมุ่งหมายของการมีวิชาศึกษาทั่วไปเป็นหลักว่า ต้องการจะมีเพื่อที่จะทำให้นักเรียนรู้จักตน รู้จักคนอื่น รู้จักสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความเข้าใจในพื้นฐานวัฒนธรรมอะไรต่างๆ ที่เขาเขียนไว้ดีมาก ในวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป แม้แต่เกณฑ์หลักสูตรปริญญาตรีของเรา เดียวนี้ยังเขียนอยู่ แล้วปล่อยว่า อย่าไปกำหนดว่าหมวดละ 6 หน่วยกิต ให้เขียนใหม่ว่าจะจัดในรูปแบบไหนก็ได้ จะบูรณาการแบบไหนก็ได้ แต่ว่าให้มีคุณค่าไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต เพื่อจะ

เปิดทางให้มีการพัฒนาหลักสูตร General Education หรือหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ให้เหมาะสมกับ วิชาศึกษาทั่วไป และที่สำคัญที่สุดคือต้องพัฒนาวิธีเรียน วิธีสอนในวิชา General ให้เป็น General จริงๆ ซึ่งตอนนี้มีการปรับปรุงมาตรฐานหลักสูตร ยังใช้คำนี้อยู่ เน้นเรื่องนี้อยู่ โดยเชิญผู้รู้มาช่วยกัน พัฒนา จะเรียกบัณฑิตอุดมคติ หรือเรียกบัณฑิตอะไรก็ได้แล้วแต่ แต่ว่าสาระตามมาตรฐานหลักสูตร คือไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ที่จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรี หรือเท่ากับ 1 ใน 4 ของหลักสูตร เพราะว่า ถ้าท่านมีหลักสูตร 120 หน่วยกิต 30 หน่วยกิต คิดเป็น 1 ใน 4 ถ้าท่าน มีหลักสูตร 150 หน่วยกิต คิดเป็น 1 ใน 5 ตรงนี้เป็นแนวโน้มที่จัดกันอยู่ในหลายประเทศ แล้วเรา นำแนวโน้มมา บัดนี้ได้กลับมาทบทวนกันอีกครั้งในกรอบแผนระยะยาว 15 ปี โดยหันไปมองในแนว ของศิลปศาสตร์ ซึ่งเป็นแนว ที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา เรียกว่า Liberal Education ใน 2 ความหมาย ด้วยกัน ความหมายที่หนึ่ง คือ เป็นส่วนของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีที่คนต้องผ่านถึงจะไปเรียน วิชาเอก ซึ่งถ้าในสหรัฐอเมริกาสวนมาก คนที่ดูแลหลักสูตรนี้จะอยู่ในคณะศิลปศาสตร์ เรียกว่า Liberal Arts ถามว่าทำไมถึงกลับมาสนใจเรื่องการจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตในแนว ของศิลปศาสตร์ ที่สนใจอันนี้คือการที่มองว่าคนจะเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ จะมีการพัฒนาความเป็น คนที่สมบูรณ์ เป็นความรู้ที่เป็นประเภทรู้กว้าง คนที่จะไปฝึกวิชาชีพต้องเป็นประเภทรู้ลึกคือต้องลึก เข้าไปในวิชาของพวกเขา การจัดหลักสูตรแบบนี้ค่อนข้างได้ผลในสหรัฐอเมริกาคือเขาจะจัดแบบ Lower Division และ Upper Division โดยแบบ Lower Division คือ หลักสูตร 2 ปีแรกจะเน้นเรื่อง ศิลปศาสตร์ แล้วหลักสูตร 2 ปีหลังถึงจะไปเน้นวิชาเฉพาะหรือวิชาเอก กับแบบที่ 2 มีวิทยาลัยที่ ชื่อติดอันดับโลก วิทยาลัยเหล่านี้จะสอนหลักสูตรศิลปศาสตร์ที่เน้นระดับปริญญาตรีเท่านั้น และ จัดการศึกษาที่พัฒนาความเป็นคนให้สมบูรณ์ คล้ายๆ โรงเรียนวชิราวุธของเรา คือ ต้องเป็น regulated คือคนเรียนต้องอยู่ประจำ แล้วจะได้ใช้เวลา 24 ชั่วโมงของการอยู่ด้วยกันที่วิทยาลัย เขาไม่สนใจเรื่องวิจัย เขาไม่สนใจเรื่องการสอนหนังสือให้กับเยาวชน ผู้นำของประเทศสหรัฐ ประธานาธิบดีบอกว่ามีครั้งหนึ่งจบจาก Liberal art college เป็น college เล็กๆ ที่ถือว่าเป็นแหล่ง ให้การศึกษาที่พัฒนาความเป็นคนที่สมบูรณ์ได้ดีที่สุด เพราะฉะนั้นตอนที่มีการสัมมนาโต๊ะกลม dialog ระหว่างไทยกับสหรัฐ เดียวนี้อยู่อยู่ เขาเพิ่งทำไปเมื่อเดือนตุลาคม โดยสภาการศึกษาเป็น เจ้าของเรื่อง แล้วมีมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนียของทางสหรัฐเป็น coordinator ปีนี้เขาเลือกหัวข้อ ว่าประเทศไทยสนใจที่จะศึกษาเรื่องการเรียนการสอนศิลปศาสตร์ในสหรัฐ ทีมที่ไปดู ไปฟัง เรา ต้องการจะวิเคราะห์เจาะลึกเรื่องนี้เพื่อถ้ามันได้ผลดี นี่คือการก้าวหนึ่งที่จะมาพัฒนาหลักสูตรระดับ ปริญญาตรี และแผน 15 ปีฉบับใหม่เขียนไว้ชัดว่า ตอนนี้น่าจะต้องพิจารณาเรื่องการนำเอา ศิลปศาสตร์มาสู่การอุดมศึกษา เพื่อให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพสมบูรณ์ขึ้น อันนี้ขอฝาก เพราะ เป็นเรื่องที่ล่าสุดที่เราต้องการจะพัฒนาสิ่งที่ยั่งยืนเรียกว่าวิชาพื้นฐานทั่วไป สมัยนี้เรียกว่าวิชา ศึกษาทั่วไป กำลังพิจารณาแนวของศิลปศาสตร์ ซึ่งเมืองไทยไม่มี มีคณะศิลปศาสตร์แต่ไม่ใช้ใน ความหมายของเขา ปัจจัยที่สอง คือ เรื่องความรู้ ปัจจัยหลักของการพัฒนาเรื่องความรู้ จริงๆ

เพิ่งจะได้รับความสนใจมาก ในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเกิดจากการที่ธนาคารโลกได้ไปช่วยประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย ในที่สุดได้ทำการวิเคราะห์ว่าอะไรคือสาเหตุของการด้อยพัฒนาในประเทศที่กำลังพัฒนา แล้วอะไรคือปัจจัยสำคัญของการพัฒนา ไม่ใช่เศรษฐกิจ เศรษฐกิจเป็นผลที่เกิดจากการพัฒนาแต่ไม่ได้เป็นสาเหตุ ในที่สุดธนาคารโลกได้พิมพ์หนังสือเป็นรายงานออกมาแล้ว อ้างถึงบัณฑิตผู้กว้างขวางทั่วโลก ตื่นเต้นกันถึงขนาดบางประเทศสร้างองค์กรรมหาชนขึ้นมาดูแลเรื่องการจัดการความรู้ที่นายแพทย์วิจารณ์ พานิช เป็นประธาน เกิดจากรายงานของธนาคารโลก ฉบับนี้ รายงานฉบับนี้ชื่อ knowledge for development สภาการศึกษาจะมาแปลว่า ความรู้พื้นฐานทั่วไป แปลตรงตัว ความรู้เพื่อการพัฒนา ในความหมายที่ว่า ถ้าจะพัฒนาต้องมีความรู้ แล้วปัจจัยสำคัญที่สุดคือองค์ความรู้ ใครมีมากกว่า ใครสร้างความรู้ได้ ใครใช้ความรู้เป็น คนนั้นชนะ ที่ด้อยพัฒนา เพราะไม่มีความรู้ เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นเช่นนั้น คนที่มีคุณภาพถึงต้องเป็นคนที่มีปัญญาคือมีความรู้ จึงเกิดศาสตร์แขนงใหม่ชื่อว่า การจัดการความรู้เป็น knowledge management (KM) เดียวนี้พูดถึงกันมากเรื่อง KM ฉะนั้นต้องให้เครดิตธนาคารโลกเพราะว่ารายงานฉบับแรกๆ ที่ออกมาแล้วที่ชี้ชัดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการพัฒนา คือ รายงานฉบับที่ชื่อว่า knowledge for development ถ้ามองว่าการจัดการความรู้ประกอบด้วยอะไรบ้าง **ประการแรก** การเข้าถึงความรู้ ถือเป็นมรดกโลก แล้วมีการสะสมไว้ในแหล่งต่างๆ ใครสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้อันเป็นมรดกโลกได้มากกว่ากัน คนนั้นได้เปรียบ เขาบอกประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาจะเข้าไม่ค่อยถึงเรื่องความรู้ จำกัได้อยู่ในเมืองบ้าง ต้องออกไปหานอกประเทศบ้าง ประเทศไทยเคยอยู่ในภาวะนั้นมาก่อน ที่เราเคยใช้คำว่าเราเป็นอาณานิคมทางปัญญาของตะวันตก เพราะจะเรียนอะไรในหลายเรื่องต้องไปเรียนที่ตะวันตก แม้แต่ไปทำปริญญาเอกภาษาไทยยังต้องไปทำที่ลอนดอนหรือทำที่คอแนล ถามว่าทำไม เพราะเราเข้าไม่ถึงแหล่งความรู้ในเรื่องเหล่านั้นในเรื่องของไทยที่เราารู้ดีกว่าไทย เราต้องไปหาเขา เพราะฉะนั้นการเข้าถึงเป็นเรื่องสำคัญมาก ปฏิรูปการศึกษาถึงได้มาพูดถึงเรื่องความเสมอภาคในโอกาสที่จะต้องทำให้คนไทยทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษา 100% จะต้องทำให้การศึกษาฟรี 12 ปี อะไรต่างๆ มันมาจากเรื่องนี้ ต้องทำให้คนเข้าถึง เดียวนี้เทคโนโลยีช่วยได้เยอะเรื่องการเข้าถึง **ประการที่สอง** เป็นการสร้างความรู้ ความรู้ที่สะสมมาเป็นมรดกไม่พอใช้แล้ว โลกเปลี่ยนเร็วสังคมเปลี่ยนแปลง เพราะฉะนั้นต้องมีการสร้างความรู้ขึ้นมา เพื่อจะมีองค์ความรู้ที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ในช่วงชีวิตผมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามาครึ่งศตวรรษ ไม่คิดถึงประถม มัธยม คิดชั้นอุดมอย่างเดียว แต่ว่าผมย้อนคิดถึงตอนที่เตรียมจะมาพูด สมัยที่เราเรียนวิชาคอมพิวเตอร์ยังไม่มี เริ่มจะมี มาถึงเดี๋ยวนี้วิชาคอมพิวเตอร์สอนกันถึงปริญญาเอก แตกเป็นสาขาต่างๆ มากมาย ถามว่าทำไมต้องมาเรียนคอมพิวเตอร์กันมาก ต้องสร้างนักคอมพิวเตอร์กันตั้งหลายระดับ เพราะว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมันเข้ามา สถาบันการศึกษาจะต้องเป็นแหล่งที่นำเอาความรู้เหล่านี้ไปสู่ผู้คน ตอนที่กลับมาประเทศไทยใหม่ๆ ตอนนั้นบอกว่า โลกตกอตกใจกันใหญ่ ถามว่าตกอตกใจเรื่องอะไร คนจะล้นโลก ประชากรเกิดมากมาย แล้ววันหนึ่งมันจะ

เกินต่อเศรษฐกิจที่จะรองรับ เกิดประชากรศาสตร์ มาเริ่มวางแผนครอบครัว มาคิดอะไรต่างๆ ประชากรศาสตร์สมัยผมเรียนไม่มี เมื่อมาเป็นอาจารย์แล้วถึงได้มีวิชาประชากรศาสตร์ ถามว่าทำไมต้องมี เพราะโลกมันเปลี่ยนแปลง ประชากรเดิมคิดว่าเป็นคุณอย่างเดียว ตอนหลังเริ่มจะคิดถึงประชากรในทางที่เป็นโทษแล้ว ถ้ามีมากเกินไปจะเป็นคุณอย่างเดียว ตอนหลังเริ่มจะคิดถึงประชากรในทางที่เป็นโทษแล้ว ถ้ามีมากเกินไปจะเป็นเพราะประชากรศาสตร์ดีเกินไป ทำให้บางประเทศขณะนี้ต้องเปลี่ยนนโยบาย อย่างสิงคโปร์ เคยไม่ให้มีลูกเกิน 2 คน เดียวนี้ต้องให้รางวัลคนที่มีลูกเยอะ แล้วถ้าดูมาเรื่อยๆ พอเรามีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม วิชาการด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาเลย มหาวิทยาลัยไหนไม่เปิดเรื่องสิ่งแวดล้อมเขามาก มาถึงยุคนี้ ยุคผสมผสาน hybrid วิทยาการ hybrid เกิดขึ้นในยุคนี้เยอะ เช่น อยู่ๆ จับเอา mechanical engineering กับ electrical engineering มา hybrid แล้วกลายเป็น mechatronic มีชื่อแปลกๆ ออกมา ถามว่าเอามาจากไหน เอามาจากการ hybrid วิทยาการที่เริ่มจะต้องบูรณาการแล้ว แยกตัวออกมาเป็นศาสตร์ใหม่ สังคมที่มีปัญญา สร้างความรู้ใหม่ จะดูวิธีผสมของเก่าหรือจะดูวิธีสร้างขึ้นมาใหม่ แล้วใช้ความรู้ไปแก้ปัญหา แล้วไปพัฒนา มันถึงจะสู้เขาได้ มันถึงจะแข่งขันกับเขาได้ กับ**ประการที่สาม** เรื่องการใช้ประโยชน์มีความรู้ เข้าถึง สร้างเป็น แต่ใช้ประโยชน์ไม่เป็น ใช้ไม่ได้ จะต้องสามารถนำเอาความรู้ที่มี ที่สร้างมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ที่จริงเรื่องศาสตร์เกี่ยวกับ knowledge management ไม่พ้น 3 เรื่องนี้ และเดี๋ยวนี้เปิดสอนกันถึงปริญญาเอกแล้ว เรื่อง knowledge management แต่ว่าจริงๆ หลักของมันมีอยู่ว่า ทำอย่างไรถึงจะเข้าถึง ทำอย่างไรถึงจะสร้างความรู้ ทำอย่างไรถึงจะใช้ประโยชน์ได้ เดียวนี้กลายเป็น KM - knowledge management เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนา กพร. ประเมินหน่วยงาน ประเมินเรื่อง KM ด้วย หน่วยงานไหนไม่ทำ KM จะไม่ได้โบนัส หรือได้ไม่มากเพราะอะไร เพราะสังคมยุคนี้ไปเน้นที่คน เน้นที่ความรู้ แล้วเรื่องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลายเป็นเรื่องสำคัญ แล้วเดี๋ยวนี้มาเชื่อกันโดยผลวิจัยในสหรัฐด้วยว่า จริงๆ ความรู้มีอยู่ในตัวคนมากมาย เดิมเราเชื่อว่าความรู้อยู่ที่ห้องสมุด เราเชื่อว่าความรู้อยู่ในสถาบันการศึกษา แต่ผลวิจัยในสหรัฐบอกว่า ความรู้มีมากที่สุดในตัวคน แต่ละคนที่นั่งอยู่ในนี้ 1,000 คน ทุกคนเป็นแหล่งความรู้หมด อาจจะรู้เหมือนกัน อาจจะรู้ต่างกัน อาจจะรู้มากกว่ากัน อาจจะรู้น้อยกว่ากัน เขาบอกถ้ามีวิธีการที่จะดึงเอาความรู้จากคน ออกมาใช้ประโยชน์ จะได้ประโยชน์มหาศาลเลย เพราะฉะนั้นคำแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเกิดขึ้น คำว่าองค์กรเรียนรู้จึงเกิดขึ้น คือ องค์กรมีวิธีที่จะดึงความรู้จากผู้คนในองค์กรนั้นๆ กลายเป็นเทคนิควิธีการของการจัดการความรู้ ฟังจากผมคนเดียวพูด 1 ชั่วโมงได้ไปนิดเดียว แต่ถ้าฟังจาก 1,000 คนที่นั่งอยู่ในที่นี้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมจะได้มากกว่าผมอีก 1,000 เท่า แต่เรายังไม่มีเทคนิควิธีการที่จะระดมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัจจัยหลักของการพัฒนาอีกอันหนึ่ง คือ**นวัตกรรม** เราพูดกันมานานแล้วเรื่องนวัตกรรม innovation เทคนิค วิธีการ แนวคิดอะไรใหม่ๆ ที่นำเข้ามาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาได้ดี ที่จริงญี่ปุ่นเน้นไว้ชัดเลยทีเดียวเรื่องนวัตกรรม เขาบอกว่า ในองค์กรทั้งหลายจะต้องยึดหลักไคเซ็น ไคเซ็นในภาษาญี่ปุ่น คือว่า อันที่หนึ่ง อะไรก็ต้อง maintain ไว้ อะไรก็ต้องรักษาไว้ อันที่สองจะต้องมี continuing improvement คือมีการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง

อันที่สามต้องสร้างนวัตกรรมสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมา ญีปุ่นบอกว่าเพราะไคเซ็นทำให้ญีปุ่นมาอยู่ในแนวหน้า ในหลายเรื่อง เพราะอะไรก็รักษาไว้ อะไรก็ตามที่ทำจะต้องมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง แล้วต้อง มีการคิดอะไรใหม่ ๆ หาวิธีใหม่ ๆ อันนี้คือนวัตกรรม ที่จริงถ้าดูในอุดมศึกษาไทยแบบไม่เข้าข้าง ตัวเอง เรามีนวัตกรรม นวัตกรรม**ประการแรก**คือเราจะตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มหาวิทยาลัยมีการปรับตัว มีการเลิกสอนวิชาบางสาขาวิชาไป มีการเพิ่ม สาขาวิชาใหม่เข้ามา ใครตามไม่ทันคนนั้นล้มหลัง เมื่อวานผมไปพูดที่กรมส่งเสริมการศึกษา เขาทำไง เขารวมตัวกัน แล้วตั้งเป็นสมาพันธ์โลจิสติกส์แห่งประเทศไทย บางคนไปแปลโลจิสติกส์ ว่า โชอุปทาน ไม่รู้ แปลแล้วก็แล้วไป วิชาอย่างนี้แต่เดิมคือเรื่องการพัฒนาการเงินอะไรพวกนี้ การ จัดทำสินค้า ไม่ได้มีคำหยา ๆ อย่างนี้ แต่ทำไมมาถึงตอนนี้ประเทศไทยเกิดต้องตื่นตัวทำเรื่องโลจิสติกส์ ให้เป็นเรื่องวิชาการ ต้องฝึกพัฒนาคคน อะไรต่ออะไรในทุโตเลย ตั้งเป็นสมาพันธ์ เพราะประเทศไทย เป็นประเทศส่งออก ถ้าเมื่อไหร่เราไม่มาถึงขั้นที่เป็นประเทศส่งออกโลจิสติกส์ เราอาจจะไม่จำเป็น มากเท่ากับเมื่อจะเป็นระบบส่งออก ซึ่งมันมีมาตรฐานสากลหลายเรื่องเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ไปรษณีย์ ถือเป็นส่วนหนึ่งของโลจิสติกส์ เพราะฉะนั้นนวัตกรรมในเชิงที่เราจะตอบสนองเพื่อให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงหรือก้าวล้ำการเปลี่ยนแปลงนี้ของไทยทำมาตลอด อย่างที่ผมยกตัวอย่างที่เพิ่มสาขา นั้นสาขานี้ผสมผสานสาขานั้นกับสาขานี้ ทางเกษตรเราทำเยอะเลย จนกระทั่งเราเป็นผู้นำทางด้าน นี้อยู่พอสมควร **ประการที่สอง** ถ้าจะมาดูวิธีการจัดการศึกษาในช่วง 50 ปีที่ผมเกี่ยวข้องกับ การอุดมศึกษา ไม่เข้าข้างตัวเองหรอก แต่ผมว่าเราไปพอสมควรนะ เมื่อมีจุฬา ธรรมศาสตร์ ธรรมศาสตร์อุตสาหกรรมคิดถึงระบบตลาดวิชา ให้คนได้มีโอกาสเรียนโดยไม่ต้องมาเรียน แต่ยังไม่ไปไกล ถึงขนาดเป็นมหาวิทยาลัยเปิดเป็นมหาวิทยาลัยที่สอนทางไกลออกมา มีสุขุทัยที่มาสอนทางไกล ตอนนี้อยู่ทุกคนสอนทางไกลกันหมด มีระบบ e-learning มีอะไรต่างๆ เข้ามา อันนี้เป็นวิวัฒนาการที่ ทำเพื่อตอบสนองสังคมที่เปลี่ยนแปลง เพียงแต่ว่าเราทำช้าไปหรือเปล่า เราทำเร็วพอหรือเปล่า เรา ทำได้ทันความต้องการหรือไม่ ถ้าหยุดนิ่งเมื่อไหร่ไปไม่รอด สิ่งเหล่านี้ถือเป็นนวัตกรรมทั้งสิ้น เดียวนี้ ปัจจัยหลักของการพัฒนาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้และจำเป็นต้องใช้ประโยชน์อย่างมากคือเรื่องเทคโนโลยี ทุกด้านต้องการเทคโนโลยีหมด แม้ด้านการศึกษาเองต้องพูดถึงการใช้เทคโนโลยี พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติมีหมวดหนึ่งที่ว่าด้วยเรื่องเทคโนโลยี เพราะเรารู้เลยว่าเราจะจัดการศึกษาโดย อาศัยคนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคน โลกทุกวันนี้ถ้าจะให้คนเรียนรู้ได้เอง ค้นคว้าได้เอง เทคโนโลยี สารสนเทศจะมีบทบาทเยอะทุกอย่างการจะพูดถึงเทคโนโลยี เมื่อวานนี้ผมประชุมเรื่องการศึกษา สำหรับเด็กพิการ พูดไปพูดมาบอกว่า เรื่องหนึ่งที่ไม่มีความรู้ในบ้านเราเลยคือ เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาสำหรับคนพิการ เพราะคนพิการต้องใช้เทคโนโลยีเยอะมาก แต่เราไม่เคยคิดถึงเรื่องนี้กัน อย่างจริงจัง เพราะฉะนั้นคนที่มีความรู้ ความรู้ที่พอเพียง นวัตกรรม ที่เหมาะสมจำเป็น และ เทคโนโลยีที่เหมาะสม คือปัจจัยหลักของการพัฒนามนุษย์ ถ้ามาว่าอุดมศึกษาไปเกี่ยวข้องกับตรงไหน ถ้าอุดมศึกษาจะเป็นประโยชน์และเอื้อต่อการพัฒนาสังคมไทย อุดมศึกษามีหน้าที่แล้วทุกแห่ง

ไม่ว่าจะเป็นประเทศไหนคือพัฒนาคนให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ตอนที่ผมอยู่กระทรวงผมใช้คำง่ายๆ ว่า ช่วยพัฒนาคนดี มีความรู้ ให้อยู่เย็นเป็นสุข เท่านั้น เพราะสังคมที่พึงปรารถนาคือสังคมที่สมาชิกอยู่เย็นเป็นสุข ขณะนี้เราอยู่ร้อนนอนทุกข์ เพราะฉะนั้น ถ้าเมื่อไหร่เราทำให้คนอยู่เย็นเป็นสุข นั่นคือสังคมที่พึงปรารถนา ผมลงได้บ่อยในสมัยที่เป็นรัฐมนตรี ผมบอกว่า ภาคใต้ การศึกษาไปจัดแล้วจะต้องให้คนภาคใต้อยู่เย็นเป็นสุข ขณะนี้ไม่อยู่เย็นเป็นสุข เพราะฉะนั้นการที่เราจะต้องพัฒนาคนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่เย็นเป็นสุขเป็นภารกิจสำคัญ ถ้าเราทำอันนี้ได้เท่ากับเราช่วยพัฒนาสังคมไทยโดยตรง จะต้องสร้างความรู้ การสร้างความรู้โดยกระบวนการวิจัยและพัฒนา ถือเป็นภารกิจหนึ่งของมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว การสร้างความรู้โดยกระบวนการวิจัยและพัฒนาเป็นเรื่องสำคัญ การสร้างนวัตกรรมคนหวังว่ามหาวิทยาลัยจะเป็นผู้นำในการสร้างนวัตกรรมที่ขยายผลไปสู่การแก้ปัญหาและการพัฒนาได้ และท้ายที่สุดคือการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม ตอนที่ผมตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ผมได้เติมข้อความลงไปใน พ.ร.บ. เป็นหน้าที่ 5 เพราะโดยปกติมหาวิทยาลัยจะมี 4 หน้าที่หรือภารกิจคือ การสอน วิจัย บริการวิชาการและสังคม และทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ของสุรนารีผมเติมเรื่อง ดัดแปลง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี เพราะที่นั่นเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี เป็นภารกิจสำคัญ เพื่อที่จะเน้นเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่างๆ เพราะมหาวิทยาลัยไทยเก่งแต่ซื้อเทคโนโลยีของคนอื่นมาใช้ สร้างไม่เป็น และในที่สุดเราผลิตบัณฑิตที่ใช้เทคโนโลยีเป็นพอใจแล้ว แต่ถามว่าผลิตบัณฑิตไปเพื่อสร้างเทคโนโลยีหรือไม่ ไม่มีครับ ถ้าเมื่อไหร่สังคมไทยยังเป็นสังคมที่เสพเทคโนโลยี แต่ไม่สร้างเทคโนโลยี ไม่มีวันที่จะไปแข่งขันกับใครได้ มหาวิทยาลัยจะต้องเริ่มคิดถึงทั้งการเสพและการสร้าง ขณะนี้เก่งแต่เสพ แต่ว่าสร้างไม่เป็น เพราะฉะนั้นผมขอสรุปว่า สิ่งที่พึงปรารถนาที่สุดผ่านกระบวนการอุดมศึกษา คือ **การสร้างสังคมคุณธรรม ที่เป็นสังคมคุณภาพ ที่เป็นสังคมที่มีสมรรถภาพแล้วมีประสิทธิภาพ** เราจะเป็นสังคม 4 ภาพนี้ได้อย่างไร การอุดมศึกษาจะต้อง สร้างคน สร้างความรู้ สู่สังคมอุดมปัญญา เพื่อการพัฒนาชาติ ซึ่งเราพร้อมที่จะเผชิญกับสัจธรรมของโลกยุคใหม่ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน ขอขอบคุณครับ

การอภิปราย เรื่อง การบูรณาการศาสตร์ เพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

โดย ศาสตราจารย์ ดร.ศุภมาส พนิชศักดิ์พัฒนา¹

ดร.มานิต บุญประเสริฐ¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กิตติภูมิ มีประดิษฐ์²

ดำเนินการอภิปราย โดย ดร.จิรวัฒน์ วีรังกร¹

ท่านผู้เข้าร่วมประชุมทางวิชาการทุกท่าน การอภิปรายหัวข้อเรื่องจากนี้ไปจะเป็นเรื่องของ การบูรณาการศาสตร์ของบัณฑิตอุดมคติ ภายใต้หัวข้อเรื่องใหญ่ที่ท่านได้เห็นบนเวที คือ การประชุมทางวิชาการ ครั้งนี้เราประชุมในหัวข้อ พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย : สู่การตกผลึกทางปัญญา แค่งหัวข้อเรื่องคงงงแล้วใช่ไหมว่าคืออะไร อันนี้คือความซับซ้อนทางสังคม สังคมซับซ้อนต้องใช้สถานที่ซับซ้อนนิดหนึ่ง และผู้ที่จะแปลออกต้องเป็นผู้ที่ตกผลึกทางปัญญาแล้ว ผมขอทำความเข้าใจสักระยะสำหรับหัวข้อเรื่องประชุมทางวิชาการ จะมีคำหลักอยู่ 3 คำ คำที่หนึ่ง คือคำว่า **ศาสตร์แห่งบูรณาการ** คำที่สองคือคำว่า **เครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย** คำที่สามคือคำว่า **การตกผลึกทางปัญญา** การประชุมวิชาการครั้งนี้ต้องการหาวิธีการปลูกฝัง เพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติดูการตกผลึกทางปัญญา ผมคิดว่าการตกผลึกทางปัญญานี้เป็นเป้าหมายเรากำลังหาวิธีการหรือแนวทางการปลูกฝัง ที่พยายามจะบูรณาการหลายๆ ศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อปลูกฝังนิสัยนักศึกษาของเรา ให้เป็นบัณฑิตอุดมคติไทยที่ตกผลึกทางปัญญา การประชุม 2 ชั่วโมงเมื่อเช้านี้เราได้ยินหลายคำเกี่ยวกับปัญญา ยกตัวอย่างเช่น คำว่า **ความเรียงปัญญา** และ คำว่า **อุดมปัญญา** ฟังนี้จะได้ยินคำว่า **งดงามทางปัญญา** และคำว่า **จิตตปัญญา** เรียกได้ว่ามาประชุมทางวิชาการครั้งนี้ตกผลึกกันเป็นแถวคือได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาเหล่านี้ หัวข้อเหล่านี้ต้องใช้ผู้ที่ตกผลึกทางปัญญามาอธิบายให้เราฟังบนเวทีนี้ ผมจะได้อยู่กับผู้ที่ตกผลึกทางปัญญา 3 ท่านที่เชิญมาวันนี้ เพื่อที่มาให้แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย แต่ก่อนอื่นผมขอแนะนำวิทยากรทั้ง 3 ท่านให้รู้จักกันเล็กน้อย ท่านแรกอยู่ทางด้านซ้ายมือของผม เป็นสุภาพสตรี ท่านเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในวงการบัณฑิตอุดมคติไทย ผมขอแนะนำ ดร. มานิต บุญประเสริฐ ท่านสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปริญญาเอก สาขาวิชา language communication จากประเทศสหรัฐอเมริกา อดีตท่านเป็นรองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ

¹ คณะอนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

² ผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปัจจุบันท่านเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต และเป็นอนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ท่านที่สองท่านอยู่ในแวดวงอุดมคติเช่นเดียวกัน ปัจจุบันท่านเป็นข้าราชการเกษียณอายุแล้วแต่ได้ต่ออายุราชการอีก 5 ปี ขอเรียนแนะนำ ท่านศาสตราจารย์สุภาภรณ์ พณิชยศักดิ์พัฒนา ท่านสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาเอก สาขาวิชาเกษตรเคมี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ท่านได้รับรางวัลดีเด่นมากมาย ผมขอแนะนำที่สำคัญๆ เช่น ได้รับเลือกให้เป็นคุณพ่อดีเด่นแห่งชาติ อดีตท่านได้เป็นรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเป็นประธานคณะกรรมการเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยและตำแหน่งสำคัญอีกมาก ท่านดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร วิทยากรท่านที่สามผมไม่ทราบจะเรียกท่านว่าอย่างไรดี เพราะว่าท่านเป็นทั้งนักเศรษฐศาสตร์ นักบริหารจัดการ นักสังคมวิทยา นักปรัชญา รวมทั้งนักสิ่งแวดล้อม เป็นนักคิดนักเขียน นักเรียนรู้ที่สำคัญทีเดียว ขอแนะนำท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปริญญาโท สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร กำลังศึกษาในระดับปริญญาเอก หลักสูตรดุริยางค์บัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐ มหาวิทยาลัยศรีปทุม แต่เหมือนท่านเรียนปริญญาเอกไปแล้วเพราะวัดจากความสามารถที่มีอยู่มากมายของท่าน เป็นผู้ที่มีศาสตร์อยู่ในตัวหลายศาสตร์ ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีปทุม และเป็นประธานอนุกรรมการดำเนินการสร้างรายวิชาและการจัดการเรียนการสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาเขตภาคกลางเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ที่สำคัญคือท่านเคยเป็นบุคคลดีเด่นทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยศรีปทุม ขอยืนยันว่าทั้ง 3 ท่านเป็นคนตกผลึกนั้นเป็นความจริง เพราะฉะนั้นในประเด็นเกี่ยวกับการบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ผมขอเป็นตัวแทนในที่ประชุมถามท่านวิทยากร ผมว่าสิ่งที่ท่านจะงงคือศาสตร์แห่งการบูรณาการหน้าตาเป็นอย่างไร หรือว่าการบูรณาการระหว่างศาสตร์และการตกผลึกทางปัญญาเป็นอย่างไร บัณฑิตอุดมคติไทยจะพานิสิตนักศึกษาไปในทางไหน ประเด็นแรกขอเรียนถามท่าน อาจารย์ ดร.มานิต บุญประเสริฐ เพื่อเราจะได้ทำความเข้าใจและสามารถสืบเนื่องกับเรื่องอื่นๆ ในวันพรุ่งนี้ต่อไปได้ ขอเรียนเชิญท่านอาจารย์

ดร.มานิต บุญประเสริฐ : ขอบคุณท่านอาจารย์จิรวัดณ์ กราบเรียนท่านรองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ท่านผู้บริหาร ท่านคณาจารย์ทุกท่าน ก่อนอื่นกับผู้ตกผลึกอย่างที่ท่านอาจารย์จิรวัดณ์ว่ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันว่าเรากำลังทำอะไรอยู่ แล้วที่มาอยู่บนเวที 3 คน รวมทั้งผู้ดำเนินรายการ 1 คน หัวข้อการอภิปรายนี้ของพวกเรา 4 คนบนเวทีนี้คือ การบูรณาการศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย มีศัพท์อยู่ว่า การบูรณาการศาสตร์คืออะไร ศาสตร์แห่งการบูรณาการคืออะไร 2 คำนี้เป็นคำเดียวกันหรือเปล่า ที่นี้ตั้งใจจะพูดเรื่อง**การบูรณาการศาสตร์**ซึ่ง

มีความหมายกว้าง ฉะนั้นเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดิฉันได้ไปศึกษาหาข้อมูลมาคิดว่าคำนิยามขององค์การยูเนสโกนั้นน่าจะสอดคล้องกับสิ่งที่คณะกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยกำลังใช้อยู่ คือ “เป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งของความร่วมมือของศาสตร์ต่างๆ ที่มีส่วนในกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นความสนใจร่วมกัน และทำให้บรรลุผลสำเร็จอันเป็นจุดหมายปลายทางร่วมกัน” นิยามนี้หมายถึง ผู้ที่เข้ามาร่วมทำงานมีตัวปัญหาร่วมกันที่ต้องแก้ไข เช่น ปัญหาของเราขณะนี้คือว่าคุณลักษณะของบัณฑิตไทยไม่ค่อยเป็นที่พอใจของผู้ที่ใช้บัณฑิต ยังไม่เป็นที่พอใจในระดับภาพสังคมโดยรวม เพราะเมื่อเข้าท่าน ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอ้าน ท่านบอกว่า ต้องสามารถแข่งขันได้ ท่านรองเลขาธิการฯ ท่านบอกว่า ภายใน 15-20 ปี ข้างหน้าจะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาของอาเซียนแล้ว เราพร้อมหรือยัง นี่คืองานของอุดมศึกษา แล้วปัญหาที่พบจากงานวิจัย เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นรายงานการวิจัยที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้แจกไว้ในกระเป๋า พูดถึงการทำงานของอนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยเกี่ยวกับปัญหาคุณสมบัติของบัณฑิตในระยะเวลาที่ผ่านมา มีหลายด้านและหนึ่งในนั้นคือเรื่องของความสามารถทางภาษา เรื่องของความรู้ไม่ค่อยจะหนักแน่น และรู้จริงเท่าไร นอกจากนั้นทางด้านคุณธรรมจริยธรรมก็เป็นปัญหา เรื่องความอดทนมีอยู่ช่วงหนึ่งถ้าท่านจำได้ย้อนไปเมื่อเศรษฐกิจกำลังรุ่งเรืองมาก บัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยชั้นนำบางแห่งที่สามารถใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ดีมีโอกาที่จะขึ้นค่าตัวด้วยการเปลี่ยนงานไปเรื่อยๆ เพื่อให้ได้เงินเดือนสูงขึ้นโดยไม่ได้นิ่งถึงจิตใจของบริษัทที่ว่าจ้างซึ่งได้ให้โอกาสและมีความหวังที่จะให้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ในช่วงนั้นมีปัญหามาก มีงานวิจัยของท่านสุธรรม อารีกุล ซึ่งอยู่ในเอกสารที่แจกว่ามีปัญหาเรื่องภาษา เรื่องคุณธรรมจริยธรรม เรื่องความรู้ความสามารถในเชิงคิดวิเคราะห์ ขาดการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี ขาดนิสัยใฝ่รู้ และขาดความรู้เรื่องทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคม เดิมนี่ยังเป็นปัญหาอยู่ และดูเหมือนว่าจะเป็นปัญหามากขึ้นเนื่องจากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เป็นช่วงที่มีการขยายตัวเชิงปริมาณค่อนข้างมาก ทั้งตัวสถาบันและผู้ที่เข้าศึกษาใหม่ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งตัวสถาบันอุดมศึกษาเองปรับตัวค่อนข้างลำบากเหมือนกัน เนื่องจากจำนวนนักศึกษาที่มากขึ้นบวกกับความไม่พร้อมในเรื่องการเรียนการสอนและกลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่มีจำนวนมาก ตอนนั้นได้มีการพูดกันมากเกี่ยวกับประเด็นปัญหาคุณภาพของบัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัย จึงเกิดโครงการการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยขึ้น ที่นี้ทำไมต้องใช้คำว่า บูรณาการศาสตร์ คำว่า บูรณาการศาสตร์คืออะไร ขอเรียนให้ทราบว่า ความพยายามของยูเนสโกในการทำงานร่วมกันให้ตระหนักว่าแต่ละท่าน ที่อยู่ในอุดมศึกษาล้วนเป็นนักนั้นนักนี้ทั้งสิ้น เช่น นักวิศวกรรมศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักโภชนาการ เป็นแพทย์ พยาบาล เป็นหลายๆ สาขาอาชีพ เมื่อเข้าท่าน บอกว่าจะจะเป็นนักวิชาชีพมากกว่าบินเดี่ยวไปในเรื่องของหลักสูตรที่กำหนด ที่นี้การแก้ปัญหาที่เรามีส่วนร่วม คือปัญหาในเรื่องของคุณลักษณะบัณฑิตที่เราต้องการ ไม่ใช่งานของคนหนึ่งคนใด ไม่ใช่งานเพียงแค่วิชาหรือศึกษาทั่วไป เหมือนที่ท่านดร.วิจิตร ศรีสอ้าน พูดเมื่อเข้านี้เท่านั้น ถ้ามองว่า 4 ปีนี้เราให้อะไรกับบัณฑิตหรือกับนิสิตนักศึกษาไปบูรณาการศาสตร์ ในที่นี้

หมายถึงว่า เป็นวิธีหนึ่งของการทำงานร่วมกัน ที่มาร่วมคิดร่วมทำ โดยมีมุมมองจากแต่ละนักทั้งหลาย ที่มาร่วมคิดกัน พวกมหาวิทยาลัยปิดที่จะไปเป็นกำลังของประเทศ ฉะนั้นอุดมศึกษาถ้าอ่อนแอ จะทำให้ประเทศอ่อนแอ ไม่ได้อ่อนแอภายในหนึ่งปีสองปี แต่จะลดลงไปเรื่อยๆ ขณะนี้เริ่มจะเห็นแล้วว่าบัณฑิตที่จบไปเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้นการบูรณาการศาสตร์หมายความว่า เป็นวิธีการหรือ กิจกรรมหนึ่งที่เรากำลังทำขึ้น โดยอาศัยความรู้ความสามารถข้ามศาสตร์มาร่วมกัน มาใช้ร่วมกันซึ่ง คณะอนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา สนใจในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เพราะถือว่าเป็นคุณสมบัติเบื้องต้น ก่อนที่จะเป็นนักเฉพาะด้าน ต้องมีลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งจะเป็นตัวที่กำกับพฤติกรรมของคนคนนั้นว่า เมื่อจะทำอะไรจะต้องมีหลักอยู่ในใจ คิดดี ทำดี มีคุณธรรม ถ้าจะแปลออกไปอีกมีมากมายทีเดียวซึ่งในเอกสารคงจะมี ในที่นี้คณะอนุกรรมการ พัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยได้ใช้แนวทางของการบูรณาการศาสตร์ คนที่มาต่างสาขาย่อมยึดติดกับ สาขาที่ตัวเองได้รับการฝึกฝนมา เช่น เมื่อเข้านี้คุยกับท่าน ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ท่านบอกว่าในวิชาชีพ บางอย่างไม่อยากเรียนในวิชาชีพศึกษาทั่วไปในหลักสูตรเพราะจำนวนหน่วยกิตจำกัด แต่วิชาชีพ ทั่วไปจะเป็นวิชาที่สร้างคนให้มองกว้างไม่ได้เห็นแต่ต้นไม้ ในเอกสารบอกว่า มหาวิทยาลัย คริสเตียนชั้น ที่กรีนเบ มีคำขวัญว่าการศึกษาเพื่อชีวิต การเรียนที่นั่นต้องการให้นักศึกษาได้ใช้ ความรู้ไปทำงานได้อย่างแท้จริง เช่น นักศึกษาที่เรียนสาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมไม่ได้เรียน รายวิชาในวิชาเอกเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องมีความรู้ทางด้านสังคมวิทยา ทางด้านรัฐศาสตร์ที่ ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย เพราะปัญหาเวลาออกไปทำงานจริงมันเกี่ยวข้องกับเรื่องกฎหมายเรื่อง ของสังคมทั่วไปมากมายทีเดียว เพราะฉะนั้นการบูรณาการศาสตร์ วิธีการที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การ ยอมรับปัญหาร่วมกัน นี่คือนโยบายที่เราจะต้องช่วยกันแก้ มีหลักอยู่หนึ่งว่าคนที่มาจากต่าง ศาสตร์เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าค่านิยมของศาสตร์ให้น้ำหนักความสำคัญของศาสตร์อื่นมากน้อยไม่ เท่ากัน เช่น บอกว่าถ้าจะดีต้องเรียนหมอเรียนวิศววะ เรียนอะไรไม่ได้ ถ้ามาเรียนศึกษาศาสตร์ มี การแบ่งสังคม แบ่งชั้นกัน เมื่อเข้ามาอยู่ร่วมจะต้องปรับเปลี่ยนในเรื่องของทัศนคติ การทำงานแบบ บูรณาการศาสตร์ที่สำคัญจะต้องให้เกิดสมดุลในการรับฟังตรงนี้แหละที่มีความสำคัญ เพราะฉะนั้นถ้าไม่สามารถรักษากฎกติกาตรงนี้ได้ ความร่วมมือตรงนั้นมันจะมีคุณภาพต่ำไม่สามารถประสบ ผลสำเร็จได้ เพราะฉะนั้นบอกอาจารย์จิวัฒน์ว่า การบูรณาการศาสตร์ ตามค่านิยมของยูเนสโก เป็นรูปแบบของความร่วมมือระหว่างศาสตร์ ศาสตร์ในที่นี้หมายถึง คนที่ถูกฝึกฝนมาในศาสตร์ ต่างๆ แล้วนำมาทำงานร่วมกัน นอกจากปัญหาเรื่องการผลิตบัณฑิตของเราแล้วเรื่องปัญหาสังคม ภายนอก ปัจจุบันมีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น ปัญหาโรคเอดส์ โลกไร้คน ที่ไม่สามารถทำงานได้ใน สาขาเดียวต้องร่วมมือกัน สรุปว่าการบูรณาการศาสตร์คือ ความร่วมมือระหว่างศาสตร์ที่มาอยู่ใน กระบวนการแก้ปัญหา แต่ในระหว่างกระบวนการแก้ปัญหา เราจะไปสู่เป้าหมายปลายทาง ด้วยกัน ปัจจัยสำคัญคือต้องรักษาสอดคล้อง ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันอันนี้สำคัญมาก ซึ่งเพื่อนร่วม อภิปรายจะบอกตัวอย่างที่ทำมาแล้วว่าเราจะทำอย่างไรเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าใจการทำงาน

ของบัณฑิตยุคมคติ เมื่อเข้าได้พูดกันไปแล้ว ทั้งแผน 15 ปี ฉบับที่ 2 ทุกแผนจะมีเรื่องคุณธรรม จริยธรรมอยู่ตลอดเวลา แล้วดิฉันได้อ้างถึงท่าน ศาสตราจารย์ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ท่านทำวิจัยเรื่อง สัตตศีลหลัก 7 ประการ พูดถึงลักษณะผู้เรียนในวัฒนธรรมการสร้าง ซึ่งที่ผ่านมาเป็นวัฒนธรรม การรับ อันนี้คงพอจะให้ความคิดเห็นได้ว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่เราต้องการที่สอดคล้องกับสังคม ต่อไปนี่จะเป็นอย่างไร ฉะนั้นเพียงแค่นี้ก็นัยว่าการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยต้องปรับทั้ง กระบวนการ ไม่ใช่อาจารย์วิวัฒน์ ท่านอาจารย์วุฒิชัย หรือคนหนึ่งคนใด ตั้งแต่ผู้บริหารลงมา กำหนดเป็นนโยบายต่างๆ และมีความร่วมมือกันถึงจะทำได้ทั้งองค์กร ที่นี้ถามว่าบูรณาการศาสตร์ กับพัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการคืออะไร ถ้าเราบูรณาการศาสตร์แล้วเราคุยกัน ร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ร่วมกัน นำมาซึ่งการเกิดความรู้ใหม่ เกิดการบูรณาการขึ้น เป็นความรู้จากการบูรณาการ ของศาสตร์ทำให้เกิดศาสตร์แห่งบูรณาการ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างจะเป็นบูรณาการ ศาสตร์หมด บูรณาการศาสตร์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวอาจารย์เท่านั้น เกิดกับตัวเด็กที่เรียนไป นักเรียนนักศึกษาที่เรียนไป เมื่อเรียนแล้วต้องรู้จักที่จะเชื่อมโยงให้เห็นทั้งป่า ทั้งต้นไม้ เมื่อไรจะพูด ถึงต้นไม้ เมื่อไรจะพูดถึงป่า เพราะฉะนั้นการบูรณาการไม่ใช่เฉพาะอาจารย์ตามที่กล่าว การ บูรณาการต้องรู้จักประมวลความรู้เหล่านั้นไปใช้ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ตรงนี้ที่เป็นความสำคัญ ไม่ใช่แต่ละวิชาๆ จะไม่เกิดความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ขึ้น เวลาเรียนจะต้องให้เห็นประเด็นนี้อยู่ บ่อยๆ ในการนำเรื่องการบูรณาการศาสตร์ไปใช้ อาจจะมีแนวคิดอื่นๆ ทั้งในด้านการเรียนการสอน การวิจัย และในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ดิฉันมาทางด้านการสอนภาษา ไม่ใช่แค่รู้แต่วิธีการ สอนเท่านั้น ต้องมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตัวผู้เรียน มีวิธีการได้ภาษาอย่างไร ขณะเดียวกันก็ต้องรู้ พฤติกรรมเด็กว่าเป็นอย่างไร ครอบครัวเป็นอย่างไร สิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องนำมาประกอบกันมีบาง ปัญหาาร่วมกันกับวิชาอื่นๆ เช่น ทำอย่างไรเมื่อเด็กเรียนไม่รู้เรื่อง ตอนนี้มีความสนใจเรื่องการแสวงหา วิธีการสอนที่สาขาวิชาอื่นใช้อยู่และได้ผล เช่น วิธีการสอนแบบ problem-based learning (PBL) ซึ่งใช้ในการสอนทางการแพทย์เป็นการสอนโดยนำทางเป็นโจทย์ ในเรื่องของแนวคิดทางการศึกษา ขณะนี้เป็นไปในทิศทางที่ว่า สิ่งที่ทำให้เรียนต้องเป็นประโยชน์ต่อชีวิตคือสามารถจะนำไปแก้ปัญหา ได้ คงไม่ใช่เรียนเพื่อเรียนอย่างเดียว ไม่ใช่เรียนเพื่อให้ผ่านเอาปริญญาให้ได้อย่างเดียว แต่ต้อง สามารถเชื่อมโยงไปกับโลกภายนอกได้ การศึกษาเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิตที่เราจะออกแบบอย่างไร สถาบันการศึกษาเมืองคณະผู้บริหารวิชาการ มีกิจการนักศึกษา ที่ดูแลนักศึกษา นอกจากนั้นจะมีปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ผ่านมามีการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนและในห้องเรียนต่าง พูดเป็นเสียงเดียวกันว่าเราจะสร้างบัณฑิตหน้าตาอย่างไร ถ้าเรามีรองวิชาการ รองกิจการนักศึกษา จะสร้างนักศึกษาที่มีหน้าตาอย่างไร ในการประกันคุณภาพการศึกษา บอกว่ากำหนดคุณสมบัติ บัณฑิตของท่านออกมาหน้าตาเป็นอย่างไร ท่านให้ความสำคัญกับอะไร จะมีความแตกต่างกัน ไป แต่แน่นอนในความแตกต่างย่อมมีความเหมือนคือ คุณธรรมจริยธรรมต้องมี เหมือนกับบอกว่า องค์กรต้องมีการออกแบบ คนที่อยู่ในองค์กรต้องมีทักษะ มีความรู้ มีทัศนคติอย่างไร จึงจะทำให้

รูปแบบการผลิตบัณฑิตของเราเป็นไปตามที่เราต้องการสิ่งนี้สำคัญมาก เราคงต้องปรับคนในองค์กรใหม่ ดิฉันอยากจะฝากไว้ว่าการบูรณาการศาสตร์นั้นเป็นวิธีทำงานร่วมกัน ระหว่างผู้รู้จากหลายสาขาวิชาเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน จะทำได้อย่างไร ดิฉันขอให้ผู้ร่วมอภิปรายอีกท่านยกตัวอย่าง

อาจารย์จิรวัดน์ วีรังกร : อาจารย์มานิต ได้พยายามอธิบาย ผมขอย้อนความเดิมไปสักนิด จากวิทยากรเมื่อเช้าท่านพูดว่า คนรุ่นใหม่ในอนาคตจะต้องใช้ทักษะ ใช้ความรู้ และความสามารถ เพื่อให้ทันกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงแข่งขัน ผมคิดว่านั้นคือประเด็นที่ 1 และประเด็นที่ 2 คือที่ท่านอาจารย์มานิตพูดถึงวิกฤตทางการศึกษา ในอนาคตต้องการคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพและสมรรถนะที่สูงกว่าเดิมในอดีต แต่วิกฤตทางการศึกษาขณะนี้คือ การศึกษาไม่ทำให้คนรุ่นใหม่พร้อมที่จะรับมือและปรับตัวให้ทันกับอนาคต ซึ่งในวิกฤตต่างๆ นี้ เป็นวิกฤตที่ค่อนข้างจะรุนแรง การใช้ศาสตร์เดียวเพื่อที่จะพัฒนาและปลูกฝังนิสิตนักศึกษาเริ่มใช้ไม่ได้แล้ว เมื่อวันก่อนผมไปที่แอคซาสที่ฮอว์กส เขาพูดว่าประเด็นที่เป็นปัญหาของนิสิตนักศึกษาในอนาคตคือ ประเด็นเกี่ยวกับการแสวงหาแนวทางในการปลูกฝังและพัฒนา นักศึกษา ขณะนี้เรากำลังพยายามหาทางออกว่าจะใช้วิธีอะไรเพื่อให้ได้บัณฑิตที่พึงประสงค์ในอนาคต เพราะศาสตร์เดียวใช้ไม่ได้ต้องใช้ความร่วมมือระหว่างศาสตร์ เมื่อสักครู่ท่านอาจารย์มานิตได้พูดถึงการบูรณาการระหว่างศาสตร์ออกมา 2 คำที่ชัดเจนมาก คำที่ 1 คือคำว่า **เชื่อมโยง** และคำที่ 2 คือคำว่า **ความร่วมมือ** เพราะฉะนั้นการบูรณาการเกิดขึ้นจากการแสวงหาแนวทางการเชื่อมโยงและแนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างศาสตร์ เพื่อที่จะแสวงหาแนวคิดใหม่ๆ ทิศทางใหม่ๆ ที่จะทำให้เด็กรุ่นใหม่มีความพร้อมที่จะรับมือกับอนาคตและพร้อมที่จะฟันฝ่าวิกฤตที่จะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่มากมาย นี่เป็นประเด็นที่ 1 ที่ท่านอาจารย์มานิต ได้ให้เราไว้ ที่นี้การบูรณาการระหว่างศาสตร์เพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้น ผมคิดว่าท่านอาจารย์กิตติภูมิคงจะได้เตรียมประเด็นไว้แล้วว่า หากจะบูรณาการกันสามารถทำได้ด้วยวิธีอะไรบ้าง ขอให้อาจารย์ลองยกประสบการณ์ที่เคยทำมาว่ามีกิจกรรมอะไรบ้างที่ศาสตร์ต่างๆ ได้แสดงถึงกัน ขอเรียนเชิญอาจารย์กิตติภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ : กราบสวัสดิ์ท่านผู้รับฟังทุกท่าน วันนี้ให้เวลาผม 15 นาที ผมเตรียมมาเกิน 60 สไลด์ ผมขอใช้เวลาประมาณ 1 นาที 4 สไลด์ แต่เนื้อหาที่ผมบรรยายจะไม่เหมือนกับที่ผมได้เขียนบทความลงในหนังสือ เนื่องจากว่าท่านอาจารย์จิรวัดน์โทรมาหาผมบอกว่า อยากให้ผมเน้นเรื่องประสบการณ์โดยยกตัวอย่างมาฉายให้ท่านดูว่า การสอนแบบบูรณาการเป็นอย่างไร และที่ผมพบเห็นในมหาวิทยาลัยเขาทำกันอย่างไรบ้าง เริ่มต้นด้วยเรื่องของปัญหาการเรียนการสอนในปัจจุบันที่เรียกได้ว่าเป็นปัญหาอย่างมากคือ เราต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถในหลายๆ ศาสตร์มาสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไป อย่างน้อยคงเป็นคนที่เก่งมาก 1 คน ซึ่งเรียนหลายๆ ด้านมารวมกัน ปัญหาคือจะทำอย่างไรให้เกิดขึ้นมาได้ เราสร้างทฤษฎีทางการศึกษามาหลายทฤษฎี ผมยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับขนมไทย เช่น เราสร้าง

การศึกษาไทยแบบขนนชั้น คือ คนเรียนวิทยาศาสตร์มาสอนคนเรียนวิทยาศาสตร์ เรียนสังคมศาสตร์ มาสอนคนเรียนสังคมศาสตร์ เรียนพลศึกษาสอนวิชาพลศึกษา แล้วกลายเป็นวิชาศึกษาทั่วไป นักการศึกษาหลายคนบอกว่าต้องไม่สอนแบบขนนชั้น ต้องสอนแบบขนนเปียกปูน เราเอาขนนชั้นมารวมกันใหม่ หลายๆ ศาสตร์มารวมกันหลอมให้เป็นเนื้อหาริษาเดียวกันกลายเป็นขนนเปียกปูนแต่สอนไปสอนมามันกลายเป็นเกาเหลา กลายเป็นคนละเรื่อง ปัญหาที่เกิดขึ้นเราจะทำอย่างไรให้มันเกิดขึ้นอย่างดีที่สุดสำหรับนักศึกษาของเรา ผมขอยกตัวอย่างว่านักศึกษาปีหนึ่งที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย ตัวอย่างกิจกรรมอะไรบ้าง ที่สามารถสอนเขาและเขาทำได้จริง ท่านพระเดชพระคุณพระพรหมคุณาภรณ์บอกว่า การศึกษาคือพลังอำนาจและเตรียมผู้เรียนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการเรียนการสอนจริงๆ แล้วต้องเข้าถึงคุณภาพชีวิตของผู้เรียน และคุณภาพชีวิตต้องเป็นองค์รวม ทั้งกาย ทั้งใจ ทั้งจิต รวมกันเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งพูดง่ายแต่ทำยาก เราจะทำอย่างไรให้แต่ละมหาวิทยาลัยสามารถทำได้ มีคำถามหลายคำถามที่ขอยกตัวอย่างมา เช่น ขั้นตอนแบบใดจะเป็นขั้นตอนการสอนแบบที่ดีที่สุด คือการสอนแบบการวางแผน การนำเสนอ การประมวลผล และการตกผลึก สิ่งต่างๆ เหล่านี้อะไรบ้างที่เป็นการตกผลึกในการเรียนการสอนที่ดีที่สุด ผมยกตัวอย่างของมหาวิทยาลัยศรีปทุม นักศึกษาชั้นปีที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัย เราจะทำอย่างไรให้นักศึกษาปีหนึ่งรู้จักมหาวิทยาลัยทั้งหมด เราจัดสอนรายวิชาหนึ่งรายวิชาเลย หลายๆ มหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยมหิดลก็มีรายวิชา Integration นำหลายๆ ศาสตร์มารวมกัน มหาวิทยาลัยศรีปทุมใช้คำว่าทักษะการเรียนรู้ คือ การสอนที่เน้นการเรียนรู้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ บางแห่งเน้นที่ภาษาอังกฤษมากเกินไปแล้วลบลวิชามนุษยศาสตร์ ลบลวิชาสังคมศาสตร์ ลบลวิชาภาษาไทย ลบลวิชาคอมพิวเตอร์ ลบลวิชาคณิตศาสตร์ ออกไป สรุปแล้วศึกษาทั่วไปเหลือไม่กี่วิชาที่สามารถจะสร้างมนุษย์ ซึ่งทุกคนจะฝากความหวังไว้กับวิชาศึกษาทั่วไปมาก จึงอยากให้ป็นยาหม้อใหญ่สำหรับพัฒนาคนให้ เก่ง ดี มีสุข ถ้ามว่าคุณค่าความเป็นคนหรือมนุษย์จะเกิดได้อย่างไร ดูจากกิจกรรมทักษะการเรียนรู้ กิจกรรมแรกเลย หลังจากนักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งแล้ว **สัปดาห์ที่หนึ่ง** กิจกรรมแรกผมให้นักศึกษาเรียนรู้ด้านจิตวิทยา ก่อนจึงเชิญดารา เชิญคนมีความรู้ด้านความรักของวัยรุ่นมาสอนนักศึกษา ต้องสอนความรักก่อน รักที่จะอยู่ด้วยกัน นี่เป็นศาสตร์ทางจิตวิทยา ผมได้เชิญคุณโจ มณฑาณี ดันตีสุข มาสอนสัปดาห์ต่อไปไล่ไปที่ละสัปดาห์ **สัปดาห์ที่สอง** เมื่อนักศึกษามีความรักแล้วรู้ว่าความรักมีความสำคัญตลอดชีวิต นักศึกษาจะเรียนกิจกรรมว่าผู้หญิงทางซ้ายผู้ชายทางขวา ผมเชิญคุณเบ็ด มนชีพ อดิศาเดมิแพนทาเซีย มาสอนว่าผู้หญิงและผู้ชายควรจะปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้รู้ว่าการจะใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยไม่ใช่การใช้ชีวิตแบบสูญเปล่า **สัปดาห์ที่สาม** ผมปรับคุณภาพนักศึกษา ให้นักศึกษาปรับคุณภาพใหม่ เชิญวิทยากรจากจอห์นโรเบิร์ตพาวเวอร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เขาต่างๆ มาสอนให้เขาปรับพฤติกรรมนักศึกษา ให้นักศึกษารู้ว่าคุณภาพที่ดีมันเป็นอย่างไกรการแต่งเนื้อแต่งตัวที่ถูกต้องมันน่าจะเป็นอย่างไรในสังคม **สัปดาห์ที่สี่** ผมให้ไปทัศนศึกษา เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ที่สุด นักศึกษาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการที่คนไทยชอบทิ้งพิพิธภัณฑสถาน อาจารย์วิทยาศาสตร์บอกว่า เป็นของนักเรียนประถม 4 นักศึกษามหาวิทยาลัยไม่น่าเข้า แต่เมื่อนักศึกษาเข้าไปก็ยิ่งเหมือนกัน เมื่อไปพบวิทยาศาสตร์พื้นฐานของชีวิตในพิพิธภัณฑสถานว่าเป็นอย่างไร แทนที่จะพูดบนพื้นฐานความ เชื่อว่านักศึกษาสามารถเห็นได้จริงว่าวิทยาศาสตร์เป็นอย่างไร SCIENCE MUSIEM ของเราใหญ่โต มาก มีรถพาไปทั้งหมดจนครบ 3,000 คน **สัปดาห์ที่ห้า** ผมพานักศึกษาทั้งสามพันคนให้ไปปีละ ห้าร้อยคน เป็นเวลาหกสัปดาห์ พาไปละลายพฤติกรรมที่โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ทำ วอร์คแรลลี่ นักศึกษาได้เรียนรู้ได้พบเห็นในสิ่งต่างๆ มากมาย ที่นั่นสวยงามและเป็นแหล่งพัฒนา กิจกรรมนักศึกษาได้ดีมาก ทหารมาดำเนินการฝึกให้เรา **สัปดาห์ที่หก** กิจกรรมเรียนรู้วิถีเศรษฐกิจ พอเพียง จะทำอะไรให้อยู่รอดได้ในปัจจุบัน เศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้นทำให้เขาอยู่รอดได้ เรา กำหนดว่านักศึกษาทุกคนที่เข้ามาในมหาวิทยาลัยต้องไปดูพิพิธภัณฑสถานเกษตร ต้องไปเรียนรู้ วิธีการปลูกข้าว ต้องเรียนรู้แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าเป็นอย่างไร แล้ว นำไปใช้ในชีวิตจริง นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมดำเนินาเป็น ทำนาทำไร่เป็น แล้วเมื่อนักศึกษา กลับมาเขาทำโปสเตอร์ขยายความให้เพื่อนๆ รู้ว่าการอดออมเป็นอย่างไร ออมแล้วไม่อดเป็นอย่างไร ทำโปสเตอร์ติดทั่วมหาวิทยาลัยเป็นการกระตุ้นเตือนว่าถ้าเขาไม่ทำเศรษฐกิจพอเพียงในการยังชีพ จะไม่มีความอยู่รอดได้ในสังคมที่รุนแรงและหักโหมในปัจจุบัน **สัปดาห์ที่เจ็ด** จัดหาเกมเรื่องพอ สอนลูกมาสอนให้นักศึกษารู้ว่าภาวะการเงินสำคัญมาก ใช้เงินอย่างไร คล้ายกับ Business Game ให้เขาเรียนรู้ว่าเงินมีค่าอย่างไร **สัปดาห์ที่แปด** สำคัญมากให้เรียนฝึกสมาธิ ให้นักศึกษา เป็นพันคน นั่งสมาธิ เดินจงกรม เป็นเรื่องแปลกที่สัปดาห์ต่อไปเราเห็นนักศึกษาเดินช้าๆ เพราะอะไร เพราะเขากำหนดกรรมฐานในใจเขาได้แล้ว เขามีความสุขมาก เวลาเรียนในห้องสมุดก็พานักศึกษา เดินจงกรม สวดมนต์ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทุกคนที่มหาวิทยาลัยศรีปทุมต้องสวดมนต์พื้นฐานได้ สามารถนำสมาธิไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ จนกระทั่งนักศึกษาต้องมาขอร้องให้ มหาวิทยาลัยจัดการอุปสมบทให้เป็นกิจกรรมเดือนมกราคม จัดอุปสมบท 39 รูป 39 ปีมหาวิทยาลัย ศรีปทุมให้กับนักศึกษาเข้ามาบวชแล้วทำกิจกรรมเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว นี่เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาขอร้องมาเราจัดให้ เป็นโครงการ USR (University Social Responsibility) สิ่งที่สำคัญก่อนที่ให้นักศึกษานั่งสมาธิท่านอาจารย์ทุกท่านต้องนั่งก่อน แต่อาจารย์ผู้สอนแต่ละคนนั่งสมาธิไม่ไหว ก็ต้องจัดให้อาจารย์ที่สอนวิชาพุทธศาสนาหรือวิชาที่ เกี่ยวกับศึกษาทั่วไปลงนั่งสมาธิก่อน ให้อ่านนั่งสมาธิเป็นอย่างไรบ้าง มีความสำคัญต่อการเรียน การสอนอย่างไรบ้าง ต่อไป**สัปดาห์ที่เก้า** สำคัญมากเราจะนำเรื่องการบูรณาการศาสตร์มาทำเป็น My map อย่างไร ที่จะทำให้นักศึกษารู้หรือตั้งเป้าได้ว่าอีก 4 ปีข้างหน้าเขาจะทำอะไรบ้าง แต่ผม ไม่สอนลึกมากถึงขนาดนี้ อันนี้นักศึกษาต่างชาติเขาทำกันนักศึกษาไทยคงไม่รู้ถึงขนาดนั้น My map ต้องสร้างนักศึกษาให้เกิดจินตนาการว่า แต่ละช่วงที่เขาจะเดินไปข้างหน้าเขาต้องทำอะไร บ้าง ผมและท่านอาจารย์ศรีเพ็ญและท่านอาจารย์ท่านอื่นๆ ต้องไปศึกษา ILP : Integrated

earning program เดี่ยวท่านอาจารย์สุภาพจะบรรยายถึงว่า ILP เป็นอย่างไร ได้ไปศึกษาที่ฮ่องกง เขาทำ ILP แต่วิชาที่ดีมาก ๆ ของฮ่องกงคือวิชาที่สอนเรื่องความคิดสร้างสรรค์ เขาจะเอานักศึกษาเรียนเรื่องความคิดสร้างสรรค์ในห้องเล็กๆ แล้วสอนนักศึกษาว่าสมองเป็นอย่างไร สอนให้รู้ว่าสมองนั้นมีความสำคัญอย่างไรกับตัวเขา นักศึกษาจะฉลาดหรือไม่ขึ้นอยู่กับเส้นใยต่างๆ ของสมอง ผมและท่านอาจารย์ศรีเพ็ญได้ไปศึกษามาแล้วและได้ไปถ่าย My map มาด้วย นักศึกษาฮ่องกงทำไม่สวย นักศึกษาไทยทำสวยกว่า เราเห็นว่าสิ่งนี้มีความสำคัญมาก ถ้าไม่สอนให้นักศึกษารู้จักคิดก็ไม่สามารถพัฒนาในเรื่องของคุณค่าของการคิดได้ **สัปดาห์ที่สิบ** เป็นช่วงสุดท้าย คือว่านักศึกษาจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่เขาไปประสบพบเห็น เราได้ออกแบบให้เขาแบ่งเป็นกลุ่มๆ ละ 20 คน ทำกิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมอะไรก็ได้ แต่เขาต้องมาบอกเราว่าเขาไปทำกิจกรรมอะไร และกิจกรรมจิตอาสา นั้นมันมีประโยชน์อะไรกับตัวเขาบ้าง ให้เขาไปทำบอร์ดเพื่อให้เพื่อนในมหาวิทยาลัยดูว่า หลังจากทำกิจกรรมจิตอาสาแล้วดีอย่างไร นักศึกษาบางคนถึงขั้นร้องไห้เลยไปบ้านราชวดีเห็นเด็กพิการซ้ำซ้อน พิการ์ไม่พอยังพิการ์ซ้ำซ้อนอีก แล้วคุณมีมือดีทำดีมีความสุขในชีวิตยังไม่ยอมเรียนหนังสือ เมื่อเขาเห็นภาพเด็กพิการซ้ำซ้อนมันสะท้อนความรู้สึกของเขา พอเขากลับมาพฤติกรรมเปลี่ยน ผมว่าเปลี่ยนเกือบ 80% ให้เขาเห็นว่าสภาพจริงๆ ในชีวิตเป็นอย่างไร ไม่ได้อยู่ในห้องแอร์อย่างเดียว ไม่ใช่อยู่ในสิ่งที่สวยงามอย่างเดียว เมื่อไปเจอแบบนี้นักศึกษาเปลี่ยนความคิดเขาเอาเงินจากการบริจาคร่วมกันกับเพื่อนๆ พ่อแม่รู้เข้าก็มาช่วยด้วย ร่วมกันบริจาคทำกิจกรรม และมีนักศึกษาไปทำกิจกรรมด้านภัยยาเสพติด ร่วมกันทำกิจกรรมที่ศูนย์เลี้ยงเด็กช่วยกันเลี้ยงเด็ก นักศึกษาชายบางคนไม่รู้เลยว่าเด็กคนหนึ่งเลี้ยงยากอย่างไร แต่เมื่อรู้เขาแล้วจะรู้เลยว่าการมีลูกลำบากขนาดไหน แล้วเด็กแต่ละคนในศูนย์เด็กก็ไม่ได้มีความสุขเลย แต่เมื่อเขาเห็นนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีปทุมไป พวกเขาก็มีความสุข ผมจึงเน้นว่าจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่สำคัญอยากให้ทุกท่านใช้จิตอาสาในมหาวิทยาลัยของท่าน หรือท่านทำแล้วให้แสดงโดยจัดเป็นกิจกรรมโชว์ มีนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์กลุ่มหนึ่งมีพ่อแม่ร่ำรวยแต่พ่อไปทำกิจกรรมทำความสะอาด ไปเช็ดกระจก ตามสถานที่ต่างๆ แล้วนำมาให้เราดู นักศึกษาเขารู้แล้วว่าชีวิตจริงเป็นอย่างไร แต่กิจกรรมที่สำคัญที่สุดและทำกันมากคือเรื่องของการไปวัด พอทำเรื่องจิตอาสาที่เรานึกถึงวัดทุกที่พานักศึกษาไปวัด เขาสามารถนำสิ่งต่างๆ ที่เขาได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตเขาได้ นี่ไปวัด 2 คน ไปกวาดลานวัด ไปยืนถ่ายรูป ทำท่ามีความสุขกัน เพราะเขาเรียนรู้กันว่าอยู่ในวัดมีความสุขอย่างไร กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมสุดท้ายที่เราบูรณาการศาสตร์ เรื่องการให้เขาเรียนรู้ชีวิต โดยการที่เขาเรียนรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ เรื่องเทคโนโลยีต่างๆ ทั้ง web-blog ทั้ง Search Engine อีกเรื่องหนึ่งให้สอบธรรมะศึกษา เทอมที่แล้วเราให้ไปสอบ 600 คน ผ่าน 550 คน ตอนนี้เป็นมหากันหมดมีความสุขมาก เดินจงกรมในมหาวิทยาลัย นี่เป็นตัวอย่างต้นๆ ของการบูรณาการศาสตร์วิชา General education เท่านั้นที่ผมคิดว่าเป็นความหวังที่เราสามารถบูรณาการศาสตร์ทุกศาสตร์เข้ามาร่วมกันได้ และสามารถทำให้นักศึกษาสามารถเปลี่ยนแนวพฤติกรรมไปจากเดิมได้ ผมขอ

ใช้เวลาเบื้องต้นเพียงแค่นี้

อาจารย์จิรวัดน์ วีรังกร : สาระของท่านอาจารย์ผมขอสรุปเพียง 3 ประเด็น **ประเด็นที่ 1 คือ วิถีชีวิต**ในการบูรณาการศาสตร์ต้องหลอมรวมให้เป็นชนมเปี้ยกปูนมิใช่ชนมชั้นที่นำมาต่อกัน คือต้องกวนให้เป็นเนื้อเดียวกัน แต่ท่านพูดมาหนึ่งคำว่าการกวนให้เป็นเนื้อเดียวกันต้องให้สมดุลกันและตอบสนองต่อเป้าหมาย ความสมดุลขึ้นอยู่กับตรงไหน ขึ้นอยู่กับว่าสิ่งที่ทำตอบสนองต่อเป้าหมายหรือไม่ **ประเด็นที่ 2 คือ วิธีการ** ถ้าเราต้องบูรณาการศาสตร์โดยหยิบหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมาเป็นกรณีตัวอย่าง ท่านอาจจะไม่ได้บอกขั้นตอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่ผมสรุปว่าท่านทำทั้งหมด 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 คือตั้งเป้าหมายก่อนว่าจะพัฒนาอะไรให้กับนักศึกษา สังเกตว่าเป้าหมายของท่านไม่ใช่เป้าหมายเฉพาะเรื่องแต่จะเป็นเป้าหมายบูรณาการคือต้องพัฒนากาย พัฒนาจิต พัฒนาพฤติกรรม พอตั้งเป้าหมายเสร็จแล้วเข้าสู่ ขั้นตอนที่ 2 การประเมินวิเคราะห์ความรู้ที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งความรู้ที่ต้องใช้มีความรู้อะไรบ้าง จะต้องประกอบไปด้วยศาสตร์ต่างๆ ขั้นตอนที่ 3 กระบวนการเรียนรู้ซึ่งสำคัญมาก ถ้าวิเคราะห์ความรู้แต่ไม่จัดกระบวนการเรียนรู้ นักศึกษาจะไม่ได้รับประโยชน์ตามที่เราต้องการ ผมขอสรุปว่าการบูรณาการระหว่างศาสตร์บางที่เราคิดว่าเป็นการบูรณาการแค่ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ การบูรณาการทั้งความรู้และแหล่งความรู้ การที่ท่านไปนำวิทยาการจากข้างนอกมาให้ความรู้ถือว่าแหล่งความรู้ก็อย่างหนึ่ง ซึ่งมีทั้งตัวบุคคลและสถานที่ **ประเด็นที่ 3 บูรณาการการเรียนรู้** โดยนำกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนมาเชื่อมโยงกัน แต่ว่าการบูรณาการอะไรก็ตามต้องให้แน่ใจว่าเพื่อต้องการตอบสนองในการพัฒนานักศึกษาและต้องทำให้เชื่อได้ว่านักศึกษาของเราเปลี่ยนจุดเปลี่ยนในด้านความคิดและพฤติกรรม นี่คือการที่ท่านอาจารย์กิตติภูมิได้ให้กับเรา เมื่อเราทราบแล้วว่าการบูรณาการระหว่างศาสตร์คืออะไร ทำได้ด้วยวิธีอะไรบ้าง ที่นี้เข้ามาสู่เครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย มีอยู่ทั่วประเทศทั้ง 6 เครือข่าย เราสร้างเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทยขึ้นมาเพื่อจะให้เครือข่ายนี้เป็นเครือข่ายร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ประเด็นคือว่าเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทยจะมีส่วนในการเกื้อกูลและเสริมสร้างให้เกิดการบูรณาการระหว่างศาสตร์ได้อย่างไร ท่านศาสตราจารย์สุภมาศ พนิชศักดิ์พัฒนา ในฐานะที่ท่านคร่ำหวอดในเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทยมาโดยตลอด ท่านจะได้ให้มุมมองกับพวกเราได้เป็นอย่างดี กราบเรียนเชิญ

ศาสตราจารย์ ดร.สุภมาศ พนิชศักดิ์พัฒนา : ก่อนอื่นผมขอแก้คำผิดก่อนว่า ตกผลึกทางปัญญานะครับไม่ใช่ตกผลึกทางอายุ ขอให้เข้าใจร่วมกันอย่างนี้นะครับ เมื่อฟังกันมาหลายท่านผมเกิดความคิดขึ้นมาหลายอย่าง เมื่อเข้านี้ท่านศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน พูดว่าโอบามาหลังจากรู้ผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีแล้วได้พูดว่าไม่มีอะไรเป็นไปได้แล้วในอเมริกาโอบามาพูดโดยไม่รู้ว่ายามประเทศของเรานั้นยิ่งกว่าเพราะของเราหลายคนไม่รู้แม้กระทั่งว่าพุงนี้จะมีอะไรกินหรือไม่ ผมอยากให้โอบามาสมัครเป็น สส.บ้านเราดูอาจแพ้ สส. ผู้ทรงเกียรติของเรา

ก็ได้เนะครับ ในเรื่องพูด โอปาม่าพูดเพื่อให้รู้ถึงความเปลี่ยนแปลง และความเสมอภาค ผมประทับใจอย่างหนึ่งว่าในอเมริกานั้นมีการสอนจนถึงระดับวิทยาลัย เริ่มต้นด้วยการสร้างความเป็นคนขึ้นมา ก่อน คือเริ่มจากเพื่อให้รู้จักการดำเนินชีวิตในการอยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดจิตสาธารณะ เกิดความสามัคคี เกิดจริยธรรมและคุณธรรม แล้วจึงสอนให้เกิดความเรื่องปัญญา เราอาจมีคำถามว่าถ้ารู้แบบนี้แล้วจะอย่างไร ใช้ฐานอะไรในการปฏิบัติให้เป็นอย่างนี้ คำตอบดูเหมือนท่านอาจารย์ ดร. มานิต ได้พูดแล้วว่า ยูเนสโกบอกว่าเราควรมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ คือความร่วมมือของคนที่อยู่ในศาสตร์ต่างๆ ที่มาร่วมกันเชื่อมโยงความรู้ในกระบวนการแก้ปัญหา ผมคิดว่าเรามาถึงจุดที่เราได้ใช้เครือข่ายเป็นความร่วมมือระหว่างกันในการเชื่อมโยงความรู้ในการแก้ปัญหา ก่อนอื่นผมจะใช้เวลาไม่นาน คิดว่าประมาณ 15 นาที ก่อนที่จะพูดถึงการส่งเสริมการบูรณาการเครือข่าย

การบูรณาการระหว่างศาสตร์น่าจะเป็นการดึงวัตถุประสงค์ในการสร้างเครือข่ายออกมาเพื่อใช้เป็นบทพิสูจน์เรื่องที่ว่าต่างประเทศมักจะบอกว่า คนไทยเป็นคนที่ทำงานร่วมกันไม่เป็นและขาดความสามัคคี แต่ด้วยระบบเครือข่ายทำให้เกิดการบูรณาการระหว่างศาสตร์ได้ จนเป็นเอกลักษณ์จากการ “**เกื้อหนุน จุนเจือ เอื้อเฟื้อ และแบ่งปันประสบการณ์**” ร่วมกันในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบันเพื่อให้เกิดการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์

การบูรณาการระหว่างศาสตร์นั้นในเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย ผมคิดว่าส่วนใหญ่การทำงานในเครือข่ายต่างๆ มีความคล้ายคลึงกัน แต่ในส่วนของการทำงานเครือข่ายเขตภาคกลาง นั้นมีอนุกรรมการ 3 ชุด เพื่อดูแลศาสตร์ที่แตกต่างกัน ชุดแรกคือ **หมวดวิชาชีพศึกษาทั่วไป** ซึ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ ได้พูดไว้ค่อนข้างเรียบร้อยดีแล้ว คือเป็นวิชาที่บูรณาการระหว่างศาสตร์ ยกตัวอย่างเช่น วิชาไทยศึกษา วิชาศิลปะการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องของการสร้างสรรค์ โดยนำอาจารย์ที่มีความแตกต่างในเรื่องศาสตร์มาสอนแล้วมองถึงผลผลิตที่น่าจะได้ ส่วนจะเป็นเกาเหลาหรือไม่นั้นก็เป็นเรื่องที่เราต้องพยายามแก้กันไป แต่ผมคิดว่าเราได้ดำเนินการกันมาถูกทางแล้ว มหาวิทยาลัยหลายแห่งที่เราได้ไปดูงานร่วมกันมาสามารถเป็นแม่แบบได้ สำหรับชุดที่ 2 เป็นชุดของการสอนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมลงไปในองค์ความรู้เพื่อให้ได้ความรู้คู่คุณธรรม เราจะทำอย่างไรที่จะสอนคณิตศาสตร์ ซึ่งนอกจากจะคิดเอาสแตงค์เข้ากระเป๋าเพียงอย่างเดียวแล้ว ยังสอนทำให้เกิดภาพพจน์ทำให้อยากเป็นคนดีของสังคมขึ้นมาได้ ส่วนชุดที่ 3 เป็นกิจกรรมนอกชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติครบเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามเอกลักษณ์ของแต่ละมหาวิทยาลัยได้ตั้งไว้ ผมเข้าใจว่าในแต่ละมหาวิทยาลัยมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้วยวิชาชีพศึกษาทั่วไปที่มีอยู่แล้วจากการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตร ส่วนที่เหลือนั้นเราสามารถนำมาจัดการด้วยการศึกษานอกชั้นเรียน การศึกษานอกชั้นเรียนจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในการแก้ปัญหาของการอยู่ร่วมกัน ในการรู้จักที่จะเป็นผู้แบ่งปัน และการมีจิตสาธารณะ เหล่านี้เป็นต้น นั่นคือการดำเนินการเครือข่ายเชิงบูรณาการ

เมื่อเราหันมามองสิ่งหนึ่งที่เราได้จากการมีเครือข่ายคือการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถาบัน จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญของเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติที่อยู่ในเขตภาคกลางคือความหลากหลายของสถาบันซึ่งเป็นหัวใจของการบูรณาการที่แท้จริง เครือข่ายภาคกลางมีอยู่ 12 จังหวัด ประมาณ 84 สถาบัน เรามีมหาวิทยาลัยของรัฐอยู่ 26 สถาบัน มหาวิทยาลัยเอกชนประมาณ 28 สถาบัน และมหาวิทยาลัยอื่นอีกประมาณ 30 สถาบัน สถาบันวิชาชีพเฉพาะได้แก่ โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายร้อย วิทยาลัยพยาบาล สถาบันการบินพลเรือน เป็นต้น สถาบันเหล่านี้มีเอกลักษณ์ และมีความกระตือรือร้นในการให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง จะแตกต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ค่อนข้างเป็นแบบมาตรฐานทั่วไป นี่คือนวัตกรรมที่เราได้เรียนรู้มา

ในการเรียนรู้ร่วมกันนั้น เมื่อเราอยู่ด้วยกันมันเกิดขึ้นได้เพราะสมาชิกเครือข่ายต่างต้องช่วยกันคิดและร่วมกันทำ เสริมสร้างประสบการณ์ร่วมกันด้วยการแลกเปลี่ยนความรู้ เช่น เรามีโครงการเพื่อนเยี่ยมเพื่อนโดยไปเรียนรู้จากสถาบันที่เป็นแม่แบบจากส่วนต่างๆ เหล่านี้ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ เกิดแนวคิดจากการเยี่ยมเยียนและเสวนา เพราะฉะนั้นผมเข้าใจว่าการเสวนาอาจได้แนวคิดมาจากการที่เราจะได้ความรู้จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ที่ว่าเราจะใช้เทคนิคอย่างไร เราจะเห็นได้ว่าระหว่างสถาบันในสมาชิกของเรานั้นนอกจากมีความหลากหลายทางด้านประสบการณ์แล้ว ความอ่อนแอกันในเรื่องความเชี่ยวชาญด้านบัณฑิตที่พึงประสงค์นั้นมีไม่เท่ากัน บางมหาวิทยาลัยทำได้น้อยมากเนื่องจากขาดประสบการณ์ แต่บางมหาวิทยาลัยมีประสบการณ์ที่ดีแต่ขณะเดียวกันอาจต้องเรียนรู้ในการปรับปรุงเอกลักษณ์ด้านอื่นๆ อยู่พอสมควร อย่างที่ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน ท่านได้กล่าวไว้ว่าความรู้มีมากที่สุดในตัวคน นอกจากการเรียนรู้เราเสริมสร้างจุดเด่นร่วมกันช่วยกันปรับปรุงจุดอ่อนที่เรามี ทำให้เราต้องเดินไปด้วยกันและท้ายที่สุดเราพยายามช่วยเหลือกัน นี่คือนวัตกรรมที่เราได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ในส่วนการบูรณาการของการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยนั้น เมื่อถามว่าการบูรณาการที่เกิดขึ้นและได้ประโยชน์จากเครือข่ายมีความเป็นมาอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร จากแนวคิดที่เราได้ร่วมกันทำมาตั้งแต่ต้นตรงนี้อาจจะพอมีตัวอย่างที่ยกมาจากผลงานที่เราทำด้วยกันทั้งเครือข่าย ซึ่งถ้าไม่มีเครือข่ายงานเหล่านี้เกิดขึ้นได้น้อย ยกตัวอย่างเช่น เราได้ผลิตซีดีรวบรวมรายวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาเหล่านี้เป็นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตอุดมคติ มีการฝึกอบรมเทคนิคที่ทำให้เราสามารถสร้างรายวิชาที่ดีร่วมกัน มีหนังสือรวบรวมประสบการณ์ของการสอนสอดแทรกคุณธรรม และจริยธรรม หนังสือเล่มนี้มีการสัมมนาสอดแทรกความรู้ในเรื่องของจริยธรรมและคุณธรรม มีรูปแบบการจัดกิจกรรมรับน้องใหม่อย่างสร้างสรรค์ ผมคิดว่าท่านทั้งหลายที่อยู่ในที่นี้กว่าครึ่งคงจะเห็นด้วยกับผมว่า หลังจากที่เราได้ช่วยกันคิดช่วยกันทำด้วยคนเพียงแค่นี้กับจำนวนนิสิตนักศึกษาเป็นแสน กับความรุนแรงที่เกิดจากการรับน้องนั้น สิ่งที่เราได้รับคือเรื่องราวแรงที่ลงหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการรับน้องใหม่ แต่ในระยะหลังเกิดขึ้นน้อยลง เราได้มีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมและบริหารโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา มีการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กับนิสิตนักศึกษาหลายมหาวิทยาลัยร่วมกัน มีมาตรการในการกำกับดูแลร่วมกันแทนกิจกรรมรับน้องใหม่ มีการพัฒนาบุคลากรเครือข่ายเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาภายใต้นโยบายคุณธรรมนำความรู้ สิ่งนี้มีการทำประมาณ 70 สถาบัน และด้วยประสบการณ์ในกิจกรรมดังกล่าว ทำให้เรามีคู่มือในการพัฒนานิสิตนักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยกิจกรรมเสริมหลักสูตรสิ่งต่างๆ เหล่านี้เกิดขึ้นได้เพราะว่าเป็นเครือข่าย

ขอยกตัวอย่างว่าเครือข่ายที่เกิดขึ้นช่วยให้เกิดการพัฒนามหาวิทยาลัยได้จริง เมื่อผมเป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เมื่อประมาณ 7-8 ปีที่แล้ว (แต่ตอนนั้นไม่ได้เป็นแล้วเพราะอายุเกิน) สิ่งที่มีมหาวิทยาลัยได้พยายามทำเป็นอย่างยิ่งในการทุ่มเทงบประมาณเพื่อที่จะพัฒนาด้าน ICT จนด้าน ICT ของมหาวิทยาลัยกลายเป็นชั้นนำของประเทศ อันนี้โดยการจัดลำดับจากสถาบันที่เชื่อถือได้ สำนักหอสมุดของเรามีการสร้างเพิ่มเติมและพัฒนาจนกระทั่งเข้าไปใกล้การเป็น living library มีการมาดูงานที่มีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มากพอสมควร และมีโครงการบัณฑิตยุคใหม่ตลอดระยะเวลาประมาณ 6-7 ปีที่ผ่านมาเราได้ร่วมกันทำงานด้วยเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทยเขตภาคกลางจนเกิดพัฒนาการในการพัฒนาบัณฑิตที่พึงประสงค์ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือทำให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เริ่มตระหนักถึงจุดที่ควรปรับปรุงจากการเรียนรู้ด้วยเครือข่ายนี้เองช่วยให้เกิดระบบการขับเคลื่อนในหลายๆ ด้าน เช่น ปัจจุบันนี้ทุกคณะมีบุคลากรด้านกิจการนิสิต อาจารย์จีวรวัฒน์ครับ เห็นได้อย่างชัดเจนว่าสมัยที่เราเริ่มต้นกันใหม่นั้นเราวิตกร่วมกันว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีบุคลากรที่รับผิดชอบเพียงนิดเดียวและเราจะสู้กับปัญหานี้ได้อย่างไรตรงนี้ทำให้เราเริ่มตระหนักและในขณะนี้ได้เพิ่มจำนวนบุคลากรเข้าไป และมีการพัฒนาบุคลากร พัฒนาอาจารย์ จัดตั้งชมรม เป็นต้น นอกจากนั้นเราได้พัฒนาระบบรับน้องใหม่อย่างสร้างสรรค์เป็นผลสำเร็จนี้เป็นตัวอย่างที่พูดได้ว่าประสบความสำเร็จ ยังมีตัวอย่างอีกครับ มีสิ่งที่ผมอยากพูดคือ สิ่งที่พูดมาทั้งหมดนี้ ไม่ว่าจะเป็นการสอน การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หรืออื่นๆ นั้นผมมองว่าเราทุกคนทำด้วยใจเพื่อว่าตายไปชาติหน้าจะได้เกิดมารูปหล่อกว่านี้เป็นต้น แล้วแต่จะคิดกัน แต่ที่ผมเป็นห่วง คือว่า ณ ปัจจุบันนี้เรามีการแบ่งเครือข่ายเป็น A B C ส่วน A ควบคุมนโยบาย งบประมาณไปลงที่ B และในส่วน C จัดให้เป็นเครือข่ายเฉพาะกิจโดยส่วน B เป็นผู้จัดสรรงบประมาณให้ C ซึ่งเท่าที่ทราบนับแต่นี้ไป ระบบเครือข่ายอาจถูกกำหนดขึ้นใหม่ จะประกอบด้วยสถาบันการศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาเท่านั้น กระทรวงศึกษาธิการเขาให้งบมาก็คงจะเป็นอย่างนั้น แต่ว่าเครือข่ายที่เราเป็นอยู่อย่างที่ผมได้กล่าวไว้แล้วว่าประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ อาจขึ้นอยู่กับกระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข แต่ว่าจุดเด่นของเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทยนั้นเกิดจากความหลากหลายขององค์กรข้ามกระทรวงนี้เอง เป็นการเรียนรู้ ยักย่ายถ่ายเทจุดเด่นของวัฒนธรรมองค์กรสู่กัน ผมอยากจะพูดอย่างนี้ว่า “คนดีไม่มีสังกัด” เมื่อเป็นบัณฑิตอุดมคติแล้ว เราทำงานร่วมกันและมองประเด็นปัญหาโดยคำนึงถึงประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ถ้าหากเราอยู่บนพื้นฐานแบบนี้แล้ว สิ่งต่างๆ เหล่านี้

จะเกิดขึ้นได้ไหมในประเทศของเรา เพราะฉะนั้นผมคิดว่าในหลักการของการร่วมกันคิดร่วมกันทำ นอกจากเรื่องของสถาบันอุดมศึกษาแล้วต้องมองเห็นประโยชน์ของชาติร่วมกันด้วย

อาจารย์จิรวรรณ วีระกร : ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ศุภมาศ พานิชศักดิ์พัฒนา ผมขอสรุปภาพรวมจากการอภิปรายจากวิทยากร ทั้ง 3 ท่าน เป็นประเด็นดังต่อไปนี้ **ประเด็นที่ 1** เราเริ่มมองเห็นทิศทางแล้วว่าเส้นทางที่จะพานิสิตนักศึกษาไปในอนาคตคงจะใช้เส้นทางเดิมไม่ได้ต้องใช้เส้นทางใหม่ ขณะเดียวกันปัจจัยที่เข้าสู่สถาบันอุดมศึกษาเป็นปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในอดีต จึงทำให้เรามองเห็นงานแสวงหาเส้นทางใหม่ๆ ประเด็นใหม่ๆ ที่จะพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ และเริ่มเรียนรู้ว่าความรู้ในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันเพียงอย่างเดียวไม่พอต่อการพัฒนานักศึกษาให้ไปสู่จุดหมายที่เราต้องการได้ **ประเด็นที่ 2** การบูรณาการระหว่างศาสตร์เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ ซึ่งวิทยากรได้พูดว่าการบูรณาการระหว่างศาสตร์สรุปแล้วคือการสร้างโอกาสของความร่วมมือ ร่วมใจ ร่วมกัน ร่วมคิด เพื่อที่จะอาศัยความรู้ทุกศาสตร์มาใช้ในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ **ประเด็นที่ 3** ลำพังความรู้ในสถาบันไม่พอจึงจำเป็นต้องขยายเครือข่าย ผมคิดว่าการขยายเครือข่ายเป็นโอกาสที่จะทำให้เราได้ความรู้ ประสบการณ์ แนวคิด และทรัพยากรบุคคลที่หลากหลาย รวมทั้งสามารถบูรณาการสิ่งดีๆ จากหลากหลายสถาบันมาร่วมกันดำเนินการได้ จึงทำให้กิจกรรมของบัณฑิตอุดมคติซึ่งหากอยู่ลำพังในสถาบันไม่เกิดพลังแต่พอเอาความดีเอาสิ่งดีๆ ที่อยู่สถาบันต่างๆ มาใช้จะทำให้เกิดพลัง กิจกรรมบูรณาการที่เราได้จากท่านวิทยากรอาจจะมาในรูปของการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน ถือว่าใช้ประโยชน์จากบุคลากรจากหลากหลายสถาบันร่วมกัน สร้างความร่วมมือกัน และขับเคลื่อนร่วมกันในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาของเรา เอาปัญหามาวางแล้วมาดูว่าเราจะแก้ปัญหาจากหลากหลายสถาบันได้อย่างไร **สุดท้าย** เราได้แนวทางที่จะนำไปใช้ปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาต่อไป และผลจากการมีเครือข่ายนี้เองทำให้เราได้รับนวัตกรรมใหม่ๆ และเกิดปรากฏการณ์อย่างหนึ่งคือการเคารพกันระหว่างสถาบัน จากสถาบันที่เคยรู้สึกตัวเองดีกว่าคนอื่นพอมาอยู่ในเครือข่ายจะรู้ว่ายังมีอีกหลายอย่างที่สถาบันของเราไม่ได้ทำ แต่ว่าสิ่งดีๆ เหล่านั้นกลับกลายเป็นอยู่ในสถาบันเล็กๆ จึงนำความรู้จากสถาบันเหล่านั้นมาใช้ ทำให้ลดความเป็นสถาบันลง แล้วสุดท้ายท่านศาสตราจารย์ ดร.ศุภมาศ พานิชศักดิ์พัฒนา บอกว่า จะช่วยลดช่องว่างได้มากขึ้น เพราะฉะนั้นเป็นการยืนยันว่าการมีเครือข่ายเป็นโอกาสในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ ผมคิดว่าสาระที่ได้จากวิทยากรทั้ง 3 ท่านในวันนี้จะทำให้เราเข้าใจ การบูรณาการระหว่างศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยมากขึ้น

การบรรยาย เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมแห่งความสุข

โดย อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร
ประธานมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ

ผมตื่นเต้นมากที่มีโอกาสพบกับท่านผู้บริหารมหาวิทยาลัยและท่านผู้บริหารคณะต่างๆ ทั่วประเทศ ภาคปายเป็นภาคที่ถือว่าปราบเซียน ตั้งใจว่าชั่วโมงครึ่งต่อไปนี้ ผมจะพยายาม ทำหน้าที่กล่อมท่านให้หลับสบาย ผมขออนุญาตทำความคุ้นเคยกับความทันสมัยสักนิด ผม ลากออกจากราชการ เป็นข้าราชการบำนาญมา 14 ปี อยู่ตามท้องไร่ท้องนาไม่ค่อยอยู่กับความ ทันสมัย ขออนุญาตให้พวกที่มาไม่ตรงเวลาสัก 3 นาที ถ้าเลย 3 นาทีไปแล้วผมจะขออนุญาตเริ่ม เลย ระหว่างรอผมขออนุญาตเรียนถามท่านสักนิดว่าเด็กไทยถ้าไม่ผ่านการอบรมอย่างดีมาจาก พ่อแม่และไม่ผ่านการอบรมจากครูประจำชั้น ครูปกครองและครูประจำวิชา พื้นฐานเขาจะเป็น คนไร้นัยแล้วทำอะไรไม่เป็น รวมทั้งไม่รู้ตัวเองเด่นอะไร ท่านว่าจริงไหม พอผู้ปกครองเอาลูก มาไว้ในห้องเรียนแล้วมอบภาระไว้กับครูบาอาจารย์ในห้องเรียน รวมทั้งในมหาวิทยาลัยด้วย ทั้งตัว เด็กนักเรียนและตัวผู้ปกครองก็คาดหวังว่าครูจะสามารถปั้นลูกตัวเองให้จบปริญญาตรี โท เอก จบ มาแล้วเป็นคนดีมีวินัย ทำอะไรเป็น ยิ่งจบปริญญาเอกพ่อแม่ก็ยังคาดหวังว่าลูกจะต้องเป็นทุกอย่าง ที่จริงเราสอนกันอย่างนั้นหรือเปล่า จบปริญญาตรี เช่น เรียนแพทยพอจบ 6 ปี จะรักษาเป็นทั้งตัว เลย รักษาได้ทุกโรคเลยเพราะเรียนทั้งหมด พอเรียนเพิ่มเรื่องหูอีก 3 ปี รักษาเป็นเฉพาะหู ถ้าป่วย เป็นโรคหัวใจหรือโรคอื่นก็รักษาไม่เป็นเพราะเรียนมาก พอเรียนเชี่ยวชาญพิเศษอีก 3 ปี รวมเป็น 12 ปี ที่นี้ถ้าป่วยที่ใบหูจะรักษาไม่เป็น ถ้าป่วยเข้าไปชั้นในหูก็รักษาไม่ได้เพราะเขาจะรักษาเป็น เฉพาะหูชั้นกลางที่ศึกษามาเท่านั้น นี่คือการศึกษากลับบ้านเราใช้ไหมครับ วิชาอื่นๆ สาขาอื่นๆ เป็นอย่างนี้ไหม ทำอย่างไรผมจะทราบ ผมรบกวนท่านอีกได้ไหมถ้าเป็นดังนี้ปรบมือดังๆ (เสียง ปรบมือ) ตกลงยิ่งเรียนยิ่งรู้น้อยลงแต่ลึกซึ้งขึ้น ผมใช้คำพูดนี้จะตรงไหม ยิ่งเรียนยิ่งรู้น้อยลงแต่ ลึกซึ้งขึ้นนี้ไม่ได้คิดเอง ระบบการศึกษาแบบที่เราไม่ได้คิดเองเราลอกเขามา เราส่งคนไปเรียนเชื่อ ว่าเมืองที่มีหิมะตกคือเมืองที่เจริญ เชื่อว่าที่ไม่มีหิมะมีป่าเยอะมีน้ำมีคลองเยอะๆ ไม่เจริญ ใครไป ทำงานกับป่าอยู่ใกล้ชิดกับคลองบอกคนนี่ถอยหลังเข้าคลองไม่เจริญแต่ว่าเสื่อมลง ผมกราบ เรียนถามท่านอาจารย์ผู้มีความรู้ทุกท่านว่าที่จริงมันคือเจริญหรือเสื่อม การศึกษายังศึกษามากยิ่ง เจริญหรือเสื่อม เป็นสัมมาทิฐิหรือมิจฉาทิฐิ นี่คำถามผมจะหนักไปไหม หนักแต่ดีใช้ไหม ถ้าใคร คิดว่าหนักแต่ดีช่วยปรบมือยืนยันอีกที (เสียงปรบมือ) ตกลงว่าเป็นสัมมาทิฐิหรือมิจฉาทิฐิ ที่นี้ทำ อย่างไรเมื่อผู้ปกครองและเจ้าตัวคาดหวังว่าจบมหาวิทยาลัยแล้วจะต้องเป็นคนดีแถมมีวินัยด้วย

ผมพยายามจะเอาหลักสูตรมาศึกษาเพราะว่าจะต้องมาพูดกับผู้รู้และครูบาอาจารย์ สำหรับบ้านผมค่อนข้างโบราณสักนิดถูกพ่อแม่บ่มเพาะว่า หนึ่งพ่อแม่ สองครูบาอาจารย์ สามนักพจนานักบวช ผู้ทรงศีล ถือเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องให้เกียรติยกย่อง ผมค่อนข้างเชื่อถือพ่อแม่ ผมทำงานอยู่กับพระเจ้าอยู่หัวมา 16 ปี ทำงานกับท่านมีหน้าที่จดบันทึกพระราชดำริแล้วนำเอาพระราชดำริมาเขียนเป็นแผนส่งให้หน่วยงานต่างๆ ทำ พอเขาทำถวายเสร็จก็ไปติดตามและประเมินผลแล้วนำมาประมวลถวายรายงานเป็นประจำทุกเดือน งานหลักๆ ผมทำอยู่อย่างนี้ พอฟังเขาพูดแล้วผมรู้สึกและประเมินเอาเองด้วยสายตาวาคนไทยไม่เชื่อพระเจ้าอยู่หัว คนไทยเชื่อฝรั่งมากกว่าพระเจ้าอยู่หัว อย่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผมเห็นเขาทำวิจัย ทำการเผยแพร่จัดสัมมนาขึ้น เขาไปเชิญฝรั่งมาพูดเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ผมมองว่าฝรั่งฟังภาษาไทยเก่งกว่าเราหรือเปล่า ยังดีที่หน่วยงานด้านอุดมศึกษาเชิญผมมาพูด ตอนแรกผมเข้าใจว่าระดับสถาบันอุดมศึกษาคงไม่เชิญผมหรอกคงเชิญฝรั่งมาพูดแต่ที่นี้คิดอย่างไร ถามจริงๆ ใครเป็นคนเชิญผมไม่เป็นไรเวลาชั่วโมงครึ่งลองย้อนกลับมาดูคงจะไม่ได้เนื้อหาหากถ้าผมออกนอกเรื่องมากไป การรู้ว่าตัวเองเด่นอะไร ทำอะไรเด่นสักอย่างเป็นอย่างน้อย ผมว่าในเชิงของการศึกษาถือว่าเป็นเลิศแล้วในโลกนี้ สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีอยู่เท่าไรมี 165 แห่ง มีกำลังพลอยู่เท่าไร สมมติว่าแห่งละ 1,000 คน ก็แสนกว่าคน ถ้าเราทำให้กำลังคนแสนกว่าคนเข้าใจเรื่องนี้ปลุกระดมคนไทยทั้งประเทศที่อยู่ใต้ระบบการศึกษาเราให้เป็นคนดีกับมีวินัยผมว่าพันธมิตควรจะไม่มีเกิด สีแดงกับสีเหลืองจะไม่แยกจากกันแค่เป็นคนดีกับมีวินัยปัญหานี้จะไม่เกิดแล้ว เพราะอะไร เพราะเขาบอกอีกฝ่ายหนึ่งไม่ดี ต่างคนต่างว่า ผมไม่ทราบว่ามีใครใส่เสื้อเหลือง เสื้อแดง แต่ว่าสำหรับผมทั้ง 2 ฝ่ายเป็นเพื่อนกันทั้งนั้น ผมฟังทั้งคู่เขาต่างกันต่างคนต่างว่าไม่ดี ตกลงเขาว่าไม่ดีกันทั้งคู่ที่เขาชมกันว่าดีมีไหม มีแต่ไปแอบชมแต่ไม่ออกสื่อ เพราะฉะนั้นจะให้คนเป็นคนดีมีวินัยนี้เป็นภารกิจใหญ่มาก และเป็นความคาดหวังพ่อแม่ผู้ปกครองและผมว่าครูทุกคนอยากเห็นลูกศิษย์ทุกคนเป็นคนดีมีวินัยชาติใดไว้คนดีมีวินัยชาตินั้นบรรล้วยแน่นอน Please give me a permission to use English, "we can believe it" เป็นคำพูดของใคร โอบามา ผมพูดอยู่ก็เป็นคำพูดของอาจารย์วิวัฒน์ เป็นคำพูดของผม (เสียงหัวเราะ) แต่ผมล้อเลียนมาจากโอบามา คนทั้งประเทศ ทั้งยุโรป ทั้งหลายชาติในโลกสนใจกับคำว่า "เปลี่ยน" ของเขา เขาเปลี่ยนมากมายมหาศาลเลย เขาเป็นคนแรกในโลกที่ทำให้ความฝันที่ต่อสู้ด้วยผิวสีมาตลอดชีวิตประสบผลสำเร็จ คุณว่าเรื่องใหญ่ไหม โอบามาเหมือนเด็กอมมือ เหมือนเด็กประถม เมื่อเทียบกับแมคเคน เขาเป็นคนพลิกฟ้าพลิกแผ่นดินที่ไม่มีใครคาดคิดมาก่อน อาจารย์ท่านใดได้อ่านประวัติของเขาบ้าง นำอ่านนะครับผมอ่านตั้งแต่เขายังไม่ดัง ผมว่าคนๆ นี้เป็นคนที่เปลี่ยนแปลงโลกเขากล้าหาญที่ประกาศว่า "คุณต้องเชื่อมั่นว่าคุณทุกคนและผม เราจะเปลี่ยนแปลงโลกทั้งใบได้ เราจะเปลี่ยนสหรัฐ คน 200 ล้านคนจะเปลี่ยนโลกทั้งใบนี้ได้ โลกกำลังวิบัติ สงครามเกิดขึ้นได้เพราะใคร เพราะบุชใช้ไหม" เขาว่าคู่ต่อสู้ของเขา และคนอื่นเชื่อว่าเขานี้แหละที่จะนำสันติภาพมาให้แก่โลก โอบามาบอกว่าคนอเมริกันต้องมาสู่ความ

เป็นจริง ต้องอยู่ในความเป็นจริงในภาคเศรษฐกิจคือเท่าไรก็เท่านั้น คนสหรัฐจะไปเอาเปรียบเอาทรัพยากรเขากลับประเทศไม่ได้ คุณต้องกลับมาในประเทศและกลับมาในนี้ นี่คือคำพูดของเขา กระเทียมเมืองไทยใหม่สำหรับคนโลกจะกระเทียม แต่คนคิดที่จะพึ่งตนเองตามปรัชญาพระเจ้าอยู่หัวชอบ มันจะเป็นหนทางให้เรากลับตัวครั้งใหญ่ ใครจะเป็นคนปรับตัวก่อน อาจารย์ท่านใดกรุณาอ่านบทความที่หนังสือพิมพ์คมชัดลึกที่ผมเขียนมาเรื่อยๆ ว่าตอนแล้ว มีอาจารย์ท่านใดมีความเมตตากรุณาอ่านแล้วช่วยยกมือได้ไหมครับ มีเยอะที่อุตส่าห์อ่านขนาดผมเป็นชาวนาธรรมดา เป็นบทความ **พอแล้วรวย** เขียนทุกวันเสาร์หนังสือพิมพ์รายวันคมชัดลึก น่าจะเป็น 100 กว่าตอน พยายามจะบอกว่าพระเจ้าอยู่หัวเดิณมา 30 - 40 ปีแล้วที่เราทำอะไรกันอยู่ ย้อนกลับมาพูดถึงเป้าหมาย 3 ประการ ถ้าบริษัทพูดว่าลูกศิษย์ที่จบไปถ้าเป็นอย่างท่านอาจารย์จะเป็นคนดีมากเลย อาจารย์สอนลูกศิษย์อย่างไรถึงเป็นคนดี เป็นคนมีวินัย รับผิดชอบต่องาน ลูกศิษย์ไปสมัครงานที่ไหนเขาก็ชมกลับมาหาเรา นี่คือการที่ 1 ประการที่ 2 ลูกศิษย์ของอาจารย์ทำงานเป็นทุกอย่าง ใช้อะไรที่คนอื่นทำไม่ได้เขาทำได้หมด ท่านฝึกมาอย่างไร อาจารย์อยากฟังคำนี้ใช้ไหม คนที่เอาลูกศิษย์ของเราไปใช้งาน และถ้าพูดเรื่องนี้ไม่มีใครเกินหมอนี่อาจารย์บ่นอย่างไรถึงขนาดนี้ ถ้ามีหน่วยงานต่างชาติมาเจออาจารย์ แล้วเขาถามอาจารย์ว่าลูกศิษย์ทำไมดีอย่างนี้ อาจารย์จะภาคภูมิใจไหมครับ ความสุขของครูอยู่แค่นี้เท่านั้นใช้ไหม มีอะไรยิ่งใหญ่กว่านี้อีกไหม แสงเรืองๆ ผมพูดถึงไม่ได้ พูดแล้วเสียงมันไม่ออก แสงเรืองๆ ที่สองประทีปอยู่ทั่วเมืองไทย จะมีอาจารย์ท่านใดร้องให้ฟังหน่อยไหมสักนิดจะได้ไหมครับ (เสียงร้องเพลงแม่พิมพ์ของชาติ ของ รองศาสตราจารย์ สุภาพ ณ นคร)

รองศาสตราจารย์สุภาพ ณ นคร ร้องเพลงเพราะมากครับ เป็นเพลงหนึ่งที่ผมพูดถึงที่โรมันต้นตันจนพูดต่อแทบไม่ออกเพลงนี้เป็นเพลงที่มีค่ามาก ผมฝันมาตลอดในชีวิตที่ผมเรียนอาชีพที่ฝันอยากเป็นมากที่สุดคือครู แต่ผมโชคร้ายมากผมเป็นลูกคนสุดท้ายของพี่น้อง 5 คน คนโตเป็นทหารเรียนหนังสือเก่งมากเป็นพลเอก คนที่สองเป็นครูแล้วทั้งสองคนนี้ไปสั่งพ่อแม่ว่าอย่าให้ผมเป็นครูเด็ดขาด ตอนนั้นคนโตไปสั่งไม่ได้เพราะว่าบวชเป็นพระแล้ว พลเอกสมศักดิ์ลาออกจากราชการแล้วไปบวช คนโตบอกอย่าให้เป็นทหาร คนที่สองก็ไปสั่งพ่อแม่ว่า อย่าให้เป็นครูเด็ดขาดลำบาก ผมนึกว่าแล้วจะให้เป็นอย่างไร เลยไม่รู้จะเป็นอะไรก็ไปมันเรื่อยๆ เขาอยากให้เป็นหมอเขาว่าผมเก่ง แต่ผมดูยังงั้นผมก็ไม่เห็นว่าเก่งเลยเป็นได้แต่หมอดิน หมอต้อนหมูพอได้ แต่หมอเรียนไม่ไหวตอนนี้นำลูกเรียนแทน ไม่มีโอกาสได้เป็นครูแต่ฝันอยากเป็นมากแค่ได้ฟังเพลงนี้แล้วต้นตันมากๆ เพราะเห็นคุณค่าในชีวิตของครู ผมเห็นครูต้นแบบเยอะที่เห็นลูกศิษย์เจริญนั้นนะคือความยิ่งใหญ่ต่อให้เอาบ้าน เอาเงิน เอารถ เอาตำแหน่งไปแลกก็ไม่เอา ยังมีอยู่ไหมครูแบบนี้ ปัจจุบันนี้คิดว่ามีไหมหากท่านคิดว่ามีช่วยปรบมือดังๆ หน่อย (เสียงปรบมือ) มีอยู่เต็มบ้านเต็มเมืองแต่ผู้นำประเทศไม่ให้ความสำคัญกับบุคคลเหล่านี้ ท่านว่าผมพูดถูกไหม เราจะต้องปฏิวัติเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประเทศไทย 5 เรื่องหลักๆ ผมพูดก่อนโอบามาเยอะแล้วท่านก็ไปบอกว่านี่คือคำพูดของโอบามา

ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขาจัดประชุมสัมมนานานาชาติเกี่ยวกับเรื่องจิตวิทยากับการศึกษา ผมจำชื่อหัวข้อไม่ค่อยได้เพราะระยะหลังๆ ไม่ค่อยได้พูดให้ชาวต่างชาติฟังแล้ว หันมาพูดตามมหาวิทยาลัยตามโรงแรมเสียมากเลยจำไม่ได้ว่าพูดที่ไหนอย่างไร แต่ทุกวัน วันละ 3 แห่ง ดาราเขายังแสดงวันละรอบเดียว แต่ผมวันละ 2-3 รอบ เรื่องของเครือข่ายภาคกลางจะรวมตัวกันแล้วจัดทีมมีอาจารย์ท่านใดที่อยากเป็นครูสอนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยพ่อผมยินดีที่จะระดมผู้รู้มาช่วย มาสัมมนาร่วมกันแล้วแลกเปลี่ยนยกระดับให้เราเป็นนักทฤษฎี ท่านไม่ต้องกังวลว่าจะต้องไปเป็นนักปฏิบัติด้วย เราจะต้องเป็นนักทฤษฎีที่แหลมคมและลึกพอลึกจนรู้ปรัชญาเบื้องหลังทฤษฎีของพระองค์ท่านให้ได้ เราพร้อมถ้าท่านจะทำ ผมพร้อมจริงๆ แล้วผมว่าผมเป็นคนหนึ่งที่รู้เบื้องหลังความคิดพระเจ้าอยู่หัวลึก เนื่องจากเป็นคนรับใช้ท่านมา 16 ปี รับใช้ในเรื่องของการจัดบันทึกสิ่งที่ท่านพูด สิ่งที่ท่านคิด เรียกว่า “พระราชดำริ” แต่จัดบันทึกเสร็จแล้วเอาไปร้อยเรียงเป็นแผน พอท่าน Think Initiative เรานำมาสร้างมาทำร่วมกับคนที่ต้องเกี่ยวข้องแล้วส่งกลับไปให้ท่านเห็นชอบ เสร็จแล้วส่งให้นายกฯ เห็นอนุมัติ ใช้งินลงไปทำงานร่วมกัน รวมทั้งมีเงินก้อนอื่นๆ อีก 6-7 ก้อนที่ประชาชนถวายพระองค์ท่านโดยเสด็จพระราชกุศล เพราะฉะนั้นมีเงินอีกเยอะมากที่จะนำไปทำแล้วมีการติดตามผล เสร็จแล้วถวายรายงานเราทำแผนผิดจำนวนมาก ผิดตีความพระราชดำริผิดจำนวนมากเลย เพราะฉะนั้นจึงเป็นคนโชคดีที่ไม่มีโอกาสผิดซ้ำ บางท่านที่ตีความพระราชดำริไม่เคยผิดเลย ท่านเสี่ยงนะผมตีความพระราชดำริผิดมาแล้ว และไปนั่งเถียงกับพระองค์ท่านมาแล้ว ในประเทศนี้มีคนกล้าเถียงพระองค์ท่านแค่ 2 คนเท่านั้น คนหนึ่งคือ อ.ปราโมทย์ ไหม้กั๊ด คนนี้เถียงบ่อย เถียงจนท่านบอกว่าชอบยั่วโมโห อ.ปราโมทย์ชอบยั่วโมโห จบมาจากอังกฤษ ท่านว่านักเรียนอังกฤษชอบคิดแบบนี้แล้วอีกคนก็ผมนี่แหละชอบไปเถียงท่าน เถียงกันเป็นเวลานาน ท่านเคยตีว่าผมหรือท่านถูก ตามแบบนี้ไม่น่าถาม ผมจำจนเพราะท่านสู้แบบไม่ถอย ผมว่าคนที่เป็ กษัตริย์ไม่จำเป็นต้องมาถกเถียงให้เหนื่อย ยึดความคิดตัวเองก็ได้ถูกไหม แต่ท่านให้เกียรติคนมากเลย ลูกขึ้นมาถกเถียงสู้กันแบบเสมอภาคซึ่งที่อื่นเขาไม่ทำ ไม่ต้องกระทำอย่างนี้ แค่ผู้บังคับบัญชาเขาก็ไม่ยอมให้เราเถียงแล้ว เขาบอกว่าสังคมวิชาการ ชุมชนวิชาการ ผู้อาวุโส หรือผู้บริหารกับอาจารย์ธรรมดาเถียงกันได้ เป็นเสรีภาพที่จริงมันจริงไหม ไม่จริงหรอก ท่านอย่ามาทำเป็นอ้างเลย ไม่เชื่อ สังคมไทยไม่ใช่เสรีภาพทางวิชาการจริง แต่ว่าพระเจ้าอยู่หัวเป็นคนที่ทำให้เสรีภาพทางวิชาการสูงมาก แล้วท่านเป็นนักค้น ค้นหาจนเจอความจริง 3 ระดับ เดียวผมจะขออนุญาตชวนท่านคุยเกี่ยวกับความจริง 3 ระดับ ที่นี้กลับมาดูว่า ถ้าเราคาดหวังเรื่องเดียวกัน พ่อแม่ก็คาดหวังว่าเด็กที่เรียนตั้งแต่อนุบาลจนจบปริญญาเขาอยากให้เราถูกเป็นอย่างนี้ เด็กก็อยากเป็นอย่างนี้ ครูบาอาจารย์ก็อยากให้เป็น ผมเรียนถามครูบาอาจารย์ว่า ถ้าลูกศิษย์เราเด่นเป็นอย่างที่ว่าเป็นคนดี มีวินัยเด่นทำอะไรเป็น แกมรู้ด้วยว่าเด่นอะไร เจียรนัยตัวเองขึ้นมา ถ้าได้อย่างนี้อาจารย์จะมีความสุขไหม ผมรบกวนปรบมืออีกสักครั้ง (เสียงปรบมือ) หรือถ้ามีเป้าหมายว่า เราต้องการมีผลผลิตออกมาอย่างนี้ เราในฐานะที่เป็นช่างปั้นหม้อหรือเป็นช่างตีเหล็ก พระเจ้าอยู่หัวเคยเล่าให้พวกเราฟังว่า เราจะ

ทำกับเธอเหมือนช่างตีเหล็กทำกับเหล็ก นี่เป็นคำพูดของพระพุทธเจ้า นะครับ แต่พระเจ้าอยู่หัวเอามาเล่าให้ฟังว่า เหล็กเข้ามาก็ไม่มีอะไรหรอก เหมือนกับเด็กที่ไร้วินัย มันเป็นท่อนเหล็กไม่ได้มีคุณค่าอะไร แต่ถ้ามาผ่านเตาหลอม ผ่านความร้อน ผ่านค้อนตีแต่งให้เป็นมีด ติดประดับด้ามเข้าไปให้เรียบร้อย ก็จะออกมาเป็นมีดคมมาก แต่ถ้าตีแล้วมันบิ่นมันแตกมันกระเด็นไปไม่เข้าร่องรอยมีดของช่างก็จะกลายเป็นเศษเหล็กยิ่งค่าเสื่อมลงไปอีก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นไม่ได้แปลว่าจะไปโทษแต่เหล็กอย่างเดียวต้องโทษช่างตีเหล็กด้วยว่ามีฝีมือจริงหรือเปล่า เพราะฉะนั้นเราจึงมาดูที่ตรงกลางที่เรียกว่า converse ไม่ใช่ทางใครทางมันแต่เป็น conversion process ตัวปรับเปลี่ยน หรือเราจะเรียกเตาหลอมก็ได้ เราจะดู conversion process เราดูอะไร เราดู**ประการที่ 1 คือ ตัวเนื้อหาโครงสร้าง** หรือระบบที่เราออกแบบไว้ทั้งหมด เราเรียกว่า “หลัก” แต่ไม่ใช่ “หลักการ” หลักการศึกษาเราใช้คำว่า “หลักสูตร” ถูกไหม เราเรียกว่าหลักหรือสูตร มีหลักการ หลักเกณฑ์อะไรอย่างไร หลักหรือสูตรมีสูตรว่าอย่างไร **ประการที่ 2** เรื่องใหญ่ คือ **ผู้สอน** พูดถึงครูถ้าช่างตีเหล็กเหมือนครู ถ้าช่างตีเหล็กไร้ฝีมือ ครูไร้ฝีมือ ครูสอนเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ในประเทศไทย ผมให้ลูกศิษย์ที่เป็นนักศึกษาปริญญาโทที่นิด้าไปนั่งฟังทุกที่แล้วให้ไปตั้งคำถาม 3 คำถาม ยังไม่มีใครตอบได้สักคน เพราะรู้ไม่ลึกพอ แล้วจำเป็นต้องลุกขึ้นไปสอนก็เห็นใจท่านที่ตอบไม่ได้ เมื่อตอนกินข้าวคุยกันว่า จีนจะปฏิรูปการศึกษา เขาอัดเงินลงไปในมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ไปพัฒนาครูก่อนจะทำอะไรให้ไปพัฒนาครูเสียก่อน ถ้ายังพัฒนาครูไม่ได้ก็อย่าริอ่านไปทำอย่างอื่นเพราะอะไร เพราะครูคือหัวใจสำคัญที่สุด ครูเป็นตัวปรับเปลี่ยนหลักสูตรได้ถูกไหม ฉะนั้นครูจึงมีความสำคัญลำดับหนึ่ง อันที่ 3 มีคนพยายามบอกว่า ครูเดี๋ยวนี้ไม่ต้องเก่งก็ได้ เดี่ยวนี้เด็กเก่งกว่าครู ผมว่าไม่จริง บางเรื่องเท่านั้นที่เด็กไปเร็วกว่า เช่น เทคโนโลยีที่ต้องอาศัยความไวของเครื่องเล่นต่างๆ โน้ตบุ๊ก (Notebook) คอมพิวเตอร์โปรแกรมต่างๆ ของพวกนี้ ลูกผมเก่งกว่าผมสัก 100 เท่า เด็กแค่ชั้น ม.3 สามารถ link เข้าไปหาข้อมูลการสอบเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนประเทศโน้น ประเทศนี้ อยากไปเกาหลีวิ่งเต้นติดต่อหา ให้แม่ขับรถไปที่สถานทูตเกาหลี ไปเรียนภาษาเกาหลี แล้วไปสมัครเป็นอาสาสมัครเนตรนารีไปเกาหลี อยากไปอเมริกาก็ไปสมัคร แล้วไปสอบชิงทุนไปเรียนอเมริกาเด็กเขาทำเอง นั่นหมายความว่านี่คือความคล่องตัวทางภาษาของเด็ก ลูกผมเรียนภาษาอังกฤษ 1 เดือน พูดภาษาอังกฤษเหมือนเด็กฝรั่ง ผมเรียนมา 20 ปี พูดภาษาอังกฤษเหมือนเด็กชั้นประถม 1 เทียบกันไม่ติดนี่คือบางมุมเท่านั้น โดยรวมแล้วครูต้องเก่งกว่าศิษย์ ถ้าบอกว่าศิษย์เก่งกว่าครู นั่นหมายความว่าเรียนจบไปแล้วมีการไปพัฒนาขึ้นภายหลังจึงเก่งกว่าครูได้ แต่ถ้าศิษย์เก่งกว่าครูตอนเรียนอยู่ผมว่ายุ่งนะ **ประการที่ 3 วิธีสอน** **ประการที่ 4 เครื่องมือ** จำเป็นนะ ถ้าผมสอนวิชาดำน้ำแล้วผมไม่มีอุปกรณ์ดำน้ำเลยแล้วใช้การวาดรูปให้ดูคิดว่าลูกศิษย์ผมจะดำน้ำเป็นไหม ก็เป็นเฉพาะวาดรูปดำน้ำเลยวาดรูปตัวเองว่าดำน้ำไปลึก 100 กิโลเมตร ที่จริงทะเลมันลึกไม่ถึง 100 กิโลเมตร นี่คือการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ในเกือบทุกมหาวิทยาลัยตอนนี้ ที่ผมพูดพอจะมีมูลความจริงอยู่บ้างไหม เด็กจะท่องตำราว่ายนน้ำได้แต่ว่ายน้ำไม่เป็นทั้งครูทั้งนักเรียน ฉะนั้น

สู้เดินทางไปด้วยตัวคนเดียวไม่ได้ เพราะฉะนั้นการเดินทางไปศึกษาดูงานเป็นเรื่องสำคัญมาก แต่ว่าการศึกษาดูงานของมหาวิทยาลัยบ้านเรา ผมเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยอยู่ 2 แห่ง มีโปรแกรมไปดูงานหรือไม่ผมไม่ทราบ แต่ผมก็ให้ไปดูเสียเองจะให้ความสำคัญต่อเรื่องนี้มาก แต่ว่าต้องกลับมาวางแผนแล้วแปลไปสู่การปฏิบัติให้ได้ เท่าที่เห็นการดูงานของราชการไทยมา ไม่เห็นเขาจะเอามาปฏิบัติได้จริง มีที่ไหนบ้างมีไหมครับผมจะไปขอศึกษาดูงานบ้าง มีที่ไหนไปดูงานกลับมาแล้วลงมือทำเป็นขึ้นเป็นอันช่วยยกมือสิครับ มี 1-2 ท่าน เป็นท่านประธานโครงการขอปรบมือให้กับท่านประธานโครงการ เดี่ยวจะขอไปดูงานของท่านบ้างผมจะได้ไม่ต้องไปไกล ผมเคยพาผู้บริหารการศึกษาไปดูงานในจีน สมเด็จพระเทพฯ เคยบอกให้ไปดูประเทศจีนเขาจัดระบบการศึกษาไว้ดีมาก เราก็ชวนกันไปดูหาเงินพากันไปดูงาน ตอนไปดูงานนะหลับกันพอตกเย็นซื้อปิ้งย่างกันให้ควัก แลกมากเลย ผมว่าวิชาซื้อปิ้งย่างจะเป็นวิชาหลักใช้คำพูดเสียดยี่ไม่ตีจะเป็นบาป ที่จริงผมไม่ได้เสียดสินะ ผมเอาเรื่องจริงมาเล่าให้ฟัง เพราะฉะนั้นพหูสูตรเราต้องเป็นคนอ่านมาก ฟังมาก ดูมาก จะเป็นพหูสูตรแต่ไม่พอ พระเจ้าอยู่หัวบอกว่า ศาสตร์ต้องมีจินตนาการ คือไปดูแล้วเราต้องกลับมาจินตนาการ เมืองจีนมีหิมะตก แห่ง แล้วมีพายุทรายพัดจากโกเบเข้ามา เมืองหลวงเขามีปัญหา แต่ของเรากันละเรื่องกัน เพราะฉะนั้นภูมิศาสตร์เป็นตัวกำหนดปัญญาปัญญาประกอบไปด้วย วิทยา+วิชา เป็น วิทยาการ แปลว่า ความรู้ บวกกับวิชา มีคุณธรรมกำกับ ความรู้ยุคใดสมัยใดถ้าไร้คุณธรรมกำกับโลกนี้จะวินาศ เป็นคำพูดของใครครับ เป็นคำตอบสุดท้าย คำพูดของใคร ท่านพุทธทาส ถ้าศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ ท่านว่า ท่านพุทธทาสจะพูดถูกหรือผิด ท่านใดว่าท่านพุทธทาสพูดผิดปรบมือ ท่านใดว่าพูดถูกปรบมือครับ (เสียงปรบมือ) การศึกษาต้องเอาจริงเอางังกับการสร้างศีลธรรมให้กับคน ท่านว่าวันนี้ต้องเริ่มแล้ว จะจริงหรือไม่จริง ท่านว่าต้องเริ่มถ้าเริ่มวันนี้ไม่ได้ทำใจไว้ได้เลยบ้านเมืองวินาศแน่นอนภายใน 3 เดือนเราจะมาพบกันที่นี้อีก พร้อมทั้งโครงสร้างหลักสูตรใหม่ที่เอาจริงเอางังกับการสร้าง 1 2 3 จะจัดได้ไหมท่าน ประธานอีก 3 เดือนจะมีการเปลี่ยนแปลงถ้าเปลี่ยนแปลงไม่ทันท่านเชื่อไหมเมืองไทยวินาศมีบันทึกเอาไว้ในะครับ จะได้ไม่ต้องจำ เพราะมีบันทึกแล้วเอามาเปิดดูใหม่อีก 3 เดือน ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาของเมืองไทยจะไม่รอด แล้วรัฐบาลกลาง (กรุงเทพฯ) กับเมืองใหญ่จะพังก่อนชนบทบางจุดจะพังพร้อมๆ กัน และชนบทอีกหลายจุดจะอยู่รอด เมืองไทยวิกฤตแล้ว 4 ประการด้วยกันที่พระเจ้าอยู่หัวได้เตือนไว้ ผมขออนุญาตข้ามวิกฤต 4 ประการไปก่อนเดี๋ยวลกลับมา ศาสตร์ต้องมีจินตนาการ ผมยกตัวอย่าง **ศาสตร์ขั้นที่ 1** เราแยกวัวกับควายออกจากกันแบบ significant ถ้าดูวัวกับควายทางสรีรวิทยา ดูเขา ดูขา ดูกีบ ดูสีผิว มันแตกต่างกันแบบไม่มีนัยสำคัญ แต่สิ่งที่ควายกับวัวแตกต่างกันแบบมีนัยสำคัญชนิดคนละข้าวไม่ใช่สระ เคยได้ยินคำว่า water buffalo ไหม “มองเจ้าทุยพิลึกได้ฝนมันคึกกันใหญ่” เคยได้ยินไหมครับ บางท่านเกิดไม่ทัน บางท่านพยักหน้าแสดงว่าเกิดใกล้เคียงกันใช่ไหม ควายจะต้องนอนตีแปลง แขน้ำ ชอบเอาหัวมุดน้ำ ชอบนอนน้ำเรียกว่า water buffalo แต่วัวถ้าไปทำแบบควายจะเกิดอะไรขึ้น ทำเนา วัวจะมีความสามารถพิเศษ

ทนอนอยู่ในที่ตอนแดดจัด ควายถ้าขึ้นไปอยู่ที่ตอนแดดจัดจะทำไ้ครับ มันจะตะเกียกตะกายหา
 รม มันจะอยู่กลางแดดได้ไม่เกิน 4 ชั่วโมง ถ้าเกิน 4 ชั่วโมงไปแล้วเอาไม่อยู่ มันจะดึงเข้าร่มอย่างเดียว
 แต่วัวไม่มีปัญหา นี่คือการต่างอย่างมีนัยสำคัญ ถ้าเรารู้เราจำแนกเป็นเราจับควายไป associate
 กับนาตอน ฝนแล้ง แดดจัด ได้ใหม่ ได้แต่มันจะใช้งานได้ไม่ค่อยตรงประสิทธิภาพ มันต้องเอาวัว
 ไป associate กับนาตอน แดดจัด ฝนไม่ค่อยชุก แล้วเอาควายไป associate กับนาชุ่ม ฝนชุกจึง
 จะได้ผล ควายนี้ฝนตกหนัก พายุพัด ฟาผ่า มันไม่สนใจทั้งนั้น ใช้งานมันก็เดินมีความสุขมากเลย
 คนยังสู้มันไม่ได้เลย **ศาสตร์ขั้นที่ 2** ผมจะยกตัวอย่างเรื่องง่ายๆ แบบชาวไร่ชาวนา หากลองเอา
 ควายกับวัวไปทำ associate ให้มันตรงกันหรือไขว้กันเราจะรู้เลยว่ามันจริงหรือไม่จริง ความรู้จริง
 หรือไม่จริงจากการปฏิบัติเรียกว่า ภาวนาเห็นผล ภาษาฝรั่งเขาเรียกว่า critic critical สามารถ
 วิเคราะห์ได้เลยนี้แหละคือรู้จริงอย่างน้อยศาสตร์ต้องมีจินตนาการ นี่เป็นคำของพระเจ้าอยู่หัว แล้ว
 เอาจินตนาการไปทดลองทำจริง ทุกศาสตร์ที่พระเจ้าอยู่หัวหยิบออกมาพูด ผ่านการอ่านมาอย่าง
 หนัก ผ่านการแลกเปลี่ยนกับคนมาอย่างหนัก และผ่านการปฏิบัติมาแล้วจึงสรุปเป็น ทิฐิ เป็นความ
 เชื่อ เป็นความเห็น เป็นภาษาบาลี เป็นภาษาสันสกฤตว่า ทฤษฎี ภาษาฝรั่งเรียกว่า theory ทิฐิ เป็น
 ภาษาบาลี ทฤษฎี เป็นภาษาสันสกฤต ใครเป็นผู้เชี่ยวชาญภาษาบ้าง ทิฐิ กับ ทฤษฎี เป็นคนละ
 ภาษากันนะครับ ทิฐิ ภาษาหนึ่ง ทฤษฎี อีกภาษาหนึ่ง ฝรั่งใช้คำว่า theory ถ้าท่านอยากรู้เรื่องนี้
 ลึก ไปอ่าน philosophy of science มหาวิทยาลัยไหนมีบ้างผมจะขอยืมของมหายไป แล้ว ผมจะ
 ขอยืมถ่ายเอกสารแล้วทำเป็นเล่มใหม่ philosophy of science มีใหม่ ไม่มี แปลว่า ไม่มีใคร
 อ่านหนังสือเล่มนี้ นี่คือการลึกซึ้งของศาสตร์ซึ่งพระเจ้าอยู่หัวลึกซึ้งขนาดนี้ถ้าจะไปนำเสนอ แต่
 ตอนนี้อยู่ไม่ได้แล้วหมอมันอนุญาตแล้ว ท่านอายุ 81 แล้วยังจะไปใช้งานท่านอีกจะเป็นบาป หมอเขา
 จะดูเอาแต่ถ้าเป็นยุคเก่า ท่านจะโปรดมาก ท่านจะชอบทำการบ้านทางความคิด เมืองไทยจะรอด
 หรือไม่รอดอยู่ที่ปัญญา เพราะฉะนั้นระบบการศึกษาทั้ง 165 มหาวิทยาลัยนี้ เป็นความหวังของ
 ประเทศ ท่านอย่าไปหวังรัฐบาล ผมดูแล้วรัฐบาล คุณธรรมต่ำ ความรู้ก็ต่ำ โกงเก่ง ในมหาวิทยาลัย
 ความรู้สูงกว่ารัฐบาล คุณธรรมสูงกว่ารัฐบาล 165 มหาวิทยาลัย โกงไม่ค่อยมี อาจมีบ้างแต่ส่วน
 ใหญ่คงไม่ค่อยมีหรอก เพราะฉะนั้นเชื่อว่าเราจะต้องเป็นผู้นำแต่ทำยังไงท่านจะสอนคนได้ที่ละ
 10 – 20 ล้านคน สมมติท่านคิดแล้ว ครูบาอาจารย์คิด จะลุกฮือขึ้นสอนกันทั้ง 165 มหาวิทยาลัย
 ทำยังไง เอาสื่อมาทำออกสื่อที่ใครคนไหนติดตามมาดูกัน รายการเจาะใจมาถ่ายทำ รายการเจาะใจ
 ก็ได้ 2 – 3 ล้านคนเท่านั้นเอง ผมทำละครน้ำเน่าขึ้นมาเรื่องหนึ่ง ไม่ได้ทำเองหรอกครับ เพราะ
 ทำไม่เป็นไปจับมือกับ ช่อง 3 บริษัทบรอดคาส์ดิงทำละครน้ำเน่า ต้องเนาถ้าไม่เนาคนดูจะน้อย
 พระเอกจบปริญญาโทจากต่างประเทศ กลับมาแล้วมาเป็นกำนัน นางเอกเป็นลูกอธิบดีแล้วมาเป็น
 นักพัฒนารสาว ซื่อน้องโม พระเอกชื่อกำนันโกใต้ัง แล้วน้องโมกับพระเอกก็ไปพบรักกันจากบท
 ที่กำนันโกใต้ังไปส่งเสริมชาวบ้านให้พึ่งพาตนเองตามปรัชญาพอเพียง สอนทำปุ๋ยเอง ทำยา
 ทำอะไรต่างๆ สุดท้ายปลูกผักปลูกหญ้ากินเอง ไม่ต้องไปซื้อเขา พ่อค้าปุ๋ยเคมีจึงไปจับมือกับเกษตร

จังหวัดกับนักการเมืองแล้วไปตีหัวก้านันสลบอยู่กลางทุ่งนา นางเอกไปเจอเข้าก็แอบรักกัน งอนกัน ค่อยๆ ผูกทีละนิดๆ แล้วทำเพลงขึ้นมา 1 เพลง ชื่อ แผ่นดินหัวใจ เราจะปลูกต้นไม้ เราจะปลูกต้นน้ำ เราจะปลูกทุกความตั้งใจ เราจะปลูกความดี ปลูกความฝันอันยิ่งใหญ่ที่บนแผ่นดินหัวใจของเรา มีใครพอคูนๆ เคยได้ยินบ้างไหมครับ ตกลงละครเรื่องนี้มีอาจารย์ท่านใดได้ดู รมภวนท่านอาจารย์ยกมือขึ้นหนึ่งครับ ใครได้ดูละครเรื่องนี้โอ้โฮ แสดงว่าประสบผลสำเร็จมาก เราตั้งใจจะทำอีก ที่จริงสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาน่าจะจับมือกับสถาบันเศรษฐกิจพอเพียงกับมูลนิธิสิทธิดมรรชชาติทำอีก ไม่ยากเลยเดี๋ยวผม create ให้ เรื่องเน่าๆ แบบนี้ผม create เป็น ผูกกับเนื้อหาปรัชญาพอเพียง เนื้อหาที่เจาะใส่ลงไปต้องลึกและซึ้งพอ ถ้าเราไม่ลึกซึ้งพอ มันจะบอกไม่ได้ว่าสิ่งนี้ใช่พอเพียง นี่พอเพียง มีข้าราชการระดับสูงของหลายกระทรวงมาคุยกับผม เช่น กระทรวงมหาดไทย ประกาศ 6 X 2 จำได้ไหมครับกระทรวงมหาดไทยประกาศ 6 เรื่องของเขา 6 X 2 บอกเป็นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็เลิกไปแล้ว เลิกไปตั้งแต่สมัยที่คุณทักษิณยังอยู่แล้ว คนที่คิดให้เป็น ดร. นะครับเป็นอาจารย์ผมด้วย สอนผมมาผมไม่กล้าเอ่ยชื่อ ที่นี้มาดูว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสรุปหน้าตาเป็นอย่างไรกันแน่ ถ้าเรารู้เนื้อหาแล้วสามารถนำเสนอได้หลากหลาย ตามเอกสารที่เราท่องกันมาตั้งแต่อนุบาลยันปริญญาเอก เราจะท่องเหมือนกันว่า **ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล ความมีภูมิคุ้มกัน** ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 2 ประการ คือ **ความรู้และคุณธรรม** ผมว่าผมเขียนไขว่อยู่นะ ความรู้กับคุณธรรม เขาอธิบายว่า กลุ่มที่ 1 มีเงินงบประมาณอยู่ 300 ล้านบาท ผลักดันเข้าไปในกระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนกันในมหาวิทยาลัยเต็มไปหมด อธิบายได้ว่า ความรู้ที่สำคัญ คนจะผลิตอะไรจะต้องรู้ โดยเฉพาะคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ คือภาคการเกษตรที่มันเจ๊งทุกวันนี้เพราะไม่รู้ว่าอะไรจะผลิตอะไร ต้องรู้ว่าผลิตแล้วจะต้องไปขายที่ไหน ราคาเท่าไร ตลาดเป็นอย่างไรมันขึ้นๆ ลงๆ หรือมีความเสี่ยงหรือเปล่า แล้วต้องรู้ด้วยว่า ต้นทุนเท่าไรขายจึงจะมีกำไร ไม่อย่างนั้นคุณก็เป็นหนี้เป็นสินต้องให้รัฐบาลมาช่วยอยู่ตลอดเวลา นี่คือการรอบรู้ แล้วตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะผลิตบนเหตุบนผล ให้มันพอประมาณตนจึงจะมีภูมิคุ้มกันอยู่ได้ นี่คือการเป็นเหตุเป็นผล คือหลักปรัชญาพอเพียง กลุ่มที่ 2 อธิบายไม่เหมือนกัน เนื่องจากกลุ่มที่ 2 ส่วนใหญ่จะเป็นปราชญ์ชาวบ้านกับนักวิชาการที่มาทำงานร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านเขาอธิบายว่า หลักปรัชญาของพระเจ้าอยู่หัว คือต้องรู้ว่าอะไรให้ผลิตอันนั้นให้ปลูกทุกอย่างที่กินให้กินทุกอย่างที่ปลูก เคยได้ยินไหม จะกินอะไรก็ให้ปลูก จะใช้อะไรก็ให้ปลูก เหลือจึงค่อยขาย นี่ต่างหากจึงจะมีกำไร นี่คือการปรัชญาที่ผมสรุปโดยย่อให้ฟัง นี่คือการปราชญ์ชาวบ้าน อธิบายกันอย่างนี้เป็นหลัก ฟังดูเข้าท่ากว่าไหม กลุ่มที่ 3 อธิบายไม่เหมือนกันอีก กลุ่มที่ 3 บอกว่า เศรษฐกิจพอเพียงต้องทำเป็นขั้นเป็นตอน ต้องมีขั้นพื้นฐาน และขั้นก้าวหน้า เขาบอกว่าความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ (Physical need) ต้องมีอยู่พอ ต้องมีกินพอ ต้องมีใช้พอ วันนี้โลกมีคาร์บอนไดออกไซด์เยอะ อุณหภูมิร้อน เพราะฉะนั้นคุณต้องทำให้ร่มเย็น มีออกซิเจนพอด้วย นี่คือการ Physical need ขั้นพื้นฐาน เรียกว่า 4 พอ พออยู่ พอกิน พอใช้ พอให้ร่มเย็น นี่คือการขั้น

พื้นฐาน ถ้ามีอย่างนี้ร่างกายและชีวิตก็อยู่รอดแล้ว ถ้าคนไทย 66 ล้านคน มีอยู่ มีกิน มีใช้ มีความ
 ร่มเย็นพอ ก็รอดแล้ว โลกจะเกิดอะไรขึ้นก็ไม่สำคัญ นี่คือเศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐาน พระเจ้า-
 อยู่หัวบอกว่า ขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยมีความพอเพียงอย่างน้อยขั้นพื้นฐาน
 เราจะยอถึงยวดเพราะอะไร เพราะทุกประเทศในโลกจะทำให้เกิด 4 พอนี้ยากเหลือเกิน จะต้อง
 ไปซื้อจากต่างประเทศมา ของกินเราผลิตเหลือกินส่งไปแจกเขากินทั่วโลกไม่ต้องขายก็ได้ ทำไม
 ต้องขายเอาเงิน แจกไม่ได้หรือ สังคมไทยเมื่อมีกิน คนไทยไม่กล้าขายนะครับ กลัวบาป แจกเอา
 บุญ เพราะฉะนั้นความก้าวหน้าของสังคมไทย คือ บุญ บุญแปลว่าอะไร แปลว่า ดูแลพ่อแม่เป็น
 อย่างดี ดูแลพระ ดูแลครูเป็นอย่างดี สังคมเจริญเป็นสังคมที่ไม่เอาใจใส่พ่อแม่ ไม่เอาใจใส่
 ครูบาอาจารย์ เดินชนมันกระเด็นไปเลยมีไหม มหาวิทยาลัยไหนที่เด็กเดินไม่รู้จักรู้ครู ไม่รู้จักคนชน
 กระเด็น ไม่เคารพครูบาอาจารย์ ไม่เคารพแม้แต่พระ พระเดินบิณฑบาตหาข้าวกินไม่ได้ต้องอพยพ
 ย้ายไปอยู่หมู่บ้านอื่น ชุมชนอื่น เพราะชุมชนนี้เป็นคนใจบาป ไม่มีคนใจบุญสุนทาน นี่คือสังคมที่
 ไม่เจริญ ความเจริญก้าวหน้าวัดด้วยความมีใจบุญ รวมทั้งทานด้วย แม้คนแก่ เด็ก คนพิการ สัตว์
 สิ่งแวดล้อม ชุมชนสังคมนี้เขาดูแล ไม่ต้องรอให้รัฐบาลมาช่วยเขารวมหัวกันช่วย เขาจึง
 มีสหกรณ์ สังคมที่เจริญแล้วจะมีสหกรณ์เป็นของตัวเอง ประชาชนขายข้าวแล้วจะร่วมมือกันสร้าง
 ศาลา สร้างอาคาร สร้างวัด สร้างทุกอย่างไว้ ใครเจ็บป่วยก็มาพึ่งวัด ลูกนิสัยไม่ดีก็ส่งมาไว้วัด
 หมาไม่ดีก็เอามาปล่อยวัด แมวก็เอามาปล่อยวัด ตายก็เข้าวัดใส่ไหม จะบวชลูกก็มาอาศัยวัดหมด
 จะจัดงานก็มาเข้าวัด ยืมของจากวัดเอาไปใช้ได้หมดนี่คือสหกรณ์ที่สมบูรณ์ของเขา เขาไม่เรียก
 สหกรณ์ เขาเรียกว่าวัด พระเจ้าอยู่หัวพูดเมื่อปี พ.ศ. 2525 บอกว่า ประเทศไทยมั่งคั่ง ทานพูดเป็น
 ภาษาอังกฤษ ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ National Geographic ตอนที่ทั่วโลกเขากำลังเฮโลมา
 ถ่ายรูปกันที่เมืองไทย ก่อนที่จะล้มเป็นคอมมิวนิสต์ โลกเชื่อว่าล้มเป็นโดมิโน ทานประกาศ
 ปี พ.ศ. 2525 ว่า เราไม่ล้มเราเป็นประเทศมั่งคั่งและเป็นยุทธศาสตร์ของโลก ใครๆ ก็อยากได้เมือง
 นี้ แต่เราไม่ให้เราเก็บเอาไว้ เรายืนหยัดอยู่ที่นี่เพื่อให้คนทั้งโลกได้มาเรียนรู้ได้มาสัมผัส มาอยู่ มา
 ทำอะไรได้ แต่จะมายึดเอาไป ไม่ใช่ our country is rich and strategic ทานพูดไม่รวยได้อย่างไร
 เศรษฐีทั้งประเทศรวมกันยังสร้างวัดไม่ถึง 100 วัดเลย แต่ชาวนาขายข้าวแล้วเอาเงินไปสะสมไว้
 ในกองทุนรวมของชุมชนตัวเอง วัดจึงเจริญมั่นคงกว่าบ้าน นี่คือนักดานของคนใจบุญ วัดทั่วประเทศ
 ไทย 44,000 กว่าวัด ไม่ถึง 45,000 วัด รวมเบ็ดเสร็จ 45,000 วัดที่ชาวนาไทยสร้างเอาไว้ไม่รวย
 แล้วเขาจะไปสร้างไว้ได้อย่างไร แต่เขาไม่เก็บมารวมไว้ในบ้าน ไม่สะสมไว้ในบ้านตัวเอง บางคน
 เป็นครูบาอาจารย์สร้างบ้านใหญ่โตซื้อรถเบนซ์มาขับ เป็นครูยาไปเลียนแบบเศรษฐี น่าเกลียด
 จริงๆ นะเป็นครูไม่ควรจะไปทำตัวเยี่ยงเศรษฐีนี้ผมจะพูดตรงไปไหม ถ้าพูดตรงดีก็ช่วยปรับมือดังๆ
 (เสียงปรบมือดัง) ชีวิตเศรษฐีแท้ๆ คือคนที่มีความรู้มากและมีความเพียรมาก ยิ่งรู้ ยิ่งเพียรก็ยิ่งรวย
 เป็นทรัพย์ แล้วได้ทรัพย์มาจนเจือผู้อื่นต่างหาก จึงจะเรียกว่า เศรษฐี สังคมไทยเชื่ออย่างนี้ หลังจาก
 เรามีมหาวิทยาลัยขึ้นมา มหาวิทยาลัยได้ทำลายความเชื่อดีๆ ไปหมดทั้งประเทศ วิธีแก้คือ ยุบ

มหาวิทยาลัยทั้งทั้งหมดจะได้ไหม พระเจ้าอยู่หัวย่าแล้วย่าอีก our loss is our gain ได้ยินทุกท่าน ไข่ใหม่ ใครเชื่อบ้างไม่มีใครเชื่อเลย มีเชื้ออยู่คนเดียว ท่านตรัสว่ายิ่งให้เรายิ่งได้ ให้ดีกว่าเอา คนไทยไม่เชื่อแล้ว อย่าหาว่าคนไทยไม่เชื่อเลย ครูยังไม่เชื่อเลยอย่าพูดดังไป ไข่หรือไม่ไข่ถ้าเรา ทำความเชื่อ ทำทฤษฎี ทำทฤษฎีนี้ลงไปในสังคมไทยไม่ได้ คุณว่าลัทธิใหม่ สังคมไทยถ้าไม่เชื่อ ทฤษฎีนี้ ถ้าฝังทฤษฎีนี้ลงไปเป็นทฤษฎีไม่ได้ our loss is our gain พระเจ้าอยู่หัวพูดไปคนเดียว มหาวิทยาลัยไปสอนว่า maximum, maximize profit วิชาเศรษฐศาสตร์สอนว่าถ้าทำกำไรสูงสุด จะวัดกำไรได้ด้วย GDP ผมเรียกว่า Ghost Theory ทฤษฎีผี ทฤษฎีเศรษฐกิจโต Growth แปลว่า เติบโตไข่ใหม่ พระเจ้าอยู่หัวเรียกว่า ทฤษฎีเศรษฐกิจตาโต ดูแล้วจ้องจะขาย จะเอาเงิน วัดด้วยเงิน ไข่ใหม่ เป็นทฤษฎีเศรษฐกิจตาโต GDP : Growth Domestic Product หรือ Growth Theory ทฤษฎี เศรษฐกิจการค้า หรือ Trade Economy หรือ FTA ที่บ้านอยู่ทุกวันนี้ เชื่อว่าเปิดการค้าเสรีแล้วเรา จะรวย ตามจริง ๆ ตั้งแต่เราไปเซ็นสัญญา FTA ย่อมาจาก Free Trade Agreement ไปทำการตกลง กับเขาไป agree กับเขาว่า เราจะ trade กันโดย free tax เราจะไม่เก็บภาษีกัน หรือเก็บภาษีก็ให้ เป็นศูนย์ พอเปิดกับจีนเป็นไง จีนเฮลชนผลหมากรากไม้ล่องเรือมาตามลำน้ำแล้วเอาสินค้ามาขึ้น สินค้าจีนจึงเข้ามายึดตลาดไทยทั่วประเทศ เกษตรกรจึงระเนระนาด หอม กระเทียม ผลไม้ไทย ชื่อ ทุเรียนลูกหนึ่งถือเดินกันแข่งกับแอปเปิ้ลคิดว่าจะสู้กันได้ไหม ไม่มีทาง เพราะฉะนั้นสินค้าเกษตรจึง ระเนระนาด แล้วเราไปเซ็น FTA กับออสเตรเลีย ออสเตรเลียกับไทยใครชนะ ไทยชนะนะครับ ถ้าดูตัวเงิน ถ้าเซ็นกับจีนเราแพ้จีนไข่ใหม่ พอไปเซ็นกับออสเตรเลียเราชนะออสเตรเลีย เราขาย อะไหล่รถยนต์ไปเขาไม่เก็บภาษีเราไข่ใหม่ เมื่อเขาขายนมมาเราก็ไม่เก็บภาษีเขาไข่ใหม่ แล้ว อาจารย์เป็นเจ้าของโรงงานอะไหล่รถยนต์ทุกท่านหรือเปล่า นามสกุลอะไรที่เป็นเจ้าของอะไหล่ รถยนต์ “จิ้งรุ่งเรือง” จิ้งรุ่งเรืองคนเดียวไข่ใหม่แล้วนอกนั้นเจ๊งหมด คนเลี้ยงวัว ทำนมวัวในประเทศ รวมทั้งโคนมอันดับหนึ่งของประเทศที่กษัตริย์เดนมาร์กกับกษัตริย์ไทยมาร่วมลงทุนกัน ขับริชขึ้นไป ที่สระบุรีเลี้ยงขวานันคือแห่งแรก เจ๊งระเนระนาด เลิกเลี้ยงแล้วชาวบ้านจะเจ๊งหมด ชาวบ้านมีการ ปรับตัวอย่างไร ที่สหกรณ์โคนมเขาอดดาว จังหวัดจันทบุรีขายนมเจ๊ง ทั้งสหกรณ์เลยครึ่งเขาได้ ยกทีมมาเรียนที่ศูนย์เรา เรามีอยู่ 40 ศูนย์ มาที่ชลบุรี เรียนเสร็จแล้วผมบอกว่า ให้เอาน้ำนมมา หมักเป็นหัวเชื้อบาซิลลัสจะได้นมที่มีจุลินทรีย์บาซิลลัส แล้วรับซื้อชีว์จากสมาชิก ขายนมขาดทุน ไข่ใหม่ ขายชีว์ปกติ 8 บาท เรารับซื้อกระสอบละ 21 บาท โรงนมเปลี่ยนเป็นโรงหมักปุ๋ยชีว์ โดย เอาน้ำนมมาผสมกับปุ๋ยที่ผสมเสร็จแล้ว หมักทิ้งไว้แล้วฉีดพ่นลงไปนชีว์ ไล่กระสอบขาย เจ๊งนม แต่รวชีว์ อยู่รอดจนถึงทุกวันนี้ ท่านจะไปดูงานก็ได้ ลูกศิษย์เราขึ้นไปเป็นประธานไปเป็นผู้จัดการ ระบบอะไรต่ออะไรใหม่ เพราะอะไร เพราะมันต้องปรับตัว ฉะนั้น FTA ทำให้เราตาย ระบบเศรษฐกิจ ตาโต วันนี้สหรัฐจ้านแล้ว การเงิน คือ invisible hand ระบบการเงิน กลไกตลาดเป็นมือที่ซ่อน อยู่ มีคนลุกขึ้นมาด่าโอบามาเยอะเลย พวกนักเศรษฐศาสตร์ นายทุนใหญ่ บอกระบบเศรษฐกิจ ของโลกต้องปล่อยให้ invisible hand จัดการ บารัคโอบามาอย่ามายุ่ง เขาบอกไม่ได้ เขาต้องเป็น

มือที่มองเห็นและลงมาจัดการไม่อย่างนั้นโลกพัง ไม่ใช่รอให้มือที่มองไม่เห็นมาจัดการกับระบบเศรษฐกิจ ทฤษฎีโบราณที่สอนกันอยู่ไม่ใช่ไม่ได้แล้ว เพราะฉะนั้นโอบามาจะลุกขึ้นมาเปลี่ยนทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ใหม่ของโลก เราจะต้องนำเขาเพราะเรารู้เรื่องนี้ลึกซึ้งกว่าเขาเยอะเขาไม่เข้าใจหรอกให้ไปแล้วจะได้กลับมาอย่างมั่นคงนะ ผมไปสอนนักเรียนเสนาธิการทหาร ไปสอนนักเรียนบริหารระดับสูง ผมบอกบ้านผมอยู่แปดริ้วมันอุดมสมบูรณ์มาก แม่น้ำไหลมาจากเขาสอยดาวจังหวัดจันทบุรี ไหลมาจากเขาอ่างฤๅไน ไหลมาจากเขาปราจีนบุรี ไหลมาจากนครนายกมารวมกันที่เกาะวัด แล้วเป็นแม่น้ำบางปะกง ปลาช่อนใหญ่ขนาดมาแระเบะ 2 ข้างเป็น 2 ริ้ว ตากเป็นอาทิตย์ก็ไม่แห้ง ซอยอีกรอบ เป็น 4 ริ้ว ก็ไม่แห้ง ต้องซอยอีกรอบเป็น 8 ริ้วถึงจะแห้ง ตัวมันใหญ่ขนาดนั้นถามว่ากินยังงัยให้ได้ทั้งเดือนผมนำไปถามระดับปริญญาโท ผมสอนปริญญาเอก อยู่ 3 มหาวิทยาลัยไม่ได้จบปริญญาเอกหรอก เค้าให้ไปสอนอย่างนั้นแหละไม่ได้เป็น ดร. อะไรกับเขามีแต่ด็อกคริบเตอร์ยังไม่มี ก็ไปถามว่ากินยังงัย เขาบอกว่าเอาไปแช่ช่อง Freeze เอาไปตากแห้ง เอาไปทำปลาร้าหั่นเป็น 30 ชิ้น กินวันละ 1 ชิ้น คุณคิดจะกินคนเดียว ไปถามชาวบ้านบอกว่าแกงหม้อใหญ่ๆ แล้วแบ่งให้กันกินเดียวเขาก็เอามาเค็ม เดือน สองเดือน อยู่ว่าแต่เดือนเลย เป็นปีก็ยังกินไม่หมด นี่คือ our loss is our gain เรื่องปลาช่อน 8 ริ้วเอาไปเล่าให้ฝรั่งฟัง เขาบอกว่า ถ้าคุณไปทำที่บ้านผมคุณแจกไปคุณก็หมดในวันเดียว ฝรั่งงสิเอาอะไรมาแจกไม่กล้ากิน เขาไปเททิ้งครับเพราะฝรั่งเขาไม่ไว้ใจกัน ดูว่ามี ย. หรือเปล่า แกงปลาช่อนไม่มี ย. ไม่กล้ากินนะครับ เขาไม่ไว้ใจกันสังคมเขาเป็น Individual life แรงมาก เขาไม่เข้าใจเรื่องพวกนี้ เรายังเป็นสังคมที่เชื่อเรื่องทาน เรื่องบุญ เรื่องธรรม แต่การศึกษาในมหาวิทยาลัยทั้งใน 165 มหาวิทยาลัย ไม่เอาเรื่องนี้เป็นหลัก พระเจ้าอยู่หัวสอนไปเถอะ พูดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพราะฉะนั้น ความเจริญคือบุญ ทาน และยังหมายถึงความสามารถในการแปรรูปเก็บรักษา คนสมัยก่อนเก็บผักเก็บหญ้ามาแปรรูป เขาสามารถเอาสมุนไพร 21 ชนิด มาหมักแล้วสกัด เลือกยีสต์ ใช้ยีสต์มาผลิตเหล้า แอลกอฮอล์ แล้วก็กลั่นออกมาเป็น 70 % ขึ้นไป เอาแอลกอฮอล์มาแช่รากไม้ แล้วสกัดออกมาเป็นน้ำหอม เป็นยา เป็นอะไรสารพัดเพื่อจะเก็บรักษาอาหาร ยา ไว้ให้นานที่สุด ความสามารถในการ **อารักขสัมปทา** เรียกว่า การเก็บรักษาไว้ จะมีรูปต่างๆ ทั้งน้ำหอม ทั้งยา ทั้งน้ำปรุง ทั้งอะไรต่ออะไร คนสมัยเก่าจะมีทักษะในการแปรรูปเอามาเก็บไว้เต็มไปหมดเลย ไม่มีสอนเลยสักมหาวิทยาลัยเดียว ก็พอมีบ้างนะ คณะคหกรรมศาสตร์ เห็นมีแต่มหาวิทยาลัยเกษตรมหาวิทยาลัยเดียว นอกนั้นไม่ค่อยมีใครสอนกัน มีเรื่องราวเยอะแยะ ในปี พ.ศ. 2528 เข้าไปดูในวังสวนจิตรลดา พระเจ้าอยู่หัวจะตั้งโรงกลั่นน้ำมัน E100 เอทานอล 100% พระเจ้าอยู่หัวมีโรงกลั่นเหล้าส่วนพระองค์ แต่กลั่น 99.5% แล้วใส่รถเก๋งวิ่งไม่ได้กลั่นใส่ปากนะครับ ถ้าผสมน้ำใส่ปากก็เมาเหมือนกัน แล้วโรงกลั่นน้ำมัน B100 ไปโอดีเซลรถท่านใช้ B100 ยังไม่มีปัญหาอะไรเลย กระทรวงพลังงานบอกว่ามีปัญหา แต่ท่านขับมาทุกวันไม่เห็นมีปัญหาอะไร ที่กระทรวงพลังงานบอกมีปัญหา เพราะว่า B100 กับ E100 ไม่ได้เปอร์เซ็นต์เก็บรักษาเอาไว้ให้เป็นอารักขสัมปทาแล้วขายทำให้เมืองไทยรวนนะ พ่อผมแม่ผมรวนนะมีนา

40 ไว้ ชาวบ้านยุคก่อนเมื่อเราเป็นเด็กเห็นว่ารวยเพราะว่าเมื่อขายข้าวแล้ว พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย มักจะเอาไปทำบุญไปสร้างวัดไว้ให้สมบุญ ประชาชนทั้ง 2 - 3 หมู่บ้าน ทั้งตำบลมาใช้ประโยชน์ได้เป็นของส่วนรวม ส่วนใหญ่ผู้หญิงก็จะแอบเอาไว้เป็นทอง แม่ผมจะซื้อทอง ช้อนาค อ้าวมาให้ลูกสาว มีพี่น้อง 5 คนมีลูกสาวคนกลาง แกพาลูกสาวไปซื้อแหวนเพชร การขายข้าวแถมจะไม่ขายหน้าลานเพราะขายข้าวเดือน 4 มันจะอับริยัญไรเขาสอนอย่างนั้น ไปขายหน้าน้ำซึ่งมันแพงลิบลึงเลย พอขายเสร็จแกก็จะพาลูกสาวไปร้านเพชรร้านพลอยพอซื้อให้ลูกสาวที่ไร แกแอบซื้อเข็มขัดนาคของแกด้วยทุกที เข็มขัดนาค เข็มขัดทอง เข็มขัดเงินเยอะเลยนะ แกสะสมเอาไว้เป็นเงิน ทอง นาค 3 อย่างนี้ แล้วก็ก็มีเพชรมีพลอย ชาวนาสมัยก่อนมีอย่างนั้นจริงๆ นะ ผมไม่ได้พูดเล่นๆ รวยจริงไม่อย่างนั้นเขาจะสร้างวัดไว้ 45,000 วัดได้อย่างไร นี่คือคำพูดพระเจ้าอยู่หัว หลังจากเราพัฒนาประเทศกันมาตั้งแต่ฝั่งเศรษฐกิจ ดร. ร็อกกี้ เฟลเลอร์ กับ ดร. สเตซี่ เม เข้าเฝ้าพระเจ้าอยู่หัวแล้วมาช่วยตั้ง สภาพัฒน์ฯ ตั้งนิคม และตั้งสภาการศึกษา จัดระบบรูปแบบการศึกษาแบบฝรั่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมาเราค่อยๆ จนลงๆ เรื่อยๆ เดินตามกันฝรั่งต้อยๆ จนอเมริกาเจ๊ง เมืองไทยจะเจ๊งตามไหมครับ ท่านว่าจริงหรือไม่จริง หันมาดูเศรษฐกิจพอเพียงแบบพระเจ้าอยู่หัว กลุ่ม ดร. อธิบายว่า กลุ่มที่ 1 คือ ก. ข. ค. หรือกลุ่มที่ 2 คือ 1, 2, 3 และกลุ่มที่ 3 อธิบายอย่างนี้ ขึ้นพื้นฐานกับขั้นก้าวหน้า ความมั่งคั่ง สันตฎฐิปรมังธนะ ใจที่พอจะเป็นทรัพย์อย่างยิ่ง สันโดษ สันตฎฐิปรมังธนะ มั่งคั่งเงิน มีเงิน มีทองเยอะมีสมบัติ เก็บรักษา มียา มีของกินของใช้เยอะ มีเพื่อนเยอะ มีทาน มีบุญเยอะ และมีอากาศร่มเย็นสบาย ของใช้ ของกิน ที่อยู่อาศัย สด รวยทุกอย่างเลย แถมรวยบุญ รวยทาน อย่างนี้เป็นความมั่งคั่ง สันตฎฐิปรมังธนะ กลุ่มที่ 3 อธิบายอย่างนี้ ท่านว่าเข้าทำกว่าไหม ขึ้นพื้นฐานมี 4 ขั้น **พออยู่ พอกิน พอใช้ และร่มเย็นพอดี** นี่เป็นภาษาง่ายๆ ผมแปลของผมเอง และขั้นก้าวหน้า ขั้น advance ขั้นเจริญ วิถีเจริญก้าวหน้า จะมีบุญมีทานก็เป็นคนรวย นอกจากรวย คน 66 ล้านคน ไม่มีอดกินไม่ขาดที่อยู่อาศัย ไม่มีขาดของใช้ อากาศเย็นสบาย บ้านผมนี่เชิญท่านไปเที่ยวได้เลย ทั้งห้องนี้ไปได้เลย 700 คน ไปเดินในป่าผมจะเย็นสบาย ของกินเลี้ยงได้ 700 คน ผมสามารถเลี้ยงพวกท่านได้สบายมาก ข้าวปีนี้ใกล้จะเกี่ยวแล้ว น้ำท่วมตายไปไร่กว่าๆเอง ส่วนที่เหลือยังเลี้ยงพวกท่านได้ก็แล้วกัน ไม่มีเงินมาอยู่กับผมได้ ผักหญ้า มีกิน มีใช้ ร่มเย็นสบาย แถมเรานิยมบุญ เพื่อยิ่งให้ไป ยิ่งได้มา เราแจกให้ความรู้เขาไป ปีนี้มีคนเอาเงินมาให้ตั้ง 200 กว่าล้าน ผมจะสร้างมหาวิทยาลัยประจำรัชกาลสักแห่งหนึ่ง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มาจับมือ มีเศรษฐกิจเอาเงินมาให้ผม 20 กว่าล้าน เราก็สร้างและทูลเชิญสมเด็จพระเทพรัตนฯ เสด็จไปแล้ว ชื่อ โพธิวิซาลาลัย จริงๆ เอาหนึ่งมาให้ดูด้วย แต่ว่าหมดเวลาแล้ว เดี่ยวฝากเอาไว้ ถ้าอยากดูก็หา ดู เขาทำเป็นระบบการศึกษาใหม่ที่เชื่อแนวคิดอันนี้ เพราะฉะนั้นความพอเพียงมันจึงมีขึ้นพื้นฐานและขั้นก้าวหน้า ประการฉะนี้แล ท่านใดเห็นว่ากลุ่มที่ 3 อธิบายเข้าทำที่สุด ปรบมือดังๆ ครับ (เสียงปรบมือดังๆ) ท่านใดเห็นว่ากลุ่มที่ 2 อธิบายเข้าทำที่สุด ปรบมือดังๆ (เสียง) กลุ่มที่ 1 ปรบมือดังๆ (เสียง) ตกลงเอากลุ่มที่ 3 นะ เอาละ ถ้าชัดอย่างนี้ มีรายละเอียดเบื้องหลังความคิด

ท่านเยอะเลย ถ้าสนใจคิดว่าน่าจะต้องคุยกันอีก ผมใช้เวลามาพอสมควรเหลือ 2 นาที จะขออนุญาตให้ท่านถามนะ ท่านเข้ามาซักกินเวลาผมไป 13 นาที เพราะฉะนั้นผมจะขอเวลาเพิ่มอีก 13 นาที ผมอยากให้ถาม หรือท่านจะแลกเปลี่ยนความเห็นก็ได้แม้เวลาจำกัด แต่ก็มีส่วนร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพได้ ขอกราบเรียนเชิญครับ ท่านใดจะถามหรือจะแสดงความคิดเห็นเรื่องนี้ หรือจะมีความคิดขึ้นมาว่าเราต้องร่วมมือกัน ตอนนี้อยู่เรียนเชิญครับ เราจะจัดงานสำคัญ 2 งาน ในปีนี้ สมเด็จพระเทพรัตนฯ จะเสด็จ เราคิดว่าจะขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจังเพราะเราเชื่อว่าเข้าขั้นวิกฤตแล้ว

ถาม : ท่านอาจารย์อีก 3 เดือนเราจะจัดแบบนี้ไม่ได้ แต่เราทราบว่ามีฟังแล้ว ทุกมหาวิทยาลัยที่มานั่งฟังวันนี้คงไปดูบริบทตัวเอง แต่ขออนุญาตกราบเรียนถามประเด็นตรงกลุ่มที่ 3 ถ้าอาจารย์จะกรุณาช่วยไปเติมเต็มตรง conversion เพื่อจะให้เราเกิดการขยายความรู้ว่า แล้วเราจะปรับไปสู่บริบท อาจจะเป็น 1) วิชาเรียน 2) เครื่องมือสิ่งแวดล้อม เมื่อสักครู่นี้ของกระบวนการ learning process อย่างไรก็ตามจะขอเรียนนัดหนึ่งในฐานะที่เราเป็นครูผู้สอนไม่ใช่ครูผู้บริหาร ตรงนี้เป็นเครื่องมืออันหนึ่งแต่มันมีหลากหลายประโยชน์ ขอนแก่นบ้าง อุบลบ้าง โคราชบ้าง เราจะใช้บริบทไทยแลนด์ก็แล้วกัน ขอบพระคุณค่ะ

ตอบ : ผมขออนุญาตลอกการบ้านจากพระเจ้าอยู่หัวก็แล้วกันยังคิดเองไม่เป็น ลอกท่านมาง่ายกว่า เราเรียกกันว่ากระบวนการ 3 ค. ได้แก่ 1) การศึกษาต้อง **คึกคัก** อย่าให้เป็นยานอนหลับ ขนานเอก 2) ทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องฝึกให้ **คล่องแคล่ว** ท่านสังเกตไหมว่าผมขึ้นมาบรรยาย 1 ชั่วโมงครึ่ง โดยไม่เปิดตำรา ไม่ต้องบึ่งแผ่นใส ผู้ที่เป็นครูจะต้องถูกพัฒนาให้คล่องแคล่ว และ 3) ในการสื่อความรู้ร่วมกันมันจะต้องมีความ **ครื้นเครง** เด็กต้องเล่นบวกรเรียน play กับ learn แล้วจะได้เพลิดเพลิน และต้องมีการฝึก เช่น การเล่นเกมก็ต้องมีการฝึกเวลาไปเจอคู่แข่งเก่งๆ เราต้องมาฝึกฝนตัวเอง ฝรั่งสอนให้วัดความเจริญที่ความสบาย และพระพุทธเจ้าสอนว่าให้ตั้งตนอยู่ในความลำบากแล้วจะเจริญ คนไทยมีความยิ่งใหญ่เหนือกว่าชนชาติฝรั่งทั้งโลก แต่ผมไม่ตอบได้ไหม ผাগท่านอาจารย์ไปคิดเอาเอง เพราะฉะนั้นกระบวนการกับขบวนการมีความสำคัญคู่กัน ถ้า 2 สิ่งนี้เราจัดไม่ได้ เราจัดกระบวนการ (Process) ผมแปลว่าบันได (ขั้นสูงหรือต่ำและตอน) บันได 9 ขั้นสู่ความพอเพียงก็ได้ บันไดแต่ละขั้นต้องมีความสูง ต้องมีการกำหนดเป้าหมาย อาหาร 4 ได้แก่ อาหารกาย อาหารผัสสะ อาหารใจ และอาหารวิญญูญาณ เราต้องรู้จักให้อาหาร ให้อาหารแต่ตัวไม่ให้อาหารใจ ไม่ให้อาหารวิญญูญาณ มนุษย์จะอยู่ได้อย่างไร มนุษย์เป็นสัตว์สังคม จะต้องอยู่กับสังคม ต้องมีอาหารให้กับมนุษย์ ความรู้ที่เราเรียกว่าอาหารเป็นหน้าที่ของมหาวิทยาลัย เราต้องเอาจริงถ้าเราไม่เอาจริงเข้าขั้นวิกฤตแล้ว **Process หรือกระบวนการ** ถ้ากระบวนการเป็นอย่างนี้เราทำคนเดียวไม่ได้ เราต้องทำเป็นขบวนการ เช่น ขบวนการแพทย์ ขบวนการแห่งชาติ ขบวนการแปลว่าองค์กรที่ไม่หยุดนิ่ง movement organization หรือ dynamic organization เมืองไทยสอนแต่ static orga

nization ไม่สอน dynamic organization ขบวนการชาวบ้านไม่ใช่ dynamic organization ที่สอน
 ท่องกันทั้งประเทศไม่มีความรู้เรื่ององค์กรเลยทั้งเมือง พุดไปก็จะเป็นบาปอีก ท่านที่สอนองค์กรก็จะ
 มาว่าผมอีก ผมขออนุญาตถอนคำพูดก็แล้วกัน ถ้าเรารู้จักจัดกระบวนการและจัดขบวน ทุกอย่างต้อง
 เป็นขั้นเป็นตอน แม้แต่การพัฒนาประเทศ พระเจ้าอยู่หัวบอกว่าให้ทำเป็นขั้นเป็นตอน ขั้นพื้นฐาน
 ทำให้ได้ก่อน แค่นี้คน 11 ล้านและกำลังจะตงงานเพิ่มขึ้นเป็น 13 ล้านคนให้พอกินชะก่อน
 อย่าไปเที่ยวแข่งหรืออวดกับทั่วโลกเขาเลย คนไทย 13 ล้านคนกินยังไม่พอเลย การศึกษายัง
 ตอบสนองให้คนพอมีกินไม่ได้อย่าไปทำไถ่โน่นไถ่นี้แข่งกับทั่วโลกเขาเลย นั่นไม่ใช่บันไดขั้นที่ 1
 พระเจ้าอยู่หัวไม่ตีกอล์ฟเพราะอะไร ท่านบอกตราที่ยังมีคนจนอยู่อย่างนี้ที่ดินไม่มีจะทำกิน ฉัน
 จะไปตีกอล์ฟหาความสุขบนพื้นดินที่แย่งมาจากชาวนาได้อย่างไร อาจารย์มหาวิทยาลัยบางคน
 ไม่อยากจะพูด พวกนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารประเทศตัวแสบ พระเจ้าอยู่หัวยัง
 บอกว่าไม่ดี อาจารย์ท่านใดตีกอล์ฟขอให้เลิก change you can believe it ถ้าตัวเองเลิกไม่ได้อย่า
 ไปสอนใคร เขาจะหาว่าเป็นแม่ปู เวงก็มีด้วยประการฉะนี้ ถ้าจะเข้าไปเยี่ยมชมนกก็เชิญเข้าไปที่เว็บ
www.agrinature.or.th หรือพิมพ์ภาษาไทย **กสิกรรมธรรมชาติ** หรือพิมพ์ **วิวัฒน์ ศัลยกำธร**
 เรามีหลักสูตรของเรา มีศูนย์ฝึกอยู่ 44 แห่ง ผมคิดว่าถ้าภายในปีนี้ ภายใน 3 เดือนนี้เราปฏิวัติการ
 ศึกษาที่เสียไม่สำเร็จเราหมดหวังแล้ว เพราะสองสิ่งนี้มีอิทธิพลต่อคนเหลือเกินมีอิทธิพลมากกว่า
 นายกรัฐมนตรีเสียอีก นายกรัฐมนตรีมาสั่งอาจารย์ไม่ทำอะไรหรอก แต่ถ้าสื่อกับระบบมันวางไว้อย่าง
 นี้ ประเทศเปลี่ยนไปอย่างรุนแรง การศึกษาเปลี่ยน แล้วการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมก็จะเปลี่ยน
 ตาม เอาใหม่เรามาจัดสัมมนาเรื่องเปลี่ยนกัน เปลี่ยนระบบการศึกษา เปลี่ยนระบบข้าราชการ เปลี่ยน
 เศรษฐกิจ เปลี่ยนการเมือง เปลี่ยนสังคม 5 เปลี่ยน ผมลาออกจากราชการเป็นข้าราชการบำนาญ
 มา 14 ปีแล้ว ผมเชื่อว่ายังทัน พระเจ้าอยู่หัวเตือนว่า วิกฤต 4 ประการ ได้แก่ 1) ภัยพิบัติธรรมชาติ
 2) โรคระบาดหรือภัยสังคม 3) ภาวะเศรษฐกิจข้าวยากมากแพง และ 4) ขโมยแย่งชิงกันแย่งอาหาร
 แย่งอำนาจ ยิ่งกัน ระเบิดภาคใต้ แย่งอาหาร แย่งน้ำ ผมทำนายว่า 40 เดือน วันนี้ผมว่าผมทำนายผิด
 แน่ มันน่าจะเหลือ 12 เดือน เรามีเวลาเตรียมตัวแค่ 12 เดือน ถ้าภายใน 12 เดือนไม่เปลี่ยน หลังจาก
 นั้นจะไกลหวนทำอะไรไม่ได้แล้ว วันนี้ต้องเปลี่ยนได้แล้ว โอabama เปลี่ยนหลังเรานะ พระเจ้าอยู่หัว
 ทำมาก่อนแล้วและสถาบันการศึกษาทั้ง 165 แห่งจะขึ้นสื่อและจะเปลี่ยนได้จริง ผมเชื่อมั่นเช่นนั้น
 ถ้าท่านเชื่อมั่นเช่นกันช่วยปรบมือให้กำลังใจพวกเราให้ช่วยกันด้วย (เสียงปรบมือดัง)

การบรรยาย เรื่อง จิตตปัญญาศึกษากับการพัฒนาสังคมไทย

โดย พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอเจริญพรคณาจารย์ทุกท่าน เรื่องเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษาเป็นเรื่องที่สามารถนำเอาภูมิปัญญาทางพุทธศาสนาเข้าไปสอดแทรกและนำไปใช้ได้ โดยได้ดำเนินการในสถาบันต่างๆ มาพอสมควร ถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจมาพูดคุยกันในการบริหารจัดการการศึกษาได้ เพราะมีสถาบันที่ดำเนินการเรื่องนี้อยู่พอสมควร แม้กระทั่งมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นจะพูดถึงจิตตปัญญาศึกษา ในเชิงที่เราจะนำมาปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดการศึกษาเป็นเพียงบางหัวข้อบางเรื่อง หรือจะสอดแทรกเข้าไปเป็นวิชาเลือกหรือเป็นวิชาเอกก็ตาม คำว่า **จิตตปัญญาศึกษา** หมายถึง การศึกษาที่เน้นการพัฒนาจิตและปัญญา เพราะฉะนั้นเราจึงใช้คำว่าจิตและปัญญา ใครที่คุ้นกับวงการการศึกษาพุทธศาสนาคงจะเข้าใจ เดียวจะอธิบายต่อไปถ้าเทียบกับคำในภาษาอังกฤษคือ contemplative education บางคนแปลว่า เป็นการเรียนรู้ด้วยใจอย่างใคร่ครวญ ส่วนความหมายที่เน้นว่าเป็นการพัฒนาจิตและปัญญา มีมุมมองทางพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยอาศัยแนวคิดทางพุทธศาสนา ไม่ได้ลอกมาจาก contemplative education การพูดวันนี้จะพูดอยู่ 2 ประเด็นทั้งเรื่อง จิตตปัญญาศึกษาที่เป็นวัตรกรรมของเราเองไม่ได้ไปลอกเลียนใครมาอย่างหนึ่ง กับความหมาย contemplative education อีกความหมายหนึ่ง ความหมายของ จิตตปัญญาศึกษามาจากแนวคิดในพุทธศาสนาว่าการศึกษจะต้องให้เกิดการพัฒนาครบถ้วน 4 ด้าน เรียกว่าภาวนา 4 ได้แก่ 1.กายภาวนา (การพัฒนากาย) 2. ศีลภาวนา (การพัฒนาสังคม) 3. จิตตภาวนา (การพัฒนาจิต) 4. ปัญญาภาวนา (การพัฒนาปัญญา) การศึกษาของเราเน้นการพัฒนากายการใช้เครื่องมืออุปกรณ์มาประกอบวิชาชีพและเก่งอย่างไม่มีความสุข เคยมีการถามบริษัทว่าผลผลิตของกระทรวงศึกษาธิการใช้ได้ไหมใน 3 ประเด็น ได้แก่ 1.ความรู้ใช้การได้ไหม 2.ทักษะ การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ 3.คุณธรรมจริยธรรม จะตอบว่า ข้อ 1 ไม่ห่วง เพราะมีการทดสอบคัดเลือกวัดได้ ข้อ 2 การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ก็ใช้ได้แต่เครื่องมือเก่า เมื่อมาอยู่กับเราก็ฝึกใหม่อยู่ดี ข้อ 3 คุณธรรมจริยธรรมน่าเป็นห่วง วัดยากตอนสอบสัมภาษณ์ เพราะฉะนั้นข้อ 3 ก็พอ คือ อยากได้คนที่จบจากสถาบันที่ฝึกคนให้มีคุณลักษณะ **ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา** การพัฒนาการศึกษาที่จะให้คนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข เกิดการพัฒนาจิตตปัญญาศึกษา เกิดเรื่อง contemplative education นี่อาตมายังพูดแค่เรื่องของความคิดนะยังไม่ได้ลงไปรายละเอียด เรื่องความ

หมายของคำก่อน **ข้อหนึ่ง** คำการพัฒนาทางกาย รวมถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีงาม เรื่องเศรษฐกิจที่เลี้ยงปากเลี้ยงท้องได้ **ข้อสอง** การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นความขัดแย้ง เป็นความรุนแรง ไม่มีการพัฒนาเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีศีล มีธรรม ชื่อสัตย์ สุจริต **ข้อสาม** เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเป็นหลัก คือ จิตตภาวนา หมายถึงการพัฒนาส่วนที่เป็นองค์ประกอบทางจิตใจทุกอย่างยกเว้นเรื่องของปัญญา เช่น สมานี สติ คุณธรรมทั้งหมด คุณธรรมคืออะไร คือ คุณสมบัติที่ดีภายในจิตใจ ซึ่งถ้าเรามีแล้วจะทำความดีโดยไม่ต้องฝืนใจ ส่วนศีล เป็นเรื่องของจริยธรรม เรื่องของสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา แต่พอลงไปถึงใจถ้าใจไม่ชื่อสัตย์ แม้จะมีข้อบังคับว่าต้องไม่ขโมย ไม่คอร์รัปชัน ซึ่งอยู่ในศีลข้อที่ 2 อทินนาทาน แต่ถ้าใจคนไม่ชื่อสัตย์ ไม่มีคุณธรรมข้อนี้จะต้องมีการเบี่ยงเบน เพราะฉะนั้นข้อที่สามคือการพัฒนาสิ่งที่เป็นพื้นฐานของจริยธรรม เราเรียกว่าจิตภาวนา คือคุณธรรมทั้งหมดยกเว้นปัญญา ทำไมทางพุทธศาสนาแยกปัญญาออกไปต่างหาก เพราะว่าคุณธรรมอื่นทั้งหมดมาเสริมปัญญา ท่านใช้คำว่า พระจันทร์เด่นที่สุดกว่าดาวทั้งปวง พระจันทร์หรือเดือนเพ็ญเด่นกว่าดาวทั้งหลาย ดาวคือบริวารของพระจันทร์ คุณธรรมทั้งหมดจึงเป็นบริวารของปัญญา เป้าหมายจริงๆ คือ ปัญญา พัฒนาปัญญา แต่จะพัฒนาปัญญาไปไม่ได้ถ้าไม่พัฒนาคุณธรรมที่เป็นบริวารทั้งหลาย เพราะอย่างนั้นในความหมายจริงๆ ที่เอาตมาไปใช้คำว่า จิตตปัญญาศึกษา จริงๆ ใช้คำว่า ปัญญาศึกษา ก็พอ เพราะอย่างอื่นนำไปสู่ปัญญา เป็นยอดมงกุฏของการพัฒนาทางการศึกษา เขาตั้งหัวข้อถูกแล้ว ตกลงถึงปัญญา การศึกษาต้องไปตรงนั้น แต่ปัญญาคืออะไร นี่คือนิยามเดี่ยวเอาตมาจะพูดตรงนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ตอนนี้อยากทำความเข้าใจเรื่อง concept และปัญหาก่อนว่า แท้ที่จริงเรามุ่งไปสู่การพัฒนาปัญญา ถ้าพูดตรงนี้ก่อน พระคุณ 3 ของพระพุทธเจ้า นี่มันโยงถึงกันหมด **ปัญญา วิสุทธิ กรุณา** ถ้าให้ท่านเลือก 1 ข้อ ท่านเลือกข้อไหน เลือก ปัญญาเดาถูก เพราะอะไร เพราะว่า ปัญญา วิสุทธิ กรุณา เวลาพระพุทธเจ้าตรัสรู้ ปัญญามาก่อน พอเกิดความรู้แล้วจะรู้อะไร นอกจากรัฐธรรมนูญชาติของสรรพสิ่งแล้ว ยังรู้ว่าคนทั้งหลายนี้มีความทุกข์ เพื่อนร่วมสุขร่วมทุกข์ พอเห็นปัญญา หยั่งรู้ว่าคนอื่นมีความทุกข์เลยเกิดกรุณาขึ้นมา ถ้าเราจัดการศึกษาให้นักศึกษาเรียนอยู่แต่ในหอคอยงาช้าง isolation ที่เขาพูดถึง contemplative คือตรงนี้ contemplative ไม่ใช่นั่งสมาธิอ่านอยู่อย่างนั้น แต่ให้มันมี practice ลงไปสู่ชุมชนไปเห็นคนอื่น มีปฏิสัมพันธ์เมื่อมีปฏิสัมพันธ์ก็จะหยั่งรู้ว่าคนอื่นเขามีปัญหา คนอื่นเขามีความทุกข์ กรุณา คือ ความสงสารหัวใจ มันจะเกิดการคิดช่วยเหลือ จิตอาสา มันจะมา การรู้ว่าคนอื่นมีความทุกข์นี่คือปัญญา เพราะฉะนั้นในจิตตปัญญาศึกษาไม่ได้มุ่งให้เรียนโดยแยกออกจากสังคม คือการปฏิบัติจริงในสังคมปฏิบัติเพื่ออะไร เพื่อให้เกิดปัญญาหยั่งรู้ว่าคนอื่นเขาก็มีความทุกข์ และเราจะช่วยเขาอย่างไร ไม่ใช่ปัญญาชนบนหอคอยงาช้างอีกต่อไป ไม่ใช่เก่งแต่เห็นแก่ตัว ปัญญานำไปสู่การเกิดกรุณา คือความสงสารอยากช่วยเหลือ ปัญญาทำให้หยั่งรู้ การศึกษาต้องมุ่งไปสู่การพัฒนาปัญญาที่ช่วยให้ลด ละ โกรธ หลง และเกิดคุณธรรมอย่างกรุณาความสงสาร แต่การศึกษามันไปเพิ่มโลก

โกรธ หลง ก็เกิดคำถามว่า เมื่อใครยวสาวได้สาวเอา ตกลงการศึกษาแบบนี้มันถูกต้องหรือไม่ และ คนมีความสุขไหม เลยหันมาดูเรื่องปัญญาศึกษาหรือจิตตปัญญาศึกษา อาตมาเรียกว่าปัญญา ศึกษาแล้วกัน ในที่สุดก็ไปสู่การพัฒนาตัวที่เป็นจุดสูงสุดแห่งการพัฒนา เพราะฉะนั้นปัญญาจะ นำไปสู่การพัฒนากาย การพัฒนาสังคม การพัฒนาจิต วนเป็นปฏิกิริยาย้อนกลับไม่ได้แยกส่วน เพราะฉะนั้นการพัฒนาที่แท้จริง เวลาจับกับปัญญามันจะต้องพัฒนาย้อนกลับหมด เหมือนเก้าอี้ ตัวนี้ถ้าหากการพัฒนาแบบแยกส่วน ขาดข้อใดข้อหนึ่งคนก็จะเป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์เหมือนเก้าอี้ ตัวนี้ขาด หมายความว่านั่งไม่ได้เพราะมันตัวใหญ่มาก เอาไปติดไว้ที่ทำงานเพื่อจูงใจว่าอย่าไป ประชุมที่ไหนนานระวังโดนเลียขาเก้าอี้ หมายถึง อะไรที่มีสี่ต้องให้ครบหมายถึง **การพัฒนากาย พัฒนาสังคม พัฒนาจิต พัฒนาปัญญา** การศึกษาต้องต่อให้ครบ ขาเก้าอี้ทางการศึกษาทุกวันนี้ มันขาด โดยเฉพาะเรื่องของปัญญามันขาดไป เราพยายามต่อให้มันติด นั่นคือจิตตปัญญาศึกษา หรือปัญญาศึกษา มาจากพุทธพจน์ที่ว่า ปัญญาชีวิติน ชีวิตตมมัง วาหุเสสสะ ปราชญ์ทั้งหลายกล่าว ว่า ชีวิตที่ดำรงอยู่ด้วยปัญญาเป็นชีวิตประเสริฐที่สุด การศึกษามุ่งพัฒนาปัญญา แต่เราไปถึงหรือ ไม้เนื้อคือประเด็น ชีวิตในอุดมคติที่พึงประสงค์ คือ ชีวิตที่อยู่ด้วยปัญญา การศึกษาต้องช่วยพัฒนา ปัญญา แต่อย่าลืมว่าการศึกษาที่พัฒนาปัญญามันไม่ได้เห็นแก่ตัวนะ อาตมาบอกแล้ว ปัญญา วิ สุทธิ กรุณา จะมาด้วยกัน จะมีกรุณาหวังช่วยเหลือคนอื่น มันจะมีความสุข วิสุทธิ คือความบริสุทธิ์ ใจ ไม่มีสิ่งเบียดเบียนบีบคั้น เขาก็มีความสุข เขาก็จะอยู่ร่วมกับคนอื่นด้วยกรุณา มีความสุข ด้วยวิสุทธิ เพราะมีปัญญาเป็นตัวนำ มาถึง **contemplative education** คือ การพยายามรวมเอาการ เรียนการศึกษาเข้ากับประสบการณ์ที่เกิดจาก สติ (Awareness) วิปัสสนา (inside) และกรุณา (complaisant) ความ Awareness ความมีสติรู้ตัวเอง มีความกรุณาต่อตัวเองและผู้อื่น มีความ ตระหนักรู้คนอื่นโดยอาศัยการปฏิบัติกรรมฐาน บางคนก็เลยบอกว่าง่ายนิดเดียว อยากจะให้ไปอยู่ จิตตปัญญาศึกษา ส่งไปกรรมฐานที่วัด อย่างนั้นเราก็ทำมาเยอะแล้วเวลาที่ไม่รู้ว่าจะทำอะไร contemplative education ไม่ใช่เอากรรมฐานมาใส่ไว้ในหนึ่งรายวิชาแล้วเป็นจิตตปัญญาศึกษา แต่หมายถึงว่าเป็นกระบวนการศึกษาที่มีสติ มีสมาธิ มีปัญญา สอดแทรกไปทุกกิจกรรม จะ ยกตัวอย่าง มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยก็ทำอย่างนี้ จะต้องสอดแทรกไปทุกกิจกรรม เหมือนกับ โรงเรียนวิถิพุทธ ที่บอกไปว่าเขาแค่มีกรรมฐาน สวดมนต์ สมาธิ อันนี้ไม่ใช่ มันคืออะไร คือมีประสบการณ์นอกเหนือไปจากการเรียนทางวิชาการ แล้วให้มีเรื่องของการพัฒนาจิตและ ปัญญาอยู่ด้วย แต่การพัฒนาจิตและปัญญานั้น อาจจะเรียกว่าเป็นพื้นฐานและเป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาเล่าเรียนด้วย ถ้ามันเป็นพื้นฐานอย่างไร เป็นพื้นฐานคือ ถ้าพัฒนาสติ พัฒนาสมาธิ ทำให้เรียนเก่งขึ้นได้ อย่างที่ Guinness book เขาได้บันทึกไว้ว่า พระที่พม่า **ท่านวิจิตรศาลา- พิวังสะ** ท่องพระไตรปิฎกภาษาบาลี 45 เล่ม 16,000 หน้าอย่างคล่องแคล่ว เปิดหน้าไหนท่องได้หน้านั้น เป็นความอัศจรรย์ที่วิทยาศาสตร์เพิ่งเคยเห็นว่ามันมนุษย์สามารถจะมีสติปัญญาทางสมองได้ ท่องพระไตรปิฎกแล้ว บอกให้เปิดหน้าไหนแล้วท่องได้ มันมีแต่ CD-ROM เท่านั้นที่ทำได้ เขา

ได้บันทึกไว้ใน Guinness book ถามว่าการพัฒนาศักยภาพเป็นแบบนี้ได้หรือไม่ ไม่มีทางเป็นไปได้ ถ้าไม่ฝึกสติ ไม่ฝึกสมาธิ นั่นคือ เป็นตัวพัฒนาสมรรถภาพตัวเอง และในขณะที่มีสติ สมาธิ จะทำให้มีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เพราะฉะนั้นการศึกษาจึงไม่ได้มุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการเพียงอย่างเดียว contemplative education ทุกวันนี้เวลาสัมมนาเราจะพูดถึงความเป็นเลิศ academic excellent แต่ academic excellent ที่นักศึกษาได้รับ หรือบัณฑิตได้รับ มันเป็นเรื่องที่ทำให้เกิดการเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์หรือไม่ อาจจะเก่งแต่ไม่ดีก็ได้ อาจจะเก่ง ดี แต่ไม่มีความสุขก็ได้ เพราะฉะนั้น contemplative education จึงพยายามลดช่องว่าง ลดปัญหาทั้งหลาย ทั้งเก่ง ทั้งดี ทั้งมีความสุข Aristotle บอกว่า ความสุขที่แท้จริงมาจากกิจกรรมที่สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์ ถ้าท่านอยากมีความสุขท่านต้องอยู่อย่างเป็นมนุษย์ และทำอะไรที่มนุษย์ควรจะทำ กิจกรรมที่มนุษย์ทำแล้วต่างจากสัตว์ทั้งหลาย การกินสัตว์ก็ต้องกิน นอนสัตว์มันก็นอน แต่อะไรที่ทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์ ภาสิตตะวันออกเขาบอกว่า การกิน การนอน การสืบพันธุ์ และการกลัวภัย สื่ออย่างนี้เสมอกันในมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย แสดงว่า อะไรที่มนุษย์กับสัตว์เหมือนกันยังไม่ใช่ว่าสิ่งที่ทำแล้วมีความสุข ทั้งในทัศนะของตะวันออกและทัศนะของ Aristotle ด้วย Aristotle บอกว่า มนุษย์ต่างจากสัตว์ตรงไหน man in the reason animal มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล เราเป็นสัตว์ แต่ว่าเราต่างจากสัตว์ตรงไหน ตรงตรงที่เรามีเหตุผล มีศักยภาพแห่งปัญญา ศาสนาที่มีพระเจ้าบอกว่า นี่แหละเวลาที่พระเจ้าจะสร้างมนุษย์ จะสร้างให้มีเหตุผลมาด้วย มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล เป็น Augustine อธิบาย Aristotle โดยอ้างพระผู้เป็นเจ้า เมื่อมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล เพราะฉะนั้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการใช้เหตุผลที่จะทำให้มนุษย์มีความสุข มากที่สุดนั่นคือการใช้ความคิด การใช้ความคิด Aristotle เรียกว่า contemplation อาตมาแปลว่า เฟ่งพินิจคิดคำนึง contemplation ทำให้มนุษย์มีความสุขและเป็นความสุขที่สัตว์ทั้งหลายเอาไปไม่ได้และทำไม่ได้เวลาที่เรากิจกรรมที่เกี่ยวกับ contemplation จะมีความสุข เป็นความสุขที่เราชาวพุทธทั้งหลายเรียกว่า **นิรามิตสุข** ไม่ต้องอิงเหยื่อ ไม่ต้องอิงเครื่องหล่อ ลองนึกถึงท่านเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ แต่งกลอนแล้วไปขลุ่ย มีความสุขนะเขาชอบสิ่งนั้น จิตจะรวมอยู่ในเสียงขลุ่ยในบทกวีบทอะไรต่างๆ กิจกรรมที่ท่านร้องเพลงอยู่นี้ จิตของท่าน contemplate focus อยู่กับบทเพลง ร้องไม่ได้เรื่อง เวลา ร้องคาราโอเกะไล่แล้วก็ไม่หลงเป็นเพราะท่านมีความสุข จิตกรวดภาพมีความสุข การที่จะวาดมันจะต้องเป็นคนที่มีความสุข มนุษย์เขียนตำราที่มีความสุข ท่านเขียนจากความรู้สึกจากประสบการณ์ จะมีความสุข สอนหนังสือก็มีความสุข ถ้านักเรียนเขาอยากเรียนกับเรา ไม่เหมือนแบบจับปู้ใส่กระดิ่ง แล้วเราก็เขย่าจะให้ความรู้ นักพูดทำกิจกรรมการพูด contemplation หรือคิดเรื่องทีพูด พูดเกินเวลาก็ไม่ยอมลงอีกวันนี้ พระไม่ได้ฉันข้าวเย็นนี้ มีความสุข และกิจกรรมเหล่านี้โดยที่ท่านไม่รู้หรือกพระพุทธรูปศาสนาได้จัดระเบียบไปด้วย กิจกรรมที่ทำให้เกิดความสุขนั้นต้องเป็นไปด้วยการสร้างสรรค์ จึงเป็นประโยชน์ตนและเป็นประโยชน์ท่าน เพราะ contemplation ที่ทำให้เกิดความสุขนี้ บางทีเรา เล่นดนตรี บรรเลงดนตรี บรรเลงบรรลัย์ ไม่ได้เล่นไม่เลิก แต่ไปรบกวนคนอื่น มีความสุขจริง แต่มัน

ทุกข์ คนอื่นทุกข์ อย่าไปทำ มันก็เกิดศีลและภาวนาขึ้นมา จิตภาวนาพัฒนาจิตใจให้มี contemplation มีความสุข เขียนหนังสือก็มีความสุข แต่มันเขียนด่าเขา สะใจที่ได้ด่า เพราะฉะนั้นศีลจึงเป็นตัวกำกับ บางคนมีความสุขจากอะไร จากการไปนั่งเพ่งพินิจคิดคำนึง รำพึงจะเอาค่าโง่มันตำรวจมายังไม่เห็นเลย มีความสุข ท่านไปไหนไปชมธรรมชาติ เลี้ยงนก ปลูกต้นไม้ กิจกรรมแห่งการเพ่งพินิจคิดคำนึง งานอดิเรกทั้งหลาย เพราะฉะนั้นถ้าเราเลือกสิ่งที่จะสร้างความสุขแก่เรา เหมือนกับบางคน เขาหาเงิน เขาใช้หรือเปล่า ไม่ได้ใช้ แต่มีความสุขที่เห็นตัวเลขมันเพิ่ม เลยมานั่งคำนวณดอก เอาไว้ให้ลูกหลานใช้ตอนเราตาย ที่จริงควรจะนำไปทำบุญที่วัด อย่างนั้นมีความสุขเหลือเกิน ถึงใครจะยึดไปบ้าง เดียวฉัน ก็หาใหม่อีก มีความสุข มันทำทนาย ฉะนั้น contemplation จริงๆ contemplative education มันเป็น mental activity ที่นำไปสู่ 2 เรื่อง คือ 1) ความสุข และ 2) ความรู้ contemplation ในภาษาพระพุทธศาสนาเรียกว่า โยนิโสมนสิการ โยนิโสมนสิการนำไปสู่สองเรื่อง เรื่องหนึ่งคือ ความรู้ เรื่องที่ 2 คือ คุณธรรม ซึ่งอาตมาจะพูดในตอนหลัง ถ้าเรามี มนสิการ คำว่า มนสิการ คือ contemplation การคิดคำนึง แต่ถ้าไม่สร้างสรรค์เราเรียกว่า อโยนิโสมนสิการ คิดเบียดเบียน คิดอะไรต่างๆ วางแผนโกงเขา มันต้องมีความสุข เล่นไพ่ ชนเขา อะไรเขา แต่มันไม่สร้างสรรค์ เพราะฉะนั้นคนก็ติดการพนัน ถ้าไปดู ลาสเวกัส ไปดูมาเก๊า ย่องกง บางคนบอกแถวนี้เอง ปอยเปต ไปไกลทำไม เงินก็เสีย มันเป็น contemplation ที่เป็น อโยนิโสมนสิการ มันไม่ถูกต้อง ไม่แยกคาย แต่มันมีความสุข สิ่งที่พระพุทธศาสนาสอนและการศึกษาจะต้องสอนคือ ทำอย่างไรให้มีจะให้กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ทั้งเพื่อตนเองและเพื่อสังคม เป็น contemplation ที่มันมีคุณค่าเป็นโยนิโส แปลว่าถูกต้องแยกคาย มนสิการ คือ การเพ่งพินิจคิดคำนึง การศึกษาต้องเป็นไปเช่นนั้น แต่การศึกษาเมืองไทยมันไม่ไปถึงการเพ่งพินิจคิดคำนึง มันไปเรื่องท่องจำ ใช้ไหมที่เราวิจารณ์การศึกษาไทยไปเน้นเรื่องการท่องจำ มันไปไม่ถึง contemplation เขาจึงต้องมาเน้นจิตตปัญญาศึกษา และจิตตปัญญาศึกษาไม่เป็นไปเพื่อความทุกข์ทั้งของตนเองและคนอื่น เพื่อความสุข และเพื่อเกิดความรู้สึกมีปัญญา ในภาษาศาสนาเราเรียกว่า อนุปัสสนา ก็ได้ เพ่งพินิจคิดคำนึง ใครที่ปฏิบัติธรรมจะชินคำว่า กายาอนุปัสสนา เพ่งพินิจกาย อันนี้เป็นไปเพื่อปัญญาในการบรรลุธรรม เวทนาอนุปัสสนา เพ่งพินิจความรู้สึก จิตตานุปัสสนา เพ่งพินิจจิต วัชรสมาธิของจิต ธรรมมาอนุปัสสนา เพ่งพินิจธรรม รู้แล้วละ รู้แล้ววาง เพราะฉะนั้นเวลาที่เรามาทำ contemplation on the body on the feeling เป็นต้น มันคือการทำอนุปัสสนา ในสติปัฏฐาน 4 นั่นเอง เพราะฉะนั้นการศึกษาที่เรียกว่า จิตตปัญญาศึกษา ทั้งสติปัฏฐานไม่ได้ มันจึงพูดถึง Awareness สติปัฏฐานเป็นฐานของวิปัสสนา จึงพูดถึง inside พอเกิดปัญญาแล้วเกิดกรุณาจะมี contemplation จะโยงกันเป็นระบบ แท้ที่จริงมีอยู่แล้วในพุทธศาสนา ผู้ที่คิดขึ้นมาคือ นาโรปะ เป็นมหาวิทยาลัยพุทธตั้งโดยอาจารย์ที่ทิเบต แต่ตอนหลังนำเอามากมายหลายศาสนาเข้ามาใช้ แต่จริงๆ คือมหาวิทยาลัยพุทธนั่นเอง เพราะฉะนั้นจึงไม่แปลกศัพท์แสง ธรรมอธิบายต่างๆ เป็นเรื่องพุทธศาสนาทั้งสิ้น นาโรปะเป็นชื่อของนักบวชชาวลามะท่านหนึ่ง เวลาที่ท่านเพ่งพินิจคิดคำนึง มักจะให้เพ่งพินิจคิดคำนึง

ภายในตัวเราและภายนอกตัวเรา ที่อาตมาว่า เช่นเวหนานุปัสสี คือ เวหนานุปัสสนา เฟ่งพินิจเวหนาท่านจะดูความรู้สึกในตัวเราก็ได้ ดูความรู้สึกคนอื่นก็ได้ emotional intelligence ความฉลาดในอารมณ์ ซึ่งการศึกษาศาสตร์ใหม่สอนแต่ IQ ไม่สอน EQ ท่านไปดูเลยในสติปัฏฐานสูตร ภาษาบาลีที่อาตมายกมานี้คือ EQ มองอารมณ์ของตัวเองภายใน มองอารมณ์ของคนอื่นเป็นภายนอก จัดการอารมณ์ของคนอื่นได้ เพราะฉะนั้นใน contemplative education จึงสอนให้คนมีความฉลาดทางอารมณ์ พัฒนา EQ ไปพร้อมกับ IQ คิดอย่างไรให้เกิดการพัฒนา ขอพูดถึงที่มาของคำว่า contemplative education ดังมาเพราะมหาวิทยาลัยนาโรปะ เป็นมหาวิทยาลัยเอกชน ดำเนินการโดยพุทธสมาคมแห่งธิเบต เริ่มตั้งในปี ค.ศ. 1974 มุ่งจัดการศึกษาจิตปัญญา contemplative education มหาวิทยาลัยแห่งนี้ผสมผสานประเพณีจัดการศึกษาทั้งตะวันออกและตะวันตก ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง และทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์กับผู้อื่น คือ ออกไปช่วยสังคม ไปทำงาน ไปเรียนรู้ มีทั้งปัญญา และกรุณา รู้จักตัวเองอยู่ในเชิงปัญญา แล้วช่วยเหลือผู้อื่นเป็นกรุณา อันนี้เป็นแนวคิดกว้างๆ อาตมาต้องขอไปเร็วนะ เพราะเวลาใกล้จะหมด นี่ถือว่าการเรียนรู้ที่แท้จริง การเรียนรู้ที่แท้จริงมาจากการผสมผสานระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ ไม่ใช่เรียนในห้องเรียนอย่างเดียว เพราะฉะนั้นที่เราได้ยินหรืออาตมาได้อ่านบทความเรื่อง โรงเรียนประณมในประเทศไทย เวลาเรียนเรื่องกตัญญู เรื่องข้าว เรื่องสุภาสิต จะพาเด็กไปดูในทุ่งนาไปทำนาไปเห็นคุณค่าในงานที่มาเป็นอาหารที่เรารับประทาน ผสมผสานระหว่างปริยัติกับปฏิบัติเป็นเรื่องของพุทธศาสนา มันจะนำไปสู่ปฏิเวธไม่ใช่ปริยัติจบก่อนแล้วก็มาปฏิบัติแล้วไปปฏิเวธ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ จะผสมผสานกัน ส่วนมากเราจะเรียนภาคทฤษฎีก่อน แต่ของเขาทฤษฎีกับปฏิบัติต้องผสมกัน เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วเกิดความคิดความเข้าใจอย่างไรก็จดจำมาเป็นทั้งวิชาการและประสบการณ์ ในการจัดการศึกษาต้องมีทั้งวิชาการจากปริยัติและประสบการณ์จากการปฏิบัติไปพร้อมๆ กัน นี่คือนี่คือการจัดการศึกษาที่แท้จริง พันธกิจของนาโรปะ **ข้อแรกสุด**คือ ต้องมีสติในการจัดการศึกษา ไม่ว่าอยู่ในห้องเรียน ไม่ว่าจะไปที่ไหน ทำกิจกรรมทั้งปี จะต้องมีการเจริญสติอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่สติเป็นทฤษฎีแต่ปฏิบัติไปด้วย ตั้งใจฟังอย่างมีสติ แล้วจะเกิดการเรียนรู้ ปีหนึ่งจะมีสัปดาห์การเจริญสติ ทั้งผู้บริหาร ทั้งคณาจารย์ ไปฝึกกรรมฐานร่วมกัน ตรงนี้ทำได้ยากในประเทศไทยส่วนมากส่งนักศึกษาไปฝึกแล้วเราไปนั่งดูอยู่ข้างนอก แต่ของเขาทำด้วยกัน ค่อนข้างจะเป็นจิตตปัญญาศึกษา ต้องพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติไปพร้อมกัน **ข้อที่ 2** ต้องมี learning community เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทั้งมหาวิทยาลัย เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เหมือนกัน (learning organization) ผู้เรียนไม่ได้เรียนแบบแยกตัวเก็บตัว แต่ออกไปปฏิสัมพันธ์ไปสัมผัสในขณะที่ไปในชุมชน ทุกวันนี้มีเรื่องหนึ่งที่เราทำอยู่คือ บัณฑิตอาสา แต่บัณฑิตอาสาเป็นพันธกิจของมหาวิทยาลัยอย่างหนึ่งคือ บริการวิชาการแก่สังคม เราไปบริการเขา ไปช่วย แต่ถ้าเป็น contemplative education **เราไปเรียนรู้จากการช่วยเขา** ต่างกันนะ ใช้ประโยชน์ในขณะที่คุณไปเข้าค่ายเพื่อรู้จักตัวเอง สันติ ขี้เกียจขยัน คนอื่นรู้สึกอย่างไร เป็นยังไงบ้าง มีการเรียนรู้จากการไปทำกิจกรรมนั้น เพราะฉะนั้นกิจกรรม

ไม่ใช่บริการ กิจกรรมเป็นการช่วยเหลือคนอื่นไม่ใช่บริการอย่างเดียว แต่เป็นการเรียนเพื่อรู้จักตัวเอง เพราะฉะนั้นอาจารย์ก็ดีลูกศิษย์ก็ดีจะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้แต่ละคนรู้จักตัวเองด้วยความเมตตากรุณาเป็นกัลยาณมิตรกัน เพราะฉะนั้นกิจกรรมชุมชนเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาแบบนี้ มาถึง**ข้อที่ 3** ถ้าปิดกั้นการแสดงออกมันจะเรียนรู้จากกันและกันได้อย่างไร ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาและชุมชน จึงไม่มีลักษณะครอบงำทางความคิด ถ้าเราเห็นการศึกษาแบบบิเบต เราจะเห็น สามเณรจะถูกทำทนายให้ได้ว่าที่เขาเรียกบูชา วิสัชนา พระพุทธศาสนาเราก็มี **ข้อที่ 4** เอาภูมิปัญญาทั้งปวงในพระพุทธศาสนามาใช้เพื่อจัดการศึกษาแบบนี้ **ข้อที่ 5** อะไรที่มีในศาสนาอื่นในสังคมในวิชาการเอามาหมด เพราะไม่ได้เรียนเฉพาะเรื่องพัฒนาจิตใจ วิชาการทั้งปวง Academic excellent ต้องเอาอย่างที่เราได้ยิน โยคะถ้าฝึกจิตได้ ดนตรีก็ฝึกสมาธิได้ ให้เด็กเล่นดนตรี ไม่จำกัดว่าเป็นอย่างที่เคยทำอยู่ จะต้องออกแบบเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย รวบรวมเงินก็ได้ อะไรก็ได้ ถ้าเป็นไปได้ contemplation วิธีการเหล่านี้เอามาจากหลากหลาย นี่คือนาโรปะมาถึงแนวคิดเรื่อง eastern and western ญี่ปุ่นทำมาก่อน ใครไปญี่ปุ่นต้องชม เขารักษาความเป็นญี่ปุ่นไว้ได้ นั่นคือสิ่งที่เราไม่ได้ทำในสมัยรัชกาลที่ 5 ตอนเปิดประเทศ จักรพรรดิเมจิรับวัฒนธรรมตะวันตกมาแต่ให้คิดปรัชญาของญี่ปุ่นเพื่อต่อต้านกระแสวัฒนธรรมตะวันตกเมื่อร้อยปีมาแล้ว ญี่ปุ่นจึงคงความเป็นญี่ปุ่นจนมาถึงปัจจุบัน โดยใช้สโลแกนในการจัดการศึกษาทั่วประเทศเมื่อสมัยจักรพรรดิเมจิว่า “จิตวิญญาณญี่ปุ่นเทคโนโลยีตะวันตก” ซึ่งเป็นที่แพร่หลายมากในสมัยรัชกาลที่ 5 ประเทศไทยเราไม่ได้ทำ เราไม่ได้ผสมผสานระหว่างสิ่งดีๆ ที่เรามีอยู่ทางจิตวิญญาณ ทางศาสนาที่เรามีอยู่ เพื่อเป็นรากฐานรองรับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มาจากตะวันตกเพราะฉะนั้นเราจึงอ่อนแอในขณะนี้ญี่ปุ่นยังมีรากฐานทางวัฒนธรรมที่แข็งแกร่ง เพราะเขาทำมาเป็นร้อยปี สิ่งที่เรากำลังพูดนี้ญี่ปุ่นทำมาเป็นร้อยปี แต่ตะวันตกเพิ่งเอาไปทำ เพราะตะวันตกไม่มีความจำเป็นจะต้องต่อต้านตะวันออก มีแต่ตะวันออกต้องรักษาความเป็นตัวของตัวเองเอาไว้ แต่ประเทศไทยเราไม่ได้รักษา เพราะฉะนั้นเราจึงไม่รู้จักรั้วสิ่งที่เรียกกันว่าผสมผสานอย่างนี้ ไม่เอาพุทธล้วนก็เอาตะวันตกล้วนอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ แต่พอมาพูดถึงการผสมผสานจะงง แต่ญี่ปุ่นไม่งงเพราะทำมาเป็นร้อยปี ญี่ปุ่นเจริญด้วยเทคโนโลยีฝรั่ง แต่วัฒนธรรมประเพณีจิตวิญญาณของเขายังอยู่ และสามารถที่จะพัฒนาองค์กรและประเทศได้ เอาดีทางเศรษฐกิจ เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ เราเป็นอะไรสักอย่างหนึ่งไหม พัฒนาสังคมไทยเป็นอย่างไร เราต้องการผสมผสานอะไร พูดถึงเมื่อร้อยปีที่แล้ว พ.ศ. 2439 สมัยรัชกาลที่ 5 ต้องการให้มหาวิทยาลัยสงฆ์เป็นแบบนั้นคือ ผสมผสานระหว่างวิชาชั้นสูงแบบตะวันตกกับพระพุทธศาสนาจึงได้สถาปนามหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีพระราชหัตถเลขาว่า ให้เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง เน้นพระไตรปิฎกคือพระพุทธศาสนา จิตวิญญาณทางพระพุทธศาสนาบวกกับศาสตร์สมัยใหม่ที่เรียกว่าอุดมศึกษาหรือวิชาชั้นสูงสมัยนั้นมีการศึกษาเบื้องต้น มีการศึกษากลาง แล้วก็สูง ประถม มัธยม อุดมศึกษา จนถึงปี พ.ศ. 2490 จึงทำตามที่พระเจ้าอยู่รัชกาลที่ 5 ได้ตั้งเอาไว้ เป็นเวลา 60 ปี และเราได้ขยายจาก

ตรงนี้ พุทธศาสนากับเทคโนโลยีศาสตร์สมัยใหม่ทั้งหลายออกมาเป็นปรัชญามหาวิทยาลัย เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธรศาสนาเพราะตอนนั้นเราตั้งสมาคมมหาวิทยาลัยพระพุทธรศาสนาทั่วโลกมีมหาวิทยาลัยที่เป็นสมาชิกกว่า 116 แห่ง บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เรียนพระพุทธรศาสนา ก็จริงแต่ต้องเชื่อมโยง ต้องถือว่าอุดมศึกษาวิชาชั้นสูงที่รัชกาลที่ 5 ทรงกล่าวถึงนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่สื่อด้วยภาษาสมัยใหม่ ไป contemplative education ไปพัฒนาจิตใจ และสังคม ผู้เรียนต้องมีความสุข พัฒนาจิตใจและช่วยเหลือสังคมต่อไปด้วย มีปัญญาและกรุณา ฉะนั้นจึงเป็นปรัชญาของมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ศูนย์กลางการศึกษา ศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เชื่อมโยงกันหมด พัฒนาจิตใจและสังคม มีเป้าหมายที่ให้ เก่ง ดี และมีความสุข ที่จริงมาจากพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 5 นั้นเอง ลักษณะบัณฑิตที่เก่งคือ ข้อ 1 **สมรรถภาพ** อาตมาหมายถึงพร้อมใช้งาน ถ้า เก่งเรื่องไหน จบไปแล้ว เก่งด้านภาษาอังกฤษเจอฝรั่งพูดได้ไม่ใช่เดินหนี พูดอยู่ 4 คำ yes no ok หรือเดินหนีเลย เก่งพร้อมใช้งาน ให้สอนก็สอน ถ้าเขาจบด้านการศึกษาภาษาต่างประเทศ จิตกร เขาจบด้านการวาดภาพ ก็วาดภาพได้ พร้อมใช้งาน ข้อที่ 2 **ทำด้วยความมุ่งมั่นในความเป็นเลิศ** เพราะต้องการที่จะให้บริการที่ดีที่สุดแก่สังคม บางคนเก่งแต่ไม่ทำ เก่งแต่เห็นแก่ตัว ไม่มีจิตใจที่จะช่วยเหลือคนอื่น คุณภาพนักศึกษาจะมากจะน้อยไม่สำคัญ แต่ถ้าสอนได้ต้องสอนเต็มที่ ไม่ใช่ว่า จ่ายแพงจ่ายครบจึงจะสอนดี จบแน่ ข้อที่ 3 **สุขภาพ** คือความพอใจ ผู้เรียนต้องมีความสุข เขาไปทำงาน คนรับบริการจากเขา เขาก็มีความสุขความพอใจ 3 ข้อ เก่ง ดี มีความสุข การศึกษาที่เน้นแต่ความเก่ง มีความพร้อมใช้งาน จบไปแล้วได้งานทำ ตามที่ได้ไปประเมินกัน แล้วไปประเมิน มหาจุฬาฯ ว่า จบไปแล้วไม่มีงานทำ เป็นเจ้าอาวาสไม่มีเงินเดือน ท่านเองตกกรรารูตเลยทุกวันนี้ ท่านไม่เห็นมีเงินเดือนเลย จบไปเป็นพันๆ นี่แหละปัญหาของจิตตปัญญาศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เขาไม่ประเมินให้ เขาประเมินข้อที่ 1 เท่านั้น จริงๆ ข้อแรกเกี่ยวกับ บัณฑิต ทุกข้อคะแนนเกิน 4 หก พอถึงข้อนี้ประเมินไม่ได้แล้ว จบไปไม่มีงานทำ แล้วทาง สมศ. บอกให้ฝ่ายที่ไปประเมิน ผู้ประเมินจากภายนอกให้ไปร้องกับ สมศ. เอาเองเพราะเขาดังเกียดอย่าง นั้น เขาก็ต้องประเมินอย่างนี้ เพราะฉะนั้นอย่าไปประเมินแต่เรื่องวิชาชีพหรือความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นอย่างไร แล้วมีจิตเสียสละ บัณฑิตทุกวันนี้เราประเมินเรื่องความเป็นเลิศทางวิชาการเป็นหลัก ไปเน้นเรื่องความเก่งทางวิชาการ ความเป็นเลิศทางวิชาการคืออะไร IQ พัฒนาศักยภาพ ได้ใหม่ IQ แล้วบรรจุมাত্রฐานสูงสุดด้านวิชาการ ใช้มาตรฐานวัดความรู้เพื่อให้ได้คนเก่ง เรามุ่ง ความเป็นเลิศทางวิชาการรวมถึงโอลิมปิกทางวิชาการ ไม่ได้บอกว่าไม่ดีนะ แต่ต้องบอกว่ามันเป็น ส่วนหนึ่งของการศึกษา พอเราไปตั้งเป้าว่าต้องอย่างนี้จึงจะเป็นเลิศ จะไปทางเดียวกันหมด contemplative education จะไม่มีที่ทางในการศึกษาไทย ในความเป็นเลิศทางวิชาการ พระพุทธรศาสนาไม่ได้ใช้ความเป็นเลิศทางวิชาการ เราใช้ว่า **เอตทัคคะ** ความเป็นเลิศนั้นเป็นความเป็นเลิศทางปัญญา ท่านลองไปหาสิว่าใครเป็นเลิศทางปัญญา พระสารีบุตรนั้นเป็นเลิศทางอะไร ทางปัญญา เพราะฉะนั้นถ้าเน้นจิตตปัญญาศึกษาต้องเน้นอะไร ไม่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ

แต่ให้เน้นความเป็นเลิศทางปัญญาอย่างพระสารีบุตร ที่นี้คำว่าเป็นเลิศทางปัญญาคืออะไร wisdom ในภาษาอังกฤษก่อนแล้วค่อยมาภาษาไทย คำว่า wisdom ที่เราแปลว่าปัญญา คือความสามารถที่จะมองเห็นหยั่งรู้คุณสมบัติลึกๆ ภายใน ที่เราแปลว่ารู้สึกและหยั่งเห็นความสำคัญของสิ่งทั้งหลาย ที่เอาตมาแปลว่ารู้รอบ เพราะฉะนั้นคำว่าปัญญามี 2 ความหมายในรากศัพท์ ญาแปลว่ารู้ ป.แปลว่ารอบ แต่เอาตมาแปลสองอย่าง **รู้สึก** กับ **รู้รอบ** เรียกว่า**ปัญญา** รู้สึกคือ เห็นไปถึงเบื้องหลังของปรากฏการณ์ทั้งหลาย รู้รอบ คือ หยั่งรู้ถึงความสำคัญของสิ่งทั้งหลาย มันไม่ใช่รู้เป็นจุดๆ แต่เห็นเชื่อมโยงกันเป็นระบบ ฉะนั้นจิตตปัญญาศึกษาจึงเป็นการศึกษาที่มุ่งให้เห็นองค์รวมของสรรพสิ่ง แล้วจะเกิดกรุณา และรู้สึกไปถึงเบื้องหลังอีก เหมือนที่เราวิทยาศาสตร์ว่าทำไมมันจึงเกิดปรากฏการณ์ ฝนตก ฟ้าร้อง รู้สึกไปถึงข้างใน เหมือนเรารู้จักคนสักคนหนึ่งอย่าเพียงแต่รู้จักชื่อ จำได้ นั่นไม่ใช่ปัญญา รู้หน้าจำหน้าได้ เคยได้ยินไหม รู้หน้าไม่รู้ใจ แสดงว่าเราไม่มีปัญญาเกี่ยวกับคนคนนั้น โดนเขาหลอกอยู่เรื่อย แล้วเขาเป็นใครมาจากไหน อดีตเป็นอย่างไร ดูเบื้องหลังเขาไหม อนาคตเขามีความเจริญก้าวหน้าอย่างไร เราไว้วางใจเขาได้ไหม อันนี้คือ **รู้รอบ** เชื่อมโยง **ปัญญา**หรือ**ปริญา**ในรากศัพท์เดียวกันแปลว่า**รอบรู้** แล้วนำมาใช้ในการประสาทปริญาหรือปริญาบัตร แท้ที่จริงปริญาก็คือปัญญา ญา แปลว่ารู้ ปริ แปลว่ารอบ หรือตัดรอก ปริญากับปริญาเป็นอันเดียวกัน มีสามอย่าง 1.**ยาดปริญา** แปลว่ารู้จัก คือรู้จักอย่างลึกซึ้ง ภาษาพระเขาเรียกว่า รู้เอกลักษณ์สิ่งที่เขเรียกว่า ยาดปริญา เวลาที่เราศึกษาวิชาใดก็ตามรู้ให้มันลึก รู้ให้จริงเป็นสิ่งเดียวแต่ให้เชี่ยวชาญเกิดจะเกิดผล นี่คือ ยาดปริญา เป็น expert เป็นผู้เชี่ยวชาญ ทุกวันนี้เราได้ยาดปริญากันคือปัญญาขั้นรู้สึกแล้วก็มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่ทำให้อยู่ร่วมกับมนุษย์ไม่ค่อยได้ เพราะแต่ละคนมองด้านเดียว แล้วคิดแต่จะปฏิรูปคนอื่น

2. **ตรินปริญา** ตริน แปลว่า พิจารณาให้รอบด้าน เชื่อมโยงจากสิ่งที่เรารู้ไปหาศาสตร์สาขาอื่นๆ เช่น ถ้าเรียน physics โยงไปหา biology เรียน quantum physics โยงไปหาพระพุทธศาสนา ได้ไหม อนัตตา ที่เอาตมาพูดเมื่อสักครู่ว่า wisdom เรียนรู้สึก แล้วก็รู้รอบ รู้สึกคือข้อที่ 1 รู้ inner รู้คุณสมบัติลึกๆ รู้หน้าไม่รู้ใจ ถ้าเรารู้ใจใครคือข้อที่ 1 รู้รอบ รู้ background รู้ประวัติ รู้เกี่ยวกับคนรอบข้าง เกี่ยวกับญาติสนิทมิตรสหายของเขา เป็นข้อที่ 2 เราต้องรู้อย่างนี้ถึงจะเรียกว่า ปัญญา แต่ยังไม่พอ รู้เชื่อมโยงแค่นี้ปฏิสัมพันธ์แค่นี้เป็นปัญญาที่ยังไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต ต้องรู้ข้อที่ 3 คือใช้ประโยชน์จากสิ่งจากความรู้นั้นแก้ปัญหา เรียกว่า **รู้ละ** ถ้าเกิดปัญหาจะแก้ปัญหอย่างไร เพียงรู้เบื้องหน้าเบื้องหลัง รู้ว่าคนนั้นทำอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ ก่อหวนด ก่อมีอบ แล้วท่านสลายมีอบอย่างไร ขอท่านเฝ้าบดิน้อยๆ ยังไปไม่ถึงข้อที่ 3 การศึกษายังไม่ถึงขั้นนั้น ต้องรอจิตตปัญญาศึกษาสร้างผลผลิตอีก 20 ปี เพราะฉะนั้นรู้สึก รู้รอบ รู้ละ คือตัวปัญญา และจิตตปัญญาศึกษาต้องไปถึงขั้นนั้นคือเอาไปปฏิบัติแก้ปัญหาได้ ความเป็นเลิศในทางปัญญา แต่ในทางพุทธศาสนาปัญญาจะนำไปสู่จรรณ วิชาจรรณ สัมปณโน พุทธคุณ ต้องนำไปสู่การปฏิบัติที่ว่า ละ รู้แล้วละคือการลงมือทำการลงมือทำในความรู้เราเรียกว่ารวมระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ ปริยัติกับปฏิบัติ เพราะฉะนั้น

contemplative education มาจากคำว่า วิชา คือ ทฤษฎี จรณ คือ ปฏิบัติ ในพุทธคุณ วิชา จรณ สัมปันโน สุขโต โลกะวิทู คนที่มีการศึกษาจะต้องมีความรู้ในทางทฤษฎีหรือวิชาเยียม และจรณคือ ภาวปฏิบัติ จรณ แปลว่าความประพฤติ จริยาคือ ประพฤติรักษาศัพท์เดียวกัน เพราะฉะนั้นแปลว่า วิชา จรณ สัมปันโน ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณ ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ ทั้งทฤษฎี และปฏิบัติ ประเสริฐเหนือเทวดาและมนุษย์ คือถ้าใครทำได้อย่างนี้เยี่ยมมาก ถือว่าเป็นภาพพจน์ที่ดี เพราะฉะนั้นผลผลิตของกระทรวงศึกษาธิการ ของมหาวิทยาลัย ต้องได้ทั้งวิชาและจรณ ได้ทั้งความรู้และภาคปฏิบัติ ได้ทั้งรู้จัก รู้รอบ แล้วก็รู้ละ คือแก้ปัญหาได้ นั่นคือเป้าหมาย ไม่ใช่เป็นคนเก่งแต่ว่าไม่ลงมือทำ ไม่มีน้ำใจ ไม่ปฏิบัติ เราเรียกการศึกษาที่พัฒนาจรณ หรือความประพฤติว่า transformative learning เรียนแล้วเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์ เป็นการเรียนที่เปลี่ยนคนให้มีความสุขมากขึ้น ประสบความสำเร็จมากขึ้น จบการศึกษาแล้วไม่ฆ่าตัวตาย นั่นคือจรณ นั่นคือปัญญาบวกรณ วิชาคือปัญญา บวกรณภาวปฏิบัติเรียกว่าจรณ อาตมาขอไปเร็ว นี่เองที่คำว่า EQ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญญา 1.ขั้นตอน ให้ท่านดูผู้ที่มีความฉลาด ทางอารมณ์ต้องมีความตระหนักรู้ในความรู้สึกของตัวเองคือ มีสติ แล้วสามารถจัดการได้เรียกว่า สัมปชัญญะ รู้อารมณ์ของคนอื่นแล้วจัดการได้ ข้อ 3 ข้อ 4 ก็ทำนองเดียวกับสติสัมปชัญญะทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นจึงมาจาก contemplative education เท่านั้นที่จะพัฒนา EQ ได้ คือท่านต้องมีสติรู้ตัวว่าตอนนี้เราทำอะไรหรือรู้สึกอย่างไร สัมปชัญญะ ยังคิดก่อนที่จะพูด ท่านกำลังโกรธ รู้ตัวเองว่าโกรธเป็นสติ โกรธแล้วควรจะด่ากลับหรือไม่ ควรหรือไม่ควร เพราะเป็นอาจารย์ของเรา เดี่ยววิทยานิพนธ์จะไม่ผ่าน นี่เรียกว่ารู้จักยังเป็นสัมปชัญญะ ทำไปอย่างนี้มันสะใจแต่บ้านเมืองจะพัง สัมปชัญญะ ยังก่อน ซึ่งเขาเรียกว่า EQ แต่ที่จริงพุทธศาสนาสอนมานานแล้ว สติสัมปชัญญะ เราเรียกว่าสติปัญญา เพราะ ญะ ตัวนี้คือความรู้ แต่เป็นความรู้ที่เอามาใช้ในสถานการณ์เฉพาะหน้า ตัดสินใจแต่ละครั้งเราตัดสินใจด้วยความรู้ ไม่ใช่ด้วยอารมณ์ การตัดสินใจในการกระทำว่าควรหรือไม่ควร เด็กทุกวันนี้ไม่มีตัว sensor ตัวเอง เด็กที่เสียผู้เสียคนที่มีปัญหาเนื่องจากสติเขาไม่มาและเขาก็ sensor ตัวเองไม่ได้ด้วยสัมปชัญญะ ด้วยปัญญา เพราะฉะนั้นสังคมจึงวุ่นวายมาก มีอาชญากรรมที่มีความรุนแรง เพราะเราไม่ได้ฝึกให้มีการพัฒนาสติ และสัมปชัญญะ การศึกษาที่ฝึกสติสัมปชัญญะไม่ใช่อะไรคือ จิตตปัญญาศึกษา คือสติ แต่สติไม่ใช่ตัวเป้าหมาย สติต้องนำไปสู่ปัญญาคือ สัมปชัญญะ สติเพียงแต่รู้ว่าเรากำลังจะทำอะไร สัมปชัญญะบอกว่าควรหรือไม่ควร ถ้าควรต้องทำ ถ้าไม่ควรจะต้องยั้ง การศึกษาเราสอนเรื่องนี้น้อยไป เพราะฉะนั้นคำว่าสัมปชัญญะคือเอาปัญญามาใช้ในสถานการณ์เฉพาะหน้า ถ้าปัญญามีอยู่ทั่วไป เราไม่เรียกสัมปชัญญะ เราเรียกว่าปัญญา การศึกษาให้ปัญญาแล้วเอาน้ำปัญญานั้นมาประยุกต์ใช้ เราเรียกว่าสัมปชัญญะ มันคือความรู้ขั้นประยุกต์ สติรู้ว่าปัญหาตอนนี้คืออะไร แต่ความรู้ที่อาจารย์สอนมาเยอะเหลือเกินเราจะใช้ข้อไหนดี ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด การนำเอาความรู้ที่เหมาะสมมาใช้แก้ปัญหาเราเรียกว่าสัมปชัญญะ สติสัมปชัญญะ แต่คนไทยไม่เรียกสัมปชัญญะเรียกว่าปัญญา เพราะฉะนั้นเราจึงมักจะใช้คำว่าปัญญา เลยสืบสน ปัญญาที่ประยุกต์

เราเรียกสัมปชัญญะ สติมาปัญญาเกิด สติเตลิดมักเกิดปัญหา ทำอย่างไรในสังคมไทยจึงจะสร้าง และพัฒนาการเจริญสติกันให้มาก เพื่อแก้ปัญหาด้วยการพัฒนาปัญญาในสังคมไทย บอกได้หรือยัง ว่าจัดการศึกษาให้มีสติปัญญากันมากขึ้น ปัญหาในสังคมไทยแก้ได้ และพัฒนากันได้ดีกว่านี้ ถ้าบอกว่าทุกวันนี้ไม่ค่อยมีสติ ทำไมเชื่อกันง่ายเหลือเกิน ทำอะไรกันตามสะดวก ด่ากันรุนแรง เพราะอะไร เพราะเราไม่ได้ยั้งคิด ถ้ายังคิดสักนิดเวลาที่พ่อหรือแม่บ่นลูกแล้วลูกคิดสั้นฆ่าตัวตาย ถ้ารู้อย่างนี้จะได้ไม่พูดไม่บ่น ทำไมถึงพูดไม่คิด กำลังโมโห เห็นช้างเท่าหมู การศึกษาทุกวันนี้ไปเน้น ความจำมากกว่าปัญญา ความจำได้หมายความว่าเรารู้เราเรียกว่าสัญญา เป็นความรู้ อย่างหนึ่งเป็นความรู้ ข้นจำ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อาจารย์สอนอะไรจำได้แล้วมาทำซ้ำ เด็กคนนี้เก่ง เหลือเกิน สอนอะไรจำได้หมดให้ A แต่คนที่คิดแปลกๆ ไม่ดี มันนอกคอกให้ตก แต่ที่จริงการเน้น เรื่องปัญญาจะต้องเน้นเรื่องความรู้รอบ รู้ลึก รู้มากกว่าที่เห็น เข้าใจมากกว่าที่ฟัง เชื่อมโยงกัน มีความกว้าง ความยาว ความหนา เป็นความรู้สามมิติ เชื่อมโยงเบื้องหน้าเบื้องหลัง เป็นความกว้าง ความยาวความหนา อย่ารู้เป็นจุดๆ มันไม่ช่วยอะไร นั่นคือการศึกษาก็ไม่ได้สร้างปัญญา การศึกษา อะไรไม่สำคัญขอให้สร้างปัญญา แล้วเป็นจิตตปัญญาศึกษาทั้งหมด เพียงแต่เราไปไม่ถึง เป้าหมายจึงเกิดปัญหา แท้จริงเป้าหมายการศึกษาทั้งปวงคือเป้าหมายเดียวกันกับ contemplative education เป้าหมายเดียวกันกับจิตตปัญญาศึกษา เป็นแต่เพียงว่าเราไปตกหล่น ในระหว่างทาง ทำให้ไปไม่ถึงเป้าหมายของการศึกษาต้องเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น อย่างมาเถียงเลยว่าฉัน ไม่ต้องการปัญญา ไม่ต้องการสิ่งนี้ ทุกการศึกษาต้องไปด้วยกันนี้ และถ้าไม่ได้สิ่งนี้ สังคมต้องมีปัญหาแน่นอน หากไม่มีสติไม่มีสัมปชัญญะไม่มีความรู้รอบรู้ลึกในทางวิชาการ จิตตปัญญาศึกษา ไม่ได้ปฏิเสธความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่การพัฒนาปัญญาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการเพียง อย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ต้องรู้รอบเชื่อมโยงกับสังคม มีกรุณา รู้ลึก สามารถจัดการกับอารมณ์ของ ตนเองได้อย่างมีความสุข ไม่ทำร้ายตนเอง ไม่ทำร้ายคนอื่น นั่นคือเป้าหมายของการศึกษาที่เรา ต้องการ แต่เราไปไม่ถึงเท่านั้นเอง รู้อะไรบ้าง รู้ตน รู้คน รู้งาน รู้เท่า รู้ทัน รู้กัน รู้แก่ ปัญญาที่เรา ต้องการให้คนไทยมีมากขึ้น 1) รู้ตัวเอง 2) รู้คนอื่น 3) รู้ทางทักษะงานที่เราทำ แล้วก็ รู้เหตุ รู้ผล รู้รอบ รู้เท่าเอาไว้อป้องกัน รู้ทันเอาไว้อแก้ไข ถ้ารู้อย่างนี้ไม่ทำ ถ้ารู้อย่างนี้ไม่พูด แสดงว่าเราขาดปัญญา ไม่รู้เท่ารู้ทัน เกิดปัญหาแล้วแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไม่ได้ สีนามิตอนนี้เราค่อนข้างจะไม่ค่อยกลัว เหมือนตอนใหม่ๆ เพราะตอนนี้เรามีเครื่องเตือนแล้ว แต่ยังคงกลัว storm surge อยู่ สีนามิตอนมาครั้ง แรกใครจะว่ารู้ต้นมะม่วงขนาดนี้ช่วยชีวิตคนไว้สิบคน เพราะน้ำท่วมคนพากันมาเกาะยอดต้นมะม่วง ตอนอาตมาไปเยี่ยม มันตายแล้วมันเสียสละช่วยมนุษย์เอาไว้ เรื่องนี้ก็มี ความมกตัญญู มันไม่ทำลาย บ้าน มันมาแตะมือเฉยๆ อาตมาถามเจ้าของบ้านตอนที่เกิดเรื่องคลื่นมันยกเรือมาถึงบ้านคนอยู่ ที่ไหน ผมไปธุระ ไปวัดไปทำบุญ กลับมาเจอเรือมาชนบ้าน แล้วเรือใคร เรือผมเอง มันไม่ไปไหน มันกลับบ้านถูกด้วย น่าชื่นชมไหม เด็กผู้หญิงคนนี้รัฐบาลไทยส่งตัวเครื่องบินให้มาร่วมงานครบ รอบ 1 ปีสินามิเป็นชาวอังกฤษให้มาอ่านกวีนิพนธ์รำลึกถึงคนที่ตาย ทำไมต้องเสียค่าเครื่องบินให้

เธอมาอ่าน เพราะตอนเกิดสินามิเธอช่วยชีวิตคนไว้หลายสิบคน คลื่นกระชอกแต่ว่ายังไม่มานะ แกบอกแม่ๆ สงสัยคลื่นยักษ์จะมา ให้เตือนนักท่องเที่ยวอย่าลงไป แม่ถามว่าหนูรู้ได้ไง ก็ก่อนมา เมืองไทย 15 วัน ครูให้ทำรายงานเรื่องสินามิเสนอหน้าชั้น แม่ก็เชื่อลูกสาวไปบอกพนักงานโรงแรม พนักงานโรงแรมเชื่อเด็กไปเตือนนักท่องเที่ยวทุกคนอพยพขึ้นที่สูง พอคลื่นยักษ์มาไม่มีใครตายเลย กลับไปประเทศของตัวเองที่อังกฤษ พวกกันสรรเสริญเด็กผู้หญิงคนนี้นะ ขนาดนิตยสารฉบับหนึ่งของประเทศฝรั่งเศสให้รางวัลเป็นรางวัล Child of the year ยอดเด็กแห่งปี ให้เธอไปรับรางวัล พอขึ้นไปรับรางวัล เขาก็ชมว่าเธอเก่งอย่างนั้นอย่างนี้ เธอกล่าวตอบว่า ที่ให้รางวัลหนู ชมว่าหนูเก่ง อย่าชมหนูคนเดียว ต้องชมว่าคุณครูของหนูสอนเก่งด้วย เคยมีใครชมครูบ้างไหม อาจารย์อาจารย์ สอนดีเหลือเกิน สอนยังไง รู้สึกไปถึงธรรมชาติของสินามิ พิจารณาองค์ประกอบเชื่อมโยง รั้วรอบ รั้วละ ว่าเราจะต้องหนีคลื่นยักษ์กำลังจะมาปริญญาสามครบเลย สรุปว่าการศึกษาต้องสอนให้ รู้ ทำให้อู อยู่ให้เห็น บทบาทของครูกับลูกศิษย์ อาจารย์กับศิษย์ ต้องมีทั้งปรีชาญาณ สอนให้รู้ แล้วก็ ทำให้อูคือทำด้วยกัน แล้วอยู่ให้เห็นในชีวิตประจำวันเลย เรื่องสติ เรื่องสมาธิ เรื่องอะไรต่างๆ เป็น วิถีชีวิต ไม่ใช่ใช้เฉพาะแต่ในห้องเรียนอย่างเดียว นี่คืบทบาทของครูในจิตตปัญญาศึกษา เพราะ ฉะนั้นองค์ประกอบทางการศึกษาของครูต้องเป็นกัลยาณมิตร เป็นเพื่อนที่ดี เพื่อสอนลูกศิษย์ให้เกิด โยนิโสมนสิการ อยู่ๆ เขาคิดไม่ได้หรอกถ้าเราไม่กระตุ้นให้เขาคิด หรือถ้าไม่คิดให้เขา ดู คิดดังๆ คือพูด อย่างอาตมาพูดทำให้ท่านคิดไง เพราะอาตมา คิดอยู่ก่อนด้วย วิเคราะห์อยู่ก่อนด้วย เชื่อมโยง ไปด้วย และใช้ศาสตร์ทุกสาขาเท่าที่จะนึกได้ บางท่านฟังแล้วมันไปหมด นี่แหละจิตตปัญญาศึกษา คนต่อไป ทำให้ดูด้วย คิดดังๆ ด้วย ไม่รู้เรื่องอะไรบ้างที่ท่านพูด นั่นคือลักษณะจิตตปัญญาศึกษา ท่านต้องมีสมาธิแล้วก็จะมีการติดตาม ทำไมจึงต้องมีโยนิโสมนสิการ เพราะ learning by doing เขาบอกว่าข้อมูลมันเปลี่ยนอยู่เรื่อย สุภาสิตจีนเขาจึงบอก ถ้าท่านให้ปลาแก่ คนจนเขาจะมีปลา กินในวันเดียว แต่ถ้าสอนวิธีจับปลาให้เขาจะมีปลากินตลอดชีวิต ให้เนื้อหาลูกศิษย์ไปแล้วมันเขย ล้าสมัย แต่ให้วิธีคิด วิธีแสวงหาความรู้ เขาจะแสวงหาความรู้ได้ตลอดชีวิต ความรู้ข้อมูลทั้งหลาย เหมือนปลา ในมหาวิทยาลัยสอนวิธีจับปลา วิเคราะห์ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล เอาไปใช้ประโยชน์ นั่นคือหน้าที่ของพวกเรา และจะให้เขาจับปลาคือข้อมูลได้อย่างไรถ้าเขาคิดไม่เป็น เขาจะต้อง คิดเป็น คิดเป็นแล้วเกิดปัญญา พระพุทธเจ้าบอกว่าครูบาอาจารย์ต้องสอนแบบให้มีจิตเป็น ศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พระพุทธเจ้าเป็นบรมครู ไม่ได้ลงมาปฏิบัติ อุ่มลูกศิษย์ ท่าน ทั้งหลายต้องลงมือทำเอง พระพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง การปฏิบัติลงมือทำเป็นหน้าที่ของผู้เรียน ชี้ทาง บรรเทาทุกข์ ชี้สุขเกษมสันต์ ชี้ทางพระนฤพาน ให้พ้นโศกวิโยคภัย บทบาทครูคืออะไร ปัญญา มาจาก 3 แหล่ง ถ้าครูจะให้ความรู้แก่ศิษย์ได้แก่ 1.ให้ความรู้ผ่านหูผ่านตาเขา ให้เขาได้ฟังเราพูด ให้เขาได้อ่านหนังสือเรา เรียกว่า สุตมยปัญญา ความรู้ที่เกิดจากการอ่านมากฟังมาก ใครอ่านใคร ฟังมากและจำได้ เราเรียกว่าพหูสูต มาจากสูต 2. ต้องคิดด้วย เรียกว่า จินตามยปัญญา กลั่นกรอง เรื่องที่ตัวเองอ่าน ฟัง คิด วิเคราะห์ ย่อยข้อมูล ฟังอาตมานี้ต้องคิดตามไปด้วย และถามตัวเองว่า

เราเอาไปปฏิบัติได้หรือไม่ ถ้าปฏิบัติแล้วเกิดประสบการณ์ตรงเป็น wisdom ในภาษาอังกฤษ แต่ที่จริงตัวปัญญาทั้งหมดอาจจะแปลว่าปัญญาก็จริง แต่ถ้าตรงกับ wisdom จริงๆ คือภาวนา ขั้นต้นข้อ 1 ข้อ 2 คือ knowledge เป็นความรู้ เพราะอิง information อะไรที่เป็น knowledge จะต้องเป็น information มีข้อมูล แต่ถ้าเป็น wisdom มัน go beyond information แต่เข้าถึงหลักธรรมชาติ เหมือนกับที่เราบอกว่า ปัญญาในทางศาสนา เห็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่เที่ยง ไม่ได้ดูว่าไม่ใคร่พองกำลังจะแตกนะ แก้วกำลังจะแตกนะ แต่มันเห็นอนิจจังผ่านสิ่งที่เป็นสื่อทั้งหลายไปยังความจริง ภาษาพระเจ้าเรียกว่า ชี้นำไปที่พระจันทร์ ถ้าเป็น knowledge จะมาติดอยู่ที่ข้อมืออยู่ที่นิ้วไม่ดูความจริง คือพระจันทร์ แต่ถ้าเป็น wisdom จะมองพระจันทร์ในตัวมันเอง เพราะฉะนั้นคนที่มีปัญญาจะเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง เห็นความเชื่อมโยง เห็นอะไรต่างๆ จากประสบการณ์ที่ลงมือปฏิบัติ ภาวนาแปลว่า ปฏิบัติ ถ้าท่านจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ ท่านทดลองในห้อง lab แล้วมันรู้จริงนั่นคือรู้ ชี้นภาวนา ไม่ได้ใช้ทางพุทธศาสนาอย่างเดียว ถ้าท่านเห็นความทุกข์ของชาวบ้าน ลงไปช่วยเขา นี่คือตัวภาวนา นี่คือตัวปัญญา แค่ว่าข้อ 1 ข้อ 2 เราก็ตัด เรียนแล้วมักไม่คิด ท่องจำอย่างเดียว เพราะฉะนั้นเกิดอะไรขึ้น ก็จะได้เรียนไง ถ้ารู้แล้ว ไม่รู้แล้ว อยู่อย่างนั้น มันก็โง่กันไป แต่อันไหนที่เราไม่รู้แล้วเราเรียนนั่นคือปัญญา รู้ว่าโง่ ในเรื่องไหน เรียนในเรื่องนั้น ท่านจะมีโอกาสพัฒนาได้ โสเครตีสเกิดในรุ่นเดียวกับพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าก็หลุดจากโสเครตีสโดยที่ไม่ได้ตั้งใจเอามา เชื่อมกัน ภาษาบาลีว่าอย่างนี้ พระพุทธเจ้า ตรัสว่า คนโง่ที่รู้ตัวเองว่าโง่อย่างโสเครตีส อะไรที่เราไม่รู้ ก็รู้ว่าเราไม่รู้ ใครที่คิดแบบนี้ รู้แบบนี้ เรียกว่าคนโง่ที่รู้ตัวเองว่าโง่ ยังเป็นคนฉลาดได้บ้าง ส่วนใครที่โง่แล้วยังคิดว่าตัวเองฉลาดเรียกว่าโง่บริสุทธิ์ เชื่อมกันเลยจากโสเครตีสกับพระพุทธเจ้า อยู่คนละมุมโลก เราเห็นการเชื่อมโยง เราเห็นบูรณาการ ส่วนขงจื้อ กล่าวว่าเรียนโดยไม่คิดเสียเวลา เรียน คิดโดยไม่เรียนเข้ารกเข้าพง เวลาพระเทศน์ท่านเทศน์ซ้ำใช้ใหม่ ส่ำสัตว์ก็ดี ลัทธิขงจื้อก็ดี ประพัตถิณีในกามกัฏฐิ โกหกกัฏฐิ ดื่มสุราก็ดี โดดตบไปแล้ว พระบอกว่าดี ไปดื่มสุราเลย ไม่ได้ฟัง ประโยคสุดท้าย พระพุทธเจ้าห้ามไว้ทั้งนั้น ก็ท่านบอกว่าดี เขาเรียกว่าคิดโดยไม่เรียนเข้ารกเข้าพง เรียนโดยไม่คิดเสียเวลา มาถึงโยนิโสมนสิการ พระพุทธเจ้าบอกว่า เมื่ออาทิตย์ขึ้น มันจะต้องมีแสง เงินแสงทองมาก่อน ก่อนที่จะเกิดปัญญา มันจะต้องมีโยนิโสมนสิการมาก่อน อาตมาสรุปไว้ 4 คิดถูกวิธีเป็นโยนิโสมนสิการอย่างหนึ่ง คิดตามลำดับเป็นอย่างหนึ่ง คิดมีเหตุผลเป็นอย่างหนึ่ง คิดแล้วกุศลเป็นอย่างหนึ่ง ที่อาตมาเริ่มอธิบายทว่า การคิด contemplation นำไปสู่ความสุขได้ นำไปสู่ปัญญาได้ แก้ปัญหาได้ ข้อ 1 - ข้อ 3 เป็นการคิดเพื่อนำไปสู่ปัญญา ส่วนข้อ 4 เป็นการคิดให้เกิดคุณธรรมหรือความสุขเพราะฉะนั้นท่านเลือกเอา อาตมาขอฉายหนึ่งตัวอย่าง การคิดสลายความขัดแย้ง แก้ปัญหา เป็นการคิด 1 ใน 3 ข้อแรก คิดแบบวิวิธภาพแปลว่ามองหลายมุม อย่าไปมองมุมเดียวเป็นเอ็งก็สวาท ทุกวันนี้สังคมไทย พยายามให้คนมองมุมเดียว สมัยก่อนไม่ขวางก็ซ้าย ไม่พันธมิตรก็พลังประชาชน เห็นไหมแบ่งขั้วเลย ใครที่อยู่ตรงกลางโดนด่าอีก พระพุทธศาสนาสอนวิวิธภาพ วิวิธภาพแปลว่ามองหลายมุม เรื่องเดียวกันมองมุมนี้ดี มองมุมอื่นไม่ดี ยามมองมุมนี้

มีประโยชน์ มองมุมอื่นมีผลข้างเคียง ไปอยู่ป่าตลอดดีไหม พระพุทธเจ้าบอกถ้าอยู่แล้วจิตสงบก็ดี ถ้าอยู่แล้วกลัวผีพุ่งซ่านไม่ดี มีคนถามท่านพุทธทาสว่าท่านเนื่อกับท่านฝักเป็นมังสวิรัต อันไหนดีกว่ากัน ท่านพุทธทาสบอกว่าถ้าจิตว่างดีทั้งนั้น ไม่ยึดติด ถ้าท่านเนื่อยึดติดในรสอร่อยของเนื้อเป็น ยักษ์เป็นมาร ถ้าท่านฝักยึดติดในรสอร่อยของผักเป็นลิงเป็นค่าง วิกัจฉาท ท่านไม่ได้พันธะให้มอง มุมเดียว สังคมไทยถ้าเป็นอย่างนี้จะไม่ทะเลาะกัน เพราะทุกเรื่องมันมีข้อดีข้อเสีย ในดีมีเสีย ในเสียมีดี เราก็เคารพความเห็นของกันและกัน เป็นประชาธิปไตย แล้วมันจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ นี่คือตัวอย่างในการพัฒนาสังคม เราต้องทนต่อความแตกต่างให้ได้ เป็นผู้บริหารแล้วใครที่ชอบ วิจารณ์เราในที่ประชุม ไม่ให้มันเลื่อน ให้มันอยู่อย่างนั้นเป็นบอนไซ มหาวิทยาลัยจะเจริญไหม มัน จะต้องพัฒนาความแตกต่างโดยใช้วิกัจฉาท เมื่อพระพุทธศาสนาอยู่ในอินเดียมีคนปลอมมาบวช เยอะพระเจ้าอโศกไล่ให้สึกไปเยอะด้วยการสอบไล่ตั้งคำถามข้อหนึ่งว่าพระพุทธเจ้าสอนอะไร ตอบ ผิดไล่สึก ตอบถูกให้บวชอยู่ และผู้ที่บวชให้ไปอยู่ศรีลังกา พระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปศรีลังกา จาก ศรีลังกามาจนครศรีธรรมราช จากนั้นครศรีธรรมราชมาสุโขทัย พุทธศาสนาในประเทศไทยเป็นสายนี้ ตอบว่าไปถึงบวชอยู่ได้ ตอบว่าวิกัจฉาทที่ พระพุทธเจ้าเป็นวิกัจฉาท แต่คนไทยไม่รู้ พุทธศาสนา ในประเทศไทยไม่ได้สอนให้สุดโต่ง สอนให้คิดแบบวิกัจฉาท มองหลายมุม พวกมองมุมเดียวหลุด ออกมาดูข้างนอกบ้าง อยู่แต่ข้างในรั้ว คุยกันอยู่แค่นั้น ดูทีวีอยู่ช่องเดียว มันเป็นเอกังสวาท รู้บ้าง ว่าโลกไปถึงไหนแล้ว อิสลามยังมีต้องหลายแบบ มีสายกลาง มีหลักการเบื้องต้น (fundamentalist) อาตมาก็ออกไปนอกกล่อง outside the box ไปคุยกับไบเบิลของอียิปต์ ไปคุยกับแกรนด์มูตีของอียิปต์ พบอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยของอียิปต์ แกรนด์มูตีของอียิปต์โยนิโซมนสิการ มองหลาย มุม สายกลางเขาเป็นอย่างนี้นะ สุดโต่งยังคุยกันไม่รู้เรื่องก็ไม่เป็นไร fundamentalist ยังไม่ต้อง extremist ยังไม่ต้อง รัฐบาลไทยส่งเสริมให้นักศึกษาไทยไปเรียนที่นั่นถ้าเป็นมุสลิมเพราะถ้าเรียนจบ จากที่นี้จะไม่ก่อความรุนแรง มีการให้ทุนด้วย อาตมาสงสัยก็เลยไปดู ก็จริงด้วย มีการอ้างอัลกุรอาน ทำไมเขาถึงไม่ก่อความรุนแรง ว่างๆ จะมาเล่าให้ฟัง คิดอย่างไรให้มีความสุข ไปสุดท้ายเลย โยนิโซมนสิการแบบหลวงพ่อดีเนาะ ไปที่อุดรธานีมีศาลาอุรุมีโบสถ์มีรูปปั้นหลวงพ่อดีเนาะ ท่าน มรณภาพตอนอายุ 98 ปี เคยเป็นเจ้าของวัดมัชฌิมาวาส เจ้าคณะจังหวัดอุดรธานี คิดแบบ โยนิโซมนสิการ ใครดำ ใครว่า คนมาฟ้องว่าเจ้าคณะจังหวัดไม่ได้เรื่อง ท่านก็บอกว่าพระพุทธเจ้า บอกว่าใครที่ดำเราเหมือนกับขี้ชุมพรขี้ดำดำก็ดีเนาะ หากจุดดีจนได้ ไปบิณฑบาตฝนตกจกๆ โยมก็ ใส่บาตรไปบนไป ฝนตกไม่รู้จักรักเวลา หลวงพ่อบิณฑบาตลำบาก หลวงพ่อบอกว่าฝนตกก็เย็น ดีเนาะ ชาวบ้านเลยเรียกหลวงพ่อดีเนาะ วันหนึ่งผู้หญิงวัยกลางคนร้องให้มาหาหลวงพ่อ หลวงพ่อ ก็ถามว่าเป็นอะไรละโยมร้องให้มาเสีย สามือฉันเจ้าคะเขาตายเสียแล้ว หลวงพ่อหลุดปากตายก็ ดีเนาะ คนกำลังเสียใจ จะให้พระเทศน์ให้ฟัง พอบอกตายดีเนาะก็โกรธ หลวงพ่อนี้บ้าจริงๆ มาหาว่า สามือฉันตายแล้วดีเนาะ บ้าจริง ๆ หลวงพ่อนี้ หลวงพ่อบอกบ้าก็ดีเนาะ วันหนึ่งในหลวงรัชกาลที่ 9 จะเสด็จมาทอดกฐินที่วัดหลวงพ่อ ทายกก็ห่วงกลัวหลวงพ่อกจะไปพุดดีเนาะใส่ในหลวง จึงถามว่า

หลวงพ่อกว่า ถ้าในหลวงมีพระราชกระแสปฏิสังขรณ์ ตรัสถามโน้นถามนี้ รับสั่งถาม จะตอบว่ายังไง จะไปดีเนาะไม่ได้เนะ ต้องพูดราชาศัพท์ พูดว่าไง ถวายพระพรมหาบพิตร จำยาก ท่อง ท่านก็ท่อง ไปพอในหลวงเสร็จมาจริงๆ ลืมหมดเลย ในหลวงถามอะไรตอบดีเนาะๆ ทรงแปลกพระทัยทำไม พระพูดดีเนาะ ก็เลยถามชาวบ้าน ชาวบ้านกราบทูลว่าพระท่านใจดีมองโลกในแง่ดี ที่เราเรียกว่า positive thinking ภาษาพระเรียกว่าเมตตา เมตตาแปลว่ามองแง่ดี กรุณาคือมองแง่ดีด้วย สงสาร ท่านเจริญเมตตาเป็นประจำ มองอะไรดีไปหมด ในหลวงมีพระราชศรัทธา ต่อมาได้เลื่อนสมณศักดิ์ ให้ท่านจากชั้นราชเป็นชั้นเทพ ตั้งราชทินนามให้ใหม่เป็นพระเทพวิสุทธิทศอาจารย์สาธุคุณานธรรมวาที มิ่งองค์เดียวในประเทศไทยที่ได้สร้อยนามนี้ ต่อไปนี้ถ้าอธิการบดีเรียกไป เดือนระวังนะจะตัด เงินเดือน ตัดก็ดีเนาะ สุขภาพจิตดี คิดแล้วมีความสุข มองโลกแง่ดีมีผล เห็นคนอื่นดีมีค่า ปลุกใจ ให้เกิดศรัทธา ตั้งหน้าทำดีมีคุณ มองโลกด้านร้ายกายกับ ใจรับแต่เรื่องเคืองชุน เน้นอ่อนน้อม เลิกสร้างทางบุญ ชีพพูนวายแท้แน่เอย นี่เป็นการคิด แล้วให้มีความสุข มีความสงบ หรือจะคิดแบบ ท่านพุทธทาส เขามีส่วนเลวบ้างช่วงหัวเขา จงเลือกเอาส่วนที่ดีเขามีอยู่ เป็นประโยชน์โลกบ้างยัง น่าดู ส่วนที่ชั่วอย่าไปรู้ของเขาเลย จะหาคนมีดีโดยส่วนเดียว อย่างม้าเที่ยวค้นหาสหายเอย เหมือนเที่ยวหาหนวดเต่าตายเปล่าเลย ฝึกให้เคยมองแต่ดีมีคุณจริง อย่าลืมว่านี่เป็นการมองแบบ ให้เกิดความสุขสงบ แต่ท่านจะมองแบบให้เกิดปัญญาก็ได้ แล้วแต่ท่านจะเลือก ถ้าท่านใช้คนหรือ ท่านกำลังสอนในห้องเรียนแล้วพูดถึงประวัติของคน จะมองแบบวิภาษวาทก็ได้ หรือมองแบบเกิด กำลังใจก็ได้ หรือมองแบบที่ท่านพุทธทาสมองหรือพระพุทธเจ้าสอนก็ได้ แล้วแต่ท่านจะเลือก แบบไหน สถานการณ์นั้นจะบอกท่าน ชงจ้อยพูดไว้คล้ายๆ กัน ให้มองแบบวิภาษวาท ก็คือเวลา ท่านสอนคน ท่านทำงานกับคน ไม่ใช่มองแง่ดีอย่างเดียว มองแง่เสีย อะไรต่างๆ อย่างที่เรา มี critical thinking อันนี้อีกแบบหนึ่ง อาตมาบอกแล้วว่า positive thinking เป็นเรื่องของความสุข ความดี ความงาม เกิดกำลังใจ แต่ถ้าเป็น critical analytical เป็นเรื่องของโยนิโสมนสิการ contemplation จะมี 2 แบบ ชงจ้อยยกตัวอย่างเรื่องการเมืองโลกไว้ว่า เมื่อข้าพเจ้าพบเห็นคน 2 คน เดินสวนทางมา คนหนึ่งเป็นคนดี อีกคนเป็นคนเลว ทั้งคนดีและคนเลวเป็นครูของข้าพเจ้าได้เท่าๆ กัน เห็นคนดีเดินสวนทางมาข้าพเจ้าพยายามเอาอย่างเขา เห็นคนเลวเดินสวนทางมาข้าพเจ้า พยายามไม่เอาอย่างเขา มันไม่ใช่มองโลกในแง่ดีอย่างเดียว ความเลวของเขาก็เอามาสอนลูกได้ ว่า หนอย่าเอาอย่างนะ สิ่งที่ไม่ดีสิ่งที่ไม่ดีเป็นปัญหาในบ้านเมือง เอามาคิดวิเคราะห์และสอน เด็กว่าอย่าทำนะ นั่นเป็นวิภาษวาท แต่ถ้าเป็นอุปาทกมนสิการ ให้เกิดกำลังใจ ในบางสถานการณ์ เขารักเราหรือเปล่า คิดกับเราแบบไหน ทุลาบหมดไปหลายดอกแล้ว วิภาษวาทก็เป็นอีกแบบหนึ่ง แต่ถ้าจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประเทศไทยจะต้องลืมนะและให้อภัยกัน โอบามาชนะเลือกตั้งแล้วแมค เคนทำอะไร ประกาศให้คนอเมริกันสนับสนุนโอบามา เคยแข่งกัน ด่ากัน ในทางทีวี ตอนนั้นลืมนะ และให้อภัยกัน ไม่เคยหาอีกเลยว่าโอบามาด้วยตรงไหน ผิดตรงไหน เหมือนตองหาเสียงแข่งกัน ตองหาเสียงแข่งกันต้องใช้อะไร ใช้วิภาษวาท แต่พอทำงานร่วมกันต้องเมตตา ต้องกรุณากันมองในแง่ดี

ต่อกัน ตอนนี้อจอห์น แมคเคน ประกาศยอมและให้คนสนับสนุนโอบามาเพื่อสามัคคี เพื่อเอกภาพ เพื่อพลังของประเทศ ฝ่ายค้านไม่จำเป็นต้องเป็นฝ่ายค้านเสมอไป แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร เรายอมแพ้ให้ใคร เราเป็นพระในใจของคนๆ นั้น ไม่ใช่ว่าแพ้แล้วต้องเป็นพระ เป็นพระแล้วต้องแพ้ ตลอดเราชาวสก็๊เป็นพระได้ ถ้าเรายอมให้ใคร เราเป็นพระสำหรับคนๆ นั้น เราเอาชนะใครรำไป เราเป็นมารสำหรับคนๆ นั้น เพราะฉะนั้นหัดเป็นพระกันเยอะๆ ยอมแพ้กันบ้าง อกัยกันบ้าง ถ้าไม่มีการให้อภัยผิด และไม่คิดที่จะลืม ซึ่งความหลัง จะหาความสามัคคีได้ยากลำบาก ความผิดพลาด ย่อมมีทั่วทุกตัวคน ประเทศไทยกำลังจะก้าวไปสู่หายนะทุกวันนี้ มาจากเรื่องนี้ที่คนไทยไม่รู้จัก คิดแบบโยนิโสมนสิการ ไม่รู้จักแยกแยะ ไม่รู้จักใช้วิภาวาท ไม่รู้จักให้เมตตากรุณา ไม่รู้จัก contemplation ไม่มีสิ่งที่เราเรียกว่า contemplative education อย่างทั่วถึง ไม่มีจิตตปัญญาศึกษา อย่างทั่วถึง เพราะฉะนั้นเห็นหรือยังว่า เป้าหมายของการศึกษาจริงๆ ไม่ว่าท่านจะจัดแบบไหน ก็ตาม เป็นไปสู่เป้าหมายเดียวกันกับจิตตปัญญาศึกษาทั้งสิ้น และช่วยให้สังคมไทยอยู่รอดได้ ถ้าเราไปถึงเป้าหมายนั้น จบดีกว่า เพราะฉะนั้นในโอกาสนี้ขอคุณพระศรีรัตนตรัย และกุศลความดีที่ทำมา จงมารวมกันเป็น ตบะ เดชะ พละ บัณฑิตย์ อำนวยอวยพรให้คณะครูบาอาจารย์มีแต่ความสุขความเจริญยิ่งๆ ขึ้นไป ปราศจากสิ่งหนึ่งประการใดที่ขอบประคบด้วยธรรม ก็ขอให้ความปราศณานั้นๆ จงพลันสำเร็จทุกท่าน ทุกคน ตลอดกาลนานเทอญ

การบรรยายหัวข้อ รูปแบบการพัฒนাবัณฑิตแบบองค์รวม (Whole Person Development) : กรณีศึกษาจาก Lingnan University

โดย Prof. Eoyang Eugene Chen

Lingnan University

สรุปโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณยศ ครูกิจโกศล

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณยศ ครูกิจโกศล : อรุณสวัสดิ์และสวัสดิ์ผู้เข้าร่วมฟังการบรรยายทุกท่าน และขอขอบคุณพิธีกรที่ได้กรุณาแนะนำประวัติของผม ผมเลยต้องถือโอกาสนี้แนะนำประวัติของวิทยากรตัวจริงที่นั่งอยู่ข้างๆ ผมท่านอาจารย์ยูจีน เชน อ๋อยหยาง (Eugene Chen Euyang) ครับ สำหรับวันนี้ที่เราสองคนได้คุยกันไว้คือ การบรรยายจะเป็นลักษณะไม่เป็นการเพื่อต้องการให้ทุกท่านมีโอกาสมีส่วนร่วมร่วมกับเราทั้งสองคนในกิจกรรมเข้าวันนี้ แต่ก่อนอื่นผมขออนุญาตแนะนำประวัติท่านอาจารย์ Eugene สักนิด อาจารย์ Eugene ท่านเป็นชาวฮ่องกงโดยกำเนิดแต่ว่าตลอดทั้งชีวิตท่านได้ใช้ชีวิตอยู่สหรัฐอเมริกาตั้งแต่เริ่มรับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนจบการศึกษาปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัย Indiana สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบในปี 1971 หลังจากนั้นท่านอาจารย์ได้อยู่ในวงการวิชาการมาตลอด ตำแหน่งสุดท้ายที่มหาวิทยาลัย Indiana ท่านได้เป็นศาสตราจารย์ Professor of Comparative Literature of East Asian Languages and Cultures ปัจจุบันท่านยังดำรงตำแหน่งนี้อยู่ แต่ด้วยเหตุการณ์ที่ท่านเองเรียกว่าเป็นโชคชะตาทำให้ท่านได้มีโอกาสเดินทางมาที่ประเทศบ้านเกิดอีกครั้ง คือกลับมาที่ฮ่องกงและได้มาร่วมงานกับ Lingnan University ในครั้งแรกมาเป็น visiting Professor แต่ทาง Lingnan ได้ชวนอาจารย์ให้อยู่ที่ฮ่องกงด้วยและให้ดำเนินกิจกรรมทางด้าน General Education หรือวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัย Lingnan ตอนแรกอาจารย์บอกว่าท่านไม่เคยคิดว่าจะได้กลับมาอยู่ที่ฮ่องกงอีกครั้ง แต่พอได้มาอยู่ที่ Lingnan และได้ทำ General Education ที่ Lingnan ท่านก็ติดใจจนทุกวันนี้ อาจารย์เป็น Chair Professor of Humanities อยู่ที่ Lingnan และจะยังอยู่ที่ Lingnan ต่อไป การที่เราได้เชิญท่านอาจารย์ Eugene มาในวันนี้เนื่องจากว่าในมหาวิทยาลัย Lingnan มีจุดเด่นสำคัญอยู่จุดหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ในฮ่องกงแล้ว คือว่า Lingnan ให้ความสำคัญกับ General Education อย่างมาก และมีความโดดเด่นในด้านการจัดการศึกษาทางด้าน General Education ด้วย เพราะฉะนั้นวันนี้เราได้รับโอกาสอันดีที่อาจารย์ Eugene ซึ่งถือว่าเป็นผู้บุกเบิกการจัดการศึกษาทั่วไปและเป็นผู้พัฒนาวิชาการศึกษาทั่วไปให้ก้าวหน้าทันสมัยขึ้นและมีผลการดำเนินงานที่เรียกว่าออกมาดีและเป็นที่ยอมรับ วันนี้เราจะได้เรียนรู้จากท่านครับ

So Professor! May I hand over to you?

Prof. Eugene: สวัสดีครับ I must apologize that I am only one speaker who does not speak Thai. That is my feeling and I apologize for that. I will do in English and if there are some parts what I say that you don't understand, my good friend and colleague Professor Nayot, will summarize not translate but summarize. hmm... What I have to say. If you don't mind, I want to see many people so I prefer walking around. All right, that way, by walking around, you have to follow me with your eyes and that means it will let me when you hear me talking.

My name is Eugene Euyang. By the way, introduction.

- We need thinking local and global at the same time.
- You really know who you are, what you are.
- How many of you hated your first job?
- The more you know, the more you learn.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณยศ ครูกิจโกศล : ผมขออนุญาตให้เวลาในการสรุปตรงนี้สักนิด ที่ท่านอาจารย์ได้กรุณา lecture ให้เราฟัง ผมคิดว่าทุกท่านคงจะได้จินตนาการและความเข้าใจจากอาจารย์มาค่อนข้างมาก สิ่งที่ท่านอาจารย์ได้พูดมาถือว่าเป็นความคิดเห็นเลยก็ว่าได้ อาจารย์บอกว่าเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชา General Education ซึ่งอาจจะแตกต่างกับหลายๆ ท่านและแตกต่างกับระบบการศึกษาในประเทศไทยของเราพอสมควร จริงๆ ไม่ได้ต่างแค่ในประเทศไทย ในฮ่องกงเอง ในสหรัฐเอง ก็มีการถกเถียงเกี่ยวกับวิชาศึกษาทั่วไปค่อนข้างมาก ด้วยภูมิหลังของอาจารย์ที่จัดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัย Lingnan ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยด้าน Liberal Arts คือเน้นเรื่องการพัฒนาองค์รวมของบัณฑิตคือเน้นทุกๆ ด้าน ไม่ใช่แค่ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว อาจารย์พบปัญหาว่า ผู้ประกอบการ บริษัทห้างร้านต่างๆ ในฮ่องกง มักจะไม่ให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของบัณฑิต ซึ่งคงคล้ายๆ กับเมืองไทย อย่างลูกศิษย์ของผมจบวิศวะออกไป จะมีคำกล่าวอยู่เสมอว่าเรียนมากก็เท่านั้น เดียวก็ต้องมาอบรมกันใหม่อยู่ดี แล้วผมจะสอนทำไมกันนี้ เพราะฉะนั้นตรงนี้เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยต้องตระหนักและแก้ไข อย่างที่ Lingnan เองเขาก็หันกลับมาพัฒนา มาคิดว่า จริงๆ แล้วเราสอน เราใส่เนื้อหาวิชาการมากเกินไปหรือเปล่า อาจารย์แนะนำว่าจริงๆ แล้วปัจจุบันคนที่มาเรียนในมหาวิทยาลัยไม่ใช่แค่หนึ่งเปอร์เซ็นต์เหมือนแต่ก่อนแล้ว คือแต่ก่อนคนที่มาเรียนในมหาวิทยาลัยจะมีแค่หนึ่งเปอร์เซ็นต์เท่านั้น แต่ในปัจจุบันคนที่มีโอกาสเรียนมหาวิทยาลัยมีมากขึ้น พ่อแม่ก็อยากส่งลูกหลานให้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยมากขึ้น รวมถึงนโยบายการกระจายโอกาสทางการศึกษาด้วย ปัจจุบันนี้ 50 % ของประชากรในเกือบทุกประเทศมีโอกาสได้เรียนมหาวิทยาลัย อย่างประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นเราจึงไม่สามารถจะสร้างหลักสูตรไว้สำหรับคนที่เรียกว่า 1% คือจะต้อง top จริงๆ จึงจะสามารถเข้ามหาวิทยาลัยได้อีก

ต่อไป คงจะจำได้สมัยที่อาจารย์ทุกท่านรวมถึงรุ่นผมด้วย entrance เข้ามหาวิทยาลัยยากลำบาก แลเห็นเชื่อกว่าจะได้มาที่หนึ่งหนึ่งในมหาวิทยาลัย แต่ปัจจุบันไม่ใช่ มหาวิทยาลัยมีมากมาย คนเข้ามาเรียน ในมหาวิทยาลัยมีมากขึ้น เปิดภาคปกติ เปิดภาคพิเศษ เปิดภาคพิเศษของพิเศษเข้าไปอีก อะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นคนที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยเปลี่ยนไปหลักสูตรก็ควรจะเปลี่ยนไปด้วย ไม่ควรจะเป็นหลักสูตรสำหรับคนที่ top 1% อีกต่อไปแล้ว เพราะฉะนั้นตรงนี้เองที่เป็นที่มาของวิชา General Education หรือวิชาการศึกษาทั่วไป ในมหาวิทยาลัย Lingnan มุ่งเน้นให้ไม่เป็นเพียงแต่วิชาที่เรียกว่าวิชา introduction ซึ่งในความคิดเห็นของอาจารย์ Eugene บอกว่าวิชา General Education ที่เป็น introduction จริงๆ ในความคิดเห็นท่านไม่ใช่ General Education เลย เราลองดูหลักสูตรเราก็ได้ General Education หรือวิชาศึกษาทั่วไปจะมีอะไรบ้าง ภาษาอังกฤษ 1 2 3 มีแนะนำ introduction to... หรือ basic คือ humanities หรืออะไรก็แล้วแต่ พวกนี้อาจารย์ถือว่าไม่ใช่ General Education เลย อาจารย์บอกว่าวิชา General Education ควรจะเป็นวิชาที่มุ่งเน้นเพื่อสร้างบัณฑิตในองค์กรวมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ คือ

ควรจะต้องเป็นวิชาที่กระตุ้นให้บัณฑิตคิดเป็น ไม่ใช่แค่ความรู้ไปใช้คือไม่ใช่ แค่นั้น แต่ต้องคิดเป็น คิดแล้วก็สามารถหาความรู้ด้วยตัวเองได้ และต้องตระหนักในความสามารถของตนเอง ตระหนักในความสามารถที่ซ่อนอยู่ในตัวเอง ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม ตระหนักถึงการมีชีวิต มีส่วนร่วมอยู่ในสังคม รวมถึงสมารถที่จะพัฒนาบุคลิกภาพ สามารถที่จะพัฒนาตัวเองเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพราะฉะนั้นถ้ามองจากวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป ตรงนี้ไม่ใช่วิชาชีพแต่เป็นการสร้างคนให้พร้อมที่จะเรียนและสร้างคนให้พร้อมที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ เพราะฉะนั้น Concept ของวิชา General Education จะไปให้ถึงได้อย่างไร ในสิ่งเหล่านี้ ในมหาวิทยาลัย Lingnan ได้แบ่ง General Education ของเขาออกเป็น 4 category ด้วยกัน คือ category A เรียกว่า Basic Mode เป็นวิชาที่มุ่งเน้นถึงการให้เหตุผล มุ่งเน้นในเรื่องของการคิด จะมีวิชาชื่อ Critical Thinking วิชาเกี่ยวกับ Reasoning การให้เหตุผลต่างๆ ซึ่งวิชาพวกนี้เขาจะเอาไว้ในปีแรกๆ เลย นักศึกษาที่เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยต้องเรียนวิชาเหล่านี้ก่อน คือ ฝึกเรื่องของการให้เหตุผล การแสดงความคิดเห็น ฝึกในเรื่องของการคิดก่อน เพื่อให้เขาสามารถนำไปใช้ในการเรียน การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้ รวมทั้งทำให้เขาสามารถใช้ชีวิตในสังคมต่อไปได้อย่างมีความสุข Category B คือ การสร้าง Awareness เป็นการสร้างวิชาที่ทำให้เราตระหนักถึงคุณค่าของตัวเอง จะเป็นวิชาทางวัฒนธรรมหรืออะไรก็แล้วแต่ คือให้ตระหนักถึงคุณค่าของตัวเอง Category C คือ คุณค่าในเรื่องของความหลากหลายในสังคม ซึ่งความหลากหลายในสังคมอาจจะรวมไปถึงวิชาที่พูดถึง interdisciplinary อย่างที่อาจารย์ยกตัวอย่างเมื่อสักครู่ที่ว่า พอดีผมกับอาจารย์ได้มีโอกาสนั่งรถไปด้วยกันแล้วก็บอกว่าจะสร้างวิชา General Education อย่างไร ท่านบอกว่าลองคิดมาสิว่าคุณสนใจเรื่องอะไร ผมบอกว่าผมสนใจอยู่เรื่องหนึ่งคือเรื่องมือซ้าย เรื่องคนถนัดซ้าย ที่อาจารย์เขาถามเมื่อสักครู่ว่ามีใครถนัดซ้ายบ้าง ปรากฏว่าสงสัยอาจารย์มหาวิทยาลัย

เราถนัดขวาหมด ใช้สมองซีกซ้ายมาก ไม่ค่อยใช้ซีกขวา คือเขาบอกว่า ในโลกเราคนที่ถนัดซ้ายมีไม่น้อยเลย เพียงแต่ว่าสังคมเราบังคับให้คนต้องถนัดขวา เช่น วิศวกรรมในสาขาของผม เครื่องไม้เครื่องมือทั้งหมดออกแบบมาสำหรับคนถนัดขวาเท่านั้น แค่ว่า screw driver ก็ออกแบบมาให้หมุนขวา เพราะฉะนั้น คนถนัดซ้ายจะหมุนไม่ได้ในที่สุดเขาก็สามารถ master skill จนเขาสามารถใช้มือซ้ายหมุนได้ ผมไม่เข้าใจว่าเขาทำได้อย่างไรทั้งที่เขาไม่ถนัด นอกจากนั้น พอเราเห็นว่าเรื่องของความถนัดซ้ายถนัดขวามันเชื่อมต่อไปยัง ความถนัดของสมองด้วยว่าสมองซีกซ้าย Control ซีกขวา สมองซีกขวา control ซีกซ้าย คนถนัดซ้ายน่าจะมีความคิดทางศิลปะได้ดีกว่าคนถนัดขวา หรืออะไรทำนองนี้ อาจารย์บอกว่าแค่ถึง topic นี้ topic เดียวก็สามารถจะดึงเอาวิชาต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นวิชาของด้านวิทยาศาสตร์ ด้านกายวิภาคศาสตร์ ด้านชีววิทยา แม้แต่ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ เคยมีกฎหมายที่ออกมาคุ้มครองสิทธิของคนถนัดซ้ายบ้างไหม ไม่เคยมีเลยลองสังเกต เวลาขึ้นลิฟท์นะครับ ปุ่มกดจะอยู่ทางขวา คนถนัดขวากดถนัด คนถนัดซ้ายกดไม่ได้ นั่นคือคำถามว่าทำไมเราไม่พิทักษ์สิทธิของคนถนัดซ้ายบ้าง เพราะฉะนั้นวิชาทำนองนี้จะเป็นวิชา General Education ที่ดี คือเป็นวิชาที่กระตุ้นให้นิสิตได้คิด นอกจากคิดแล้วยังตระหนักถึงความเป็นจริงในสังคมของตนเองได้อีกด้วย ไม่ใช่คิดได้อย่างเดียว คิดแล้วไม่มีประโยชน์ คิดแล้วต้องตระหนักถึงความเป็นจริงในสังคมด้วย แล้วเขาก็จะสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้ต่อไปอย่างมีความสุข นอกจากนั้นเขายังมีความรู้ที่กว้างขวาง พอเขาตระหนัก แล้วเขาจะเริ่มขยายฐานความรู้ของเขาออกไปสู่ฐานต่างๆ เช่น นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ซึ่งไม่เคยตระหนักเลยว่าสิ่งที่ตนออกแบบมาจะมีผลทำให้คนถนัดซ้ายใช้ไม่ได้ ก็จะได้ตระหนักในเรื่องความมีอยู่ของบุคคลที่แตกต่างไปจากตนเอง ซึ่งจะขยายไปสู่เรื่องของวัฒนธรรมที่สร้างให้เราเห็นว่าสังคมมีความแตกต่าง แต่ทำอย่างไรให้ความแตกต่างนั้นไม่นำไปสู่ความแตกแยกอย่างถาวรเป็นอยู่ในปัจจุบัน ความแตกต่างไม่นำไปสู่ความแตกแยก เพราะเราต้องเข้าใจความแตกต่าง นี่คือนิยาม General Education เพราะฉะนั้นเราจะเห็นว่าวิชา General Education ค่อนข้างยิ่งใหญ่และเป็นภาระที่ใหญ่หลวงถ้าทำไม่ถูกต้อง ซึ่งอาจารย์พูดหลายครั้งมาก แล้วผมเห็นด้วยกับอาจารย์ว่าวิชา General Education ไม่ใช่ วิชา Introduction ไม่ใช่วิชา First Course ที่จะเข้าไปสู่ Expertise ต่างๆ ไม่ใช่วิชาอย่างเช่น Introduction to Engineering ไม่ใช่แล้วผมถามว่า นิสิตศิลปกรรมของท่านอาจารย์สมาน คนบดี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จะเรียน Introduction to Engineering ทำไม แต่นิสิตของอาจารย์อาจจะสนใจวิชา Engineering ได้ ในฐานะที่อาจารย์สนใจศิลปกรรมไทย สนใจในศิลปวัฒนธรรมไทย จะต้องดูด้วยว่าวิศวกรไทยตระหนักในเรื่องเหล่านี้บ้างไหม อาจารย์สามารถจะบูรณาการความคิดตรงนั้นเข้ามารวมกันทำให้เกิดภูมิปัญญาที่เป็นของเราของคนไทยเองได้หรือไม่ เป็นตัวอย่างของวิชาทางด้าน General Education และ Category D เนื่องจากมหาวิทยาลัย Lingnan เป็นมหาวิทยาลัยทางด้านสังคม เขาก็เลยบอกว่าควรจะขยายฐานกว้าง อย่างที่บอกว่าพอเริ่มตระหนักแล้วก็จะเริ่มขยายฐาน ตอนที่ขยายฐานออกไปลองไปแตะในสาขาวิชาที่ใกล้เคียง

อย่างเช่น Lingnan เขาจะไปพูดถึงเรื่อง Science เขาพูดถึง Thinking Theory คือ ถ้าอาจารย์มาทางฟิสิกส์จะเห็นว่าเป็น State of the Arts เรียกว่าเป็น Frontier ของ Science เรียกว่าเป็นตัวที่ Advance ที่สุด กำลังมีงานวิจัยทางด้านนี้อยู่อย่างเข้มข้น ไม่เคยปรากฏในหนังสือในระดับต่ำกว่าระดับชั้นปริญญาตรีตอนปลายเลย ปกติจะอยู่สูงๆ หรือไม่ก็ในระดับปริญญาโท ปริญญาเอกด้วยซ้ำ แต่ว่า Lingnan เอาตรงนี้มาสอนให้กับนิสิตสายสังคมเพื่อสร้างความตระหนักว่า ตอนนี้องค์กรไปถึงไหนแล้ว เขากำลังพูดถึงอะไรกันอยู่หลายคนยังอยู่กับทฤษฎี Quantum กันอยู่ ทั้งที่จริงๆ แล้วตอนนี้ model ของจักรวาล model ของฟิสิกส์ได้พัฒนาก้าวไปค่อนข้างมากแล้ว Lingnan ก็เอามาสอน ตัวนี้เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยเขาทำและเป็นตัวอย่างที่ดี อาจารย์มอง General Education เป็นเหมือนกระดูกสันหลัง อันนี้ถือว่าเป็น main topic ของการ lecture ครั้งนี้เลย ซึ่งอาจารย์บอกว่ามีอยู่ 2 ความหมาย ความหมายหนึ่งคือ ตัวเข้าเล่มของหนังสือ เป็น spine ของหนังสือ นั้นหมายถึงมันทำหน้าที่เป็นตัวที่ยึดเอาหลักสูตรต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน เพราะฉะนั้นวิชา General Education ทำหน้าที่ตรงนี้ด้วย สร้างการผสมผสานระหว่างหลักสูตรแต่ละหลักสูตร จะสังเกตว่านิสิตวิศวกรรมศาสตร์มักไม่ค่อยให้ความสนใจกับวิชาอื่น ไม่ค่อยรู้อะไรเกี่ยวกับคณะพยาบาลเลย นอกจากรู้จักนิสิตคณะพยาบาลเท่านั้น ไม่ค่อยสนใจว่าพยาบาลเขาเรียนอะไรกันไม่เคยสนใจคณะศิลปกรรมศาสตร์ไม่เคยสนใจคนอื่น ไม่เคยสนใจการศึกษา ผมบอกได้ตรงๆ ว่าวิศวกรไม่เคยรู้ว่าการศึกษาคืออะไร เห็นแต่ครูไปยืนอยู่หน้าชั้นแล้วก็บ่นๆ เสร็จแล้วก็ออกไป เพราะว่าเราผ่านมาอย่างนั้นเหมือนกัน ฉะนั้นตรงนี้เป็น การ combine หลักสูตรต่างๆ ให้องค์ความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยมาผสมผสานกัน อีกความหมายหนึ่งคือ กระดูกสันหลังคนเราที่มันยึดร่างกายของเราให้อยู่ได้ เรียกว่าเป็น เสาหลักที่จะค้ำไว้ เพราะว่าตรงนี้สามารถพูดได้ว่าวิชา General Education เป็นวิชาที่สำคัญที่สุดเลยในมหาวิทยาลัย เพราะเป็นเหมือนกับกระดูกสันหลังของวิชาต่างๆ เป็นตัวแรกเริ่มเลยที่จะทำให้นิสิตมีพื้นฐานที่แข็งแรง พื้นฐานที่ว่าคือทัศนคติ ความคิด วิธีการคิดที่แข็งแรง พร้อมทั้งจะไปเรียนรู้ในศาสตร์อื่นๆ ได้ พร้อมทั้งจะเปิดใจกว้างให้สามารถเรียนรู้วิชาอื่นได้อย่างสนใจ อันนี้ถือว่าเป็นแกนของวิชา General Education เพราะฉะนั้นวิชา General Education จะเป็นอย่างไร ก็เป็นอย่างไรที่ท่านอาจารย์ได้ยกตัวอย่าง ซึ่งมีหลากหลายวิชาด้วยกัน เนื่องจากเวลาของเรามีจำกัด ปกติถ้าพูดถึงเรื่อง General Education แล้ว พูดได้ทั้งวัน เพราะฉะนั้นถ้ามีโอกาสคงจะได้พบกันอีกและอาจจะได้ฟังวิสัยทัศน์ ผมว่าหลายๆ ท่านตื่นเต้นมาก ผมเองฟังมาหลายครั้งแล้วยังตื่นเต้นอยู่ทุกครั้ง อาจารย์เขาจะเปลี่ยน คราวนี้รู้สึกว่าจะมีการเมืองสหรัฐเข้ามานิดหน่อยพอดีกำลังครุ่น และอาจารย์เขาเป็นสัญชาติอเมริกัน ผมคิดว่าพวกเราเองก็ให้ความสนใจเรื่องเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ต้องขอขอบพระคุณอาจารย์ Eugene Euyang Chen อีกครั้งหนึ่ง และก็ขอบคุณทุกท่านที่สละเวลามารับฟังการบรรยายในวันนี้ ขอขอบพระคุณ Ok, sir. Thank you for your contribution to the conference. Well, I think it's time for break. Ok, see you after 15 minutes break. หลังจากนี้ขอส่งไมโครโฟนคืนให้กับพิธีกร ขอขอบพระคุณครับ

การบรรยาย เรื่อง Integrated Learning Program (ILP) การผลิตบัณฑิตแบบองค์รวม: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

โดย รองศาสตราจารย์สุภาพ ณ นคร
ประธานคณะกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

สวัสดีอาจารย์ทุกท่าน คงต้องเรียนว่าเมื่อวานนี้เป็นภาพสะท้อนซึ่งคณะกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย โดยตัวดิฉันเป็นผู้ที่พยายามจะพยายเรือลำนี้ให้เป็นระดับชาติ เรากับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษานั่งคุยกันด้วยความปลื้มปิติมาก เพราะฉะนั้นในกระบวนการปลื้มปิติเมื่อวานคือพลังของนักการศึกษาที่อยู่เต็มห้อง แต่วันนี้ดูจะพร่องไปด้วยเหตุปัจจัยที่อาจจะเกี่ยวข้องกับภารกิจบ้าง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อวานนี้ท่านอาจารย์วิวัฒน์ได้ทั้งทำเรื่องคุณลักษณะของครูที่ตั้งคำถามไว้เมื่อวานตอนบ่ายๆ คงจะเห็นใช่ไหมว่าเราจะทำอย่างไรจึงจะได้ครูที่มาอยู่แทน ช่องว่างในการเปลี่ยนผ่านจาก Input ไปสู่ Product ท่านให้ไว้ 3 Keywords คือ 3 ค **คึกคัก คล่องแคล่ว และครื้นเครง** ท่านเห็น Professor Euyang วันนี้ไหม แล้วเมื่อวานเห็นอาจารย์สุภาพไปร้องเพลงใหม่ ในบางครั้งเวลาที่เรากำตัวเป็นครูบาอาจารย์เราอาจจะต้องทำเหมือนเป็นเพื่อนที่ต้องเรียนรู้กัน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อคืนพยายามที่จะกลับไปคิดว่าความสุขที่เกิดขึ้นจากเมื่อวานและต่อถึงกลางคืนและมาถึงเช้าวันนี้ยังต่อเนื่องอยู่ ซึ่งท่านอธิการบดีที่พูดเมื่อวานจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ท่านบอกว่าเป็น Contemplation **เพราะในกระบวนการที่เราจะสร้างสุขให้อยู่ในจิตใจมันต้องอยู่ตลอดเวลา** แต่ขณะเดียวกันไม่ได้สุขหนึ่ง สุขจะต้อง Alert ด้วย อยากจะขออนุญาตกราบเรียนว่าจริงๆ แล้ว สิ่งที่ทำให้กับประเทศไทยคือ หนึ่งเป็นครูบาอาจารย์มาก่อนและพอเกษียณอายุแล้วก็ยังเป็นครูบาอาจารย์ต่อแต่เข้ามาเล่นเรื่องศึกษาทั่วไป พอทำให้มหาวิทยาลัยขอนแก่นสักสองปีเริ่มมองเห็นแนวโน้มว่าเราอาจจะไม่ต้องเป็นกลุ่มที่ต้องแบกภาระหรือเป็นโจทย์ทางสังคมในเรื่องศึกษาทั่วไปอีก เริ่มจะมีเรื่องของกิจการนักศึกษาเข้ามาเดี่ยวจะเล่าให้ฟังว่า เพราะเหตุใดจึงนำเสนอเรื่องนี้กับกรณีศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพราะเราไปดูที่มหาวิทยาลัย Lingnan มาเหมือนกัน แต่ช่วงไป Professor Euyang เขาหมดสัญญาแล้ว จึงเป็น Professor อีกท่านคือ Professor Lane แต่ก็ยังพบท่านที่กาญจนบุรีพอพบก็ประทับใจในตัว Professor ว่า ให้เวลา 3 ชั่วโมงก็ 3 ชั่วโมง เพราะฉะนั้นประเด็นหนึ่งที่ต้องเรียนรู้คือท่านใช้คำว่า Model of Learning เห็นอะไรหลายๆ อย่างที่จดไว้มากเหมือนกัน เพราะฉะนั้นอยากจะเรียนว่า ถ้าเรากำลังจะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกันไม่ได้หมายถึง Copy เพราะ

บริบทที่ท่านจะกลับไปสู่อุบล ไปสุโขทัย ไปสุภาณจนบุรี ไปสุจันทบุรี ตัวเองได้พยายามไปรู้จักกับ
 ทุกๆ ท่านในทุกๆ แห่งเกือบจะตลอดทั้งปีเมื่อปีที่แล้ว เพราะว่าทำงานให้กับสำนักงานคณะกรรมการ
 การอุดมศึกษาและได้ไป Concept ไว้เยอะมากๆ **แต่เราเริ่มมาเจอทางตันเหมือนกันคือเรื่องของครู**
 อยากจะบอกว่าถ้าเรามองเขาแล้วมามองเราแล้วย้อนกลับไปปฏิบัติ เมื่อสักครู่นี้จะมีคำว่า Commitment ของ Lingnan มีคำว่าสร้าง Character มีคำว่า cultures มีหลายต่อหลายอย่าง
 ที่เราต้องเรียนรู้จากเขาและปรับตัวเราแล้วเข้าสู่กระบวนการ ในเช้าวันนี้อยากจะเรียนว่าเมื่อวาน
 ได้พยายามตั้งคำถามว่าจิตตปัญญาศึกษาเข้ามา ท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-
 ราชวิทยาลัย ท่านให้ไว้ชัดมากๆ Contemplative Education เมื่อสองวันก่อนที่รามาการ์เด็น
 เป็นงานของศูนย์จิตตปัญญาศึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล หลายท่านคงได้ไปหลายท่านก็ไม่ได้
 ไปหลายท่านยังไม่รู้ว่าคืออะไร อยากจะเรียนว่าเวลาพูดถึงจิตตปัญญาศึกษา หรือ Contemplative
 Education ยังเถียงกันในเรื่องของศัพท์ แล้วที่ติดใจมากๆ คือในวันนั้นบนเวทีจะมี ศาสตราจารย์
 ระพี สาคริก ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประสาน ต่างใจ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา และ
 ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ ขึ้นเป็น Panel Discussion ในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ของประเทศไทย
 ผู้ใหญ่ระดับเลข 7 เลข 8 ทั้งนั้นเลย ศาสตราจารย์ระพี สาคริก ไม่ทราบจะใกล้เลข 9 หรือยัง
 เรายังฟังแล้วน้ำตามันคลอเพราะท่านฝากทิ้งท้ายเอาไว้เหมือนกับที่ Professor Euyang **พูดเมื่อ**
สักครู่ว่า เวลาครูหมดแล้วอนาคตของประเทศไทยทิ้งไว้กับผู้ที่เราจะหล่อหลอมคือผู้เรียน
 ฟังแล้วขนลุกเหมือนกันโลกมันเปลี่ยน Obama บอก Change ขออนุญาตนิดเดียวเมื่อคืนเรา
 นั่งคุยกันที่โต๊ะอาหารกับ Professor Euyang นั่งติดกันก็ถกกันเรื่องของ Obama ว่าเขาสนใจ
 ประชากรได้อย่างไร หลายอย่างที่เขาบอกตอนที่ไปเยี่ยมชุมชนแล้วก็ไปในลักษณะที่เรียกว่าไป
 Touch จิตวิญญาณ ไปคุกเข้าไปคุ้ยคุ้ยคุ้ยของ Obama สิ เราดูทีวีเรายังชอบเลย สายตาเขาที่
 มีความเมตตา มีความเอื้ออาทร มันดึงดูดเราเหมือนกัน Role Model แบบนั้น เราคงต้องหามัน
 เหมือนกัน เมื่อเข้าต้นมาดูรายการช่วยคิดช่วยทำของช่อง 3 มีท่านประธานสมาพันธ์จากปักกิ่งได้
 มาชื่อ อาจารย์ประสิทธิ์ ท่านบอกว่า ท่านรออยู่ว่าใครจะไป Touch กับจิตวิญญาณของการศึกษา
 ซึ่งพวกเรานั่งคุยกันในห้องแอร์แต่ว่าชีวิตจริงมันอาจจะเป็นอย่างอื่นหนึ่ง เพราะฉะนั้นประเด็น
 เมื่อวานที่เราพูดกัน 165 มหาวิทยาลัยคุณนักศึกษาจำนวนเท่าไรที่อาจารย์วิวัฒน์พูดคุณพันหรือ
 คุณเท่าไร กลายเป็นสิ่งที่เราต้องคิดว่าเรากำลังผลิตบัณฑิตออกสู่ประเทศไทยหรือออกสู่โลก ออก
 สู่ Global หรือออกสู่ Local เมื่อเข้าไปแล้วคำว่า Local กับ Global เอาคำว่า Glocal ไปเลย
 เพราะฉะนั้นอยากจะเรียนว่าตัวเองเป็นคนที่มีความเหมือนกัน แต่คิดว่ายังแพ้ Professor Euyang
 แพ้พลังที่อาจารย์ Euyang เขาใช้ใน Class คือถ้าเด็กไม่เรียนนี่เขาบอกเลย Get Out ถ้าเด็กเปิด
 โทรศัพท์ก็ไม่ต้องเรียน เขาเป็นคนที่มีความช่างใจ เขากำลังสร้างอะไรสักอย่างที่เรียกว่า Culture
 เพราะฉะนั้นก่อนจะขึ้นเรื่องนี้ขออนุญาตเต็มเรื่องจิตตปัญญาศึกษาเพราะว่ามีบางประเด็นที่จะต้อง
 เรียนรู้ หนังสือเล่มนี้ได้จากตอนที่ไปจิตตปัญญาศึกษา เป็นของ วิจักขณ์ พานิช **“เรียนรู้ด้วยใจ**

อย่างไครครวญ” คือ Contemplative Education คือเขาเป็นคนบัญญัติศัพท์คำนี้แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นที่ทุกท่านต้องเรียนรู้คือว่า ในโลกใบนี้ ในประเทศไทย ที่เราพูดตาใสๆ ของเด็กน้อยคอยครวญอยู่ บางครั้งตาใสๆ นั้นเป็นเด็กที่ครอบครัวยึดมั่นว่ารวย เป็นลูกชายคนเดียว แต่จิตของเขา กำลังจะออกนอกกรอบนอกรอบของการศึกษาไทย น่าตกใจมาก วิจักขณ์ พานิช โยคีหนุ่มผู้เปลี่ยนแปลงชีวิต จากวิศวกรมาเป็นบุคคลแบบเรียบง่าย จากปริญญาสาสนิกสู่การเรียนรู้ชีวิต และจากตำราจากมหาบัณฑิตสู่วิถีคนเดินดินธรรมดา เรื่อง การเรียนรู้ด้วยใจอย่างไครครวญ เป็นงานรวมเล่มบทความที่ได้รับเรียงเรื่องราวการเดินทาง ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการเกี่ยวกับการศึกษาในฐานะเส้นทางแสวงหาทางจิตวิญญาณที่ วิจักขณ์ พานิช ได้ถ่ายทอดออกมาตลอดชั่วระยะเวลา 4 ปีที่เขาได้มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยนาโรปะ กำลังอยากไปดูงานที่นาโรปะ มากเลย ไป Lingnan ไป Osaka ไป Kyoto แล้วและอยากไปนาโรปะ น่าสนใจ พวกนักการศึกษาทั้งหลายสงสัยว่าจะเข้ามาอยู่กับจิตวิญญาณหรือจิตตปัญญาได้อย่างไร จึงอุทิศตนฝึกฝนภาวนาอยู่กับเร้าจี้และลีเรีย ธรรมจารย์ผู้เป็นที่รักของเขา อันนี้เป็นตัวที่น่าหน้า เข้าใจว่า วิจักขณ์ พานิช เป็นลูกชายคนเดียวของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ค่ะ ท่านศาสตราจารย์ นายแพทย์ ประเวศ วะสี ท่านได้ให้คำแนะนำไว้มากเหมือนกันแต่ว่าเป็นคำแนะนำที่กินใจ ขออนุญาตอ่านตรงนี้ก่อน จะขึ้นสู่ Integrated learning Program ก่อนจะขึ้นสู่บนเส้นทางแห่งการที่ว่าทำไมเราต้องไปดูเขา แล้วกลับมาดูเราแล้วทำอะไรกันต่อไป “การศึกษาทุกชนิดทุกระดับจะต้องโยงเข้าสู่โลกภายในเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนอย่างลึกซึ้ง (Personal Transformation) เพื่อความสมบูรณ์แห่งความเป็นมนุษย์ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี คำจะลึกซึ้ง “จึงหวังว่าหนังสือเรียนรู้ด้วยใจอย่างไครครวญเล่มนี้ และโครงการศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นผู้จัดพิมพ์จะก่อให้เกิดความบังคาลใจแก่วงการการศึกษาและสังคมทั่วไป ในความสำคัญของคำว่า จิตตปัญญาศึกษาจนถึงขั้นเกิดความกล้าหาญที่จะริ่สร้างการเรียนรู้ขึ้นใหม่ให้มนุษย์หลุดพ้นจากการถูกจองจำอยู่ในคุกของอวิชชาและโมหะภูมิออกไปสู่อิสระภาพอย่างเต็มภาคภูมิของมนุษย์ภาวะสามารถเข้าถึงความจริง ความดี ความงามเป็นวิสัย และบังเกิดศานติสุขบนพิภพนี้อย่างแท้จริง” เป็นความฝันของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี เพราะฉะนั้นประเด็นที่อ่านหนังสือเยอะๆ ก็เหมือนกันพออ่านเสร็จแล้วจะตั้งคำถามว่าแล้วเราทำอะไรหรือยัง ทำเต็มที่หรือยัง ทำได้ครบบริบทที่เรา กำลังรับผิดชอบอยู่หรือไม่ จริงๆ มีอันหนึ่งน่าสนใจ ท่านใช้คำว่าคงจะไม่อ่านหมด แต่หัวข้อที่ วิจักขณ์ พานิช ให้ไว้คือคำว่า “กิน สมอง และหัวใจในจิตตปัญญาศึกษา” ขออนุญาตนิดเดียว วิจักขณ์ พานิช เป็นคลื่นลูกใหม่บอกว่า “ปรัชญาการศึกษาที่เรานำมาใช้ในการเรียนประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิชาทั้งหลายในโรงเรียน ดูเหมือนว่าคนส่วนใหญ่จะรู้ดีแก่ใจว่า การศึกษาไม่ได้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จักชีวิตของตนเองมากขึ้นเลยสักนิด การแก้ไขปัญหาก็ไม่ตรงจุดเช่นนี้อาจจะนำไปสู่ความเสื่อมถอยและการล่มสลายของกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเข้าถึงศักยภาพสูงสุดของการเป็นมนุษย์ได้โดยทีเดียว” หนังสือเล่มนี้

อ่านแล้ววางไม่ลง เพราะฉะนั้นสิ่งที่จะได้กราบเรียนให้ที่ประชุมได้ทราบคือ หนึ่งท่านอาจจะเป็นผู้บริหาร เป็นรองอธิการ เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบเรื่องของการผลิตบัณฑิต เป็นผู้ที่มีความเป็นผู้สอน ทุกผู้ที่นั่งในห้องนี้ถือว่ามีส่วนร่วม ถามว่าเมื่อวานนี้ทำไมถึงต้องยกมือว่าเมื่อไปดูงานมาแล้วเกิดอะไรขึ้น เปลี่ยนแปลงหรือไม่ เพราะเหตุว่าหลายท่านได้ไปกับเราในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปดูงานที่ Lingnan อุบลไป นครพนมไป โคราชไป อุตรไป ขอนแก่นไป ยกทีมไปประมาณ 30 คน แต่มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้เปรียบชนิดหนึ่ง คือเมื่อกลับจากการศึกษาดูงานแล้วจะดำเนินการเรื่อง Integrated Learning Program : ILP โดยเริ่มต้นจากสิ่งที่อยากให้เกิดในตัวบัณฑิต เช่น มีความซื่อสัตย์ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน และมีวินัยพร้อมที่จะทำงาน ทุกรายวิชาต้องบอก ตัว K ตัว S และตัว A ตัว K คือ Knowledge ต้องชัด ตัว S คือ skill ต้องชัด และตัว A ตัวนี้ถามว่าเป็น A - Affective หรือ A - Attribute หรือ A - Attitude ก็แล้วแต่ แต่มันเป็น A คุณธรรม แล้วบอกว่าทุกวิชาที่กำลังจะสร้างในวิชาศึกษาทั่วไป พอบอกวัตถุประสงค์ นักศึกษาจะถามว่าแล้วสอนยังไง ประเมินผลยังไง เพราะฉะนั้นการเดินทางทางการสร้าง K-S-A ให้กับนักเรียน ให้กับบัณฑิตตามที่องค์กรต้องการต้องตอบโจทย์สังคมให้ได้ เหมือนกันว่า Knowledge เขาบอก เขาอบรม skill พอไหว แต่พอ Attitude หรือ Attribute ตัวที่อยู่ลึกๆ ในคุณธรรมทำยังไงก็อยากจะฝากว่า เราน่าจะเอาเรื่อง ILP เข้ามาสู่กระบวนการจัดปัญญา ศึกษาด้วยกันจะได้หรือไม่ เพราะฉะนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นที่เราไปดูที่ Lingnan มาเนี่ย เป็นหลักสูตรหรือกิจกรรมที่ต้องการพัฒนานักศึกษาในเรื่อง Whole person development ชัดเจนนะ ของวิชาศึกษาทั่วไปเป็นส่วนหนึ่งของวิชาชีพนี้ชัดเราไม่ตะลึงเลย บอกว่าเป็นกิจกรรมที่ผสมผสานทั้งในระบบและนอกระบบ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตประจำวัน เมื่อสักครู่ Professor Euyang บอกไปเรียบร้อยแล้วว่าบางวิชาแค่หยิบประเด็นขึ้นมา แค่คนถนัดซ้ายยังเป็นประเด็นเลย แต่การสอนไม่ใช่ง่าย ๆ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อจุดประกาย (inspire) เป็นกิจกรรมเสริมเพื่อขยายโลกแห่งการเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้ที่ Lingnan จริงๆ เด็กเขามีไม่มาก เพิ่งไปดูมา เขาบอกว่าเขาเลือกปรับเป็นหลักสูตร 120 เครดิตแล้ว เมื่อสักครู่ 90 เครดิต 10 เปอร์เซ็นต์ หลักสูตรของเราเป็นวิชาศึกษาทั่วไป 1 ใน 4 เพราะฉะนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นจาก Lingnan เขาบอกว่า เป็นการเตรียมผู้เรียนเข้าสู่ชีวิตมหาวิทยาลัย ตัวหลักการของ ILP เป็น preparation for university life เป็นการเสริมสร้างกระบวนการ เป็น learning enhancement เป็นการเรียนรู้นอกชั้นเรียน (outside classroom learning) เตรียมผู้เรียนเข้าสู่วิชาชีพ (career) ตรงนี้น่าสนใจเพราะว่าในเล่มที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิมพ์แจก (เล่มสี่ชมพู) ตัวนี้เขียนกับรองศาสตราจารย์ นายแพทย์อำนาจ อยู่สุข ช่วงนั้น แล้วเขา copy มาไว้ในวารสารและนำมาลงตรงนี้ด้วยบังเอิญจริงๆ ช่วงเข้านี้เดิมเคยคิดว่าน่าจะเป็นของ ศาสตราจารย์วรกร สามโกเศศ แต่ด้วยเหตุปัจจัยบางประการจึงคุยกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาว่าถ้านั้นให้ประธานขึ้นมาพูดเรื่องนี้แล้วกัน เราสนใจคำว่า whole person development เราน่าจะดูตั้งแต่เรื่องของน้องใหม่แล้ว

มีคำว่า happy student มีคำว่า liberal art graduate คล้ายๆ กับเรากำลังตั้งว่า input - process - output เมื่อวานท่าน อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร พูดคำว่าเป็นคนดีเหลือ ตัวเองชอบพูดคำว่าที่เพาะปักไข่ ถ้าเมื่อไรที่เราเอาไข่ไก่ซึ่งมีเชื้อพอที่เราเรียกว่า input เข้ามาพร้อมกับมีไฟอยากจะเรียน อยากจะได้ อยากจะรู้ แต่กระบวนการเพาะปักนี้ถ้าเป็นไข่ไก่จะ 21 วัน ใครบ้างที่ไปช่วยดูแลเขา ความชื้นพอไหม อุณหภูมิพอไหม เอามือไปเกี่ยเขาบ้างไหม หรือสุดท้าย 21 วันเขาตายไปในบ่อเพาะปักหรือไม่ หรือออกมาก็เป็นไม่ออกก็ตายไป หรือออกมางอแงเปลี่ยนเสียเขา เพราะฉะนั้นประเด็นที่เราพูดถึงเรื่องของการกระบวนการ เราไม่เคยพูดถึง whole person development เราไม่เคยพูดระหว่างกิจกรรมนักศึกษากับวิชาการ เราไม่เคยพูดว่าเขามีสมองซีกซ้ายซีกขวา เราอาจจะอดซีกซ้ายมากจนลืมซีกขวา เพราะฉะนั้นประเด็นที่ควรจะต้องเรียนรู้จากเขาแต่ไม่ถึงกับก๊อปปี้เพราะของเรายังหลงทางพอสมควรในเรื่องของตัว content base learning เรายังไม่ยอมรับในกระบวนการอย่างของ รองศาสตราจารย์กิตติภูมิ มีประดิษฐ์ เมื่อวานเราจะต้องตั้งคำถามว่า แล้วเขาประเมินยังไง พาเด็กเป็นพันไปที่นั่นที่นี้หลายท่านบอกว่าเหมือนกับพาเด็กอนุบาลไปดูทะเล ตื่นเต้น สนุกสนาน หน้าตาเปลี่ยนแปลง แต่ถามว่าถ้าเป็นเกรดจะทำยังไง แต่ถ้าไม่เป็นเกรดไม่ค่อยยาก ถือว่าเป็นการเปิดโลกทัศน์ แต่วิชาศึกษาทั่วไปเป็นห่วงเรื่องเกรด แต่ ILP ไม่อยากให้เป็นห่วงเรื่องเกรด อาจจะมีบ้างถ้าตรงนั้นสามารถวัดเกรดในวิชาศึกษาทั่วไปได้หากจะเรียกก็ว่ากันไป เพราะฉะนั้นประเด็นเรื่องนักศึกษาที่จะเข้ามาในกระบวนการต้องมีการเตรียมตัวแล้วปฐมนิเทศบอกเรื่องของ meaning of liberal art เพราะเขาเป็นมหาวิทยาลัย liberal art และเป็น being Lingnanian proud of เราเคยพูดเรื่อง KRU culture ขออนุญาตพูดเรื่องของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เขาบอกว่า รองศาสตราจารย์สุภาพ ต้องมาเป็นหลัก อาจารย์ต้องมาทำเรื่อง KRU culture ตั้งแต่เรื่องการจอดรถ สวมหมวกกันน็อค ความอ่อนน้อมถ่อมตน เยอะไปหมดเลยเป็นเรื่องในชีวิตแต่เราไม่ค่อยได้ดูกัน พอมาถึง happy life เป็นเรื่องแล้ว เรื่อง learning เรื่อง integrated learning program เป็นเรื่องของ exchange program เป็นเรื่องของ mentor พอมาถึง outside classroom ตรงนี้น่าสนใจ อาจารย์แค่ best practices with the president เรายังทิ้งกับเขาเลย กลายมาเป็นเรื่อง outside classroom มันเป็นเรื่อง learning process แล้วจะมี learning outcome สิ่งเหล่านี้พวกเราไม่เคยคิดจริงๆ บอกว่าเป็นเรื่องตั้งแต่ในครอบครัว ครอบครัวเขาไม่เคยใช้มีดใช้ส้อมพอเข้ามาในชั้นเรียนทำยังไง ต้องออกสู่โลกกว้างแล้ว 4 ปีแห่งการหล่อหลอม post life community service หลายแห่งหลายมหาวิทยาลัยใช้เป็นพาสปอร์ตแล้ว physical education, sport activity leadership สิ่งเหล่านี้เป็น happy student เราไม่ได้พูด content เลยเราพูดตัวที่ต้องเตรียม แต่พอถึงเรื่องเตรียมวิชาชีพมี career education and development มี pre employment แล้วก็มี summer leadership มี online job สิ่งเหล่านี้เขาทำเป็นคู่มือนักศึกษาทุกคนต้องได้แล้วจะต้องสำรวจตัวเอง แต่เดี๋ยวนี้เขามี point จะขอเล่าเรื่อง point ให้ฟัง ตอนที่ไปดูเรื่อง ILP เวิร์กนี้กำบอกว่า ท่านเหนื่อยมากที่ต้องเตรียมโปรแกรมให้นักศึกษา บางคนไปซุนยัดเซ็น

บางคนไปที่อื่นๆ แต่นำเด็กมา present ให้เราฟังซึ่งเป็นเด็กที่กล้าหาญและภาคภูมิใจใน ILP มาก เขาบอกเขาชอบมากได้แสดงออกถึงความเป็นตัวตน ตอนเราไปเข้า observe ชั้นเรียน ถามว่าแล้วใครจะรับเป็นวิชาการหรือรับเป็นกิจการนักศึกษา รับตรงนี้น่าคิดนะอาจารย์ เราก็อึ้งเอาไว้ อย่างนี้ ทางโน้นเขาบอกว่าเขามีหน่วยงานของเวอร์โรนิก้าเป็น office ของ ILP เพราะฉะนั้นตรง graduate ยังจำได้ไหมของ Lingnan บอกทั้งกว้างทั้งลึกสิ่งเหล่านี้มี public service มันกลายเป็น learning outcome มันกลายเป็นตัว product ที่เรากำลังจะสร้าง understanding ความ complexity แล้วยังมี awareness สิ่งเหล่านี้เขามาใส่ไว้ในตัว whole person development อันเดียวกับที่ professor พูดเมื่อสักครู่นี้แต่เขาชัดแล้วเขาจะต้องให้ครอบคลุมใน 5 domains เมื่อวาน ท่าน ดร.จิรณี ดันตริตวงศ์ ได้พูดเรื่อง 5 domains ของเรา คือ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ความสามารถ ทักษะชาวปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และทักษะการวิเคราะห์และการสื่อสาร ถามว่าแต่ละมหาวิทยาลัยได้หยิบ 5 domains ของเราไปใส่ในคุณลักษณะของบัณฑิต ใส่ในหลักสูตรใส่ในวิถีคิดหรือไม่ ทุกวิชาต้องมองที่ domains of learning เดียวนี้เขาให้ใช้คำว่า learning outcome แล้วนะอาจารย์ บัณฑิตอันพึงประสงค์ เพราะฉะนั้นของเขายังเป็น 5 domains อยู่แต่ใน 5 domains อาจารย์ลองดูถ้าจะเรียนรู้กับเขา สิ่งที่เขาบอกว่าต้อง 75 นี่ ค.ศ. 2008, 2009 minimum ซึ่งเขามีประมาณอาจจะ 400 เยอะเหมือนกัน เพราะฉะนั้นบังคับ orientation ได้ 15 เก็บไว้ในกระเปาะและได้ 75 สมมติว่าเขามีอยู่เท่าไร มีอยู่ 60 ต้องเก็บมา 6 ต้องมีคำถามว่าเก็บไป แคไปเช็คแต้มหรือเก็บไปแคใครเป็นคนเซ็นมันมี learning outcome มี learning process ไว้ บังเอิญเราไม่ได้คุยเรื่องประเมินผล แต่เขาเอาเด็กที่เกิดจาก product ของเขามา present ให้เรา แล้วก็ intellectual 6 physical 6 social emotion 6 สุนทรีย 6 remaining unit role any above 5 domains เลือกรอีก 30 ทั้งหมด 75 นี่ปี ค.ศ. 2008, 2009, นี่ 2007, 2008 จะต่างกัน เราจะดูปีนี้ ค.ศ. 2008, 2009 เพราะฉะนั้นถามว่าถ้าพวกเราแต่ละมหาวิทยาลัยกำลังจะคิดเรื่อง ILP อย่างมหาวิทยาลัยบูรพาที่อิสระ บางแห่งเริ่มเป็น ILP แบบแทรกในวิชาศึกษาทั่วไป เรื่องของบทเรียนเพื่อเรียนรู้ซึ่งได้จากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีขอนแก่นเขาหล่อหลอมได้ดีในพยาบาล เพราะฉะนั้นดูตัวอย่างนิดหนึ่ง ในคู่มือของ Lingnan พบว่ามีเรื่อง clean election workshop เรื่อง marketing, proposal writing ถ้ามีแล้วเราจะเสริมตรงนี้อย่างไร ใครจะช่วยเรื่องนี้ ถ้ามหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะนิติศาสตร์จะทำได้ไหมในเรื่องของ workshop ในเรื่องของค่าย แต่นักศึกษาสามารถไปซื้อปกิกรรรม มันอาจจะปกิกรรรมที่ฝึกงออกมาที่มีตัว domain ชัด มีวิธีที่บอกว่าใช้เรียนแล้วนักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ก็จะเดินไปข้างหน้ากันในวันที่ 12 ธันวาคม 2551 จะประชุมกันทั้ง 3 กลุ่มอาจจะเห็นอะไรที่คิดว่าพอ แต่ต้องไปเสริมตัว K S A ของบัณฑิตอันพึงประสงค์ไปเสริมในกระบวนการเรียนซึ่งไม่ตรงกับวิชาชีพ แต่เป็นตัวมาเสริมเติมแต่ง ตัว social เป็น volunteers service ทำไมเรามี workshop healthy cookies workshop ซิม cookies มีการจัดแจกัน มีสุนทรียะ มีหลายต่อหลายอย่างซึ่งมันไม่น่า

จะยาก แต่แล้วใครจะรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้ถกกันอยู่ในขณะนี้ ตอนนี้ เป็นโจทย์ที่ยังให้คำตอบท่านอาจารย์ไม่ได้ เดี่ยวจะพูดเรื่องแค่ว่าเพราะ global warming มี experience คือต้องไปศึกษาเรื่องของภาวะโลกร้อน life reflection global changing หากจะหยิบขึ้นมาเป็น issue แล้วถกกัน แต่เป็นการถกที่ต้องส่ง report ในเรื่อง lesson learn หรือบทเรียนเพื่อเรียนรู้สุดท้ายแล้วอาจจะต้องมี commitment ของเราก็มีสื่อภาวะโลกร้อนแต่ขณะเดียวกันไม่แน่ใจว่ามี commitment หรือไม่ หรือจะพูดแค่ว่าจะไม่หย่อนถุงพลาสติก จะไม่ใช้ถุงพลาสติก มันเสียตรงที่ไม่มีตัว awareness ที่ลงไปถึงขั้นที่ว่าจะไม่ทำนะ เพราะฉะนั้นหลายๆ เรื่องจะอยู่แค่ civic education ยังมี eat drink be healthy กินยังงี้ secret in body eating disorders มันเหมือนชีวิตประจำวันจริงๆ เหมือนกับดูแล้วว่ามันไม่น่าจะเป็นตัว ILP ได้ learning to learn สิ่งนี้เข้ามาสู่ intellectual คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น คอร์สที่หนึ่งของวิชาศึกษาทั่วไป learn how to learn เราบอกว่าทำทาง จะสอนยากแต่เขาคงสอน practice มากกว่าสอน content เพราะฉะนั้นภายใต้ learning series มี brain gym เราเพิ่งรู้พอดีไปรับผิดชอบ wellness dimensions วิชาหนึ่งของวิทยาลัยนานาชาติ เขาให้ออกกำลังกาย หมุนซ้าย หมุนขวา สุดท้ายเขา present ว่าสมองคุณถูกพัฒนา พอ brain gym เกิด intellectual มันกลายเป็น whole person development พวกเราก็ไปยึดติดคำว่า physically แต่มันกลายเป็น intellectually แล้ว

ส่วน workshop ของ brain base learning กลุ่มของท่านอาจารย์ศรีเพ็ญเข้าใจว่าได้ไป observe brain base เรื่อง art of thinking นี่น่าสนใจมากนะอาจารย์ how to develop colorful mind นี่คือ จิตตปัญญาศึกษาส่วนหนึ่ง ถ้าเราจะหยิบมาตรงประเด็นที่ว่า ดูจิต ดูภายใน สิ่งเหล่านี้ น่าจะเป็นกิจกรรมได้หรือไม่ ถ้าไปวัด 2 วันหนึ่งคืนใช่ไหม มันก็อาจจะใช่แต่เราไม่เคยถอดบทเรียน ว่านักศึกษาได้เรียนรู้ นักศึกษาได้เปลี่ยนพฤติกรรมหรือเปล่า เพราะฉะนั้นสิ่งที่ เป็น intellectual นี่ เยอะนะอาจารย์ ไม่ใช่แค่อยู่ใน content base ใน lecture แต่มันจะเสริมทั้งวิชาชีพ ทั้งวิชาศึกษาทั่วไป ทั้งองค์รวมของคนเห็นใหม่ เรื่องเอสทีซี crisis to opportunity เห็นใหม่ ธรรมชาติ farewell winter ก็เหมือนกับหยิบขึ้นมา cancer หนึ่งเรื่องทำไม คุณสอนได้ตั้งเยอะตั้งแยะ แล้ว career การเตรียมวิชาชีพ สิ่งเหล่านี้ใครช่วยเด็กเราบ้าง จะมีของสำนักแนะแนวของฝ่ายพัฒนานักศึกษาแต่ไม่ค่อยลงไปสู่การเป็นเรื่องเป็นราวเท่าไร power point presentation ตรงนี้คือ presentation สิ่งที่เราคิดว่าเราพยายามสมมติ เขากำลังเรียนบางเรื่อง เช่น เรื่อง presentation ถ้าจะเป็นตัว workshop เล็กๆ เรื่อง power point presentation น่าจะเป็นฝ่ายวิชาการ เขากำลังถกกัน สำนักนวัตกรรมจะรับเรื่องนี้หรือไม่ แทนที่จะโยนให้กิจการนักศึกษาหมด สำนักศึกษาทั่วไป จะรับบาง job แต่บาง job สามารถไปเป็นตัวเลือกของนักศึกษา อะไรที่ใครถนัดน่าจะช่วยกัน หรือเปล่า ตอนนี้เราพูดกัน อย่างนี้กำลังจะหาเจ้าภาพร่วม ตรงนี้ก็สำคัญถ้าพูดถึง communication skill เราไม่มีแหล่งให้เขาเล่น ไม่มีที่ให้เขาฝึก เราอาจจะพูดแค่ 9 เกรดติดสำหรับภาษาอังกฤษแล้วก็ส่งออกไปก็ไม่ได้เรื่อง แต่อาจจะจะมี enjoy English through popular music ก็ยังได้

หรืออาจจะเป็น drama หรืออาจจะเป็นอะไรก็ได้ เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่เราชิน สำหรับคำว่าวิชาพลศึกษาเราชินหรือเปล่า physical education ได้เรียนตามทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาว่า หนังสือที่ส่งไป physical education จะเป็นยังไงบังคับหรือไม่บังคับ ของเราไปยุบ physical education หรือพลศึกษาไปอยู่ในวิชาชีพเกี่ยวกับสุขภาพแบบองค์รวมก็ไม่ค่อยสำเร็จเท่าไร เพราะพลศึกษาเขาอยากจะสอนเป็นวิชาพลศึกษาโดยเฉพาะจึงเป็นสิ่งที่ยังยากอยู่ แต่ถ้าเป็น physical education ได้ตาม ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอาน วันนั้นนั่งคุยกัน ท่านอาจารย์ทำอย่างไรกับ physical education ท่านบอกว่า ถ้าเป็น physical education for quality of life ก็น่าจะใช่ แสดงว่าต้องเอาอาจารย์พลศึกษาไปอยู่ในกระบวนการบูรณาการกับสิ่งที่เป็นวิชานะอาจารย์ เพราะฉะนั้นตัว social ตรงนี้เป็นเรื่องใหญ่มากๆ ท่านอธิการบดีของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ท่านดร.ปัญญา บอกว่าต้องเพิ่มอีก 2 คำ คล่องแคล่ว คึกคัก เพิ่มอะไรละ เคร่งเครียด คลอนแคลน สิ่งที่เราเจอในชีวิตจริงกับสิ่งที่เราพูดในห้องแอร์ มันจะมีบางอย่างที่เข้ามากระทบเหมือนกัน ตัวนี้เป็นเรื่อง emotional ถ้าผู้สอนเจอแล้วผู้เรียนก็มีสิทธิจะรับทางเลข เหล่านี้เป็นเรื่องของ intra intelligence แต่กลายเป็น emotion inter personal อีก quality image อีก positive สิ่งเหล่านี้เมื่อวานเราพูดเรื่องจิตตปัญญาศึกษาว่าเป็นเรื่องที่เราควรจะเข้ามาอยู่ใน ILP หรือจะแทรกอยู่ในวิชาศึกษาทั่วไปก็ไม่ว่ากันนะ ตัวนี้เป็นเรื่องที่ทุกคนเรียกร้อง อาจจะไม่ใช่คำว่าสุนทรียะหรือเปล่า เวลาสอนชีวิตกับสุนทรียะ หลายคนก็ไปให้ definition ว่าสุนทรียะคืออะไร นักศึกษาแอบมาบอกอาจารย์ว่าผมเครียดจังเลย นักศึกษาบางคนก็ลงไปแล้วเขาก็ไปบอกกับรองวิชาการ รองวิชาการก็เปลี่ยนเร็วนะ ที่โน่นปรับเปลี่ยนหลักสูตรเร็ว เพราะมันมีตัวเลือกเยอะ เราอาจจะพลาดสุนทรียะ นักศึกษาไม่น่าจะเครียด แต่มันอยู่ที่การ present ของผู้สอนถกกันได้มากมาย music visual art สิ่งเหล่านี้ good making testing traveling แม้แต่ก็มี Chinese opera ถ้ามองว่าสิ่งที่คิดว่าจะเติมเต็มของตัว A ตัวนี้ สุนทรียะ ใช่หรือยังที่พวกเราไม่เคยส่งสารลูกศิษย์ลูกหา เรื่องสมองซีกขวาของเขาเลย ไม่เคยเห็นเขาได้นำมาใช้ มัวแต่คิดว่าต้องวิชาการ ต้องวิชาการ ผ่าผู้สอนด้วยว่า สิ่งที่เราจะ count ใน ILP น่าจะดูสมองทั้ง 2 ซีกของเขาด้วย learning outcome ทุกแห่งพูดเรื่องนี้หมดแล้ว นักศึกษาเป็นผู้สำรวจและค้นหาความรู้ใหม่ๆ มีความต้องการจะเรียนรู้และขยายขอบเขต นักศึกษามีความสุขสนุกสนาน มีความสุขกับกิจกรรมที่ตนเลือก happiness ตรงนี้ learning outcome ตรงนี้ไม่ count เกรด แต่ count point 75 ไม่งั้นไม่จบภายใน 4 ปี แต่บังคับ orientation และบังคับ minimum 5 กลุ่มๆ ละ 6 รวม 30 อีก 30 ฟรี electives ยังไม่ได้ถามเขาว่าตกลงมีที่ปรึกษาเห็นหรือยัง หรือแล้วแต่ความซื่อสัตย์ของเด็ก ตรงนั้นก็เสียตายเหมือนกันว่าไม่ได้คุยกับ professor เพราะเวลามีน้อย เมื่อสักครู่ออาจารย์เห็น Lingnan ใหม่ มหาวิทยาลัยเขาเพิ่งเกิดและลูกขึ้นมาสู่ตอนที่ไปดูงานรู้สึกว่าเขาจะเหนื่อยในการต้อนรับเหมือนกันเพราะไปกันหลายกลุ่มมาก เป็นผู้นำในอนาคต คราวนี้มาที่ตัวโจทย์ที่เราไปดูงานมาเป็น after action research, after action review, after action reflect แล้วแต่จะเรียก ถ้ามองว่า background เราปรับวิชาศึกษาทั่วไปก่อน

background เรามีปัญหาเรื่องการเชื่อมกับนักศึกษา คือ ยังเชื่อมกันไม่ติด ทราบว่ามหาวิทยาลัยนเรศวรพยายามจะเชื่อมและเปิดรายวิชาทักษะชีวิต ก็เรียนรู้กันอยู่ แต่ของเราก็นั่งถกกันไปมาว่าจะเลียนแบบใคร มหาวิทยาลัยบูรพาบอกว่าไม่เอา count เกรด เป็น ILP เหมือน Lingnan ขอนแก่นทำทำจะใช้รูปแบบ ILP แบบ Lingnan แต่จะก็ point ยังไม่ได้ตัดสินใจ คิดว่าจะให้ทันในปี พ.ศ. 2552 เชื่อมโยงตรงนี้จะก่อนจะประชุมร่วมกันทั้ง 2 รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี และกรรมการวิชาศึกษาทั่วไป กรรมการปรับปรุงหลักสูตรซึ่งกิจกรรมจะมีความหลากหลาย เขาจะ count ระดับคณะ หลายๆ คณะทำเรื่องนี้อยู่ แต่คณะที่ต้องไป fit in กับ 5 domains of learning ก่อน ไป fit in กับคุณลักษณะบัณฑิตอันพึงประสงค์ คือ K S A ก่อน แล้วจากนั้นคณะคงจะต้องรับผิดชอบโดยรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาคณะนั้นๆ ถ้าคิดว่าเป็น 30 points ที่ elective คณะรับผิดชอบหรือหลากหลายคณะก็ไม่ต่างกัน ถามว่าลดยกทรงได้ไหม ให้อาจารย์ได้ไหม ถ้าบังคับ orientation ตอนนี้อย่างน้อย orientation 5,000 คน นักศึกษาก็เข้าไม่ครบเป็นเรื่องที่ลำบากเหมือนกัน เพราะว่าฝ่ายกิจการศึกษามาชขอให้เราเขียนหนังสือให้ เรื่องของการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในรั้วมหาวิทยาลัย เราถามว่าหนูจะพิมพ์เท่าไร เขาบอกว่า 3,000 เล่ม นักศึกษา 5,000 คน ทำไมหนูพิมพ์ 3,000 เล่ม เขาบอกนักศึกษาเข้าประมาณฟังประมาณ 2,000 คน เข้าห้องกาญจนาภิเษก เลื่อนะนักศึกษาทั้งหมด 5,000 คน เราก็เริ่มตั้งคำถามเหมือนกับฝ่ายกิจการนักศึกษา ว่าเราลงทุนสูงมากนะในหนึ่งวันแต่เด็กเครียดเพราะเหนื่อย ฉะนั้นเราคงต้องสำรวจมองย้อนหลัง ก่อนจะเดินไปข้างหน้าด้วยของจริง ด้วยบริบทจริง นักศึกษาที่เข้ามาปีหนึ่งกับนักศึกษาที่เรียนวิชาศึกษาทั่วไปจะเจอปัญหาคล้ายๆ กัน หากจะมา orientation ถ้าเขาไม่ชอบซึ่งเขาจะไม่มีความสุข แก้วเขาเปิดแล้วเขาก็ว่าแก้ว อาจารย์จะดีแค่ไหนแต่ถ้าเขาไม่ฟังก็คือไม่ฟัง เราพยายามจะปรับว่าถ้าเป็น class ใหญ่ 300 คน ฟังพร้อมกัน สมมติว่าเราเรียนเชิญคุณอะไรไปสักคนแต่ของคุณจุดพลเราเปิดวีซีดี จากนั้นแบ่งเป็นกลุ่มย่อยไม่เกิน 60 คนต่อกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป แล้วโฟกัสไปที่ทักษะการฟัง ทักษะการเขียนบทคัดย่อแล้วก็ก็เป็นคะแนน เพราะว่าเราทำมีระบบพอสมควร บทเรียนที่จะฝากท่านอาจารย์ ตอนนี้นำส่งเกรด นักศึกษามาช้อเกรดเยอะมากในฐานะผู้อำนวยการก่อนจะเซ็นก็ถามว่าเกิดอะไรขึ้น นักศึกษาก็บอกว่าเพื่อนหนูได้ A แล้วหนูได้ B+ ทำไมหนูได้ B+ จะขอคุณคะแนนดิ เราก็คืนให้ แต่ต้องชัดมากเรื่องการเก็บคะแนนดิ เราเก็บเข้าคอมพิวเตอร์ print ออกมา นางสาวนั้น นางสาวนี้ ก็ว่ากันไปแกก็รับทราบ ถ้าเกรดไม่เปลี่ยนมหาวิทยาลัยเก็บ 100 บาท แต่ถ้าเกรดเปลี่ยนก็คืนเงิน 100 บาทให้นักศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีระเบียบรองรับ มีอยู่เรื่องหนึ่งเขาใช้ชื่อย่อว่า มหกรรมชีวิตกับสุนทรียะ 30% ในการเข้าค่ายถ้าไม่เข้าก็ได้ F แน่ๆ เป็น minimum requirement เพราะฉะนั้นพอส่งเกรด 300 คน ได้ F ไป 50 คนก็ตื่นตกใจกันทั้งมหาวิทยาลัย แล้วนักศึกษาเหล่านี้เป็นนักศึกษาที่ต้องไปเรียนที่ประเทศจีนด้วยในปีนี้นะเพราะเป็นหลักสูตรจีน คณบดีเริ่ม request มา ก็บอกนักศึกษาของท่านไม่รับผิดชอบ ท่านจะอย่างไร เพราะฉะนั้นในกระบวนการบริหารจัดการของสำนักวิชาศึกษาทั่วไป บางครั้งเราก็ต้องรับผิดชอบ

ชอบมากเหมือนกันนะ การเข้าเรียนไม่เข้าเรียน ไม่ใช่วิชาสายลมแสงแดด และอาจารย์ผู้สอนเอง เขาก็ยอมรับว่าบางทีเขาก็เหนื่อยมาก เมื่อเข้าไปห้องเรียนแล้วนักศึกษาหิวหมด ทาคั่ว เขียนปาก แต่เราก็ต้องให้กำลังใจว่าอาจารย์ค่อยๆ หล่อหลอมนะ มีวันหนึ่งตัวเองเข้าไปในห้องเรียนเอง ต้องเข้าไป monitor งานอาจารย์ผู้สอน อาจารย์คนนั้นเป็นผู้ชายมีนักศึกษาอยู่ 40 คนในชั้นเรียน เขาพยายามจัดกลุ่มห้องเรียนให้เป็นคล้ายๆ รูปตัวยู เราเข้าไปนั่งตรงกลางจริงๆ นั่งที่โต๊ะก็ได้ มีนักศึกษานั่งไขว่ห้าง กระโปรงก็สั้น เสื้อก็ไม่รู้ 3S 4S 5S อาจารย์ผู้สอนเขาก็ไม่สนเลยนะเขาก็สอนของเขาเริ่มนำไป เขาอาจจะไม่กล้าเงยหน้าสอนก็ได้เราก็ไม่รู้จริงๆ นะอาจารย์ เราเลยเดินเข้าไปหลังชั้นบอกว่าหนูจะให้เรียบร้อยหน่อยได้ไหม แต่เขาสว่นะเขาก็ยอมทำตาม เพราะฉะนั้นถามว่าความเป็นแม่หรือความเป็นแม่ครูจะไป touch กับจิตวิญญาณนักศึกษานั้นคงต้องมี แต่อาจารย์ผู้ชายคงเข้าไปลำบาก แต่ห้ามไปดูนะอาจารย์ ดูไม่ได้ อะไรกันนักหนาฉันกำลังสอนเธอ ไม่ได้นะนักศึกษาวัยนี้ เพราะฉะนั้นต้องเข้าใจว่าอาจารย์จะสอนวิชาศึกษาทั่วไปกับกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการน่าจะมีความรักและความสงสารด้วย เพราะโลกกำลังหลอมนักศึกษาให้เขาออกนอกกลุ่มนอกทางหมดเลย เช่น คาราโอเกะบ้าง อะไรบ้าง โดยเฉพาะตอนนี้เรามีสามเพศแล้วนะ เหมือนเขาหาตัวเองไม่เจอ เพศหญิงน่าเป็นห่วง เพศชายก็น่าสงสารเพราะไม่ใช่ชายแท้ๆ ถามว่ามหาวิทยาลัยกำลังจะตั้งหลักทำอะไรระหว่างฝ่ายพัฒนานักศึกษากับสำนักศึกษาทั่วไป กำลังคิดกันหนักเหมือนกันอาจารย์นี้แค่มหาวิทยาลัยขอนแก่นกับบริบทที่อยู่รอบๆ มหาวิทยาลัย เพราะร้านค้าข้างนอกคือร้านค้าของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ไปขายอะไรต่ออะไร เขามีรั้วรอบขอบชิด แต่จิตนักศึกษานี้ของเรามันกระโดดข้ามรั้วข้ามกำแพง รั้วมีการปิดเป็นเวลาแต่จิตมันกระโดดข้ามยังไม่อยู่ เพราะว่าสิ่งล่อมันเยอะ ถามว่าใครจะไปดึงเขากลับ ถามว่าต้อง ILP หรือเปล่า หรือต้องวิชาศึกษาทั่วไปจริงๆ ก็คือต้องเป็น whole campus responsibility ญะแฉ่งคนไม่ได้หอรกจิตคนมันไปแล้ว เพราะฉะนั้นตัวกิจกรรมอาจจะมีทั้งระดับคณะกรรณช่วยกันด้วยทั้งรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ได้ทราบทางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับหนังสือเวียนไปจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา บางทีอาจจะผิดช่องทางไม่ได้ไปที่สำนักศึกษาทั่วไป บางทีก็ไปฟ้องอธิการบดีฝ่ายวิชาการแต่ท่านก็บอกท่านไม่ว่าง ท่านเฉยๆ รู้สึกว่าขอนแก่นจะไม่มาเลย แต่ขอนแก่นเล่นเรื่องนี้ไปเยอะเหมือนกัน อาจจะ 1) ตกขบวนเรื่องหนังสือเวียน 2) ไม่ตกแต่มาไม่ได้แล้วแต่เหตุปัจจัย แต่ในมหกรรมครั้งนี้ทราบว่ามิมมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยในเครือข่ายมาเยอะ สำหรับเราทำงานประชุมในรูปแบบเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย ซึ่งมีอยู่ 6 เครือข่าย ได้แก่ ขอนแก่น เชียงใหม่ สงขลา บุรพา เกษตรศาสตร์ ศิลปากร พยายามทำงานภายใต้บริบทของกรอบที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้นโยบายมา คือ คุณธรรม นำความรู้ ให้เงินลงมาเราก็แบ่งเงินลงไปให้ลูกข่าย บางแห่งก็ไปทุ่มกับวิชาศึกษาทั่วไปเยอะเหมือนกัน เช่น ทางมหาวิทยาลัยขอนแก่นจะเล่นวิชาศึกษาทั่วไปกับ ILP บางแห่งก็ไปลงเรื่องรับน้องใหม่ แต่จะเล่นตรงไหนก็ตามต้องตอบโจทย์สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้ได้ว่า

เป็น whole person development หรือเป็นการผลิตบัณฑิตอันพึงประสงค์ให้กับประเทศไทยหรือไม่ เพราะฉะนั้นกิจกรรมที่กำลังจะผลักดันถือเป็นกิจกรรมระดับประเทศ อยากจะฝากว่าคณะกับมหาวิทยาลัยต้องดูเรื่องหลักสูตร ดูเรื่องที่จะเข้าไปเสริมนักศึกษา ดูเขาดูเรา แล้วก็กลับไปเดินตามหรือไม่ตามก็แล้วแต่บริบท แต่ถ้าผู้บริหารไม่สามารถใส่นโยบาย ไม่สามารถลงงบประมาณ ไม่สามารถควบคุมดูแล แม้แต่บัณฑิตก็ไม่ได้เขียนร่าง brand เอาไว้อาจจะลำบากนะอาจารย์ฝากด้วยแล้วกัน เจออาจารย์จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาในลิฟท์ 2 รอบ อาจารย์เขาน่ารักดีแต่เขาอาจจะไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการศึกษาทั่วไป เขาบอกเดี่ยวจะเชิญพี่ไปเที่ยวเชียงใหม่ เราก็บอกว่าจริงๆ เราไม่รังเกียจเลยที่จะให้แนวคิดในเรื่องของการศึกษาทั่วไปในบริบทของประเทศไทยก่อน แต่คิดว่าถ้าฟังแล้วผู้บริหารช่วยกรุณาหันซ้ายหันขวานิดหนึ่ง ไม่อย่างนั้นเราจะเหนื่อยกันอีกหลายปี หันซ้ายหันขวาหมายความว่า 1) หลักสูตร ถ้าไม่ใช่ช่วยกรุณาทำให้มันใช่ 2) ถ้าใช่แล้วช่วยกรุณาอบรมผู้สอนให้สอนเป็น 3) เมื่อท่านกำลังจะตั้งหลัก หลักสูตรใช้ กระบวนการเรียนการสอนใช้ ตัว student learning อีก เป็น study skill อีก นักศึกษาไม่ค่อยเข้าเรียนจะอย่างไร อาจจะต้องเอา ILP เข้ามาช่วยหรือเปล่า จัดให้มีกรรมการตั้งหลักตรงนี้จะเชื่อมกันทั้ง 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มพัฒนานักศึกษา 2) กลุ่มวิชาการ และ 3) กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป เอามา join กันดูสิทธิการชุดนี้ของ Lingnan เขามีเห็นใหม่ วิชาศึกษาทั่วไปเขาแรงนะ หลักสูตรเขาเยอะจริงแต่ต้องผ่านบอร์ดชุดนี้ไม่อย่างนั้นไม่ผ่านเป็นวิชาศึกษาทั่วไป ของเราวิชาน้อยก็จริงแต่ทุกหลักสูตรเราต้องประกันคุณภาพ เพราะฉะนั้นเรื่องใหม่ที่เราจะทำ ILP นี้อาจารย์ที่รักทุกท่าน ตัวเองที่เข้ามาช่วย 1) อาจจะต้องตกผลึกในเรื่องของการทำกิจกรรมเพื่ออะไร ต้องการอะไร 2) วิชาศึกษาทั่วไปเพื่ออะไร ต้องการอะไร แล้วฝ่ายวิชาการเองกำลังคิดว่าการสร้างบัณฑิตเขาเป็นเจ้าภาพหลักของสภามหาวิทยาลัย เขาก็จะเสนอมหาวิทยาลัยว่านี่คือบัณฑิตอันพึงประสงค์ ฝ่ายวิชาการเป็นคนรับผิดชอบเรื่องคุณภาพบัณฑิต เพราะฉะนั้นถามว่าการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำที่จะพูดกันในวันที่ 12 ธันวาคม 2552 ตัว learning outcome ที่เราต้องการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มี NQF 5 domains ขอนแก่นนำ NQF มาเป็น KKUGQF (KKU Graduate Qualification Framework) เขียนมาแล้วที่เราเรียกว่า KSA หลังจากนั้นใน KKUGQF ลงไปยังเจ้าของวิชาในคณะลงไปยังวิชาศึกษาทั่วไป วิชาศึกษาทั่วไปรับเยอะเหมือนกันที่จะตอบ learning outcome ให้เขา แล้วเราเป็นบุคคลที่ต้องดูเรื่องประกันคุณภาพศึกษาทั่วไปในรายวิชา เราถูกถามจากคณะท่านอาจารย์ที่ได้คัดเลือกผู้สอนมา เราพยายามขอความร่วมมือช่วยกรุณามาร่วมกันสอนเพราะมันเป็นบูรณาการศาสตร์ ไม่ได้สอนอะไรยากเย็น แต่มันสอนในกระบวนการที่ท่านต้องตกผลึกชีวิต ท่านต้องเอา case มา แล้วท่านต้องสรุปให้ได้ในประเด็นของกระบวนการเรียนรู้หลังจากนั้นเขาน่าที่จะเข้ามาเรียนวิธีสอนให้เป็น แล้วกลับไปสอนวิชาชีพเขาได้ดี มันเป็นเรื่องที่น่าสนใจเพราะเราจะ train เขาตลอด เราฝึกอบรมเหมือนกันสำหรับ train ผู้สอนบูรณาการ เพราะฉะนั้นอาจารย์ทุกท่านคงต้องเข้าใจคำว่า learning outcome ว่าต้องมี learning objective ก่อน แล้วมี learning process แล้วจึงมี

learning outcome ซึ่งผ่านกระบวนการประเมิน เรื่องนี้ยากมาก แต่เราไม่ได้ให้เป็นทางด้านการศึกษาหรือ pedagogy ชัด 100% นะอาจารย์ มีเรื่องวิทยาศาสตร์ เรื่องแพทย์ เรื่องอื่นเพิ่มเข้าไปให้มันดู soft ลง ให้มันมีความเป็นสุนทรีย์อะไร ถ้าท่านจะให้คะแนนตรงนี้ 100 ท่านให้ attendance เท่าไหร่ เขาบอก 10 แล้ว 10 ท่านมีกิจกรรมอะไรบ้าง ไม่ใช่ไปนั่งเรียน วังมาเรียนแล้วเช็คชื่อ ไม่ใช่ นักศึกษาจะต้อง present งานว่า ใน 1 ชั่วโมง 3 ชั่วโมง เราจะจัด 3 ชั่วโมงรวด เป็น 3-0-6 ไม่ใช่ lecture แต่กลายเป็น activity base learning เพราะฉะนั้นหลายๆ อันมันจะมี ILP ที่เราเรียกว่า integrated learning plan ซ่อนอยู่ใน 3 ชั่วโมงเกือบจะทุกรายวิชา แต่ตรงนั้นจะเป็นเรื่องของการตัดเกรด ฉะนั้นเราพยายามจะสร้างร่างเอาไว้เพื่อให้ไปเสริมกับ skill ที่กำลังจะหล่อหลอม นักศึกษา ถ้ากลุ่มของ Lingnan มีประมาณ 5 กลุ่ม มี civic education, intellectual education, Intellectual development อะไร 4, 5 อันนี้ เราก็เริ่มโดยไปหยิบวิชาศึกษาทั่วไปมาก่อน วิชาศึกษาทั่วไปเรื่องหนึ่งที่เรากำลังต้องการฝึกนักศึกษาคือเราจะลบเรื่องของมนุษย์ สังคม วิทยาศาสตร์ออกไปเลยนะอาจารย์ในปี พ.ศ. 2552 เราจะขึ้นมาเลยว่า communication skill สถาบันภาษารับไป 9 เครดิต แต่ถามว่าถ้าเป็น foreign language skill มันจะมีทั้งภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาอังกฤษ สถาบันขงจื้อเราก็มี เด็กจะชอบมากในเรื่องของการไปลงทุนที่สถาบันภาษา ตอนนี้ถ้าจะมีภาษาเกาหลีด้วย เพราะฉะนั้นถามว่าตัวที่จะเปิดโลกทัศน์ในเรื่อง language skill หรือ communication skill คือมหาวิทยาลัยจะต้อง support ในเรื่องของแหล่งเรียนรู้ แต่นักศึกษาต้องจ่ายเงิน และเขามีสิทธิที่จะเลือกอาจจะก็มีภาษาก็ตาม สมมติว่าคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ใน 100 กิจกรรม เขาบังคับเด็ก 24 กิจกรรม ไม่งั้นไม่จบ ตอนนี้กำลังพูดเรื่อง certificate ว่ากำหนด minimum เท่าไหร่ แต่ตอนนี้กำลังจะเปลี่ยน certificate มาเป็น ILP พูดเรื่องเดียวกันแต่จะใช้ศัพท์ใหม่ แล้วให้มา fit in กับ 8 กลุ่ม ไม่ให้เป็นกิจกรรมสะเปะสะปะ วันที่ 12 จะเป็นกลุ่มใหญ่มาก รองคณบดีฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกิจการนักศึกษาทั้งหมดเลย 17 คน มาเจอกันกับผู้บริหาร เจอกับสำนักวิชาศึกษาทั่วไปแล้วระดมสมอง แล้วก็ทำ mission เอาไว้ จากนั้นค่อยๆ เดินว่าใครจะเป็นเจ้าภาพ สมมติว่าเป็น English club ก็จะต้องเป็นสถาบันภาษา ถ้าเป็นภาษาจีน สถาบันขงจื้อก็ต้องรับ ภาษาญี่ปุ่นก็สถาบันภาษา สิ่งเหล่านี้ตอนนี้เราเจอหลายเรื่องคือนักศึกษาเยอะแล้วแหล่งเรียนรู้ไม่พอโดยเฉพาะเรื่องคอมพิวเตอร์ เพราะเราทำเป็น placement test แล้วเราไม่สอนแล้ว สิ่งที่เป็น skill บางอัน ถ้านักศึกษาไม่ใฝ่รู้ ใฝ่ search ใฝ่ทำเอง ก็น่าเป็นห่วงอยู่ บัณฑิตออกไปก็น่าสงสารเหมือนกัน เพราะคอมพิวเตอร์ไม่สอนแล้วต้องไปเรียนเอง แต่มี computer cluster ให้ตัวนี้ไม่น่าจะยากแต่เป็นปัญหาเหมือนกัน เวลาเราเรียก physical education มักจะเป็นกลุ่มพลศึกษา รับผิดชอบ มีเยอะไปหมด เช่น แบดมินตัน วอลเลย์บอล เพราะฉะนั้นประเด็นที่เราคิดว่า คณะก็ทำ ใครก็ทำ มหาวิทยาลัยเองอาจจะไม่ต้องทำ แต่คณะศึกษาศาสตร์อาจจะเรียกร้องว่าแล้วหน่วยกิตของเขาย้ายไปไหน บางทีจึงมีเรื่องของการบริหารจัดการเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะตัวนี้เมื่อไปเป็น ILP แล้วมันจะไม่ได้เครดิต แล้วไม่รู้ว่าจะมีค่าตอบแทนค่าสอนไหม มันจะกลายเป็นกิจกรรมเสริม

สิ่งเหล่านี้คงต้องค่อยๆ คิด เรื่องนี้ก็น่าสนใจ moral ethic จะมีเรื่องสุนทรียะ เรื่องอะไรต่ออะไรก็เข้ามา หลายท่านคงทราบบว่าตอนนี้เป็น multicultural เมื่อสักครู่นี้ professor บอกว่าโอบามา เขาอยู่ในสภาวะ multicultural แต่คำกล่าวสุดท้าย ไม่มีสีผิว ไม่มีเชื้อชาติ ไม่มีศาสนา ไม่มีเพศที่สาม ทุกคนเป็น united state ตอนนั้นสอนที่วิทยาลัยนานาชาติ มีพม่า มีจีน มีเวียดนาม มีไทย มีแกมเบีย แต่ภาษาบอกให้ใช้ภาษาเดียวคือภาษาอังกฤษ ตอนเข้าไปสอน ไทยก็ จู้ด จู้ด จู้ด จู้ด เวียดนาม มีสติกจู้ด จู้ด จู้ด จู้ด เกาะกลุ่มกัน เราก็พยายามแยกกลุ่มและบอกเป็นภาษา English ว่า ถ้าใครพูดภาษาตัวเอง 1 บาทใส่ลงในกระป๋อง นักศึกษาก็สนุกดี วิชา wellness เราบอกว่าประโยชน์มหาศาลที่เกิดจากการ mix culture คงจะต้องเกิดกระบวนการ discussion เอา case เข้ามาจับ แต่นักศึกษาไทยเราจะเสียเปรียบมากเลยเรื่องภาษาอังกฤษ สอนไปใน 3 ชั่วโมงติดต่อกัน นักศึกษาไม่เข้าใจภาษาก็แอบถาม speak Thai please เราก็บอกหนูๆ พอดีพูดหนูๆ นักศึกษาบอกอาจารย์จ่าย 1 บาท คือเราก็ตกใจนะ มีนักศึกษาอีกคนซึ่งคุณพ่อเขาเป็นชาวอินเดียน teacher one baht มันก็เลยเป็นบรรยากาศของการเรียนรู้ว่า ถ้าเมื่อไรใครพูดภาษาที่ไม่ใช่อังกฤษให้หยุด 1 บาท เราก็หยุดลงไป บรรยากาศมีความสุขดีนะ แต่มันมีบางอันนะที่อาจารย์ไทยบางที่ไม่ค่อยยอมรับ คือ เรื่องของการที่เราบอกให้ uniform อย่างผู้ชายแถวหน้าจะนั่งซากาง มาจากพม่า บางที่ไม่ใช่พม่ามาจากชนกลุ่มน้อยเขาได้ทุนมา เราไปชี้ให้นั่งซาซิดเขาก็อึดอัดเพราะเขาตัวสูง สักพักเขาก็กางขาอีก เราก็ต้องทำใจแล้ว เอาใจลง แล้วก็สอน เดินไปรอบๆ ห้อง แล้วก็ไป touch กับจิตวิญญาณเขา อาจารย์ที่วิทยาลัยนานาชาติซึ่งเป็นรองคณบดีบอกว่าอาจารย์ช่วยกรุณาไปพูดให้กำลังใจเขานิดหนึ่ง เด็กคนนั้นชื่อสุมาจากแกมเบียมีคนเดียว ผิวดำ เราก็เข้าไปคุยใกล้ๆ เขาดีขึ้นเยอะมาก เรามีนักศึกษาใน class 30 คน ถามว่าเรื่อง culture ถ้านำมาใช้กับเด็กไทยกับการ discuss culture ขณะนี้นักศึกษาอีสานที่เจอปัญหานี้มีเยอะมากเพราะแต่งงานกับชาวต่างชาติเยอะมาก สิ่งที่ท่านอาจารย์จะสามารถหยิบมาสอนในชั้นเรียน แต่อาจารย์คนนั้นต้องอดทน ต้องมีความสุขในการที่เป็นครู ส่วนผู้เรียน professor Eugene บอกว่าเรียนรู้ไปแล้วมีความสุขของ model of learning เป็นอย่างไร ถ้าเป็นร่างนะอาจารย์ให้พยายามจัดกลุ่มซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีได้เยอะแยะใน activity สมมติว่า minimum 6 เราจะ minimum เท่าไหร่ point เราจะต้องเลียนแบบเขา ซึ่งเราเลียนแบบเขาเยอะด้วยภาษา เรามีคำว่า global system no.7 เขาเขียนไว้ในเล่มนี้ตรงประเด็น ILP เดี่ยวจะให้คุณหมออำนาจไปเพราะว่าเชียงใหม่กำลังจะเล่นเรื่องนี้ global system program เขาเขียนไว้เลยว่า เจนีวา แอนด์ นิวยอร์ก เราถามว่าต้องไปถึงเจนีวาไหม ต้องไปถึงนิวยอร์กไหม Lingnan เขียนว่า students will be selected to join the global citizenship program organize by the dragon foundation and the institute of the international education on they will join delegate from other local university and visit united nation and non government organization มีนำ วันนั้นเด็กที่มา present ให้เรา เขาจะฉานมาก เขาไปไหนมาเนอะอาจารย์ เม็กซิโกใช้ไหม เป็นเด็กผู้หญิง เขาบอกเขาผ่านเมืองนอกได้ไปเพราะโปรแกรม ILP ฉะนั้นอาจจะ

ต้องมี foundation ข้างนอกมา join support เราเลยมานั่งคิดเหมือนกันว่า โปรแกรมหลายๆ โปรแกรมที่เด็กตัวน้อยๆ โตโยต้าไปแข่ง มันเปิดโลกทัศน์ เพราะฉะนั้นเวลาพูดถึง global citizenship ถ้าเราจะเรียน global จากสิ่งที่มาเป็น local กับเรา ก็ไม่เลว ถ้าเราไม่มีเงิน แต่ถ้าเราไป global จริงก็ต้องต้องมองหาเงิน ตัวสุดท้ายคงเป็นเรื่องความกตัญญูต่อแผ่นดินซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาให้มาทำ ถามว่าถ้าเมื่อไหร่ที่อาจารย์คิดว่าสิ่งที่ขอนแก่นพยายามจะเดิน คงต้องกราบเรียนตามตรงว่าไม่ใช่ง่าย ตอนที่เราเดินบนเส้นวิชาศึกษาทั่วไป คนก็ไปดูงานเราเยอะพอสมควร เหมือนกันเราอาจหาญกระโดดक्रमขึ้นมา ล้มไม่ล้ม ต้องยืนให้แน่น เงินมี ห้องเรียนไม่มี เขาให้เด็กมา 100 ล้านบาท แต่ไม่มีคนมาประมูล ขอนแก่นกำลังเจอปัญหาเรื่องก่อสร้าง ถนน และ เพราะเขาทำตอนน้ำมันมันขึ้นราคา ตึกของคณะที่พวก อบต.มาเรียน นั่นก็ 100-200 ล้านบาท ไม่คนมาประมูล ตึกศึกษาทั่วไปให้มาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549-2550 ไม่ได้สร้าง ตอนนี้อยู่ที่เรียกกลับหรือยัง อาจารย์ฟังคำถามดีๆ นะ บริบทเราก็ไม่ได้รวย บริบทเราก็มี mass education ทุกคนอยากเข้ามหาวิทยาลัยหมด น่าเสียดาย vocational college อาชีวะมาก ลึกๆ ตัวเองยังเสียดายสถาบันราชภัฏนะ เพราะสถาบันราชภัฏทั่วประเทศเป็นกัลยาณมิตร ตอนวิทยาศาสตร์ห้องถิ่นที่เสียดายมากคือเป็นการเรียนรู้จากท้องถิ่น เพราะฉะนั้นตอนที่ท่านจะขึ้นมาเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏรวมอยู่ใน 165 แห่งกับเรา เข้าใจว่าท่านมาเจอ benchmark กับอุดมศึกษา ท่านก็เหนื่อยมาก แต่ฝากว่า ถ้าท่านสร้าง brand บัณฑิตของท่านภายใต้ local resource และท่านสร้าง happiness ให้เขา brand ของท่านต้องชัดเจนออกไปทำงาน ขณะเดียวกัน brand บางอันที่จะอยู่กับงานวิจัยจนเครียด เมื่อสักครู่นี้ Professor Euyang พูดว่า อย่าปิดประตู ถ้า open ออกนอกชั้นเรียนได้ ไปเรียนที่กองขยะก็ได้ ไปเรียนในหมู่บ้านคนแก่ก็ได้ ไปเรียนกับชุมชนก็ได้ ตอนนี้อยู่ที่ขอนแก่นกำลังจัดวิชาศึกษาทั่วไปกับมหกรรมชีวิต success อยู่ มีหมอลำมา เขามาร้องเพลงไถพล แต่ถามว่าเป็น supplement อยู่ในวิชาศึกษาทั่วไปก็ยังได้ผลถึงจะไม่ใช่ ILP แต่วิธีการหนึ่งซึ่งง่ายที่สุดและไม่ต้องลงทุนเยอะก็คือ assignment แต่ตอนจะเก็บประเด็นแล้วให้เกรด ให้เด็กลงไปเกี่ยวข้อง ให้เด็กลงไปดำเนินา ให้เด็กไปท้อเสื่อ ให้เด็กไปทำปลาซ่า ทำแจวบอง แล้วให้เด็กมา present ก็ได้ อยู่ ตอนให้คะแนนบางครั้งมันเป็นเรื่องความเครียดของอาจารย์ที่จะให้เกรด 70, 30 เพราะฉะนั้นจึงคิดว่าบางเรื่องถ้าเป็น ILP แล้วให้มีการ present ขึ้นงาน แล้วมี learning outcome มีจิตสาธารณะ มีสุขภาพดี มี happiness มันน่าจะเป็นความฝันอันสูงสุดของการสร้างบัณฑิต จึงอยากจะสรุปว่า มหาวิทยาลัยขอนแก่นกำลังศึกษา ILP จาก Lingnan คิดว่าไม่เก็บเกรด แต่ในวิชาศึกษาทั่วไปที่บูรณาการก็คิดว่าจะยังมีกิจกรรมเพราะไม่อย่างนั้นมันจะแห้งแล้ง ก็เลยฝากว่าถ้ามาเรียนรู้ร่วมกัน จากโจทย์ที่เราพูด การตกผลึกทางปัญญามันมีหลาย approach จินตมยะปัญญา อาจารย์ต้องให้ลูกศิษย์อ่าน สุตตะมยะปัญญา ก็ค่อยๆ ฟัง ค่อยๆ คิด หลายแห่งได้ดู power point ที่อาจารย์สุภาพไปสอนคือ information → knowledge → wisdom แล้ว และหลายแห่งได้เติมเรื่อง tacit knowledge เรียบร้อยแล้ว ครั้งหนึ่งที่เรานำไป practice ภาวนามยะปัญญา อาจารย์

จะได้ tacit knowledge แต่วันนี้อาจารย์มานำ explicit knowledge ที่ได้จากการสัมมนา 2 วัน กลับไป ซึ่งอาจารย์ต้องกลับไป commit กับตัวเองว่าไม่ยกเลิกเรื่องนี้ จริงๆ แคว้นประทานอาหารเข้ากับอธิการบดี แล้วบอกว่าทำไมจะทำไมไม่ได้ในเมื่ออาจารย์เป็นเจ้าของวิชา ขอโต๊ะกลมพูดกับนักศึกษาว่า นักศึกษามีความทุกข์อะไรบ้าง ต้องใช้เวลาแก่นักศึกษาและอาศัยความเป็นแม่เอาความรักความเมตตา มาช่วย ซึ่งตรงนี้เราย้อนกลับมาว่าเป็นจิตตปัญญาศึกษาในทุกกลมหายใจ ขออนุญาตใช้เวลาตรงนี้ของ อ.วิจักษ์ นิดเดียว คงไม่เอาเยอะ เพราะว่าไปติดใจหลายคำมากมาย พวกที่เข้ามามหาวิทยาลัย ต้องการเพียงเข้ามาเรียนรู้ แล้วฝึกฝนตนเองเพื่อการเข้าถึงความจริง แห่งชีวิต สำหรับพวกเขา การศึกษาคือชีวิตที่แท้ คือจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่ความเข้าใจที่ว่าชีวิตคือเส้นทางการเรียนรู้ที่ไม่มีสิ้นสุด ขณะเดียวกันเขาก็ไม่ได้เอาแต่พร่ำเพ้อวาดฝันจินตนาการลมๆ แล้งๆ พวกเขามุ่งเท ฝึกฝน ปฏิบัติอย่างแน่วแน่ เขียน อ่าน ท่องจำตำราได้อย่างแม่นยำ อีกทั้งยังสามารถ แสดงถึงสิ่งที่เขาเรียนรู้มาให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างไม่เหน็ดเหนื่อย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนในห้องเรียนวิชาศึกษาทั่วไป หรือจะเป็นกิจกรรม ILP หรือจะเป็นกิจกรรมอะไรที่ไม่เรียก ILP ที่มีอยู่แล้วใน total learning environment ในมหาวิทยาลัยของท่านก็ตาม เขาจะต้องไม่เหน็ดเหนื่อยว่าเขาเป็นลูกชานาและพร้อมที่จะ present ตัวเอง ตัวเองก็ใช้ศิลปะในเรื่องนี้วิ่งวอน ไปที่ไหนก็วิ่งวอน เมื่อวานอาจารย์วิวัฒน์บอกว่า 1 เดือนล้มเหลว เมื่อเช้าอาจารย์ประสิทธิ์จาก 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้บอกไม่เกิน 5 ปี ถ้าเรายังอยู่กับที่ ไม่เหลือแล้วความเป็น คำว่าการศึกษา ท่านพูดแล้วเราก็นั่งฟัง ประมาณดีหักกว่าๆ เกือบหกโมง ทำจิตให้นิ่งแล้วบอกว่า จะเอามาใช้ในห้องประชุมนี้ต่อ ขออนุญาตส่งพลังที่คิดว่าทุกคนมีอยู่แล้ว เพราะเรารวมพลังกัน ส่งไปแล้วอาจารย์รับด้วยจิต ไม่ได้รับด้วย knowledge แต่รับด้วย awareness อาจารย์ช่วยกรุณากลับไปฝึกในบริบทของอาจารย์เอง คงจะต้องบอกว่า ถ้าเราจิตดี คิดดี ทำดี เทวดาคงจะให้ผลพวงนั้นสัมฤทธิ์ผล ขอให้อาจารย์ทุกท่านจงโชคดี ขอบพระคุณ

การบรรยาย เรื่อง “การผลิตบัณฑิตเพื่อสังคมไทยในเวทีโลก”

โดย ดร.บุญเกียรติ โชควัฒนา

ประธานกรรมการ บมจ.ไอซีซี อินเตอร์เนชั่นแนล

เรียนท่านคณาจารย์ ผู้ทรงเกียรติทั้งหลายครับ วันนี้ผมรู้สึกเป็นเกียรติมากที่ได้มีโอกาสมาพูดเรื่องบัณฑิต การผลิตบัณฑิตเพื่อสังคมไทยในเวทีโลก ซึ่งถ้าถามว่า วันนี้เป็นวันประวัติศาสตร์ของผมไหม เป็นวันประวัติศาสตร์อีกแล้วครับ เพราะว่าผมไม่เคยได้มีโอกาสได้มาพูดให้ท่านอาจารย์ฟังจำนวนมากขนาดนี้ ฉะนั้นวันนี้จึงถือเป็นประวัติศาสตร์ของผม และยินดีอย่างยิ่งเพราะหัวข้อนี้ที่ต้งให้ผม เป็นสิ่งที่ผมอยากจะมาพูดนานมากแล้ว วันนี้ถือเป็นโอกาสดีของผมครับ เพราะตลอดเวลาที่ทำงานมา ปีนี้ก็เป็นปีที่ 36 หลังเรียนจบมา ได้พบประเด็นต่างๆเกี่ยวกับนักศึกษาที่เรียนจบในมหาวิทยาลัยต่างๆ ไม่ใช่เฉพาะในประเทศไทย คนที่เรียนจบปริญญาตรี ปริญญาโทจากเมืองนอกก็มีปัญหาที่ไม่แตกต่างกันเท่าไร ที่จริงปัญหามีเยอะมาก แต่วันนี้เนื่องจากมีเวลาเพียงแค่นี้หนึ่งชั่วโมงเศษๆ คงจะขอพูดเฉพาะประเด็นหลักๆ ที่ผมประสบมา

เรื่องแรกคือเรื่องของการใช้ความคิด ผมสังเกตเมื่อหลายปีมาแล้วว่าคนไทยโดยเฉพาะนักศึกษาที่จบมาใช้ความคิดน้อยลงเหตุผลง่าย ๆ ที่เป็นสาเหตุของการใช้ความคิดน้อยลงก็คือ เรามีระบบ IT ที่ดีขึ้นมากกว่าแต่ก่อน 20 ปีที่ผ่านมา ระบบ IT เราดีขึ้นทุกวันๆ ทำให้การใช้ความคิดน้อยลงไป ฉะนั้นการใช้ความคิดจริงๆ มีส่วนสำคัญมากในการพัฒนาสติปัญญาแต่เนื่องจากไอทีเป็นเรื่องของการคลิกไม่ใช้การคิด ฉะนั้นทำให้คนเวลาจะรู้อะไรขึ้นมาชักอ้อยาก็ใช้การคลิกเข้าไปดูแทนที่ต้องเอามาคิดเหมือนคนในอดีต คนในอดีตอาจจะไม่มีข้อมูลข่าวสารเยอะเหมือนคนสมัยนี้ แต่การใช้ความคิดหรือสติปัญญาของตัวเองอาจจะมากกว่าคนสมัยนี้ เพราะความสะดวกในการได้มาซึ่งข้อมูลอาจจะน้อยกว่าเยอะมากๆ การใช้ความคิดผมเชื่อว่าเป็นส่วนสำคัญมากที่ทำให้คนพัฒนาสติปัญญา เหตุผลที่ผมอยากเรียนเมื่อสักครู่นี้ คือ การมีข้อมูลข่าวสาร อีกทั้งในมหาวิทยาลัยในปัจจุบันมักจะเน้นให้นักศึกษาสนใจและเชื่อข้อมูล การที่ให้นักศึกษาเชื่อข้อมูลมากๆ สิ่งที่มาคือเขาไม่ต้องใช้ความคิดแทนที่จะใช้เวลาในการคิดก็จะใช้เวลาในการไปหาข้อมูลมากกว่า

ผมขอเปรียบเทียบวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์กับวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ สำหรับ management ก็ถือว่าเป็นสังคมศาสตร์ แต่วิทยาศาสตร์ได้แก่ ทางด้านวิศวะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ทางด้านวิศวะการใช้ความคิดยังต้องมีอยู่มาก แต่สังคมศาสตร์ส่วนใหญ่จะเน้นไปทางด้านการหาข้อมูล ทำให้คนแทนที่จะใช้ความคิดเมื่อได้รับมอบหมายจะให้ทำวิจัยอะไรก็ตามไปค้นข้อมูลหาข้อมูลไปวิจัยข้อมูล และเชื่อว่าสิ่งนี้คือคำตอบของการเรียนรู้ซึ่งก็ไม่ผิดอะไรแต่จริงๆ ทำให้คนใช้

ความคิดน้อยลงไปเพราะใช้เวลาในการไปหาข้อมูลมากเกินไป สิ่งที่ผมอยากจะเสนอกับอาจารย์ทั้งหลายคือ ต้องฝึกให้เด็กคิดใน course เกี่ยวกับสังคมศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์ส่วนมากจะมีห้อง lab ต้องไปคิด พัฒนา สร้างความพร้อมให้กับการเรียนรู้ของเขา มีห้อง lab และมีโจทย์ต่างๆ ที่ต้องใช้ความคิดเยอะมาก แต่ทางด้านสังคมศาสตร์ผมสันนิษฐานจริงเท็จอย่างไรท่านช่วยแนะนำผมด้วยว่าส่วนมากจะเป็นลักษณะอ่าน ฟัง หาข้อมูลก็เป็นข้อสรุปได้ การตั้งคำถามที่อาจารย์ถามลูกศิษย์ที่ให้ลูกศิษย์ตอบ หรือการพูดคุยระหว่างลูกศิษย์สำคัญมากเหมือนกันส่วนมากที่ผมเคยได้ยินก็คือ ส่วนมากจะเป็น project นักศึกษาร่วมกันทำ project เสร็จแล้วก็ส่งอาจารย์ project ต่างๆ ส่วนมากจะผ่าน ยกเว้นที่แยจริงๆ หรืออาจจะไม่ได้เกียรตินิยมแต่ก็ผ่าน ฉะนั้นนักศึกษาที่มีวิธีการทำ project คือ ไปหาข้อมูลมา หรือไปทำวิจัย การวิจัยเป็นการหาข้อมูลอยู่ดี แต่ถ้าพูดถึงการคิดอาจารย์ทั้งหลายควรตั้งคำถามนักศึกษาซึ่งผมตั้งคำถามให้นักศึกษาอยู่เป็นประจำใน course ที่ผมสอนอยู่ในหลายมหาวิทยาลัยจะฝึกให้ทุกคนต้องคิดต้องตอบ ซึ่งผมเห็นอาจจะได้เห็นจากภาพยนตร์ของอเมริกา อเมริกาจะมี course ที่พูดคุยกับนักศึกษา ตั้งคำถามแล้วตอบ ผมไม่ทราบว่ามีมหาวิทยาลัยเมืองไทยจะมีตรงนี้น้อยน้อยแค่ไหน ในการตั้งคำถามแล้วตอบ นักศึกษาตอบในหลายๆ ลักษณะ ตอบในห้อง ตอบเป็นหมู่หรือในข้อสอบเป็นต้น ซึ่งตรงนี้ถ้าทำได้มากขึ้นโดยที่อาจารย์ควรหากระทู้ต่างๆ ที่จะเป็นคำถาม อย่างผมเอง เมื่อเข้าก็ถามพนักงาน ผู้บริหารที่บริษัทว่าทำไมคนถึงกลัวผู้ใหญ่ ก็ตอบกันไปต่างๆ นานา คำถามคือ กลัวผู้ใหญ่ก็คือผู้ใหญ่ถามอะไรไม่พูดหรือผู้ใหญ่บอกให้พูดอะไรก็ไม่พูด เพราะอะไร เขาก็บอกว่ากลัวพูดผิด กลัวพูดผิดแล้วจะเสียหน้า กลัวผู้ใหญ่จะไม่พอใจถ้าพูดไม่ถูก อันนี้เป็นปกติ หรือขาดความมั่นใจที่จะพูดนี้เป็นพื้นๆ ของความคิด แล้วผมก็ถามต่อไปว่า แล้วกลัวเพราะอะไร ทำไมต้องกลัว ส่วนมากจะตอบกันไม่ค่อยได้ ผมก็ถามว่าช่วยกันคิดสิ ทำไมต้องกลัว สุดท้ายก็แนะนำว่าจริงๆ เกิดจากตอนเด็กๆ คนจีน คนไทยเกือบทุกชาติที่พ่อแม่ดู การที่พ่อแม่ดู หรือพ่อแม่พูดอะไรลูกๆ ต้องฟัง ทำให้ลูกกลัวผู้ใหญ่ตอนโต เป็นเรื่องของจิตใต้สำนึกที่ฝังเข้าไปตั้งแต่เด็กๆ ในการกลัวผู้ใหญ่เพราะพ่อแม่ ทุกรายการที่ผมพบคนที่ผมถามแล้วไม่กล้าตอบ หรือคนที่กลัวที่จะถามผู้ใหญ่ เกิดจากประเด็นหลักๆ คือ พ่อหรือแม่ดูด้วยกันทั้งนั้น ทุกท่านลองย้อนคิดดู แล้วก็บอกว่าเราเป็นคนมีมารยาทเราจะไม่พูดไม่ถาม แล้วจึงเกิดสุภาพขึ้นมาทีหลัง คือ พูดไปสองไพเบี้ย นิ่งเสียตำลึงทอง แต่พอในที่ประชุมให้พูดอะไรให้เสนอความคิดเห็นอะไรส่วนมากจะไม่ค่อยเสนอความคิดเห็นกัน เพราะกลัวจะเสนอผิด แต่พอออกไปข้างนอกความคิดนี้พวยพุ่งนี้เป็นอาการฯ หนึ่ง ซึ่งที่จริงผมวิเคราะห์เรื่องพวกนี้มามากพอสมควร ฉะนั้นเรื่องของความคิด ซึ่งตอนนี้ผมสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยอยู่ 2-3 แห่ง จะสอนเรื่องการใช้ความคิด การคิดมีตั้งแต่ การคิดบวก การคิดในเชิงกลยุทธ์ การคิดเชื่อมโยง และการคิดอีก 7-8 การคิด รวมทั้งการคิดอย่างใช้ปัญญาญาณ เป็นสิ่งที่ผมแนะนำนักศึกษาไป การที่ผมได้พวกนี้ก็ไม่ได้จากการอ่านหนังสือเกิดจากการคิดบ่อยๆ

อีกประการหนึ่งที่คนไทยที่เรียนจบไปแล้วขาดคือการทบทวนตัวเอง และขาดการพิจารณาในสิ่งที่ทำอยู่ในแต่ละวัน ซึ่งสิ่งนี้ไม่จำเป็นต้องรอให้เรียนจบไปก่อน ในมหาวิทยาลัยสามารถสอนนักศึกษาให้รู้จักการทบทวนตัวเอง แล้วส่วนใหญ่คนที่ไม่ค่อยได้ทบทวนตัวเอง พอทบทวนตัวเองเมื่อไหร่ก็พูดออกมาสั้นๆ หรือบางคนก็บอกว่ามันก็เป็นของมันอย่างนี้เองแล้วก็จบไป นักศึกษาจะไม่ยอมมาละเลียดลอบกับความคิดทบทวนตัวเองพิจารณาตัวเอง คำว่าพิจารณาตัวเองบางทีจะมองว่าเป็นคำที่ไม่ดีด้วย พิจารณาตัวเองแปลว่าพิจารณาออกไป การพิจารณาตัวเองเป็นสิ่งที่สำคัญมากๆ การฝึกทบทวน ฝึกพิจารณา อีกคำหนึ่งที่นักศึกษาอาจจะไม่ได้ยิน แต่ในวัดใช้เป็นประจำ พระพุทธเจ้าทรงตรัสคำนี้ไว้ด้วย คือ **สอนตัวเอง** คนรุ่นใหม่จะไม่เข้าใจคำว่าสอนตัวเอง จะเรียนอะไรก็ตามจะเข้าใจอะไรก็ตาม จะรู้อะไรก็ตามต้องเข้าไปเรียนมหาวิทยาลัย แต่เรียนมหาวิทยาลัย 3-4 ปี จะรู้ได้หมดหรือไม่ แต่ถ้าเราสามารถแนะนำนักศึกษาให้รู้จักคำว่า **สอนตัวเอง** คือจบมาแล้วยังสอนตัวเองต่อไปได้ ซึ่งถ้าไปอ่านหนังสือของทางพระ จะมีคำว่าสอนตัวเองอยู่เป็นประจำ อันนี้เริ่มไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย และอาจจะอีกหลายๆ ประเทศด้วย เพราะเราอยู่ในยุคของข้อมูลข่าวสาร คำว่าสอนตัวเองจะมีน้อยลงไปเรื่อยๆ

อีกคำถามหนึ่งที่ผมถามตัวเอง และจะถามท่านอาจารย์ทั้งหลาย เรามาเรียนที่มหาวิทยาลัยเพื่ออะไร ส่วนมากจะบอกว่าเรามาเรียนเพื่อหาความรู้ ส่วนมากผมจะบอกว่าความรู้ที่ได้ไปแล้วเอาไปทำอะไรหลายๆ คนไม่มีคำตอบ อย่างมากก็บอกว่าดีที่ได้รู้ ผมคิดว่าดีที่ได้รู้ยังไม่พอ เท่าที่ผมเคยสังเกตอาจารย์หลายๆ ท่าน พยายามจะใส่ความรู้ให้นักศึกษาเยอะมาก โดยที่อาจจะขาดการพิจารณาว่า ความรู้ที่ใส่ไปแล้ว นักศึกษาเอาไปทำประโยชน์อะไรได้หรือไม่ เพราะอาจารย์อาจจะไปอ่านตำรามา มีความรู้ตรงนั้นตรงนั้น ก็พยายามถ่ายทอดให้นักศึกษา ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ดี แต่อยากจะเรียนท่านอาจารย์ว่า ท่านใส่ไปแล้วท่านต้องพิจารณาไปด้วย ว่าสิ่งที่ท่านใส่ลงไปให้นักศึกษา เขาจะเอาไปเป็นประโยชน์ได้ไหม ผมไม่ได้หวังว่าทุกๆ สิ่งที่ท่านใส่จะต้องเป็นประโยชน์อย่างครบถ้วนอย่างน้อยพิจารณาในจุดที่เป็นประโยชน์ หรือบางอย่างที่ท่านพูดไปยังไม่ก่อให้เกิดการใช้ให้เป็นประโยชน์ ท่านอาจจะไม่ต้องสอน ไม่ต้องสอนจะดีกว่า ท่านสอนอันที่ท่านมั่นใจว่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาเวลาออกไปใช้ชีวิตหรือทำงาน อันนี้จะสำคัญกว่า แต่การที่ท่านบอกว่าความรู้อันนี้ที่สอนไปแล้ว ดียังไง ยังไม่พอเท่ากับท่านต้องให้ลูกศิษย์ฝึกคิด ฝึกทำ

ที่ผมเรียนตั้งแต่ต้นว่าถ้าเป็นวิทยาศาสตร์ต้องเข้าห้อง lab แต่ผมทราบมาว่าอย่างเช่นภาษาอังกฤษก็ต้องมี lab ภาษา วิทยาศาสตร์ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษอาจจะไม่ค่อยมี lab lab คือการ training ฝึกคิด ฝึกทำ ฝึกตั้งคำถาม ฝึกหาคำตอบ ฝึกตั้งประเด็น ฝึกแก้ไขปัญหา ซึ่งต้องทำหลายๆ ครั้ง ถึงจะเกิดความชำนาญ อยากเรียนไว้อย่างนี้ สิ่งที่สำคัญคือ นอกจากให้ความรู้แก่นักศึกษาไปแล้ว ต่อไปคือ ต้องให้เขาฝึกคิดฝึกทำ โดยการตั้งโจทย์ให้เขาไปฝึกคิดฝึกทำ ไม่ใช่เฉพาะตอนเวลาเขาจะจบ course อันนี้มีทำ thesis หรือทำวิจัยเรื่องหนึ่งถือว่าจบ ระหว่างนี้ต้องฝึกหนึ่ง ฝึกสอง ฝึกสาม มีวิธีไปเรื่อยๆ ดีกว่าไปสอนหลายๆ อย่าง โดยเฉพาะการตลาดเพราะผมอยู่

ในวงการตลาดจะเห็น ผมมีโอกาสไปสอนปริญญาโท MBA ใน course มีการตลาด อาจารย์ที่สอนหัวข้อในเรื่องเครื่องมือต่างๆ ในเชิงการตลาดเยอะไปหมด แต่เสร็จแล้วอาจจะไม่ได้สอนถึง การทำการตลาดจริงๆ การตลาดนี้อาจจะเรียนว่า สำหรับผมไม่ใช่แค่รู้เครื่องมือต่างๆ ในการตลาดแล้วสามารถเอามาทำการตลาดได้เลย tools เป็นแค่จำนวนหนึ่งที่มีในการตลาด แต่ที่จริง สิ่งที่ต้องทำคือการฝึกฝนๆ ทั้งตั้งใจขยันขึ้นมาแล้วทำ ไม่ใช่แค่ทำครั้งเดียวด้วยต้องทำหลายๆ ครั้ง สมมติว่า course หนึ่งอาจจะเรียน 3 เดือน ต้องมี case 1, case 2, case 3 ให้มากเลยสำหรับ case study และ case study ก็ไม่ใช่เรื่องของเอกกลุ่มคนมานั่งคุยกัน บางคน case study คือเอามาคุยกันมากถกเถียงกัน แต่เป็นการตั้งประเด็นแล้วแต่ละคนไปคิด ไม่ใช่แค่ไปหาข้อมูล ต้องไปคิดวิธีการต่างๆ แล้วอาจารย์เป็นคนดูออกว่าหลักอันนี้นั้น work หรือไม่ work บางท่านบอกว่าพอคิดได้ก็ ok อย่างนี้ไม่พอ อาจารย์แต่ละท่านต้องฝึกพิจารณาว่า case ต่างๆ น่าจะมีวิธีแก้ หลักของการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างไร ผมขอเรียนว่าที่จริงแล้ว การฝึกฝนคล้ายการเข้าห้อง lab เหมือน lab ทางภาษา หรือทางวิทยาศาสตร์ สำหรับทางสังคมศาสตร์น่าจะมีให้มากพอ แต่บางท่านอาจจะบอกว่ามีอยู่แล้ว ผมอาจจะไม่ทราบหมด ถ้าท่านที่มีอยู่แล้วและมีมากพอ แล้วสิ่งที่ท่านตั้งเป็น case ให้เขา เป็นอะไรที่เหมาะสม เป็นไปได้ ไม่ใช่ตั้งประเด็นที่อาจจะไม่ใกล้เคียงความจริง ซึ่งอาจจะทำให้นักศึกษาได้พัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น

เดี๋ยวผมอาจจะกลับมาตรงนี้ใหม่ ตอนนี้ขอข้ามไปอีกประเด็นหนึ่งคือเรื่องของการจับประเด็นและการประเมิน การจับประเด็นมีนัยสำคัญ คือคนสมัยใหม่ที่ผมสัมผัสคือ ไม่ได้ฝึกการจับประเด็นเลย เวลาฟังอะไรเขาก็เก็บไปๆ แล้วพอถามว่าวันนี้ฟังอะไรมา คนที่เก่งหน่อยจะเล่าให้ฟังว่า เมื่อก็ได้ยินเขาพูดอย่างนี้ๆ แล้วประเด็นอยู่ตรงไหน บางทีก็ตอบไม่ได้ว่าประเด็นอยู่ตรงไหน เพราะว่าไม่ได้ฝึกการจับประเด็น ผมคิดว่าบางคนอาจจะมีการสอนเรื่องการจับประเด็น แต่ถ้าคณะไหนไม่มีสอนก็ต้องฝึกให้นักศึกษาจับประเด็น อีกเรื่องคือเรื่องของการอ่านหนังสือ บางคนรู้สึกว่าอ่านหนังสือจบเล่มก็ ok เสร็จแล้ว อ่านแล้วจับประเด็นได้ตรงไหน ฉะนั้นถ้าคิดว่าการจับประเด็นมีนัยสำคัญ หลังจากจับประเด็นเสร็จแล้วต่อไปก็คือการฝึกประเมิน คือ คำว่าประเมินเหมือนกับ การประเมินที่ดิน แต่การประเมินที่ดินก็ไม่เหมือนกับสิ่งที่ผมกำลังพูดถึง การประเมินที่ดินคือการไปเอาข้อมูลราคาประเมินของทางการ ไปหาข้อมูลแถวๆ นั้นว่าเขาซื้อขายกันเท่าไร นั่นคือการประเมินแบบคนทั่วไปที่เขาประเมินกัน แต่การประเมินงานว่างงานนี้จะเสร็จเมื่อไหร่ บางทีมันไม่มีข้อมูล หรือประเมินว่ากิจกรรมการตลาดที่เราทำอันนี้จะส่งผลสำเร็จมากน้อยแค่ไหน อันนี้หลายๆ คนไม่ได้ฝึก และบางคนเลยไม่มั่นใจ เพราะไม่มีอะไรเป็นรูปธรรมที่เขายึดถือได้ ฉะนั้นการประเมินซึ่งเป็นอะไรที่ไม่เป็นรูปธรรม เป็นนามธรรม อย่างเช่นการตลาดนี้เป็นนามธรรม การโฆษณาเป็นนามธรรมต้องฝึกฝน ซึ่งบางทีบางคนอยู่ในโลกของข้อมูลข่าวสารจะไม่กล้าประเมิน เพราะว่าถูกสอนมาว่าจะทำอะไรก็ตามต้องหาข้อมูล ต้องมีข้อมูลถึงจะสรุปได้ แต่การประเมินไม่ใช่เรื่องของข้อมูล เป็นเรื่องของประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ต้องใช้ดุลยพินิจของเรา ในการที่จะรู้ว่า สิ่งที่เราจะ

ทำไปข้างหน้านั้นจะประสบความสำเร็จได้ไหม จากประสบการณ์ของผมจากการที่ได้คลุกคลีกับผู้บริหารและพนักงานจะพบว่าคนสมัยนี้ไม่ค่อยมีความสามารถในการประเมินเท่าไร แล้วยิ่งถ้าคนที่เรียนหนังสือมาสูงขึ้นอย่างจบปริญญาโท ยิ่งไม่กล้าประเมินใหญ่เพราะอะไร ที่ปริญญาโทจะสอนหนักเข้าไปอีกว่า ต้องมีข้อมูล ฉะนั้นอะไรไม่มีข้อมูล ไม่ยอมสรุป ไม่ยอมฟันธง พูดง่ายๆ ไม่ยอมฟันธงจนกว่าจะมีข้อมูลจากประสบการณ์ของผมที่ได้พบกับคนที่จบปริญญาโทที่ทำงานที่บริษัท จะทำงานช้ากว่า จะตัดสินใจช้ากว่า หรือบางที่ไม่ตัดสินใจเอาเลย เพราะอะไร เพราะขาดข้อมูล เพราะการอบรมการสอนของที่มหาวิทยาลัยจะเน้นให้เขาต้องมีข้อมูล

ฉะนั้นสิ่งที่ผมไปสอนในมหาวิทยาลัยบอกว่า จริงๆ ต้องไม่เน้นแต่ข้อมูล เราต้องเชื่อในตัวเอง ซึ่งผมเรียกว่า ปัญญาญาณ คนทุกคนมีปัญหาญาณ ซึ่งพูดไปมันจะละเอียดมาก ปัญญาญาณทำไมเราถึงมี แต่ขอเรียนว่าปัญญาญาณคือสิ่งที่ทุกคนมีอยู่ในตัวเอง แต่พอเราเชื่อข้อมูลเยอะๆ หรือเราถูกสั่งสอนมาว่าการทำอะไรก็ตามต้องมีข้อมูล นั่นแหละครับ คือการทำให้การใช้ปัญญาญาณของเราหายไป เพราะปัญญาญาณไม่มีข้อมูล ไม่มีเหตุผล มันเป็น sense บางอย่าง ปัญญาญาณคือ sense บางอย่างที่จะมีอยู่ในคน แต่คนบางคนที่เรียนหนังสือมาแล้วถูกปลูกฝังให้เชื่อข้อมูลก็จะไม่รู้ไม่เข้าใจเรื่องปัญญาญาณ หรือจะไม่เชื่อในเรื่องของปัญญาญาณ ที่จริงการฝึกปัญญาญาณคือ การฝึกให้เชื่อตัวเอง sense ของตัวเอง ซึ่งอันนี้อาจจะไม่มีใครได้แนะนำตรงนี้เท่าไร แต่ผมไม่ได้บอกว่าต่อไปนี้ห้ามเชื่อข้อมูล ข้อมูลก็ต้องเชื่อ ต้องให้ความสนใจ เพียงแต่ว่าบางทีหรือข้อมูล ข้อมูลไม่ครบเลยตัดสินใจไม่ได้ ผมเคยมีผู้บริหารที่ผมไปทำวิจัย วิจัยเรื่องนี้เสร็จผมถามว่าเป็นไง ข้อสรุปเขายังไง คำบอกครั้งที่หนึ่งว่ายังสรุปไม่ได้เพราะข้อมูลที่วิจัยมายังไม่ครบให้วิจัยต่อสิ อีกสักสองอาทิตย์ก็กลับมาใหม่เป็นยังไง ยังสรุปไม่ได้เหมือนเดิม เพราะข้อมูลยังไม่ครบ ยังไม่ครบอยู่ดี แต่จริงๆ แล้วในการทำธุรกิจเราจะรอให้ข้อมูลครบก่อนแล้วค่อยมาตัดสินใจนี้มันมีไหม แม้แต่ข้อมูลในโลกไม่ว่าจะในประเทศญี่ปุ่นที่เราบอกข้อมูลเยอะๆ ดีกว่าประเทศไทย ก็ยังไม่ครบ เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญของการที่จะต้องทำให้เขาเข้าใจก็คือ การกล้าพิจารณา กล้ามืดลยพิณิจ กล้าสรุป กล้าฟันธงว่าสิ่งนี้จะต้องดำเนินต่อไป เพราะธุรกิจจะรอให้ข้อมูลครบก่อนแล้วค่อยดำเนินต่อไปหรือตัดสินใจทำอะไรไปบางที่ไม่ทันคู่แข่ง คู่แข่งของเราสมมติเป็นคนที่ใช้ปัญญาญาณสูงหรือใช้ sense ในการทำงานสูง ในขณะที่คนที่เรียนหนังสือมาต้องใช้ข้อมูลอย่างเดียวนี้ไม่ทันหรอกครับ

ผมยกตัวอย่างบ่อยๆ ว่าในการเล่นกีฬา ยกตัวอย่างเทนนิส รอให้เค้าน้ำไม่เห็นหน้าไม้ไปตรงนี้ก่อน เห็นหน้าไม้แล้ว เห็นเค้าน้ำมาแล้วเราก็ตีไปรับทันไหม ไม่ทันครับ เดียวนี้ต้องอ่านต้องเดาครับ ต้องวิ่งไปก่อน ไม่ทราบใครเล่นเทนนิสเป็นจะรู้ว่า เวลาลูกตบจะต้องดักทาง คือวิ่งไปก่อนมีทั้งดักผิดดักถูก อันนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่ทุกอย่างต้องเร็วขึ้นมากๆ การแคร์ข้อมูลนั้นไม่ทัน การที่เราไม่พัฒนาความคิดเชิงปัญญาญาณที่แต่ละคนๆ มีทำให้ทุกคนมีแต่ทำงานช้าลงๆ ฉะนั้นผมบางทีบอกได้เลยนะครับ คนที่ผมตั้งคำถามแล้วตอบไม่ได้ เกือบจะบอกได้เลย

ว่าจบปริญญาโทครับ ถามแล้วตอบไม่ได้หรืออึ้งเพราะเขารอข้อมูลพอไม่มีข้อมูลเขาตอบไม่ได้ แต่คนไหนที่เขาใช้ sense เขาไม่ได้เรียนจบมาสูงพอถามเขาตอบได้เลย คือการใช้ sense ผมอยากจะเรียนให้ท่านทราบว่าจุดอ่อนของการศึกษา การเชื่อข้อมูลก็มี ฉะนั้นผมไปสอนที่ไหนจะบอกว่าไม่ใช่ว่าข้อมูลไม่ดี แต่ต้องรู้จักว่าจะใช้ตอนไหน ตอนไหนต้องใช้ sense ของตัวเองบ้าง

อีกข้อหนึ่ง จริงๆ มีหลายข้อมาก แต่วันนี้จะเอาข้อหลักๆ ที่ผมสังเกตมา คนรุ่นใหม่ๆ ส่วนมากจะชอบทำงานเฉพาะทาง เฉพาะเรื่อง ถูกสอนในมหาวิทยาลัยว่าต่อไปนี่เราจะต้องเป็น specialist (ผู้เชี่ยวชาญ) ถ้าเป็น specialist ถึงจะมีโอกาสก้าวหน้า แต่จริงๆ แล้วในการที่จะเป็นผู้บริหารจะเป็น specialist ไม่ได้ ถ้าท่านเข้าใจเหมือนกับคนจบบัญชี ถ้าจะก้าวหน้าได้ถึงระดับหนึ่งเท่านั้นเอง แต่ถ้าท่านจะเป็นผู้บริหารระดับสูงขึ้นต้องเป็นที่ผมเรียกว่า generalist คือต้องรู้มากกว่าบัญชี ฉะนั้นบางทีสอนเรื่องบัญชีมากมาย แต่ไม่ได้สอนให้เขารู้เรื่องอื่นๆ เข้าใจเรื่องอื่นเรื่องอื่นๆ ที่ควรเข้าใจหลักๆ คือ**เข้าใจคน** คือบัญชีกับวิศวะทั้งหลายจะสอนให้คนทำอะไรเป็นระบบแบบแผน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ดี แต่สิ่งที่ขาดไปคือการเข้าใจคน computer เป็นอีกแขนงหนึ่งที่ทำให้คนเข้าใจตัวเลข เข้าใจเครื่อง แต่ขาดการเข้าใจคน มี 2-3 เรื่องอย่างนี้ คือเรื่องของวิศวะ หรือพวกวิทยาศาสตร์ เรื่องของบัญชี computer คนที่เรียนมากๆ จะมีจุดอ่อนเรื่องการเข้าใจคน ท่านลองคิดว่าคนเรามีมาตรฐานใหม่แต่ละคน แต่ละท่านมีความแตกต่างกัน แต่ถ้าคนใดที่ใช้มาตรฐานคนเหมือนกันหมด โดยเฉพาะฝ่ายบุคคลผมจะเรียกว่าฝ่ายบุคคลที่คิดคนเป็นหัว ดังนั้น MBA ที่สอนส่วนมากจะไม่ค่อยเน้นเรื่องจิตวิทยา ไม่ค่อยเน้นเรื่องคน MBA ที่สอนๆ กันจะเป็น financial มาก เป็นเรื่องของตัวเลขมากเหลือเกิน แต่เรื่องจิตใจคนอาจจะไม่สอน course เดียว ปริญญาโทสอน course เดียว ไม่ทราบเรียนปริญญาตรีสอนกี่ course ไม่ทราบวิชาบัญชีมีสอนเรื่องจิตวิทยาเกี่ยวกับคนมากน้อยแค่ไหน คนเราถ้าสอนแค่หนึ่ง course จากจิตวิทยาผมเชื่อว่าไม่เข้าใจหรอกที่จริงเราทำงานทุกอย่าง ทำงานกับคนทั้งนั้น คนก็คือพวกท่านรวมทั้งตัวผมด้วย คนทั้งนั้น แต่บางทีเราไปสนใจเรื่องตัวเลข เรื่องหลักวิชาการเทคโนโลยี ลืมคน หรือทำคนเป็นข้อมูลที่ผมเรียกว่าเห็นคนเป็นหัว ฝ่ายบุคคลนี้จำนวนมากนะครับ ที่ถามว่าเรามีกี่คน ผมใช้คำว่าหัวซึ่งมาจากภาษาฝรั่ง เรียกว่า head count คนส่วนใหญ่โดยเฉพาะอเมริกันจะนับเป็น head count ทุกอย่างเป็นหัวหมด ก็คือตอนนี้มีกี่หัว

ถัวเฉลี่ยหัวหนึ่ง 20,000 บาท ถ้าจะทำให้ท่านมีกำไรเพิ่มขึ้นทำอย่างไรครับ ตัดหัวไฉ่ครับ ตัดหัวทิ้งไปก็จะได้กำไร ถ้าลดจำนวนหัวเท่านั้นเท่านี้ การที่ไม่ละเอียดยุติเรื่องความรู้สึกของคนนี้ มองคนเป็นหัว ฉะนั้นที่บริษัทถ้าฝ่ายบุคคลคนไหนคิดแต่ตัวเลขคนนี่เงินเดือนเท่าไร ยอดขายเทียบกับเงินเดือนเท่าไรหรืออย่างเดียว ผมจะบอกว่าอย่าคิดคนเป็นหัว คิดคนเป็นคน พอเราคิดคนเป็นคนจะรู้ว่าคนเรานี้มีความหลากหลาย มีความละเอียดอ่อนอีกตั้งเยอะแยะที่คนจะต้องเข้าใจคน course อย่างนี้ไม่ทราบว่ามีไหมครับ ที่เราสอนเรื่องความเป็นคน หรือ humanity อยู่ใน course ต่างๆ การสอน humanity ใช้กับเรื่องของศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งตอนนี้ผมเข้าใจว่าหน้า

ที่ศีลธรรมก็สอนน้อยไปมากในมหาวิทยาลัย ในโรงเรียนมัธยมรู้สึกว่าการที่ศีลธรรมก็อาจจะน้อยลงไป ที่จริงผมคิดว่าเป็นเรื่องที่ต้องละเอียดอ่อนตั้งแต่อาจารย์ ซึ่งต้องเข้าใจเรื่องหน้าที่ ศีลธรรม ไม่ใช่ว่าเพราะเราเป็นคนอยู่แล้วไม่ต้องไปสอน เพราะทุกคนน่าจะรู้อยู่แล้ว ที่จริงคนมีความไม่เข้าใจคนอื่นมากมาย เข้าใจตัวเองไม่ได้หมายความว่าเข้าใจคนอื่น แล้วคนเป็นสัตว์ที่เห็นแก่ตัวทุกคนมีความเห็นแก่ตัว การที่เราสอนให้เขามีจริยธรรมมีคุณธรรม คือทำให้เขาไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่คนอื่นบ้างที่ไม่ใช่ตัวเอง แล้วการเข้าใจคนดูเผินๆ เหมือนกับตัวเราเองเป็นคนคงเข้าใจคนอื่นได้ง่าย ที่จริงเข้าใจคนอื่นน้อยลงไปมากเลยถ้าเราเป็นคนเห็นแก่ตัว ต้องสอนให้เขาเป็นคนที่ไม่เข้าใจคนอื่นได้มากขึ้น เข้าใจผู้อื่นคือการคิดถึงผู้อื่นมากๆ อันนี้ต้องเริ่มจากท่านอาจารย์ก่อน ต้องสนใจเรื่องคนให้มากซึ่งเรื่องนี้ผมพยายามใช้เวลาในการสอนใน course ที่ผมสอนอยู่ตามมหาวิทยาลัยระดับปริญญาโทในเรื่องพวกนี้ แล้วก็สอนปริญญาโทว่าไม่ให้ตัวเองเก่งเกินไป ผมบอกจบปริญญาโทความรู้เราเรียนนี้มันนิดเดียว ความรู้ที่เราเรียนคือ เรียนจากคนอื่นมากกว่าไม่ใช่เรียนจากที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย เรียนจากคนอื่นๆ ด้วยกันก็ต้องเชื่อว่าคนที่สอนเราได้ไม่จำเป็นต้องมีความรู้สูงกว่าเรา คนจำนวนมากที่จบปริญญาโทหรือมหาบัณฑิต จะไม่สนใจที่จะฟังคนอื่น ไม่ทราบว่าท่านรู้สึกอย่างไรหรือเปล่า แต่ผมรู้สึกมาก แม้แต่ผมยังไม่ฟัง แล้วจะไปฟังกับใคร เจอมากเลยเวลาที่ประชุม บางคนไม่สนใจที่จะฟังคนอื่น พนักงานและผู้บริหารที่จบปริญญาโทเราคุยอยู่ตั้งนาน ถึงเวลาถามว่าเมื่อไหร่ก็คุยว่ายังไม่ และคิดว่าอย่างไรเขาไม่ได้ฟังเราเลย ไม่รู้ว่าพูดอะไรเลยนะครับ เพราะเวลาเราพูดเขาคิดเรื่องอื่น ผมมี sense ตรงนี้สูงมาก คือบางคนมองว่าคนนี้ไม่ได้ฟัง แต่ตาเขาก็แป้วนะครับ เพราะเขาคิดเรื่องอื่นอยู่ ตาแป้วเหมือนกับฟังอยู่ แต่ที่จริงไม่ได้ฟัง แล้วผมก็มี sense ตรงนี้ ผมถามทีไรเจอทุกที ว่าเขาไม่ได้ฟัง ถามว่าคิดยังไง ตอบไม่ได้ ขอให้ช่วยทวนคำถามอีกที แปลว่าที่จริงเวลาเราพูดอะไรเขาไม่ฟัง อาจเป็นเพราะเขาเชื่อว่าเขารู้แล้ว คนจบปริญญาโทมีจำนวนมากเลยนะครับ เชื่อว่าตัวเองรู้แล้ว รู้มากกว่าคนอื่นแล้ว ฉะนั้นตัวเองเชื่อว่าตัวเองรู้แล้ว การรับฟังคนอื่นก็จะลดน้อยลงไป ที่จริงการที่ผมไปสอน ผมจะบอกว่าคุณที่เรียนปริญญาโทนี้มันนิดเดียวเทียบกับสิ่งที่ คุณจะเรียนรู้จากชีวิตให้มากเข้าไว้ ถ้าต้องคิดว่า คุณจะเรียนรู้ได้แม้แต่จากคนที่คุณดูต่ำกว่าคุณ เรียนจากชาวนา เรียนจากชาวบ้าน คุยกับเขาแล้วก็เรียนรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งอันนี้ยอมไปเปิดความคิดให้เขาอยู่เรื่อยๆ เพราะบางคนถ้าไม่เปิดให้เขา เขาก็จะปิด อันนี้ก็เป็นประเด็นหนึ่งที่อยากจะพูดในวันนี้

พอถึงวันนี้เป็นเรื่องของเวทีโลก พอคำว่าเวทีโลกทันทีก็ต้องคิดถึงเรื่องภาษา ภาษาที่เราพูดกันวันนี้คือภาษาอังกฤษ อีกหน่อยคงมีภาษาจีนด้วย อย่างน้อยต้องมี 2 ภาษา แต่การสอนในมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีน้อยคนมากที่ให้ความมั่นใจในภาษาอังกฤษที่พูด ข้อแรกผมไม่ได้พูดถึงสำเนียง เอาแค่การมั่นใจที่จะพูดกับฝรั่งต่างชาติ หรือพูดกับคนต่างชาติที่ไม่ใช่ฝรั่ง แต่การที่คนเราขาดการพัฒนาที่ผมเรียกว่าฝึกฝนในด้านภาษา พูดไม่มากพอทำให้เวลาพูดไม่มั่นใจ ถ้าพูดยังไม่มั่นใจจะไปเจรจาต่อรองธุรกิจมันจะมั่นใจได้อย่างไร ส่วนมากเราจะฟัง

ฉะนั้นเราจะสังเกตเด็กนักเรียนไทยแม้อยู่ในห้องเรียนภาษาไทยก็ไม่ค่อยถาม ถ้าอยู่ในห้องประชุมที่มีฝรั่งที่พูดคล่องๆ อยู่ด้วย คนไทยส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยถาม เพราะอะไร ไม่ใช่ที่เราไม่มีคำถามนะครับ ส่วนมากเพราะรู้สึกเราไม่คล่องด้านภาษา อันนี้ผมเรียนว่าผมเคยเป็นอย่างนี้มาก่อน เดียวนี้ยังปลดไม่หมดเพราะผมมีความรู้สึกที่ภาษาผมสู้ฝรั่งไม่ได้ สู้แขกไม่ได้ เกิดจากอะไร เกิดจากการที่เราสนใจกับมันน้อยกว่าคนแขกหรือเจ้าของภาษา คือคนอังกฤษ อเมริกัน พอเขาพูดเร็วเราพูดช้า เรารู้สึกเป็นตัวประหลาด บางคนเลยเป็นคนที่ไม่ค่อยพูด ความคิดความอ่านของเราบางทีดีออก แต่เราไม่รู้จะแสดงออกได้ยังไง นักศัพท์ไม่ออกเป็นกันเยอะ ฉะนั้นการฝึกฝน การฝึกให้พูด ฝึกจำ ศัพท์อย่างมากพอ สำหรับคนที่อยู่ในเวทีโลก

บางคนบอกต้องเรียนหลักสูตรอินเตอร์ แต่ถ้าในมหาวิทยาลัยของไทย หาฝรั่งมาสอน ต้องมีขั้นตอนในการที่จะปลูกฝังให้คนไทยมีความมั่นใจในการใช้ภาษา รู้ศัพท์เยอะพอ การรู้ศัพท์เยอะทำยังไง ผมเองกลับมาจากอเมริกามาเมื่อประมาณ 36 ปีที่แล้ว ภาษาอังกฤษเดี๋ยวนี้ดีกว่าตอนกลับมาใหม่ๆ เป็นเท่าๆ ก็ว่าได้ แล้วมีความมั่นใจในการพูดกับคนต่างชาติโดยเฉพาะฝรั่งดีขึ้นมาก เหตุผลคือผมไม่เคยหยุดเปิด dictionary เดียวนี้ยังเปิด dictionary อยู่ เปิด dictionary อยู่ ตลอดเวลาจำศัพท์ใหม่ๆ ขึ้นมาเรื่อย ผมเวลาดูหนังฝรั่งก็พยายามฟังคำพูดของเขาจับศัพท์เป็นคำๆ คำนี้เรายังไม่รู้จำก็มาเปิด dictionary เปิดเป็นประจำเวลาอ่าน Bangkok Post มีศัพท์คำไหนไม่รู้ก็เปิด dictionary แต่คนไทยจำนวนมาก คำนี้ไม่รู้ก็เดาเอาแล้วกัน ภาษาจึงไม่พัฒนาศัพท์จะไม่รู้มากขึ้น แต่ผมจะเปิด dictionary อยู่เป็นประจำ ให้ตัวเองรู้ศัพท์มากขึ้นๆ ซึ่งต้องเรียนว่าสมัยก่อนจำศัพท์นี้ จำปุ๊บอยู่เลยนะครับ เดียวนี้แค่อ่านเสร็จจำได้ พอปิดหนังสือ ปิด dictionary อ้าวเมื่อที่เราจำว่ายังงี้แล้วก็เปิดใหม่บางทีเปิด 5 เทียวยังจำไม่ได้เลยนะครับ อันนี้ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องของอายุ อาจจะเรื่องว่าเรามึนงาน เรามีอะไรเยอะแยะต้องจำด้วย พอเปิด dictionary นี้ความจำล้าสมัยก่อนไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามยังต้องเน้นการเปิด dictionary บ้าง บางคำเราเปิด dictionary เมื่อหลายปีก่อน อ้าว! คำนี้มีคนพูดจำไม่ได้อีกแล้วหรือไม่ค่อยมั่นใจ ผมเป็นอย่างนี้ ศัพท์บางคำที่เราเคยรู้เราฟังเขาพูดเราเข้าใจแต่เรายังไม่กล้าใช้ เพราะรู้สึกไม่มั่นใจที่จะใช้ศัพท์คำนี้ก็ต้องฝึกใช้อีก พยายามฝึกใช้อีก ฝึกใช้ศัพท์คำนี้อยู่เรื่อยๆ เวลาต้องพูด ยิ่งถ้าเราไม่พูดบ่อยๆ มันจะฝึกตอนไหน ก็ต้องใช้การอ่าน พูดกับตัวเอง นี่เป็นการฝึกพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ตลอดเวลา

ผมคิดว่าหลายๆ ท่านอาจจะทำเหมือนผมหลายๆ ท่านพอเรียนจบ แม้แต่จบจากเมืองนอกมาแล้วก็ไม่เคยอ่านหนังสือหรือหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษอีกเลย อ่านแต่ประชานิเทศอย่างเดียว อ่านแต่มติชนอย่างเดียว โอกาสที่จะพัฒนาภาษาก็น้อยลงไป ภาษาจะอยู่กับที่หรือแย่ลงเพราะเราใช้ภาษาไทยมาก ภาษาอังกฤษจะค่อยๆ จางลงไป เพราะฉะนั้นถ้าเราจะอยู่ในเวทีโลกก็ต้องฝึกภาษาให้คล่องมีความมั่นใจในการที่จะพูดในการที่จะใช้ศัพท์อะไรบางอย่างที่ไม่ต้องเป็นฝรั่งใช้ คนอินเดียใช้ ไม่ทราบที่เราทราบหรือเปล่าว่า Bangkok Post คนที่เป็น writer คนที่เป็นคนเขียนเป็นคนอินเดียส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีฝรั่งเขียน แล้วผมเทียบดูภาษาที่คนอินเดียเขียนจะง่ายกว่าภาษา

ที่ฝรั่งเศสไปอ่านหนังสือพิมพ์ที่อเมริกา อังกฤษ โอ้โหเรานี้ภาษาเราดีแล้ว Bangkok Post ทั้งหน้า เราอาจจะอ่านแล้วทุกศัพท์ทุกคำเรารู้หมด แต่พอไปถึงอังกฤษ อเมริกา โอ้ย อีกตั้งเยอะที่เราไม่รู้แปลว่าอะไร ก็เจอเหมือนกัน แปลว่าแม้แต่คนเดียวที่มาเขียน Bangkok Post ก็ยังรู้ศัพท์ไม่มาก แต่เขาก็ใช้เก่งแล้วถูกไวยากรณ์ด้วย อันนี้เป็นความละเอียดอ่อนที่เราต้องทบทวนว่าเราต้องพัฒนาภาษาให้เรากเกิดความมั่นใจในภาษานั้น ๆ มากขึ้น

วันนี้ผมก็พูดแค่นี้ก่อนนะครับเผื่อท่านใดมีคำถาม จริงๆ ผมมีเรื่องอีกเยอะมาก เพียงแต่พูดมาเวลานี้นี้คงจะมีไม่มากไม่ทราบท่านใดมีคำถาม ตอนบ่ายๆ นอกจากท่านอาจารย์อาจจะง่วง ผมก็ง่วงด้วย พูดอาจจะไม่ค่อยลื่น เพราะสมองมันไม่ค่อยแล่น

อันนี้ผมก็เคยชิน ที่บริษัทก็เหมือนกัน เวลาตั้งคำถามก็ต้องรอ ผมเรียกว่านั่งสมาธิ 3 นาที ดูว่าจะมีใครถามไหม ทำทุกเช้าเลยครับ เผื่อจะมีคำถาม ผมว่าคนไทยใช้เวลาเผื่อห้วนาน กว่าจะเริ่มตั้งคำถามได้ พูดเสร็จรอ 3 นาทีก่อน เชิญครับ

ถาม : กราบเรียนท่านวิทยากร ผมอำนวยการ โศก เพชรกุล จากมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช ผมอยากเรียนถามว่าในบริษัทของท่าน ในการคัดเลือกบัณฑิตเข้าทำงาน ท่านจะมองเกณฑ์อะไรบ้าง หลักหรือคุณสมบัติอะไรที่สามารถที่จะมองเป็นจุดเด่นของบัณฑิตที่จะเข้าไปในบริษัท ขอขอบคุณครับ

ตอบ : ขอขอบคุณครับ ผมมองสิ่งแรกคือทัศนคติในการทำงาน สัมภาษณ์ดูทัศนคติของเขา ถามว่าอยากจะทำงานที่นี่เพราะอะไร น้อยครั้งมากที่บอกว่า เพราะอยากจะมีส่วนทำให้ธุรกิจของบริษัทให้ดี คือคำพูดนี้จะได้ยินน้อยมาก ผมสัมภาษณ์คนเป็นร้อยๆ คน มีคนพูดครั้งเดียว พูดอย่างนี้ครับ ผมเชื่อว่าผมมีความสามารถที่จะทำ หรือ contribute ทำให้ธุรกิจของท่านดีได้ คำนี้ไม่ค่อยได้ยิน ส่วนมากจะได้ยินว่า ถ้าเป็นสุภาพสตรีที่มาสมัครคือ อยู่ใกล้บ้าน บางคนบอกบริษัทมันคงดี บางคนก็ไม่ได้พูดคำนี้ บางทีผมถามกลับไปว่า จะเรียนต่อหรือเปล่า ตอบว่าจะเรียนต่อ อ้าว..แล้วมาทำตรงนี้ทำไม มาเพื่อหาประสบการณ์ คำพูดพวกนี้เป็นคำพูดที่ทำให้ไม่ยอมรับ แต่บางทีก็จำใจรับเหมือนกัน เพราะเป็นกันทุกคนไม่ค่อยมีทัศนคติ ออกจากมหาวิทยาลัยไป คิดจะไปในองค์กร สร้างองค์กรให้ดี แล้วตัวเองจะเจริญไปกับองค์กรนี้หรือทำให้ตัวเองเจริญในองค์กรนี้ ส่วนมากจะมาแล้วก็มาหาประสบการณ์ ถามสิ ถ้าคุณจะมาหาประสบการณ์ ใครอยากจะให้ประสบการณ์คุณ ฉะนั้นทัศนคติของการหางานสำคัญมากๆ แต่บางคนเขาไม่พูดอย่างนี้ ผมต้องใช้วิธีถามดูแต่เนื่องจากถามไปทีไรก็เจอแต่ใกล้บ้าน มันคง หรือว่าบริษัทมีชื่อเสียง หรืออยากทำสินค้าตัวนี้ อยากทำสินค้าตัวนั้น แล้วสุดท้ายก็คือ รอเรียนต่อ หาประสบการณ์เพื่อจะไปเรียนต่ออย่างนี้ ถ้าถามว่าในฐานะคนที่ต้องรับผิดชอบบริษัทอยากจะรับคนอย่างนี้มาทำงานหรือไม่อย่างไร มีอยู่คน สองคน ตั้งแต่ผมสัมภาษณ์มาที่บอกว่า ผมคิดว่าผมมีความสามารถในการที่จะ contribute ต่อองค์กรของท่านได้ อยากให้ท่านอาจารย์ทั้งหลายช่วยแนะนำนักศึกษา ทุกครั้งที่ออกไป

ข้างนอกไม่ใช่คิดว่าจะเรียนต่ออย่างเดียว คิดว่าท่านไปที่ไหนต้องคิดว่าจะทำประโยชน์ต่อองค์กรนั้น ให้มาก คนจีนสอนลูกสอนหลานมา ไม่ทราบว่าคุณจีนในนี้มีบ้างหรือเปล่า **ไปทำงานที่ไหนต้องทำให้เหมือนกับเราเป็นเจ้าของกิจการ** นี่คือทัศนคติ นี่เป็นการสอนของคนจีนสอนลูกๆ เขาเวลาไปทำงานที่ไหน ฉะนั้นคนจีนเวลาทำงานที่ไหนไม่ใช่ทุกคน แต่มีคนจำนวนมากเลยที่ทำงานตั้งอกตั้งใจทำงานมากๆ แต่คนไทยสอนอะไร สอนว่าต้องทำงานที่มันมั่นคงนะลูก ออกไปแล้ววันหนึ่งเจริญมากๆ จะได้เป็นเจ้าของคนขายคน มันคนละอย่างกัน นี่คือทัศนคติ คนจีนมุ่งความเจริญก้าวหน้าให้กับตัวเองหรือเรียกว่าความร่ำรวยก็ได้ แต่คนไทยมุ่งอะไรครับ ความมั่นคง ความมีหน้ามีตา อะไรหลายๆ อย่างนี่คือความแตกต่างในเรื่องทัศนคติ คงมีรายละเอียดมากกว่านี้ เวลาสัมภาษณ์ผมจะสัมภาษณ์ละเอียดมาก จนบางคนต้องบอกว่า คุณต้องไปเปลี่ยนทัศนคติก่อนถึงจะมาทำงานที่นี่ได้ มีเยอะแยะเลยนะครับ ผมพยายามตอบคำถามให้ครอบคลุมที่สุด แต่อาจจะไม่ละเอียดเท่าไร ในการสัมภาษณ์ยังมีรายละเอียดอีกเยอะมากที่เดี๋ยวจะครับ ขอคุณที่ถามนะครับ

ผมขอทวนสิ่งที่ผมพูดเมื่อก็ทั้งหมดนะครับ สิ่งแรกคือ ต้องฝึกให้นักศึกษาได้มีโอกาสคิดให้มาก โดยที่อาจารย์จะต้องตั้งคำถามที่เขาต้องไปใช้ความคิด ไม่ใช่ทำ coursework หรือทำ thesis อย่างเดียว **ต้องฝึกคิด** ในการที่จะทำให้เขาฝึกคิดได้ ท่านอาจารย์ก็ต้องฝึกคิดก่อน หรือบางทีคิดพร้อมกับนักศึกษาก็ได้ นักศึกษาจะรู้สึกดีมากเลย พอเวลาให้เขาฝึกคิด ที่ผมสอนอยู่โดยการถาม ตั้งคำถามตรงนี้ เขาตอบไปโน่นเลย ตอบไม่เข้าประเด็นก็มีเยอะแยะ นานๆ จะเจอคนตอบแล้วตรงประเด็น นี่คือความสามารถของคนที่เราเวลาใครถามอะไร แล้ว**ตอบตรงประเด็น**ได้ คือคนไทย 80% ถามคำถามอย่างหนึ่ง แล้วตอบไปอีกอย่างหนึ่ง สูงมากเลยนะครับที่เป็นอย่างนี้ ฉะนั้นการที่เข้าใจคำถามแล้วตอบตรงประเด็นได้ สำคัญเหมือนกันในการพูดคุยกัน การเข้าใจคำว่าตอบตรงประเด็นสำคัญมากๆ คือผมเอาตัวอย่างนี้จากบริษัทที่ผมไปสอน จะพบว่าคนไม่ตอบตรงประเด็น ถามอย่างตอบอย่าง ตอบจากความคิดของเขา ก็ตอบเลย แต่มันไม่ตรงกับที่เราถามเขา โอเคครับ เรื่องคำถาม การตั้งคำถาม ฝึกคิดฝึกตอบ ใหม่ๆอาจจะไม่ถนัด อาจารย์ที่อาจจะไม่เคยทำกรณีนี้อาจจะไม่ชำนาญ แต่ทำบ่อยๆ อาจารย์จะชำนาญ หรือจะมาฝึกกับผมก็ได้ ผมเป็นคนที่ตั้งแต่ผมเรียนจบมา ผมเป็นคนที่ต้องตอบตรงประเด็น เมื่อไหร่รู้สึกว่าตอบไม่ตรงประเด็น ผมจะต้องถามผู้ที่ถามผมว่า ตกลงผมตอบตรงประเด็นไหม ถ้ายังไม่ตรงประเด็น เดียวตอบใหม่ตอบให้ตรงประเด็น

อีกเรื่องหนึ่งคือ ในสิ่งที่เราสอนแทนที่เราสอนเยอะไปหมดจนเขาจำอะไรไม่ได้ เพราะมันเยอะไปหมด แคร่รับความรู้อย่างเดียวว่ามีอะไรบ้างก็แยะแล้ว ช่วยเขาเป็นประเด็นหลักๆ ที่เป็นหัวใจ **สอนตรงหัวใจ** แล้วให้ฝึกฝนคิด ฝึกฝนทำ แล้วประเด็นย่อยๆ ที่เป็นเครื่องมือหรือเป็นรายละเอียดให้มาเกาะกับประเด็นหลักๆ แต่ส่วนมากอาจารย์บางท่านไปเปิดตำรามา เวลาสอนก็เอาตรงนี้ มากี่สอนนักศึกษา อ่านตรงนั้นมาสอนนักศึกษา โดยไม่ได้คำนึงว่าสอนไปแล้วนักศึกษาเอาไปใช้ประโยชน์ได้ไหม ถ้าท่านลองย้อนถามนักศึกษาที่จบในแต่ละ course ว่าเขารู้อะไร นอกจากสอบ

เสร็จแล้วล้มหมด แล้วก็มีคำพูดว่าคืนครูไปแล้ว สมมติถ้าจบแล้ว ท่านลองถามนักศึกษาว่าได้หลักคิดอะไรจากการมาเรียนบ้าง ซึ่งจากที่ผมได้พูดคุย คนไทยไม่ค่อยเข้าใจคำว่าหลักคิด เรารู้จักคำว่าหลักคิด แต่เราไม่เข้าใจคำว่า**หลักคิด** มีแต่ความรู้ ไปเรียนหนังสือเพื่อหาความรู้ แล้วความรู้มันจะแปลงมาใช้ประโยชน์ตอนไหน ความรู้มันมีเยอะไปหมดเลย ต้องช่วยพิจารณาคำว่าหลักคิด การที่จะทำให้ความรู้มาใช้ประโยชน์ได้ต้องเกิดจากการที่เราเอา**ความรู้**มาพิจารณาซึ่งผมเรียกว่า**เรียนรู้** บางคนเอาความรู้มาเรียน มาเพื่อหาความรู้ ผมบอกเราต้องไปเรียนรู้ **เรียนรู้**คือ เอาสิ่งที่เรารู้มาพิจารณา พิจารณาว่าไง ว่ามันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเราอย่างไร ฉะนั้นอาจารย์ทุกท่านที่สอนต้อง care ต้องหวังว่าลูกศิษย์ที่ท่านสอนออกไปแล้วได้เอาอะไรออกไปใช้เป็นประโยชน์ต่อตัวลูกศิษย์บ้าง ทุกครั้งเวลาผมไปบรรยายที่ไหน ไปสอนนักศึกษาที่ไหน ผมจะบอกว่า ผมตั้งใจจะมาให้ประโยชน์ นักศึกษาทั้งหลายต้องเชื่อว่าจะได้ประโยชน์จากที่ผมจะสอนทุกอย่างนี้เพื่อให้เขาเปิดรับการแนะนำของผม

เพราะฉะนั้นท่านอาจารย์ท่านใด ท่านทั้งหลายกรุณาถามตัวเองว่าสิ่งที่ท่านสอนเขานั้น เขาจะเอาเป็นประโยชน์ได้ไหม ไม่ใช่ท่านสอนเพราะท่านรู้ท่านก็เอาไปสอน เสร็จแล้วเขาก็จะลืม ถ้าไม่แปลงสิ่งที่เรียนรู้ให้เป็น**หลักคิด** คือความรู้ที่ได้มา ถ้าท่านสังเกต เราไปเรียนในมหาวิทยาลัย เรารู้ยู่ก็เรื่อง แต่บางทีไปเข้า course ไปอ่านหนังสือทั้งเล่ม ให้ลองถามท่านมีหลักคิดมากี่เรื่อง บางท่านบอกว่าไม่มีหลักคิด แต่รู้ไปหมด เล่าได้เป็นฉากๆ แต่ไม่มีหลักคิดมาเลยก็ได้ เพราะฉะนั้นลองทบทวนดู การมีหลักคิดสำคัญมากๆ อย่างที่ท่านอ่านมาแล้วท่านเกิดหลักคิดยังงี้ ภาษาการอ่านหนังสือเขาเรียกอะไร มีศัพท์อยู่คำหนึ่ง คือการมีหลักคิดจากการที่ท่านอ่านหนังสือ อ่านหนังสือมีข้อสรุป หลักคิดคือข้อสรุปในใจของเรานั้นเองว่าสิ่งนี้มันดีนะ มันเข้าท่านะ อาจจะมีแค่ประโยคเดียว ท่านอ่านมาทั้งเล่มบางทีได้มา 2-3 ประโยคเองที่เป็นหลักคิด ซึ่งผมเรียกอีกชื่อหนึ่งก็เรียกว่า mindset การอ่านหนังสือเป็นหลักคิดเป็น mindset แต่หลักคิดส่วนใหญ่ที่ผมตีความคือ เป็นเรื่องดีๆ เกี่ยวกับตัวเราที่เราจะพัฒนาตัวเองต่อไป แต่คำว่า mindset อาจจะเป็นเรื่องดีก็ได้ เรื่องไม่ดีก็ได้ บางคนก็มี mindset ไม่ดี มีเยอะแยะแต่ถ้าเป็นหลักคิดผมขอบอกว่าในคำจำกัดความของผมคือเป็นเรื่องที่ดีๆ ทั้งนั้น

ฉะนั้นการที่เราสอนไปนี้ เราต้องสรุปให้เขาเป็นหลักคิด ตกลงคุณได้หลักคิดอะไรบ้างจากการเรียนวันนี้ ขออย่ากลับไปทีเก่าคือว่าต้องฝึกฝนเขา ให้เขา apply หลักคิดต่างๆ ซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง จนเกิดความชำนาญในการจะใช้หลักคิดต่างๆ เหล่านี้ซึ่งในการสอนหนึ่งเรื่อง หนึ่ง course แต่ละคนจะรับหลักคิดได้ไม่เหมือนกัน ต้องให้เขาหัดสรุปหลักคิดพวกนี้ขึ้นมา บางคนอาจจะได้ตรงนี้ นักศึกษาคนนี้ได้ตรงนั้น เสร็จแล้วมา share กัน จะเป็นข้อสรุป ตอนปลายๆ course ของการสอนแต่ละ course ควร share กันก็จะเป็นข้อสรุป ตอนปลายๆ course ของการสอนแต่ละ course ควรเป็นช่วงสรุปหลักคิด ว่าเราได้อะไรจากการเรียนรู้ใน course ต่างๆ เหล่านี้เป็นการทวนความจำของนักศึกษาไม่ใช่ตอนใกล้นักศึกษาจะจบ นักศึกษาส่วนใหญ่จะจ้องดูว่าอาจารย์จะออกอะไร

เดาข้อสอบ พอสอบได้จบ ปิดทิ้ง คืนครู แนวน้อมมันเป็นอย่างนี้

ต่อไปคือเรื่องของการ**จับประเด็น** แล้วเรื่องของการฝึกประเมิน ความชำนาญทางด้านภาษา ซึ่งต้องเกิดจากการฝึกฝนด้วยกันทั้งนั้น อีกอันหนึ่งคือเรื่องของการ**มีจริยธรรม มีศีลธรรม มีคุณธรรม** ซึ่งพระพุทธศาสนาสอนเรื่องพวกนี้ไว้ทั้งหมดแล้ว สุดท้ายมีเรื่องของ**วินัย** คือลองถามท่านอาจารย์ทั้งหลาย นักศึกษาที่ท่านสอนว่าวินัยดีขึ้นหรือแย่ลง ผมค่อนข้างจะมั่นใจว่าตอนนี้ นักศึกษาวินัยแย่ลง วินัยทางด้านเวลา วินัยทางการฟังอาจารย์สอน พอคนเราขาดวินัย ฟังบ้าง ไม่ฟังบ้าง ผมไปสอนใหม่ๆ ที่มหาวิทยาลัยศรีปทุม เวลาเราสอนไปเขาจะฟังเราก็ได้ไม่ฟังก็ได้ เอ! ทำไมเป็นอย่างนี้ ตอนนั้นผมยังมีมือใหม่ก็สังเกตไปก่อน ตอนหลังๆ เพิ่งไม่นานมานี้ผมสอน course ที่ 6 ผมตั้งคำถามว่า ถ้าอาจารย์มาตรงเวลาคือบ่ายโมง แต่นักศึกษามาบ่ายโมงครึ่งอาจารย์จะรู้สึกอย่างไร และในทางกลับกันถ้านักศึกษาเข้ามาตรงเวลาคือบ่ายโมงแต่อาจารย์มาบ่ายโมงครึ่ง นักศึกษาจะรู้สึกอย่างไร นักศึกษาก็ตอบว่ารู้สึกไม่ดี และอีกกรณีคือ เวลาสอนนักศึกษาจะคุยกันเป็นกลุ่มๆ ซึ่งผมเรียกว่าประชุมเป็นกลุ่มย่อย ผมถามว่า ถ้านักศึกษาอยู่ในฐานะของอาจารย์และพบว่านักศึกษาที่ต้องสอนชอบประชุมกลุ่มย่อยในห้องเรียนจะรู้สึกอย่างไร นักศึกษาตอบว่ารู้สึกไม่ดี หลังจากตั้งคำถามเหล่านี้รู้สึกที่นักศึกษามาตรงเวลามากขึ้น และประชุมกลุ่มย่อยน้อยลงมาก

มันเป็นนิสัยเวลาเขาคุยถ้าเขา care คนสอนหรือเขา care เพื่อนๆ สมมติถ้าจะคุยเรื่องส่วนตัวสักเรื่องหนึ่ง เขาคุยสั้นๆ ก็พอแล้วแต่บางคนตั้งหน้าตั้งตาคุยเหลือเกินคุยไม่ยอมเลิก เหมือนประชุมกันเลย ผมต้องแนะนำไปอย่างนี้ว่าคือ การขาดวินัยในการฟังครู ผมไม่ไปดูเขาหรือไปทำโทษเขา ผู้ใหญ่ๆ กันแล้ว เมื่อท่านจบมหาบัณฑิตออกไป แล้วท่านมีวินัยขนาดนี้ท่านจะไปสอนใครได้ สอนลูก สอนหลานหรือเป็นอาจารย์สอนคนต่อ ถ้าท่านไม่มีวินัย ท่านจะทำให้ลูกศิษย์ของท่านมีวินัยได้อย่างไร ถ้าท่านเองยังไม่มีวินัย รู้สึกพอพูดเสร็จก็ดีขึ้นเลยนะครับ เพราะฉะนั้นการมีวินัยของคนไทยเป็นสิ่งสำคัญ แต่สิ่งหนึ่งที่คนไทยตั้งขึ้นมาเอง **ทำอะไรตามใจคือไทยแท้** ที่เราพูดกันนี้ผมเรียกว่าเป็น mindset ที่เกิดจากการตั้งของตัวเองขึ้นมาแล้วทำให้คนไทยขาดวินัยไปเรื่อยๆ พูดที่ไร้ขาดวินัยไปอีกหน่อยหนึ่ง มีอีกหลายๆ คำเป็นสุภาษิตไทย ซึ่งผมจัดว่า เป็นพวก mindset แต่มีสุภาษิตบางคำคือ set mind เราได้เหมือนกัน อย่างเช่น **“ข้าๆ ได้พราเลมงาม”** ที่จริง **“ข้าๆ ได้พราเลมงาม”** ต้องดีความนะครับ ซึ่งบางคนไม่ได้ดีความ แล้วก็เลยเป็นว่าจิตได้สำนึก รับรู้ เป็นคำว่าข้าๆ อย่างเดียว อีกอันหนึ่งคือเรื่องของคำว่า **“ไม่เห็นกระรอกอย่าเพิ่งโก่งหน้าไม้”** ฟังแล้วเหมือนคนโบราณต้องการจะสอนอะไรบางอย่าง แต่คนไทยก็เป็นคนไม่ค่อยเตรียมตัว ไม่มีคำว่า planning ล่วงหน้า เพราะว่าต้องเห็นกระรอกก่อนแล้วถึงเริ่มโก่งหน้าไม้ เป็นภาษาโบราณเพราะโก่งก่อนแล้วมันเมื่อย พวกนี้เป็น mindset ต่างๆ ซึ่งมาจากสุภาษิตของคนไทย บางอันก็อาจจะ มีผล บางอันผมยกตัวอย่างขึ้นมาอาจจะไม่มีผล เพราะเดี๋ยวนี้คนไม่ค่อยพูดกัน

แต่คำหนึ่งที่ตอนนี้หายไปจากคนไทยเลย คือคำว่า**ชาตินิยม** ท่านลองสังเกตคำว่า **ชาตินิยม** ไม่มีใครพูดอีกแล้ว ถามว่าญี่ปุ่นชาตินิยมไหม ชาตินิยมกว่าคนไทยหลายเท่า ครั้งสุดท้ายที่ได้ยิน

คนพูดอันนี้คือ จอมพล ป. พิบูลย์สงคราม เกือบ 50 ปีแล้วนะครับ จอมพล ป. พูดอย่างนี้ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ พูดอย่างนี้ แต่หลังจากนี้ไม่มีใครกล้าพูดกลายเป็นว่าคำว่า ชาตินิยมเป็นคำที่ไม่ค่อยมีคนอยากพูดกัน รู้สึกเป็นคำไม่ดีไปแล้ว กลายเป็นคนที่ปิดกั้น ไม่มองอย่างอื่น ผมก็เลยบอกว่าคนไทยเดี๋ยวนี้เป็นคนที่เรียกว่าต่างชาตินิยม ไม่ใช่ชาตินิยม บางทีคำพูดที่มันดี ๆ เรากลับไปมองเป็นไม่ดีซะ แล้วสุดท้ายก่อนผมจะจบการบรรยายข้อมูลข่าวสารที่เราได้จากสื่อต่างๆ ทำให้คนไทยคิดลบมากขึ้น ปกติผมไปบรรยาย จะเป็นการบรรยายเรื่องคิดบวก แต่วันนี้ไม่ได้พูดเรื่องคิดบวก ขอบพูดก่อนจบนะครับ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เราได้ยินทุกวันๆ มีเรื่องลบมากกว่าเรื่องบวก หรือเรื่องบวกมากกว่าเรื่องลบ ท่านคงจะตอบว่าเรื่องลบมากๆ เรื่องบวกมีนิดเดียว น้อยมากเลย ฉะนั้นบางทีเราได้เจอเรื่องลบมากๆ มันกล่อมเกลาจิตของเราโดยไม่รู้ตัว เป็นคนที่คิดลบโดยอัตโนมัติเพราะข้อมูลข่าวสาร หรือสื่อต่างๆ นี่แหละ ทำให้เราคิดลบ และเราบางคนไม่ได้แยกแยะว่าการคิดลบคิดบวกนี้เป็นยังไง ทำให้คนเราคิดลบกันไปใหญ่ คิดลบตั้งแต่ประเทศชาติของเราว่า ประเทศชาติเราแย่ แล้วยังไปชื่นชมประเทศอื่นว่าดีอีก ทั้งๆ ที่ประเทศเราดีกว่าเขาตั้งเยอะ เรายังไปหาจุดที่เราแย่ไปเทียบกับจุดที่เขาดี เราเป็นกันอย่างนี้เพราะเกิดจากข่าวสารนี้เองที่ทำให้เราเป็นอย่างนี้

ฉะนั้น ขอให้ท่านพิถีพิถันในเรื่องของความคิดหน่อย ถ้าท่านจะช่วยแยกแยะหน่อยว่าเรื่องไหนเป็นเรื่องที่บวก เรื่องไหนเป็นเรื่องที่ลบ ถ้าท่านคิดเรื่องลบบ่อยๆ จิตของท่านจะเป็นลบ จิตได้สำนึกของท่านก็เป็นลบ แล้วคนเรามีจิตที่ลบนี้ไม่เป็นผลดีต่ออนาคต ไม่เป็นผลดีต่อตัวเอง รวมทั้งไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพด้วย ถ้าดีที่สุดคือ ต้องฝึกเรื่องการคิดบวก ซึ่งผมไปบรรยายเรื่องคิดบวกมา มาก มีอาจารย์ท่านหนึ่งบอกว่า การคิดบวกนี้ดีนะดีมากเลยนะ ฟังผมพูดเป็นชั่วโมงๆ นี่ดีมากเลย แต่ยาก แต่ยากแปลว่าอะไรครับ คือทำไม่ได้ไง แต่ถ้าท่านเข้าใจการคิดบวกดีๆ รู้ว่าการคิดบวกนี้ทำแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในจิตใจของท่าน รวมทั้งสุขภาพของท่านด้วย เยอะแยะไปหมดเลย ซึ่งวันนี้พอดีมีเวลาเพียงเท่านี้ ก็ขอจบการบรรยายแต่เพียงเท่านี้ ขอขอบคุณท่านที่ยังไม่มีใครหลับเลยนะครับ หรือว่าหลับผมก็มองไม่เห็น อยู่ข้างหลัง ขอขอบคุณครับ สวัสดีครับ

การบรรยาย ช่วง “อภิปรายระดมความคิดเห็น”

โดย รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข

รองศาสตราจารย์ ดร. วศิน อิงคพัฒนากุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวลิต โอฬารพิริยกุล

รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข : กราบเรียนท่านอาจารย์ทุกท่าน ต้องขอขอบคุณทุกท่านที่ยังเห็นวามแน่นอกกับพวกเรา เมื่อสักครู่อาจารย์บุญเกียรติ ท่านกลับไปป็นหนึ่งแล้วนะ ครับ เพราะฉะนั้นคิดว่าตอนนี้น่าจะขึ้นมาแล้วนะครับ ในช่วงหลังนี้คงจะเป็นในส่วนที่พวกเราจะมานั่งคุยกัน เวลาช่วงนี้คงเป็นเวลาที่อยากจะให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นผู้พูดจะเป็นส่วนใหญ่นะครับ ผมเอง 3 คน วันนี้มีรองศาสตราจารย์ ดร. วศิน อิงคพัฒนากุล ท่านมาจากศิลปากร จริงๆ ท่านจบทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และจบปริญญาเอกที่ University of Leeds ที่ England ทางด้านบริหารสิ่งแวดล้อมเหมือนกัน แต่ว่าท่านทำงานหลักๆ เป็นรองอธิการฝ่ายประกันคุณภาพและพัฒนาคุณภาพอยู่ที่ศิลปากร ส่วนท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวลิต โอฬารพิริยกุล จบปริญญาตรีทาง Physic แล้วจบปริญญาโทวิศวกรรมศาสตร์สาขาวิชาไฟฟ้า มาทำงานทางด้านของบัณฑิตอุดมคติเหมือนกัน เป็นผู้ที่ได้ริเริ่มในโครงการบัณฑิตอุดมคติไทยมาตั้งแต่ต้นเหมือนกัน ผมอยากจะเริ่มอย่างนี้นะครับ ถ้าเกิดจะให้ทาง floor ได้ถามหรือว่าได้แสดงความคิดเห็นเลยก็อาจจะยังไม่มีข้อมูลพอ เพราะฉะนั้นทางท่าน รศ. วศิน ซึ่งเป็นผู้ที่ประเมินโครงการเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย ได้ฉายข้อมูลให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้เห็นสักนิดหนึ่งก่อนว่า ตั้งแต่ได้ดำเนินการมา มีเค้าที่จะประสบผลสำเร็จ หรือว่ามีเค้าว่าจะล้มเหลวอย่างไรบ้าง เพื่อที่ท่านจะได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือซักถามได้ว่าในข้างหน้านี้ โครงการนี้น่าจะดำเนินต่อไปอย่างไร ทั้งในระดับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เครือข่าย node ต่างๆ แล้วในระดับมหาวิทยาลัยของท่านเอง เพราะฉะนั้นผมจะขอเบื้องต้น ขอท่าน รศ. วศิน ได้ฉายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการได้ประเมินโครงการนี้มา หลังจากที่ได้ดำเนินการมาเป็นเวลาช่วงหนึ่ง กราบเรียนครับ

รองศาสตราจารย์ ดร. วศิน อิงคพัฒนากุล : กราบขอบพระคุณครับ ท่าน รศ. นพ. อำนาจ ครับ สวัสดิ์กับทุกท่านนะครับ ช่วงนี้เป็นโปรแกรมก่อนสุดท้ายก็เสียเปรียบนิดหน่อย เพราะว่าท่านก็มีภารกิจ ไม่ให้เสียเวลานะครับจากผมจะพยายามใช้เวลาไม่เกิน 10 นาที เพื่อฉายภาพกว้างหรือภาพรวมของโครงการบัณฑิตอุดมคติเสียก่อน เพราะว่าโครงการนี้จริงๆ ไม่ใช่เพิ่งเกิด หลายๆ ท่านที่ตามเรื่องนี้มาจริงๆ แล้วผมตามเรื่องนี้มาผมยังแปลกใจ ว่ามันเริ่มต้นตั้งแต่

ปี พ.ศ. 2540 ด้วยซ้ำไป แต่ว่าช่วงปี พ.ศ. 2540 จนถึงปี 2545 ไม่ทราบมันเกิดอะไรขึ้น มันหายไปนิดหน่อยได้พยายามสืบค้น เพราะได้รับมอบหมายจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้ศึกษาเรื่องความเป็นมาเป็นไปของโครงการนี้ ได้สืบค้นข้อมูลย้อนกลับไปเท่าที่จะสามารถหาได้พบว่า เริ่มต้นโครงการนี้มันเริ่มตั้งแต่ปี 2540 แล้ว คณะรัฐมนตรีได้มีมติตั้งแต่ 27 พฤษภาคม 2540 แต่ว่าเป็นรูปเป็นร่างเป็นตัวเป็นตนจริงๆ อยู่ประมาณปี 2545 จะขอ ใช้ power point ในการนำเสนอ ก่อนที่จะเปิด floor เพราะส่วนใหญ่จะให้เวลาสำหรับผู้เข้าร่วมที่จะได้นำเสนอข้อคิดเห็น เพราะว่าข้อคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์กับการดำเนินงาน ทั้งในส่วนตัวโครงการเองและในเรื่องของการประเมินโครงการ ขอลงไปในรายละเอียดเล็กน้อย เพราะได้ทำ power point ไว้ มีอยู่ประมาณ 11 slides ซึ่งเป็นภาพรวมของโครงการ

จริงๆ เรื่องของโครงการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ อย่างที่เรียนให้ทราบว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เดิมเรามองว่า สถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยมีอยู่ทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2540 มีไม่มาก ประมาณสัก 100 แห่ง ในตอนนั้น ต้องเรียนให้ทราบว่าจนถึงปัจจุบันก็ยังเป็นแบบนั้นอยู่ คือแต่ละมหาวิทยาลัยยังมีข้อจำกัด มีศักยภาพ มีเงื่อนไข มีเอกลักษณ์ต่างกัน แต่ว่าทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาพยายามที่จะหากรอบมาใช้ในการดำเนินงานหรือกรอบในการกำกับดูแล ซึ่งกรอบที่ใช้ในการกำกับดูแลจะมี 2 ตัวหลักๆ ด้วยกัน คือ เรื่องของการกำหนดมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาที่เราเรียกว่า NQF ประกอบในการกำกับดูแล กับอีกส่วนหนึ่งที่เริ่มเจริญเติบโตมาหลังปี พ.ศ. 2544 คือเรื่องของ IQA หรือว่า Internal Quality เป็นเรื่องของการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน เพราะของ สมศ. เขาจะดูแลคุณภาพภายนอก แล้วบัณฑิตอุดมคติเข้าไปเกี่ยวข้องตรงไหน จะมีเข้าไปเกี่ยวข้องตรงที่ว่าเราได้รับมอบหมายให้หาทางบรรจุมตรฐานหรือตัวบ่งชี้เข้าไปสู่ระบบประกันคุณภาพภายในได้หรือเปล่า ซึ่งกรรมกรของ เราได้พยายามหาทาง ซึ่งผมจะนำเสนอตอนหลัง ว่ามันเกิดอะไรขึ้นกับเรื่องนี้

ภาพรวมต่อมาคือว่าเราเคยมองกันใหม่ครับว่า พันธกิจของมหาวิทยาลัยเราเองกับ concept หรือว่าแนวความคิดในเรื่องของการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ มีความสอดคล้องกัน พันธกิจของเรามีอยู่ 4 ส่วนด้วยกัน พันธกิจที่หนึ่ง คือ เรื่องของการเรียนการสอน จะสอดคล้องหรือตอบสนองกับลักษณะของบัณฑิตอุดมคติ คือว่าเรื่องของการเรียนการสอน เราให้ความรู้แก่ ลูกศิษย์ พันธกิจที่สอง คือ การวิจัย การวิจัย จะทำบัณฑิตหรือลูกศิษย์เรารู้จักคิดเป็น เพราะฉะนั้นการวิจัยจะสอดคล้องกับคุณภาพหรือคุณลักษณะของบัณฑิตอุดมคติ คือทำให้บัณฑิตรู้จักคิด พันธกิจที่สาม คือ เรื่องของการบริการวิชาการ ทำให้ตัวนิสิตนักศึกษาหรือลูกศิษย์ได้มีประสบการณ์ ในการลงมือปฏิบัติ เป็นการฝึกทักษะ คุณภาพในส่วนนี้เป็นเรื่องของความสามารถ เรื่องของการ ได้ฝึกปฏิบัติ เป็นเรื่องของความสามารถของตัวนิสิตนักศึกษา พันธกิจที่สี่ คือเรื่องของการบำรูง ศิลปะวัฒนธรรม คือเรื่องของการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ในตัวนิสิตนักศึกษาหรือของ ตัวบัณฑิตเอง มันจะซ้อนกันตรงนี้นะครับ แต่พอเรามามองในแง่ของการเป็นบัณฑิตอุดมคติ ผม

พยายามทำให้ง่ายขึ้น คือ เราต้องการบัณฑิตให้มี 3 คุณ อันที่หนึ่งคือ **มีคุณภาพ** อันที่สองต้อง **มีคุณธรรม** อันที่สามต้องมี**คุณลักษณะ** จะได้มี 3 คุณ ทั้ง 3 ส่วนนี้เราต้องการให้บัณฑิตที่เขาออกไปจากมหาวิทยาลัยเราทุกๆ แห่ง ต้องมีทั้งคุณภาพ คุณธรรม คุณลักษณะ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต ในเรื่องของบัณฑิตอุดมคติ อย่างที่เรียนให้ทราบว่าโครงการนี้เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 มาแล้ว ตอนนั้นเราให้ความสำคัญกับกิจกรรมใน 4 ส่วนด้วยกันซึ่งเรายังใช้ยึดถือมาจนถึงปัจจุบัน **ส่วนที่หนึ่ง** คือ เรื่องของ General Education หรือที่เราเรียกว่าเป็นรายวิชาศึกษาทั่วไป ใน 30 หน่วยกิตแรก เรื่องของ Gen Ed ที่ปัจจุบันนี้เรายังยึดถือหรือว่าเราจะต้องพยายามที่จะพัฒนา หรือพยายามที่จะทำให้สามารถใส่เรื่องของคุณธรรม จริยธรรม หรือพุดง่ายๆ คือใส่ความเป็นคนให้ไปกับตัวบัณฑิตให้ได้ **ส่วนที่สอง** คือ รายวิชาอื่นๆ เราไม่ได้ละเลยหรือเราไม่ได้ละทิ้งไป เราพยายามที่จะให้มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปในรายวิชาต่างๆ เพราะฉะนั้นตัวลูกศิษย์เองได้รับการถ่ายทอดเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม ทั้งโดยตรงในเรื่องของรายวิชาศึกษาทั่วไป และมีการสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาต่างๆ ทั่วๆ ไปของหลักสูตร ส่วนที่สาม เรามองว่าเราถ่ายทอดเข้าไปอย่างเดียวน่าจะยังไม่พอ ตัวลูกศิษย์เราน่าจะต้องมีกิจกรรมเข้ามา ร่วมฝึกปฏิบัติสร้างจิตสำนึกด้วย ก็เป็นการดำเนินงาน **ส่วนที่สาม** คือ การจัดกิจกรรมเพื่อจะเสริมสร้างจิตสำนึกของบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ส่วนสุดท้ายซึ่งเราเพิ่งจะได้รับมอบหมายเข้ามาเมื่อเร็วๆ นี้เอง คือ เรื่องของการบรรจุเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการประกันคุณภาพภายใน อย่างที่เรียนให้ทราบว่า ตอนปี พ.ศ. 2540 นี้ยังไม่มีเรื่องของระบบประกันภายใน แต่ปี พ.ศ. 2544 ได้นำเข้ามาเกี่ยว เราได้รับมอบหมายว่า เป็นไปได้ไหมว่าโครงการนี้จะสอดแทรกเข้าไปในส่วนนั้นด้วย

ในเรื่องของโครงสร้างการบริหารงานทางด้านโครงการของพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ จริงๆ มีอยู่ 2 ส่วนหลักๆ ส่วนที่หนึ่ง คือ เป็นส่วนที่อยู่กับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ส่วนที่สองเป็นส่วนที่อยู่กับเครือข่ายหรือว่าอยู่กระจายไปทั่วประเทศ ในส่วนที่อยู่กับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้น ปัจจุบันมีคณะกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยดูแล ซึ่งอาจารย์สุภาพเป็นประธานคณะกรรมการชุดนี้อยู่ แต่ว่าลองสืบค้นประวัติกลับไปนี่ พบว่าก่อนหน้านี้มีกรรมการอยู่ 2 ชุด ชุดที่หนึ่งเป็นคณะทำงานกำหนดนโยบายและกิจกรรมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ชุดนี้มีอายุสั้น อยู่ประมาณไม่ถึงปี ประมาณสัก 8 เดือน เพราะว่าในช่วงของคณะทำงานชุดนี้มีการประชุมทั้งหมด 4 ครั้งเท่านั้น หลังจากนั้นพอมีการสลายตัวของคณะทำงาน มีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาอีกชุดหนึ่ง เรียกว่าคณะกรรมการเสนอแนะนโยบายและกิจกรรมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย ชุดนี้อยู่ยาวพอสมควร อยู่ประมาณเกือบ 2 ปี มีการประชุมทั้งหมด 14 ครั้ง แล้วชุดปัจจุบัน คือชุดคณะกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย เราได้ประธานค่อนข้างจะ active อย่างพวกผมนี้ “act” แล้ว “ถีบ” นะครับ แต่ท่านประธาน

ท่าน active เรามีการประชุมกันมากพอสมควร นับถึงสิ้นเดือนตุลาคม ข้อมูลล่าสุดคือนับถึงสิ้นเดือนตุลาคม เราประชุมไปแล้วทั้งหมด 31 ครั้ง ตอนนี้เป็นข้อมูลที่เกิดจากการประชุมแต่ละช่วง กรรมการทั้ง 3 ชุด มีผลงานออกมาบางส่วน แต่ว่าผลงานของคณะทำงานเนื่องจากอายุสั้น ก็เลยไม่ค่อยมีอะไรปรากฏให้เห็น ส่วนอนุกรรมการทั้ง 2 ชุด มีผลงานปรากฏให้เห็น แต่ว่าชุดที่จะมีผลงานมาก จะเป็นชุดปัจจุบันคือ คณะอนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตุดมคติไทย เพราะว่ามีเวลานานนะครับ

ในส่วนของคณะอนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตุดมคติไทยผลงานที่เป็นชิ้นเป็นอันของเรา คือการจัดทำแผนพัฒนาบัณฑิตุดมคติไทยปี พ.ศ. 2549-51 ซึ่งจริงๆ แล้วก่อนหน้านี้มีแผนอยู่ฉบับหนึ่งแต่ว่าเป็น 46-49 แล้วพอคณะอนุกรรมการเข้ามาจับก็เลยทำแผนต่อตั้งแต่ พ.ศ. 2549-2551 ซึ่งปัจจุบันกำลังจะทำแผนต่อ 2552 เป็นต้นไป อีกประมาณ 5 ปี หมายถึงว่า แผนจะอายุ 5 ปี ส่วนที่สองจะเป็นโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาบัณฑิตุดมคติไทย โดยผ่านเครือข่ายบัณฑิตุดมคติไทย อันนี้เรียนให้ทราบว่า เป็นโครงการที่เราเพิ่งจะได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีนี้เป็นปีที่ 2 ปีที่แล้วปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 เป็นครั้งที่ 1 ปี พ.ศ. 2551 เป็นครั้งที่ 2 นะครับ แต่ก่อนหน้านี้เราจะไม่มีการในส่วนที่สาม เรามีการจัดประชุมวิชาการ ประชุมเชิงปฏิบัติการ และการสัมมนา ถ้ามองเฉพาะในกลุ่ม ในระดับคณะอนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตุดมคติไทย ครั้งนี้เป็นครั้งที่ 7 แต่พอลองสืบค้นข้อมูลกลับไป นับจริงๆ นี่หายไปครั้งหนึ่ง แต่กำลังจะตรวจสอบว่ามันหายไปไหน เพราะเท่าที่ตรวจดูแล้ว ถ้าเป็นระดับกรรมการหรือระดับอนุกรรมการ ครั้งนี้น่าจะนับเป็นครั้งที่ 6 ข้อมูลอาจจะคลาดเคลื่อน แต่ว่าสืบค้นยังงัดตามยังไม่พบ นอกจากนั้น ในระดับของเครือข่ายมีการจัดซึ่งอันนี้ยังไม่นับ งานชิ้นต่อมาในระดับคณะอนุกรรมการคือ มีการพัฒนากรอบแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาบัณฑิตุดมคติไทย ซึ่งเป็นส่วนที่เราพัฒนาและหวังว่าจะสอดแทรกเข้าไปอยู่ในส่วนของการประกันคุณภาพ แต่พอเข้าไปสู่กรรมการในระดับของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กรรมการก็มองว่าการตรวจวัดหรือว่าการประเมินเป็นนามธรรมค่อนข้างจะทำได้ยาก ให้เอาเป็นเพียงแค่ว่า ให้จัดทำเป็นกรอบแนวคิดแล้วเสนอไปยังมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อให้นำไปปฏิบัติเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นตอนนี้เรายังทำไม่สำเร็จในส่วนที่การจะต้องบรรจุเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของระบบประกัน ซึ่งถ้าดูจากข้อจำกัดหรือเงื่อนไขแล้วคือมันเป็นนามธรรม ซึ่งจะตรวจวัดยาก

ในส่วนของเครือข่าย ซึ่งเครือข่ายนี้ อย่างที่ท่านทราบแล้วมีทั้งหมด 6 เครือข่าย ใน 6 เครือข่ายแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ กลุ่มที่หนึ่ง คือกลุ่มที่มีจำนวนสถาบันอุดมศึกษามากๆ จะเป็น 4 เครือข่าย ส่วนภาคตะวันออกกับภาคตะวันตก มีจำนวนสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายค่อนข้างน้อยหน่อย ประมาณเครือข่ายละ 20 บวกลบนิดหน่อย ประมาณ 20 ต้นๆ ส่วนของภาคเหนือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ท่านมีเยอะ เพราะฉะนั้นเวลาที่เรารับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีการจัดสรรเงินเป็นสองส่วน ส่วนที่หนึ่งเป็นพวกที่รับงบประมาณมากกว่าอีกส่วนหนึ่ง เราได้รับมาต่อเนื่องมาทุกๆ ปี อยู่ที่ประมาณ

900,000 บาท จะกระจายไปอยู่ที่เครือข่ายภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ แห่งละ 170,000 บาทต่อปี ส่วนภาคตะวันออกกับภาคตะวันตก เราได้ 110,000 บาท เพราะว่าส่วนที่เป็นเครือข่ายใหญ่ต้องงบประมาณมากหน่อย

ผลการดำเนินงานโครงการถึงปี พ.ศ. 2545 อยู่ในช่วงล้มลุกคลุกคลาน มีการพัฒนากรอบแนวความคิดแล้วก็แนวทางปฏิบัติขึ้นมาเห็นได้ว่า ยังเป็นแค่แนวทางยังไม่ได้มีอะไร ซึ่งอยู่ในชุดของคณะทำงานที่เรียนว่าอายุสั้น จึงยังไม่ได้คิดอะไรขึ้นมามากมายนัก จะพยายามที่จะแปลงแผนแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติให้ได้ พอปี พ.ศ. 2546 เริ่มจะมีการจับกลุ่มเครือข่ายอย่างชัดเจนมากขึ้น เป็น 6 เครือข่าย มี 6 แม่ข่าย ตอนนั้นยังไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานจริงๆ เราทำได้จริงๆ ในปี พ.ศ. 2547 เป็นปีแรกที่เครือข่ายต่างๆ ได้ดำเนินการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายขึ้นมาอย่างชัดเจน แล้วเริ่มทำอะไรเป็นรูปธรรมมากขึ้น แต่ต้องเรียนให้ทราบว่ายังไม่ได้เข้มแข็ง พอปี พ.ศ. 2548 ดำเนินการต่อเนื่องคราวนี้หลังจากที่เราได้ลองผิดลองถูกในปี พ.ศ. 2546-2547 แล้วเรานั่งคุยกันก็พบว่า เราน่าจะกำหนดแนวทาง กำหนดทิศทางที่ชัดเจนที่เข้มแข็งมากขึ้น พ.ศ. 2548 นี้ ค่อนข้างจะเข้มแข็งมากขึ้นกว่าปี พ.ศ. 2546-2547 พอปี พ.ศ. 2549 อันนี้เราแข็งแรงแล้ว เริ่มมีการขยายผลมากยิ่งขึ้นก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้างมากขึ้น แล้วถ้าลองมองย้อนกลับไปในช่วงปี พ.ศ. 2549 ระดับอนุกรรมการหรือว่าระดับเครือข่ายจะมีการจัดประชุม จัดสัมมนา จัดกิจกรรม นิสิตนักศึกษา ค่อนข้างจะมากในปี พ.ศ. 2549 พอปี พ.ศ. 2550 กับปี พ.ศ. 2551 อย่างที่ผมเรียนให้ทราบว่าเราได้รับการเพิ่มบทบาท คือเอาโครงการฯ หนึ่งที่มียุทธศาสตร์สนับสนุนมากพอสมควรเข้ามาใส่ให้เรา เป็นเรื่องของการพัฒนาเครือข่ายตรงนี้ภายใต้โครงการคุณธรรมนำความรู้ ปี พ.ศ. 2550 เราทำได้ แต่ว่าค่อนข้างจะได้รับอนุมัติงบประมาณมาช้าไปนิดหนึ่ง แต่ว่าเราก็ทำจนสำเร็จภาพรวมของการดำเนินงานก็ใช้ได้ และได้รับการสนับสนุนในปี พ.ศ. 2551 อีกครั้งหนึ่ง เพราะฉะนั้น ปี พ.ศ. 2550 กับปี พ.ศ. 2551 นอกจากได้รับงบประมาณสนับสนุนรายปีตามปกติ เรายังได้โครงการคุณธรรมความรู้มาเสริมด้วย

สุดท้ายเราไม่เคยพูดกันเลยเรื่องประเด็นนี้ เท่าที่ 2 วันนี้ เราไม่เคยพูดเลยว่า เราพูด แต่ว่าเราสำเร็จอะไร เราทำอะไร แต่เราไม่เคยมาวิเคราะห์ว่า เราติดขัดตรงไหน สิ่งที่เราติดขัดประเด็นที่หนึ่งคำว่า **ระยะเวลา** คำว่าระยะเวลาที่ผมนำเสนอตรงนี้นั้นหมายถึงว่า ลูกศิษย์มาอยู่กับเรา ถ้าเป็นปริญญาตรีอยู่กับเราไม่เกิน 4 ปี ซึ่งเป็นข้อจำกัดประการที่หนึ่ง เรามีเวลาพุ่มพักเขาแค่ 4 ปี จากการที่เขาอยู่ในสังคมอื่นมาเป็นเวลาเกือบ 20 ปี อายุเขาประมาณสัก 18 ปี หรือหลังจากที่เขาจบจากเราไปแล้ว เขาอยู่ชั่วชีวิตเขา เขามีเวลามาพุ่มพักหรือมีเวลาให้เรามาล้างสมองเขาอยู่เพียงแค่ 4 ปี ตรงนี้คือปัจจัยจำกัด เพราะว่าเราค่อนข้างมีเวลาน้อย ประเด็นที่สอง คือ **เครือข่าย** แต่ละเครือข่ายมีความเข้มแข็งไม่เท่ากัน ผมยกตัวอย่างง่ายๆ ไม่ได้เป็นเรื่องของความไม่เข้มแข็งนะครับ แต่ว่าเป็นข้อจำกัดของเครือข่าย ยกตัวอย่างกรณีของภาคใต้ เครือข่ายภาคใต้จะมีปัญหา เพราะว่าเส้นทางการเดินทางมันยาวไกลมาก ตั้งแต่จังหวัดบนสุดรู้สึกว่าจะเป็นจังหวัดชุมพร แล้ว

ล่างสุดลงไปจังหวัดปัตตานี เส้นทางมันยาวไกลมาก เพราะฉะนั้นทำให้ความเข้มแข็งของเครือข่าย อาจจะสะดุดไปบ้างในขณะที่เครือข่ายที่อื่น อาจจะเป็นจังหวัดที่เกาะกลุ่มชัดๆ จะทำให้การบริหารจัดการง่าย อันนี้ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของเครือข่ายด้วย ประเด็นที่สามเป็นเรื่องการบริหารภายในแต่ละมหาวิทยาลัย ว่าผู้บริหารของท่านให้ความสนใจ หรือให้ความร่วมมือ ในเรื่องของ การสร้างเครือข่ายมากน้อยแค่ไหน บางแห่งให้ความสนใจ เห็นความสำคัญ แต่งบประมาณไม่มีอะไรทำนองนี้ อันนี้เป็นเรื่องของภายในของแต่ละมหาวิทยาลัย ต่อไปคือเรื่องของการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน เวลาที่เรากำหนดเป้าหมายการดำเนินงานนี้ ผมเรียนตามตรงว่าทุกๆ ปีที่ผ่านมา แต่ละเครือข่ายได้รับงบประมาณจำกัดจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา แล้วทุกๆ เครือข่ายลงเงินเพิ่มเติมด้วยตัวเองทั้งนั้น เพื่อเป้าหมายที่เราที่กำหนดไว้บรรลุตามที่เราต้องการ แล้วรับรองได้ว่าไม่มีเครือข่ายไหน ไม่ควักเงินส่วนตัว ไม่ควักเงินของมหาวิทยาลัยเอง เพียงแต่ว่าจะมีรูปแบบในการลงขันเหมือนแบบของภาคกลาง หรือว่าต่างคนต่างควักเหมือนอย่างของภาคอื่น บัณฑิตยสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง พุดง่าย ๆ คือเรื่องของงบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจะสนับสนุนเครือข่าย ประเด็นที่สี่ เป็นเรื่องของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน อย่างที่เราคุยกัน 2 วันที่ผ่านมา คือเรื่องของ 30 หน่วยกิตแรก ว่ามีข้อจำกัดหลายๆ อย่าง ในเรื่องของหลักสูตรในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรพร้อม เนื้อหาแน่น แต่คนไม่พร้อม หรือผู้สอนไม่มี พวกนี้เป็นเรื่องของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ประเด็นที่ห้า ตัวนิสิตนักศึกษา ตัวลูกศิษย์เราเอง เขามีภูมิด้านทาน มากน้อยแค่ไหน ในเรื่องของสิ่งต่างๆ ที่มันไม่ดี สิ่งต่างๆ ที่เข้ามารบกวนชีวิตจิตใจเขา เขามีความพร้อมมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งเขามีความพร้อมที่จะรับสิ่งใหม่ๆ มากน้อยแค่ไหน ประเด็นสุดท้าย คือ บัณฑิตจากสังคมภายนอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องไม่ดีอะไรทั้งหลาย หรือว่าถ้าเกิดไปเจอสังคมที่ดี เขาก็จะทำให้สังคมพยายามผลักดันให้ตัวลูกศิษย์เราเป็นบัณฑิตอุดมคติ เราจะทำให้ง่ายขึ้น แต่ถ้าเกิดเราไปเจอสังคมภายนอกที่ไม่เอาก่อนขึ้นมา ทำให้ลูกศิษย์เราลำบากขึ้นนิดหนึ่ง หรือว่าเราเอง จะทำงานหนักขึ้น ซึ่งลองประเมิน ลองประมวลดู ทั้งหมดข้อปฏิบัติต่างๆ รวมทั้งความรู้ต่างๆ ที่เราได้รับมา 2 วัน สุดท้ายน่าจะออกอย่างนี้ คือออกด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนากิตติ อุดมคติไทย ซึ่งยุทธศาสตร์ตรงนี้จะคงจะเป็นภาพรวมกว้างๆ อาจจะมีอายุของยุทธศาสตร์อาจจะสัก 5 ปี แล้วหลังจากนั้นเมื่อสังคมเปลี่ยน เมื่อสิ่งต่างๆ พร้อมมากขึ้น หรือเมื่อสิ่งต่างๆ เริ่มที่จะเปลี่ยนแปลง ยุทธศาสตร์อาจจะล้าสมัยต้องมีการปรับปรุงกันใหม่ เพราะฉะนั้นตรงนี้ ผมคงขออนุญาต ใช้เวลาประมาณเท่านี้ นะครับ เพื่อจะให้ข้อมูลภาพรวมกว้างๆ ก่อน ขอบพระคุณครับ

รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข : ขอบคุณ รองศาสตราจารย์วิน นะครับ คงได้เห็นภาพรวมว่าจริงตั้งแต่ พ.ศ. 2540-2545 นั้นยังไม่ได้เริ่มอะไรมาก มาเริ่มจริงๆ คงเป็น พ.ศ. 2547 ที่ได้รับงบประมาณแล้วก็มาแข็งแรงจริงๆ ช่วงที่มีโครงการคุณธรรมนำไทย สองปีที่ผ่านมา ปี พ.ศ. 2550-2551 แล้วกิจกรรมหลักๆ ของเครือข่ายหรือว่าของโครงการ คือ การพัฒนาวิชาการ

ศึกษาทั่วไป การส่งเสริมการสอนสอดแทรก และเรื่องของการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะไปพัฒนาบัณฑิตในอุดมคติ หรืออีกอันหนึ่งที่อยากจะเพิ่มมาคือ หลายที่อาจจะเอาไปเสริมเป็น KPI ในส่วนของการประเมินสถาบัน ผมคิดว่าคงได้เห็นภาพ อีกท่านหนึ่งที่นั่งอยู่นี้ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวลิต ท่านเป็นผู้ที่เริ่มต้น เข้าร่วมตั้งแต่เริ่มต้น แล้วติดตามตรงนี้มาตลอด เป็นผู้เห็นภาพตรงนี้มาตลอด คงจะต่อหรือว่าเสริมทางท่านรองศาสตราจารย์วศิน อีกนิดหนึ่ง แล้วผมจะขอทาง floor นะครับที่จะได้ให้ข้อคิดเห็น เรียนเชิญอาจารย์ชวลิตครับ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวลิต โอพาพิริยกุล : ขอบคุณครับ ครั้งแรกว่าจะเปิดเป็น floor ให้ทางข้างล่าง แต่มีความรู้สึกว่าจะจำเป็นต้องต่อเชื่อมข้อมูลกับท่านรองศาสตราจารย์วศิน นะครับ ตอนนีเราประสบปัญหาว่าหาคนสอนไม่ได้ เรามีปัญหาว่าจะสอนอะไร ใครสอนใครได้ คำถามเหล่านี้เกิดมาตั้งแต่วันแรกที่เราทำโครงการบัณฑิตอุดมคติไทย วันนี้เราพูดถึงจิตปัญญาศึกษา เราพูดถึง insight ไม่ใช่มาเป็นรูปแบบอย่างนี้ insight นี้ใครเข้าถึงก็เห็นเอง ในช่วงระยะแรกของโครงการบัณฑิตอุดมคติไทยนี้เป็นช่วงของการสร้างตรงนี้อย่างจริงๆ คนที่เข้าร่วมสมัยนั้นเป็นนัก...ทั้งหลาย วันแรกที่ผมเข้ามาคือการประชุมที่อาคารศูนย์ประชุมแพทยศาสตรศิริกิติ์ อาคาร 72 ปี เฉลิมพระเกียรติ ช่วงนั้นเป็นช่วงประมาณปี พ.ศ. 2540 หรือ 2541 ซึ่งประเทศประสบพิบัติภัยเรื่องของเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยได้กำชับว่าประชุมห้ามแจกอาหารเพราะสิ้นเปลือง พวกเราก็เริ่มจะต้องประหยัดกันมาก พอติดตอนนั้นท่านคณบดีศาสตราจารย์พงษ์เพ็ญ ศิริลักษณ์ ท่านเป็นคณบดี แล้วผมเป็นรองฝ่ายกิจการนักศึกษา ท่านบอกว่าฝ่ายกิจการนักศึกษาทำอะไรที่เป็นการพัฒนาคุณธรรมหน่อยแล้วก็ให้งบประมาณมาเสนอหา ความคิดเดียวที่สมัยนั้นคือต้องเอาพระมาเทศน์ ซึ่งผมไม่เห็นด้วยเพราะผมเป็นนักฟิสิกส์ผมไม่เชื่อเรื่องเหล่านั้น ซึ่งความจริงสมัยนี้สิ่งนั้นก็เป็วิธีหนึ่งเหมือนกันในการเข้าสู่ความศรัทธาความเชื่อไปสู่ปัญญาได้เหมือนกัน แต่ตอนนั้นเราไม่ใช่ ตอนนั้นเราเชื่ออีกอย่าง เชื่อแต่สิ่งที่เป็นกระบวนการ ในขั้นตอนแรกคำถามว่าจะสอนยังงัย ผมไปประชุมโครงการบัณฑิตอุดมคติไทยที่อาคารศูนย์ประชุมแพทยศาสตรศิริกิติ์ประมาณปี พ.ศ. 2540-2541 ปรากฏว่ามีผู้มาประชุมนับพันคน มีทั้งทหาร ตำรวจ พระ ผู้บริหาร เต็มหอประชุมไปหมด ดูแล้วทำทางน่าจะนั่งเครื่องบินมาทั้งนั้น ใช้เงินกันมากมายขนาดนั้นแปลว่าอะไร ไม่ใช่ธรรมดาผมเห็นแล้วผมตกใจ ปรากฏว่าผมไม่ได้ความรู้จากนัก...ทั้งหลายที่มาประชุมในวันนั้นว่า สอนคุณธรรมสอนกันอย่างไร ส่วนใหญ่มีทั้งผู้ที่อยู่ในวิชาชีพพยาบาล ศึกษาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ปรากฏว่ามานั่งอยู่ในตัวตนของเขาทั้งหมดเลย ผมถึงได้รู้ว่าเรื่องพวกนี้สอนกันได้นะ เพราะผมมาจากฟิสิกส์ แล้ววันนี้ผมต้องทำเพราะว่าไปนั่งในตำแหน่งนั้น ถูกบังคับให้ทำ เราไม่ทำแล้วจะบอกคนทำได้อย่างไร สถานการณ์สร้างให้เราต้องทำ เราก็ทำ เรามีเงินแล้วมีปัญหาอะไร เราต้องสร้างรายวิชาขึ้นมา ผมจบฟิสิกส์แต่กลับต้องมาสร้างรายวิชาคุณธรรม เนื้อหาทั้งหมดนี้ไปเรื่องทางด้านที่เขาเรียกว่าศาสตร์พัฒนาคอนทางด้านศาสนา ถือเป็นเรื่องใหม่ทั้งหมดเลย ที่ผมมาได้จากที่ประชุมนี้ทั้งหมด ซึ่งมีอยู่ในตัวตนของพวกเขาท่านทั้งหมดเลย ท่านเป็น

นัก...ทั้งหลายทั้งหมดอยู่แล้ว เพียงแต่ผมอยู่ในภาวะที่เป็นนักฟิสิกส์ เป็นเด็กมีปัญหาทางไปหมดอะไรไม่เข้าใจไปหมด เสร็จแล้วมาอยู่ในเรื่อง อยู่ในภาระกิจกรรมที่จะต้องทำอะไรบ้างอย่างโดยหน้าที่ และผู้บริหารสั่งให้ทำด้วย แล้วยังอยู่ในกระแสที่ควรต้องด้วย เมื่อต้องทำแล้วต้องทำให้เสร็จ ทำมาเรื่อยๆ จนถึงวันนี้เป็นการสอนครั้งที่ 17 แล้ว ตอนเราเริ่มทำใหม่ๆ นั้น เรายังคิดว่าถ้าเราขึ้นสอนปีละครั้ง เราสอนไม่อยู่หรอกมันลืมหืมหมด เลยจำเป็นต้องสอนปีละ 2 ครั้ง ตอนแรกผมอยู่ฟิสิกส์แล้วผมมาวิชาศาสตร์และศิลป์แห่งปัญญาชน ชื่อนี้เป็นชื่อที่ไม่ใช่ชื่อที่ผมตั้ง เป็นชื่อที่มาจากกิจกรรมหรืออะไรสักอย่าง ของมหาวิทยาลัยราชภัฏหรือราชชมงคลไม่แน่ใจ มาเสนอในที่ประชุมแห่งนี้ พอผมได้ยินผมบอกอาจารย์ผมขอชื่อนี้ละ พอนำไปใช้สักพักหนึ่งผมชักเงินชื่อนี้ได้คุยกับอาจารย์นั้นทวิวรรณ บอกว่าผมขอยกเลิก อาจารย์บอกอย่ายกเลิกชื่อนี้ดีแล้ว! มันมีอะไรบางอย่างแฝงอยู่ข้างในมากมาย ผมขอเชิญชวนพวกท่านทั้งหลายว่า เรามาสร้างวิชากันเถอะ เรามาสร้างวิชาคุณธรรมกันเถอะ พวกท่านเป็นผู้ที่มีศักยภาพเป็นนัก...ทั้งหลายอยู่แล้ว พวกท่านมีวุฒิภาวะ มีวิญญู มีภาระหน้าที่ที่ต้องทำอยู่แล้ว เมื่อท่านทำถือว่าทำตรงหน้าที่อยู่แล้ว มีห้องเรียน มีรายวิชาที่ท่านจะเปิดสอน ท่านมีงบประมาณ มีนักศึกษาที่จะยอมเสียเงินมานั่งให้เราอบรม 14 ครั้ง คือขอเกร็ดหน่อยมันสบายอยู่แล้วไม่ต้องเสียเงินไปนั่งห่มอะไรหนักหนา ทำไมเราไม่สร้างรายวิชากัน พอสร้างเสร็จแล้ว ท่านสอนไม่ได้ใช้ไหม ท่านจะต้องทำจนได้หลักคำสอน เข้าไปถึงก็ยื่นเข้าไปถึงที่พูดด้วยความมั่นใจ ไม่ใช่มาอ่าน แล้วเป็นตุ๊กแกเกาะกระดานสอนคุณธรรมนี้ มันคงไม่ใช่ ตกลงว่าเราควรมาสร้างรายวิชาคุณธรรมกันเถอะ อันที่หนึ่งสถาบันได้ประโยชน์เพราะว่าเป็นภาระเป็นหน้าที่หนึ่ง ของการสร้างบัณฑิตที่พึงประสงค์ของทุกสถาบัน คุณไม่ทำ สถาบันก็ต้องเสียเงินทำให้เกิดตัววัด อันที่สองศาสตร์วิทยาศาสตร์การพัฒนาคณ สดท้ายวันนี้เป็นเรื่องของการเอาคนเป็นหลัก อย่างประเภทที่เอาเศรษฐกิจกระแสหลัก เอาผลิตภัณฑ์เป็นหลัก เอาผลิตภาพสูงสุดเป็นหลัก เอาความเห็นเป็นหลัก เอาทุนเป็นหลัก และเอากระแสบริโภคนิยมเป็นหลัก วันนี้มันถึงจุดตันหมดแล้ว เหตุการณ์เหล่านี้เอามายึดเป็นปัจจัยผลิต มันถึงจุดจุดหนึ่งมีคำถามมากมาย มนุษย์น่าจะมีคุณค่าไม่ใช่ปัจจัยการผลิต ไม่ใช่มนุษย์บางคนเสียแล้วทิ้งไป แล้วไปรองรับด้วยเงินประกันสังคม ถ้ามันรองรับไม่ไหวเป็นอย่างไร ถ้าเราจะอยู่กับคำว่าชีวิต เรามาทำตรงนี้กันเถอะ ต้องตั้งคำถามว่าชีวิตคืออะไรก่อน แล้วใครสอนใครได้ ถ้าเรายังไม่สามารถสอนนักศึกษาได้ทั้งที่เรามีศาสตร์มากมายที่เราสามารถเลือกใช้ได้ มีคนให้เราปรึกษาได้ มีทักษะ มีกระบวนการที่เราเอาเกณฑ์ต่างๆ มาใช้มากมายที่จะหลอกละลอมเขาให้เขาค่อยตามแล้วเราค่อยสอดใส่บางอย่างที่เราคิดว่าถูก ถ้าบังเอิญเราคิดผิดก็เป็นกรรม ถ้าเราคิดผิดเป็นกรรมของเรานะ เพราะเราพาคนเดินไปอีกทางหนึ่ง เรามีภาระหน้าที่ที่เราได้ประโยชน์จากภาระงานสอน สถาบันได้ประโยชน์จากงานที่เราสอน ทำให้ KPI ลงไปนั่น KPI หรือว่าคุณธรรมนำความรู้หรืออะไรก็ตาม เขาถามมีตัวไหนบ้างไหมที่คุณพาไปจุดนั้นเป็นต้น เพราะฉะนั้นในกรณีอย่างนี้ผมขอชวนท่านทั้งหลายมาทำ แล้วเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของเราเองด้วย เพราะชีวิตเราอายุมากขึ้นไปมันก็ใกล้หลุมไปทุกที เตรียมตัวไว้

หน่อยก็จะได้ไม่หลงทางนัก

รองศาสตราจารย์ นพ.อำนาจ อยู่สุข : ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวลิต หลังจากเข้าร่วมโครงการมานานก็มาเปิดรายวิชาสอนที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ถือเป็นตัวอย่างหนึ่ง ผมคิดว่าตอนนี้คงจะขอรับฟังจากทาง floor นะครับ ผมจะเริ่มประเด็นอย่างนี้นะครับว่า ในเรื่องที่เราจะคุยกันนี้ ท่านอาจจะพูดหรือถามได้หมดเลย เพราะคณะกรรมการในวันนี้มาครบ แล้ววันนี้นั่งกันอยู่แถวข้างหน้า ถ้าบน floor ตอบได้ก็จะตอบ ถ้าบน floor ตอบไม่ได้ก็จะให้ข้างล่างตอบ ผมอยากจะขอว่า เมื่อก็ได้เรียนอาจารย์ ดร. วิพรรธ ท่านอธิการบดีของมหาวิทยาลัยเอเชียน ท่านบอกว่าท่านมีแนวคิดในเรื่องของการพัฒนาบัณฑิตยุคคมคิดอยู่ และได้ดำเนินการอยู่ ขอทาง floor โดยขอเริ่มจากทางท่านอธิการก่อน เรียนเชิญท่านอธิการครับ

ดร. วิพรรธ : สวัสดีครับ ใครที่นอน ตื่นได้แล้วครับ ผมขอพูดจากใจง่ายๆ คุณธรรมไม่ใช่ต้องสอน ทำให้เขาดู แต่ที่นี้นักเรียนทั้งหมดจะยึดครูเป็นตัวอย่าง ตกลงคุณธรรมก็ออกมาจากครู อย่างพวกเราตอนเด็กๆ ก็ซน แต่พอโตแล้วก็คิดถึงครู แล้วคิดถึงคุณธรรมของครู ผมคิดว่าเราต้องเฟื่องฟูให้ครูได้เป็นตัวอย่างที่ดี แต่ผมเสียใจที่ว่าสังคมเรา 50 ปีที่ผ่านมาได้ดูครูอย่างมหาศาล ผมบอกเสมอว่า ถ้าสังคมเรา treat ครูให้มีสถานะทางเศรษฐกิจและสถานะทางสังคมไม่แพ้มือและผู้พิพากษา เราจะได้คนชั้นนำมาเป็นครู แล้วเขาจะสามารถและพยายามที่จะปฏิบัติตัวในทางที่ถูกต้อง ผมคิดว่าเป็นเรื่องของสังคม เรียกว่าเราไม่ต้องสอนคุณธรรม ผมสอนนักศึกษาของผมบอกเสมอคุณลักษณะที่ยากให้มีทุกคนที่จากจบมหาวิทยาลัยให้ได้อย่างน้อย 9 ข้อ คือ **หนึ่งซื่อสัตย์** สำคัญนี้สำคัญมาก เราสัญญาว่าจะเจอเขาก็โง่ เราต้องเจอ ไม่ใช่ถึงเวลาแล้วโทรบอกไปไม่ได้ อันนี้ขอตำหนิตั้งแต่ราชการชั้นสูงสุดถึงชั้นต่ำสุด ไม่เชื่อเชิญปลัดท่านมาเปิดงานถึงเวลาท่านบอกมาไม่ได้ถูกผู้ใหญ่เรียก ถ้าผู้ใหญ่เรียกก็ต้องไม่ไป แล้วให้มันรู้ไป ถูกไล่ออกก็ให้มันรู้ไป เพราะเรายึดถือสัจจะ ที่นี้ถ้าเราอนุญาตให้ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เบี้ยวได้อย่างนี้ต่อไปก็เบี้ยวจนถนัดแล้วก็กลายเป็นเรื่องโง่ไป เราต้องสอนตั้งแต่เด็กถึงผู้ใหญ่ให้รักษาสัจจะ สัญญาแล้วต้องเป็นสัญญา ศัพท์นี้ต้องสอนให้นักเรียนทุกคนรู้จัก พอใครนัดผม ผมจะจดสมุดเลย แล้วผมจะยึดหลักอันนั้น อย่างอื่นมาต้องทั้งหมด เพราะเราสัญญาว่าเราจะไปพบเขา ไม่ใช่มาที่สุดท้ายแล้วโทรไปบอก มาไม่ได้ อันนี้สังคมไทยต้องเปลี่ยน ไม่เชื่อท่านลองจัดงานว่าเย็นวันเสาร์นี้จะกินข้าวถามว่าจะมาไหม คำตอบส่วนใหญ่บอกว่าดูก่อน คือไม่มี commitment เราต้องสอนนักศึกษาให้มี commitment นั่นคือ **สัจจะ สองมีกตัญญู** นักศึกษาสมัยนี้ไม่ค่อยคิดถึงตัวนี้ **สามขยัน สอดทน** ผมมีเด็กหลายคนมาเรียนหนังสือได้แค่ 2 อาทิตย์ แม่มาบอกว่าที่สอนมันง่ายไป เด็กยังไม่ทันเรียนเท่าไรเลย บอกง่ายไป คือ หึงยะโส arrogant ไม่อดทน ต่อไปให้รู้จัก **ห้าการมัธยัสถ์** (frugality) เมื่อมัธยัสถ์ เราเก็บเงินได้มากพอแล้ว รู้จักให้ generosity แล้วรู้จักถ่อมตน ผมมีพ่อแม่พาเด็กมาคนหนึ่งมาสัมภาษณ์ผม บอกว่าโรงเรียนผมดีพอที่ถูกเขาจะเรียนไหม แล้วจะขอเข้ามาเรียน เรียน

ทดลอง 1 เดือน ผมบอกลูกคุณเก่งเกินไป ไปหาที่อื่นเรียนเถอะ ผมบอก Harvard ไม่ได้สร้างขึ้นมาให้นักเรียนมาทดลองว่า Harvard ดีพอไหม นี่ครับพ่อแม่เขาเลี้ยงลูกผิด แล้วลูกคนนี้จะมีความปัญหาในชีวิต เพราะพ่อแม่ยกย่องเกินจนเกินความจริง แล้วผมถามคำถามง่าย ๆ เด็กก็ตอบไม่ได้ แล้วจะเก่งยังไง ถ่อมตนถ่อมไม่เป็น ต่อไปก็ **หกความจริงใจ** (sincerity) **สุดท้ายสำคัญมากคือความกล้า** (courage) กล้าตัดสินใจ กล้าบอกเจ้านายว่าผมไม่เห็นด้วยเพราะอย่างนี้ๆ แต่เราต้องมีทักษะในการพูดกับเจ้านาย เพราะว่าผมเพิ่งพูดในรายการบอกว่าเจ้านายต้องมองทั้ง 2 ข้าง คือ มองข้างของเจ้านายและมองข้างนอก มองข้างนอกแปลว่าถูกไล่ออก อันนี้เราต้องสังวรไว้ว่า เวลาเราเถียงเจ้านายเราต้องมีเหตุผล แล้วต้องยกย่องเจ้านายบอกว่าที่ผมค้านทั้งหมดนี้เป็นความคิดของผมอาจจะถูกอาจจะผิด แต่เจ้านายในฐานะที่เป็นผู้มีความรับผิดชอบเจ้านายเป็นผู้ตัดสินใจแล้วกัน เราต้องปล่อยทางให้เจ้านายเขา เมื่อก็ฟังคุยกับคุณบุญเกียรติ เขาบอกว่าสิ่งที่ผมเคยพูดไว้นานแล้วให้นักศึกษาพิจารณาตัวเองว่า ตัวฉลาดกว่าเพื่อนหรือเปล่า ถ้าฉลาดให้เอาส่วนเกินนี้ไปทำบุญเสีย ไปทำให้เพื่อนฉลาด อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เขายกเขาจำได้ แล้วเขา quote ตลอดเวลา อีกเรื่องหนึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาไทย ขอออกนอกกรอบนอกทางนิดหน่อยได้ไหมครับ

รศ.นพ.อำนาจ : เชิญครับอาจารย์ครับ

ดร. วิพรรธ : คือเมื่อ 50 ปีที่ผ่านมา ทำไมนักศึกษาไทยที่จบมหาวิทยาลัยยังพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ คำถามว่าแก้ได้ไหม มีใครว่าแก้ได้ยกมือครับ ไม่มี

รศ.นพ.อำนาจ : มีข้างหลัง ยกกันใหญ่

ดร. วิพรรธ : แล้วใครว่าแก้ไม่ได้ ยกมือครับ ตอนนี้ audience ไทย คือ บวกก็ไม่ยก ลบก็ไม่ยก แล้วไม่ยกสักอย่างแล้วใครจะว่ายังไง

รศ.นพ.อำนาจ : ยกเดียวโดนถาม

ดร. วิพรรธ : ไม่ห rokok ครับ ผมตอบ ถ้าเรามีความตั้งใจ และ determination ทำได้ครับ อยากทราบว่าทำยังไงใหม่ครับ วันนี้จะเผยความลับให้ฟังเอาใหม่ครับ คือผมคิดง่าย ๆ นะครับ จะใช้เงินประมาณ 5,000 ล้านบาทต่อปี แล้วก็จะไม่ขอเงินรัฐบาลแม้แต่บาทเดียว จะหาทางหาเงิน 5,000 ล้านบาทก่อน แล้ววิธีหาเงิน 5,000 ล้านบาท คือ ถ้าผู้ใหญ่เห็นด้วยก็ขอภาษีน้ำมันเฉพาะกรุงเทพฯ ลิตรละบาท เพื่อช่วยเหลือการศึกษาของชาติ กรุงเทพฯ ใช้น้ำมัน 7,500 ล้านลิตร เราจะได้ 7,500 ล้านบาท แล้วทั้งหมดนี้ทำอย่างเดียวเพื่อช่วยการศึกษาของชาติ ตกลงข้อแรก ตกลงไหมครับ 5,000 ล้าน พรบมือให้หน่อยสิครับ (ผู้ฟังปรบมือ) แล้วข้อที่ 2 กำหนดว่านักศึกษาที่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยไทย ต้องได้ TOFEL หรืออะไร score นี้ ขึ้นแรกไม่ต้องเอา 550 ห rokok ครับ สามปีแรก เอา 450 สามปีที่สอง 500 สามปีที่สาม 550 คือเก็บขึ้นไปเรื่อยถ้าใครไม่ได้ไม่ให้อပ် แล้วผมจะไปจ้างอาจารย์ฝรั่ง 10,000 คน เงินเดือนคนละ 40,000 บาทต่อเดือน แล้วมหาวิทยาลัยไหนขาดครู ผมให้ฟรี คราวนี้มหาวิทยาลัยบ่นได้ไหมครับ แล้วผมคิดตัวเลขแล้ววามมหาวิทยาลัย

ทั้งหมด นิสิตนักศึกษาจบปีละกี่คนครับ แสคนได้ไหม สองแสนได้ไหม สมมติว่าจบสองแสนคน ไซ้ใหม่ครับ ห้องเรียนห้องละ 20 คน ก็เท่ากับหนึ่งหมื่นห้อง มีครูฝรั่งหนึ่งหมื่นคนสอน ปีหนึ่งไม่ได้สองปี ถ้าไม่ได้ TOFEL 450 ไม่ได้ Bachelor Degree ผมว่าทำอย่างนี้แล้วก็ consistence ไป 12 ปี ถ้านักศึกษาจบมหาวิทยาลัยพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ ผมก็ช่วยอะไรไม่ได้แล้ว ที่นี้เราคิดอะไร ต้องคิดต่อเนื่องอย่าไปคิดเป็นไฟไหม้ฟาง โครงการนี้ต้องทำต่อเนื่อง 12 ปี สามปีแรก มหาวิทยาลัยไทยเอาอาจารย์ไป สามปีแรกให้ฟรี สามปีที่สองจ่ายหนึ่งในสาม สามปีที่สามจ่ายสองในสาม สามปีสุดท้ายจ่ายเต็ม ตกลงมหาวิทยาลัยจะกลับบ่นไหม

แล้วทุกๆ 3 ปีเราไปวัดความเจริญ วัดแล้วไม่เจริญก็ให้ CEO ออก หาคนใหม่มาแทน ถ้าทำอย่างนี้ผมว่าพอมีทางครับ เพียงแต่ว่าเราไม่คิดไม่ทำ ทำไม่ได้ก็เลยไม่ต้องทำ แต่ถ้าลองคิดว่าทำได้ แล้วลองรวมกันเข้ามามีทำสิครับ ทำไม่สิงคโปร์เกาะเล็กๆ แม้กระทั่งคนขับ taxi ยังพูดภาษาอังกฤษได้เลย เราไม่ใช่ยอมลู่ เป็น lip service บอกอย่างโน้นอย่างนี้ อย่างอย่างโน้นอย่างนี้แต่ไม่ทำ เวลาผู้ใหญ่บอกว่าอยากจะทำอย่างโน้นอย่างนี้ ผมถามคำเดียวเท่านั้น รู้เลยว่าทำจริงไม่จริง What is the budget? ถ้าไม่มี budget ก็แปลว่า lip service ได้ไปอย่างนั้นเอง โอเค?

ผมวันนี้ เอาความในใจมาเล่าให้ฟังง่ายๆ แล้วตอนนี้ถ้ามหาวิทยาลัยไหนอยากจะ improve ภาษาอังกฤษ ก็มาที่ผมสิครับ ผมลดราคาค่าเล่าเรียนให้ครึ่งหนึ่ง มีพยาบาลมาเรียนนะครับ เดี่ยวเดียวพยาบาลพูดเต็มปากได้ มา 15 คน มาเรียน 5 อาทิตย์เต็มๆ อาทิตย์ที่ห้า ครูไทยแสดงละครฝรั่งให้ฝรั่งดูได้ ผมภูมิใจมาก เพราะว่าเรียนจริงๆ อันนี้ก็เลยเล่าให้ฟัง ตอนนี้นั้นมีเรื่องที่จะคุยเยอะแยะเลย ขอพ้อหอมปากหอมคอ เดี่ยวจะเป็นผมพูดไปหมดคนเดียว แล้วต้องขออภัยถ้าพูดไปแล้วท่านไม่เห็นด้วย แต่ท่านมีสิทธิ์ไม่เห็นด้วยนะครับ ถ้าเห็นด้วยก็ช่วยเชียร์เพื่อว่าบ้านเมืองเรานาคิดไม่ต้องอายเขา แล้วจริงๆ ภาษาอังกฤษสำคัญมาก เราจะเจริญอ่านภาษาต่างประเทศได้ หนังสือต่างๆ ที่เจริญทั้งหมดที่พิมพ์ทั้งหมดนี้ เพราะเข้าใจภาษาอังกฤษเขา ถ้าภาษาเราไม่รู้แล้วเราจะไปสู้เขาอย่างไร เวลาไปประชุมต่างประเทศ what the question? คนไทยส่วนใหญ่เจียบ อาย เพราะว่าไม่ค่อยคล่องภาษา อันนี้ไม่ได้เราไปเราต้องสู้เขา เราต้องสามารถตำฝรั่งให้จนกระทั่งเขายิ้มตอบเรา เขาไม่รู้ว่าเราด่าเขา พอเขากลับบ้านเขาถึงค่อยรู้ว่าเราด่าเขา ต้องเล่นอย่างนี้ครับ ขอบคุนมากครับ

รศ.นพ.อำนาจ : ขอบคุนท่านอธิการครับ นอกจากที่จะให้แนวในการสอนคุณธรรมให้กับนักศึกษาโดยให้ครูเป็นคนทำให้ดูแล้วก็ให้แนวในการสร้างคุณธรรม 9 ประการที่อาจารย์ได้ดำเนินการอยู่ แล้วยังให้แนวทางยุทธศาสตร์ในการทำให้บัณฑิตของมหาวิทยาลัยต่างๆ พูดภาษาอังกฤษได้โดยใช้เงินแค่ปีละ 5,000 ล้านเองนะครับ ผมคิดว่าในนี้ไม่มีใครใหญ่พอจะไปทำโครงการแบบนี้เสียด้วย คงต้องไปช่วยกันพูดต่อครับ เรียนเชิญท่านอาจารย์ครับ ใครมีอะไรดีๆ ที่ท่านได้ดำเนินการอยู่ในมหาวิทยาลัยของท่าน ในการสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพ บัณฑิตในอุดมคติ

ขอเรียนเชิญครับ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันครับ เชิญครับ หรือว่ามีคำถาม หรือว่าในมหาวิทยาลัยท่านไม่มีทำอะไรเลย บ่นมาได้ครับ เดี่ยวเราจะได้เรียนต่อไป เรียนเชิญครับ มีทางโน้นหนึ่งท่าน

อาจารย์อัมรัตน์ : กราบเรียนท่านผู้มีเกียรติที่เคารพครับ ผมอัมรัตน์ โกมลมาศ รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ราชมงคลตะวันออก ผมมีแนวความคิดอย่างนี้ครับ จากที่ฟังท่าน พระเดชพระคุณธรรมโกศาจารย์ เมื่อวานนี้ท่านได้ quote ถึงมหาวิทยาลัยนาโระ มีประโยคอยู่ประโยคหนึ่งที่ท่านได้นำเสนอไว้ว่า “true learning come from academic and practice” ที่นี้ผมมองย้อนกลับไปทั้งหมดวิชาศึกษาทั่วไปของเราที่กำหนดไว้ 30 หน่วยกิต อาจารย์ลอง search เข้าไปดูจะเห็นว่า หลายๆ มหาวิทยาลัยได้ set ไว้ประมาณ 30-35 หน่วยกิต แต่ส่วนใหญ่จะเป็นทฤษฎี เช่น วิชาภาษาอังกฤษ 12 หน่วย มันก็จะ เป็น 3 หน่วยกิต รหัส 30 โค้ด 306 คือ lecture เป็นหลัก ผมกำลังมองว่า ถ้ามันมีการ practice เพิ่มขึ้นแทนที่จะเน้นภาคทฤษฎี เหมือนกับที่นักศึกษาเขาได้ฝึกพลศึกษาได้ออกกำลังกายจริงๆ เช่นเดียวกันกับภาษาอังกฤษหรือในหมวดอื่นๆ ก็ตามที่ ถ้ามีภาคปฏิบัติเพิ่มขึ้นเชื่อว่าน่าจะดีขึ้น เพราะว่าในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วย ถ้าผมมองดูหลายๆ มหาวิทยาลัยมักจะเน้นที่ทฤษฎี ไม่ว่าจะเป็นหมวดภาษาหรือหมวดอะไรก็ตาม ผมขออนุญาต share idea ไว้อย่างนี้ครับ

รศ. นพ. อำนาจ : ขอบคุณท่านรองอธิการมากครับ เรียนเชิญต่อเลยครับ ท่านอาจารย์ช่วยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อจะให้เป็นแนวทาง เชิญท่านอธิการ เชิญครับ

ดร. วิพรรธ : ภาคสองขอพูดจากความในใจคือ ของเก่าๆ ที่ดี แล้วเราไปเรียนของใหม่ๆ จากฝรั่ง แล้วทำให้ fundamental foundation ของเรานี้ถดถอย ตอนนั้นผมไปสังเกตว่าโรงเรียน international ทำไม่เด็กถึงชอบ แล้วทำไมจบแล้วเข้าเรียนสายวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรมไม่ได้ เพราะครูฝรั่งที่เก่งมีน้อย แล้วเขาจ้างมาสอนเป็นภาษาอังกฤษดีจริง แต่ว่าเป็นแบบ activity base สนุกพอจบชั้นมัธยม 6 คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีวะไม่ได้อะไรเลย แล้วผมสงสารพ่อแม่ แทนเพราะว่าตอน ม.6 it too late to change เด็กได้เรียนอย่างมากมายเทคนิศาสตร์ แล้วทำให้มีนิเทศศาสตร์เต็มบ้านเต็มเมือง engineer ไม่มี ตอนนี้นบ้านเมืองเรานะครับ ครูสอนคณิตศาสตร์ดีๆ หาได้น้อยลงๆ แล้วต่อไปบ้านเราก็จะไม่มี engineer กับหมอ เพราะว่าขาดครู พอพูดคำว่าวิศวะนี้ เด็กกลัวแล้ว เพราะอะไร เพราะเราได้ครูที่สอนคณิตศาสตร์ทำให้มันยากๆ เด็กกลัว อันนี้ผมบอกว่าเราอย่าไปเอาของ peripheral มาเป็น main subject ตอนที่ผมเรียนหนังสืออยู่ที่ Imperial Collage เราเรียนเฉพาะ fundamental แต่ว่ามี extra curriculum มี club อยู่ 120 club ให้พวกเราเลือก เราจะไป dancing club, singing club, painting club, music club club อะไรมหาศาลให้เราเลือก club ให้พวกเราเลือก แล้วเราอย่าไปเอาพวก club พวกนี้มาเป็น main course ในการศึกษาเสียเวลาเด็ก แล้ว fundamental จะไม่รู้ เด็กจะไม่รู้ว่า Einstein เขาคิดยังไง หรือว่า Sir Isaac Newton ค้นพบ f1 f2 หารด้วย d square มาอย่างนี้ ผมคิดว่าหลักที่มหาวิทยาลัยเป็นที่ที่สอน

foundation ให้นักเรียนไม่ใช่สอนให้ครู have a good life, your good life is your own to do แต่ว่าสอน you บวกลบคูณหารเป็น ผมต้องการ 3 ตัว 4 ตัวเท่านั้น ง่ายๆ ครับ นักศึกษามหาวิทยาลัยข้อแรก communication เป็น คือ **ภาษาอังกฤษใช้ได้** ข้อสอง **คิดให้เป็น** คิดนอกกรอบ (thinking outside the box) เป็น แล้วข้อ สาม **มีความกระหายอยากเรียนรู้** (the serve for knowledge) แล้วอันสี่ **เป็นคนที่ดี** มี character ที่ดี มีคุณธรรมที่ดี character กับคุณธรรมคือ กรอบ แล้วภายในกรอบ เราจะคิดนอกกรอบยังไงก็อยู่ในกรอบของ ethic อันนี้จะไม่พัง แต่ถ้าเราไม่มีกรอบอันนี้ ยิ่งฉลาดยิ่งเป็นภัยต่อประเทศชาติ อันนี้ผมคิดว่าเราเอาพวกนี้เข้ามาให้เป็นประโยชน์ ขอยกตัวอย่างง่ายๆ นะครับ Alexander The Great สามารถตีชนะโลกทั้งโลกได้ ถามว่า Alexander The Great นี้ why he was great? นอกจากพ่อแม่เก่ง มี gene ดี เป็นคนกล้าแล้ว ก็โชคดี เพราะถูกฟันแทง 7 ครั้งก็ไม่ตาย แต่ที่สำคัญที่สุด Alexander มีครูดี แล้วใครเป็นครูของ Alexander Aristotle ศิษย์เอกของ Plato เมื่อ Aristotle อายุ 29 King Philip of Macedonia ก็มาขอให้สอนหน่อย Alexander แล้วผมถามว่าแล้ว Aristotle สอนอะไร ผมต้องกลับไปอ่านใหม่ เวลาอ่านหนังสือมันเป็นประโยชน์อีกอันหนึ่ง คือไม่ใช่อ่านแล้วก็ลืมๆ อ่านแล้วถามตัวเอง แล้วเมื่อไม่เข้าใจก็กลับไปอ่านใหม่ เสร็จแล้ว Aristotle สอนแค่ 4 ข้อง่ายๆ **ข้อแรก** the right perception พออ่านแล้วขงลุกเลย นี่คือสัมมาทิฐิ ในมรรค 8 นั่นเอง the right perception แม้กระทั่ง Stephen Covey ก็ไปเขียนหนังสือ the 7 Habits of Most Effective People ข้อแรกคือ the right perception คือรู้ผิด รู้ชอบ รู้ชั่วรู้ดี **ข้อที่สอง** ให้เดินทางสายกลาง Aristotle เขา define ว่า bravely is to walk between cowardice because of fear and overconfident ความซื่อสัตย์เพราะกลัวกับความบ้าบิ่นมั่นใจเกินไป **ข้อที่สาม** อย่าประมาท นั่นก็หลักพุทธศาสนาของเรา **ข้อที่สี่** สำคัญมากเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยทุกแห่งต้องสอนให้เด็ก คือ ต้องสังเกตสิ่งรอบตัวและถามคำถามที่ถูกต้อง และ Aristotle บอกว่าในชีวิตเขามีไม่เกิน 7 คำถามที่น่าจะถามแล้วเรารู้หมดทุกอย่าง ของเล็กๆ น้อยๆ อย่างนี้ เราต้องสอนลูกศิษย์เราให้เป็นคนสังเกต ถามให้เป็นและค้นคว้าให้เป็น อย่างอาทิตย์ที่แล้วผมไปอ่านหนังสือพิมพ์ Time นาย Joe Klein ซึ่งเป็น critic เขาเขียนเกี่ยวกับ Obama ผมอ่านปุ๊บผมบอกเลย Obama ต้องชนะ เพราะอะไร เพราะว่า Obama พา senator 2 คนไป ที่ Iraq ไปพบนายพล General David Petraeus แล้วนายพลนี้ค่อนข้างจะดุดัน ก็บอกว่า เขาต้องการ maximum flexibility หมายถึง Whitehouse ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปสั่งเขาว่าถอนทหารเมื่อไหร่ยังไง พออ่านถึงตรงนั้นผมก็ถามตัวเองว่า ถ้าผมเป็น Obama ผมจะตอบยังไง ตกใจว่าคนนี้เป็นคนที่ฉลาดเขาตอบง่ายๆ ว่า "General if I were in your shoes, I would have done exactly the same." มาทำให้ตัว General นี้ happy เราเอาเรื่องนี้ไปสอนนักเรียนได้ว่าเป็นศิลปะครับ

สรุปผลการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 และนำเสนอแนวทางการพัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่าน เครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทย

โดย รองศาสตราจารย์สุภาพ ณ นคร
ประธานคณะกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย
ดร.จิรวัฒน์ วีรังกร
อนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

คิดเป็นเรียนรู้ด้วยตัวเอง เรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้ศักยภาพและเรียนรู้สมรรถนะ เน้นคุณธรรม จิตใจอยู่ตรงนี้ว่ากระบวนการพัฒนาต้องสร้างแนวคิดอยากจะทำให้ สร้างแนวคิดบูรณาการระหว่างศาสตร์ เพื่อที่จะเอามาใช้ในกระบวนการตรงนี้ ถ้ามองในเชิงของภาพรวมหลายท่านพูดในเรื่องของการตกผลึกทางปัญญาแต่พูดไม่ตรง ว่าอันนี้คือการตกผลึกทางปัญญา ผมมีความรู้สึกว่าการตกผลึกทางปัญญาเป็นสิ่งฝังลึก เรียกมาใช้เมื่อไหร่ก็ใช้ได้ตลอดเวลา มันมีความแจ่มชัด เป็นคนที่แจ่มชัดในประเด็นหรือเรื่องนั้นครับ ความแจ่มชัดนี้แสดงออกการรู้ภาพรวมทั้งหมดของเรื่อง และรู้แยกเป็นส่วน ๆ รู้ที่ไปและที่มา รู้เชื่อมโยง รู้เท่าทัน รู้ป้องกัน รู้แก้ไขอันนี้จากการประมวลวิทยากร เพราะว่าหลายท่านสงสัยตกผลึกทางปัญญาเป็นยังไง มันอาจจะไม่สมบูรณ์ แต่ผมใช้วิธีเก็บเล็กผสมน้อยจากวิทยากร แล้วมาสู่ศาสตร์แห่งการบูรณาการ ก็เกิดคำถามว่าทำไมต้องศาสตร์แห่งการบูรณาการ ไม่บูรณาการได้ไหม มีคำตอบจากวิทยากรหลายท่านว่าเพราะสภาพการ สถานการณ์และปัญหาชี้ว่าจำเป็นต้องใช้ความรู้จากหลากหลายสาขาเนื่องจากปัจจุบันเป็นปัญหาเชิงซ้อนประการที่สองคือความรู้และประสบการณ์เริ่มไม่เพียงพอต่อการพัฒนานักศึกษา จำเป็นต้องไปเรียนรู้จากที่อื่นมาปรับใช้ บุคลากรและแหล่งเรียนรู้สถาบันเริ่มไม่พอต่อการพัฒนานักศึกษา ตอนนี้เราเริ่มเห็นว่า ม.เกษตรไปใช้วิทยากรจากวิทยาลัยพยาบาลมาช่วยเรา เพราะว่าวิทยากรในมหาวิทยาลัยเราไม่มี ความสำเร็จในอดีตที่เคยทำมันเริ่มใช้ไม่ได้กับการดำเนินงานในสถานการณ์ปัจจุบัน เพราะลักษณะของผู้เรียนเปลี่ยนไป จะต้องการศาสตร์ใหม่ต่อเอาหลากหลายความรู้มาใช้และเราพัฒนา ก็เกิดคำถามอีกว่าเราพัฒนาศาสตร์แห่งการบูรณาการเราพัฒนาไปเพื่ออะไร เพราะคิดว่าจากวิทยากรที่ได้ให้มา เพื่อพัฒนาเป็นแนวคิดและหลักการ เพื่อการพัฒนากระบวนการปลูกฝังนักศึกษา ต้องการนวัตกรรมใหม่ ๆ และความรู้ในการปฏิบัติใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานทำให้แน่ใจในกระบวนการปลูกฝังมีความรอบด้านเพียงพอและนำศาสตร์

พัฒนากิจกรรมนักศึกษาเพื่อให้เกิดศาสตร์ใหม่ ๆ เวลาพูดถึงบูรณาการคือการทำอะไรให้แจ่มชัดขึ้น สมบูรณ์ขึ้น การบูรณาการระหว่างศาสตร์ เมื่อวานนี้ท่านอาจารย์มานิตย์ได้ให้บทสรุปกับเราไว้ว่าเป็นการสร้างความร่วมมือโดยอาศัยความรู้จากทุกศาสตร์จากทุกแหล่งความรู้ เพื่อที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติในระดับ หรืออาจจะหมายถึงการเชื่อมโยงผสมผสานความรู้จากศาสตร์ต่างๆ ผสมผสานแนวคิดกลยุทธ์ เทคนิคที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อทำให้เกิดความแจ่มชัดในเรื่องที่เราต้องการพัฒนา ในการบูรณาการระหว่างศาสตร์จากการฟังวิทยากรแล้วจะพบว่ามันอาจจะใช้วิธีบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ บูรณาการแนวคิดจากทฤษฎีของศาสตร์ต่างๆ บูรณาการแหล่งความรู้ หรือบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ ก็มีหลายวิธี ในเชิงของแนวทางบูรณาการเมื่อวานก็ฟังจากท่านอาจารย์กิตติภูมิท่านก็บอกว่าต้องกำหนดเป้าหมายก่อน กำหนดเสร็จแล้วนำมาพิจารณาคัดสรรความรู้ที่จะนำมาใช้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและมาพิจารณากระบวนการเรียนรู้แล้วมาตีไซ้รูปแบบเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างทฤษฎีกับกิจกรรม แต่เงื่อนไขท่านได้ให้ไว้หนึ่งต้องขนมเปียกปูนไม่ใช่ขนมชั้น คือควนให้เป็นเนื้อเดียวกัน สองคือต้องมีความสมดุล สามคือต้องแน่ใจว่าเมื่อบูรณาการแล้วจะทำให้นักศึกษาเกิด**จุดเปลี่ยนที่พึงประสงค์** เพราะฉะนั้นผมก็คิดว่าถ้าเราจะพัฒนาปัญญาให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาเราต้องสร้างต้นทุนที่ดีให้นักศึกษาด้านทุนที่จะต้องสร้างคือต้องทำให้เขารู้จักตนเอง ผมคิดว่าเป็นจุดเริ่มต้น ผมคิดว่าถ้ารู้จักตนเองหรือว่าค้นพบว่าตัวเองมีจุดดีในตัวอะไรบ้าง มันน่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของปัญญาที่เกิดขึ้น ต้องสร้างทักษะไม่ว่าจะเป็นทักษะการเรียนรู้ที่ดี ทักษะการแสวงหาความรู้ ทักษะการบันทึก ทักษะการคิดที่เพียงพอ วิทยากรทุกท่านจะพูดว่าต้องคิดเป็น ที่นี้เครื่องมือที่จะทำให้นักศึกษาคิดเป็นอาจจะต้องฝึกคิด วิจัย วิจารณ์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเชิงบวก ต้องสร้างมุมมองในเชิงของการเรียนรู้ ต้องสร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ และอ่อนน้อมถ่อมตน ตามที่ท่านอธิการบดีได้พูดไว้ ต้องฝึกเปิดใจกว้างเพื่อที่จะรับสิ่งใหม่ ๆ ต้องเป็นคนที่มีเหตุผล ท่านอาจารย์บุญเกียรติก็บอกว่าต้องบุคลิก วิสัยทัศน์เป็นไซ้ใหม่ครับ ตั้งคำถามเป็น ค้นหาคำตอบเป็น เคารพผู้อื่นเป็น นั่นคือการฟังเป็น ผมคิดว่าถ้าเราจะพัฒนาปัญญา วิทยากรได้พูดไว้ต้องสร้างต้นทุนที่ดีให้นักศึกษา แล้วต้องทำให้นักศึกษาเข้าใจนะครับว่ายังไม่มีศาสตร์ใดที่มีความสมบูรณ์ในตัวของมันและยังไม่มีแนวคิดใดที่มันมีความสมบูรณ์ในตัวของมัน Best practice ไม่มีในโลก มีแต่ Good practice ก็แสวงหากันต่อไป เพราะฉะนั้นการพัฒนาปัญญาต้องสร้างบุคลากรอุดมปัญญาเหมือนกัน เมื่อวานนี้หลายท่านพูดนะครับว่าสร้างไม่ได้หรอกครับต้องมีบุคลากรอุดมปัญญา บุคลากรที่จะอุดมปัญญาเนี่ยจะต้องรู้ทิศทางการพัฒนานักศึกษาต้องรู้สถานการณ์ ต้องพัฒนาคุณลักษณะรอบด้านให้เกิดขึ้นในตัวของท่านอาจารย์เองนะครับ และมีแนวคิดและมีมุมมองในเชิงบูรณาการไม่อย่างนั้นบูรณาการความรู้ไม่ได้ ทั้งนี้เราได้เรียนตัวอย่างการเสริมสร้างพัฒนาการปัญญานะครับ รายละเอียดผมจะขอข้ามไปเลยนะครับเพื่อที่จะประหยัดเวลา เราได้เห็นกิจกรรมเพื่อการบูรณาการระหว่างศาสตร์ กิจกรรมเพื่อการบูรณาการระหว่างศาสตร์ขอระดับสถาบันก่อนนะครับ เช่นการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันการสร้างเครือข่าย

ของหน่วยงานผู้ใช้บัณฑิตการสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างโอกาสเพื่อการแสวงหา
 แนวทางการแก้ไขปัญหา ร่วม เช่น อาจจะทำวิจัยร่วมหรือมีการสัมมนาร่วม สร้างหลักสูตรกิจกรรม
 ที่เน้นพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวมที่เราได้ฟังเมื่อเข้ามานี้ครับ หรือว่าสนับสนุนบุคลากรให้มีโอกาส
 ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ภายนอก บุคลากรเราจำนวนไม่น้อยที่ไม่ค่อยได้ไปไหนเลยครับ เพราะ
 ฉะนั้นจะบูรณาการระหว่างศาสตร์คงจะยาก และประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญคือส่งเสริมการตั้ง
 ศักยภาพของคณะและหน่วยงานในสถาบันมาร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมนักศึกษา ก็เป็นตัวอย่างของ
 มหาวิทยาลัยขอนแก่นเมื่อเข้ามานี้ครับ ที่พยายามจะให้คณะได้สร้างกิจกรรมเหล่านี้ ซึ่งขณะนี้ผม
 คิดว่าอาจารย์หลายคนเป็น Unseen อยู่ คือไม่มีเวที ไม่มีโอกาสที่จะออกมาได้ร่วมสังสรรค์หรือร่วม
 กิจกรรมพัฒนานักศึกษา ที่นี้จะถึง Unseen เหล่านั้นมาได้อย่างไร อีกอันหนึ่งคือกิจกรรมการ
 บูรณาการระหว่างศาสตร์นะครับ เป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักศึกษา เช่นสร้างโอกาสการเรียนรู้ข้าม
 ศาสตร์ให้นักศึกษา สร้างกิจกรรมให้นักศึกษาได้สัมผัส พบเห็น สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน
 และครูที่หลากหลาย ส่งเสริมโอกาสการรวมตัวกันเฉพาะกิจเพื่อดำเนินกิจกรรมตามความสนใจ
 ร่วม กิจกรรมที่ไม่จำเป็นจะต้องทำในรูปของชมรมแต่ว่าเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาอยากจะทำร่วมกัน
 ทำแล้วเลิกไปเลยอย่างนั้นครับ ซึ่งผมคิดว่ามันเป็นโอกาสในการบูรณาการระหว่างศาสตร์ซึ่งกัน
 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมระหว่างนักศึกษาระหว่างสถาบันก็เป็นอีกแนวทางหนึ่ง ในส่วนของ
 เครือข่ายบัณฑิตอุดมคติและเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทยจะช่วยเสริมสร้างบูรณาการระหว่าง
 ศาสตร์ด้วยการสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถาบันนะครับ โดยเฉพาะเรื่องแนวทางการ
 พัฒนานักศึกษาร่วมคิดร่วมสร้างปฏิบัติในกิจกรรมนักศึกษาจากประสบการณ์ที่หลากหลายที่สิ่งที่
 ผมคิดว่าทุกสถาบันกำลังต้องการขณะนี้คือความรู้ใหม่ๆ แนวคิดใหม่ๆ กลยุทธ์ เทคนิคใหม่ๆ
 รูปแบบการดำเนินงานใหม่ ๆ เพื่อที่จะเอามาสูกับโจทย์ใหม่ๆ ในการพัฒนานักศึกษา โจทย์มันชัก
 ยาก โจทย์แต่ละโจทย์มันก็เป็นปัญหาเชิงซ้อน ผมว่าทุกสถาบันขณะนี้ต้องการนะครับ ก็เหลือ
 เครือข่ายพัฒนานักศึกษาเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยคือทางออกสุดท้าย เพราะว่าขณะนี้
 เครือข่ายก็พยายามคิดร่วมกัน ร่วมใจกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน ผลักดันและ
 ขับเคลื่อนร่วมกันนะครับ สุดท้ายนี้บนเส้นทางของการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทยผมยืนยันว่าไม่อาจแก้ไข
 และกลไกสถาบันอุดมศึกษา สถาบันใดสถาบันหนึ่งโดยลำพัง เฉพาะสถาบันของท่านทำคนเดียว
 ไม่ช่วยให้ภาพรวมดีขึ้นนะครับ มันจะแก้ไขได้ถ้าทุกสถาบันร่วมกันคิดช่วยกันทำนำไปสู่พลังในการ
 ขับเคลื่อน เครือข่ายพัฒนานักศึกษาคือความหวังของประเทศต้องช่วยกันรักษาไว้อย่าให้มันเหมือน
 เครือข่าย C ต้องเหมือนเครือข่าย A ต้องพัฒนาค้นหาใหม่ให้เติบโตแข็งแรงและเป็นอนาคตสำหรับ
 ทุกท่าน ยังต้องการแนวคิดที่ควบคู่การปฏิบัติไม่ใช่แนวคิดที่ไม่อาจนำไปสู่การปฏิบัติ เมื่อเข้ามฟัง
 ส่องกงผมรู้สึกว่าเขาใช้แนวคิดที่ปฏิบัติได้ ของเราจะทำอย่างไรให้ได้แนวคิดที่ปฏิบัติได้เช่นกัน และก็
 เรายังต้องการครูอีกเยอะ ที่จะมาช่วยคิดที่จะมาช่วยเติมเต็มแนวคิดใหม่ๆ ให้กับเรา และผมคิดว่า
 ถึงเวลาที่จะต้องสร้างครูที่จะทดแทน อาจารย์สุภาพไป อาจารย์ศุภมาสไป อาจารย์มานิตไป ยังคง

ต้องการถูกรื้อถอนเพื่ออนาคต เพราะฉะนั้นผมคิดว่าแต่ละสถาบันอาจต้องสร้างนักวิชาการ ด้านพัฒนานิสิตนักศึกษาเพื่อที่จะรองรับเป็นไอดีให้กับอนาคต เพราะฉะนั้นใครที่มีแววที่จะ เป็นนักวิชาการทางด้านนี้ผมว่าน่าจะรีบเอาออกมา ก่อนที่มันจะช้าเกินไป ขอขอบคุณมากครับ สวัสดีครับ

งานเลี้ยงกำลังจะเลิกแล้ว เวลาที่เข้ามาทุกที มองหน้ากันครับอาจารย์ครับสี่โมงเย็นต้อง รีบขึ้นรถไปสนามบินดอนเมือง ภาพที่เราได้กราบเรียนให้ทราบตั้งแต่วันแรกที่ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ให้ Concept จริงๆ แล้วกลุ่มทำงานอนุกรรมการ 6-7 คนต้องกราบขอพระคุณ มากๆ นะคะกว่าเขาจะตกลงใจยอมได้ก็เถียงกันอยู่หลายรอบ ของเราเองคิดว่าเป็นกลุ่ม ที่มีประสบการณ์แต่บางครั้งอาจจะยังไม่เข้าใจสิ่งที่ตรงใจท่านผู้ฟังทั้งหลาย 700 คนที่เข้ามา หลายท่านเข้ามากระซิบ อาจารย์คะที่มหาวิทยาลัยยังรู้เรื่องนี้เป็นยังไง คือตัวบรรทัดฐาน ที่จะเดินไปข้างหน้าเนี่ยจะต้องจนกันอีกนิด แต่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเอง ยังไง 48 ที่ออกมา 34 เครดิต เขารวมภาษาอังกฤษ แต่ฮ่องกงไม่รวมภาษาอังกฤษเอาวิชา คนเลย เพราะฉะนั้นประเด็นที่อาจารย์ศุภมาศฝากทางกรรมการจะไปดูอีกรอบหนึ่ง จริงๆ สภาวิศวะได้เข้าไปหาแล้ว เพราะปัญหาของวิชาชีพเข้ามาแรงจาก 120 ต่ำสุดเป็น 150 กว่า แล้ว ไปมองว่าวิชาชีพศึกษาทั่วไป คือเบื้องต้นบางทีไปตัดอะไร ๆ ก็ไม่ใช่ เพราะฉะนั้นอยากจะกราบเรียน นิดหนึ่งว่าคณะอนุกรรมเป็นเพียงกลุ่มเล็กๆ ที่มีพลังเล็กน้อยมีคนอยู่ห้าหกคน

บทสรุป

โดย ดร. จิรวัดน์ วีรังก

การบรรยายพิเศษ เรื่อง ทิศทางการพัฒนาบัณฑิตไทยตามแผน พัฒนาอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี

นางสาวจิรณี ตันติรัตนวงศ์

โดย รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สาระสำคัญของการบรรยาย

1. ใน 15 ปีข้างหน้าการเปลี่ยนแปลงทางด้านอัตราการเพิ่มจำนวนประชากรจะลดลง เนื่องจากประชากรในวัยเจริญพันธุ์รู้จักใช้วิธีการคุมกำเนิด และมีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม ส่งผลให้เด็กที่จะเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษามีแนวโน้มลดลง และยังมีปัจจัยอีกหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ การรวมตัวของประเทศชาติภายใต้ข้อตกลง หรือความร่วมมือต่างๆ เช่น การรวมตัวของกลุ่มประเทศอาเซียนภายในปี ค.ศ. 2015

2. เมื่อความต้องการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาตามช่วงอายุ 18-21 ปีลดลง ประชากรมีอายุยืนยาวและมีความต้องการพัฒนาตนเองมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาจึงควรเตรียมรองรับความต้องการกลับเข้ามาพัฒนาตนเองของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาแล้ว

3. การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ควรปลูกฝังให้บัณฑิตสามารถที่จะเรียนรู้วิธีที่จะเรียน และศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ มีเจตคติการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพราะศาสตร์บางศาสตร์มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และที่สำคัญต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการใช้ข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีต่างๆ

4. มหาวิทยาลัยต้องเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาบัณฑิตในด้านความรู้ทางภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆ อย่างน้อย 2 ภาษา เพื่อให้สอดคล้องกับการรวมตัวของประเทศอาเซียนที่ได้ตกลงกันว่าภายในปี พ.ศ. 2558 จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางระหว่างกลุ่มประเทศด้วยกัน

5. มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาคุณภาพบัณฑิตไทยให้มี Domain of Learning อย่างน้อย 5 ด้านและสำหรับบัณฑิตที่จบแล้วต้องพัฒนาสิ่งเหล่านี้ไปตลอดชีวิต ดังนี้

5.1 การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

5.2 ความรู้ความสามารถ

5.3 ทักษะเชาว์ปัญญา (Cognitive Thinking)

5.4 ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ

5.5 ทักษะการวิเคราะห์และการสื่อสาร

6. เนื่องจากการเรียนการสอนในศาสตร์แต่ละศาสตร์ไม่เพียงพอต่อการเสริมสร้างพัฒนาการของบัณฑิตได้อย่างรอบด้าน การบูรณาการกิจกรรมนอกหลักสูตรเข้าสู่ในหลักสูตร เพื่อให้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่เป็นจริง จะทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้มากกว่าการเรียนรู้จากในชั้นเรียนเพียงอย่างเดียว

การบรรยาย เรื่อง การพัฒนาสังคมไทยผ่านการอุดมศึกษา

โดย ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน
รองประธานสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

สรุปสาระสำคัญของการบรรยาย

1. สิ่งที่เป็นสัจธรรมของโลกในยุคโลกาภิวัตน์และของประชาคมโลกทุกวันนี้ คือการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขัน “เปลี่ยนแปลง” และ “แข่งขัน” คือสิ่งที่สังคมไทยหลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องสร้างเสริมให้สังคมไทยสามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และการใช้การเปลี่ยนแปลงให้เป็นโอกาสของประเทศให้ได้ ใครหรือสังคมใดไม่สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง สังคมนั้นจะไม่สามารถอยู่รอดได้ สังคมที่แข่งขันได้ต้องมีความเข้มแข็งเท่านั้นจึงจะอยู่รอดได้

2. สังคมอุดมปัญญาเป็นสังคมที่ใช้ปัญญาเป็นหลักในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง และใช้ปัญญาในการเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อการแข่งขัน แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ

2.1 สังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการศึกษาตลอดชีวิต ปลุกฝังให้คนรุ่นใหม่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถแสวงหาปัจจัยที่เสริมสร้างคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.2 สังคมที่ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม (Knowledge Base Society) แต่สังคมไทยในปัจจุบัน เป็นสังคมฐานความรู้...เป็นส่วนใหญ่

3. ปัจจัยในการพัฒนาสังคมประกอบด้วย

3.1 **คนมีคุณภาพ** คือมีความรู้เรื่องปัญญา (Wisdom) และคุณธรรม (Goodness) หมายถึง เป็นคนที่มีความเฉลียวฉลาด มีความรู้ มีความคิด รู้จักวิเคราะห์ แสดงภูมิปัญญาที่มีพร้อมอยู่ในตัว และมีคุณธรรม การผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพควรทำให้บัณฑิตเป็นคนที่สมบูรณ์ก่อนที่จะเป็นนักวิชาชีพ ด้วยการพัฒนาวิธีเรียน วิธีสอน

3.2 **องค์ความรู้ที่พอเพียง** ในปัจจุบันองค์ความรู้ ใครมีมากกว่า สร้างความรู้ได้มากกว่า ย่อมได้เปรียบแต่มีเงื่อนไขว่าองค์ความรู้นั้นต้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จากความสำคัญขององค์ความรู้ดังกล่าว จึงก่อให้เกิดศาสตร์ที่เรียกว่าการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นศาสตร์แขนงใหม่ที่เกิดขึ้น บนฐานความเชื่อที่ว่า “ความรู้” นั้นอยู่ในตัวคนมากมาย ไม่ใช่อยู่ที่ห้องสมุด หรือสถาบันการศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นหากสามารถดึงความรู้จากตัวคนออกมาใช้ประโยชน์ จะก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาล ประกอบด้วย การเข้าถึงความรู้ที่

เป็นมรดกโลก การสร้างและบูรณาการความรู้เป็นศาสตร์ใหม่ๆ การใช้ประโยชน์จากความรู้ที่สร้างมาในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

3.3 นวัตกรรม (Inovation) เป็นเทคนิค แนวคิดใหม่ๆ ที่นำมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาในเชิงที่จะตอบสนองเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง หรือก้าวล้ำการเปลี่ยนแปลง

3.4 เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งมีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก และมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้คนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เข้าถึงแหล่งความรู้และค้นคว้าได้เอง

4. จากปัจจัยในการพัฒนาสังคมทั้ง 4 ประการดังกล่าว อุดมศึกษาสามารถเข้าไปมีบทบาทใน 2 ด้านสำคัญคือ

4.1 พัฒนาคนให้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้เป็นคนดี มีความรู้ ให้อยู่เย็นเป็นสุข

4.2 สร้างองค์ความรู้ โดยกระบวนการวิจัยและพัฒนาด้วยความมุ่งหวังว่าสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นผู้นำในการสร้างนวัตกรรมที่ขยายผลไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาได้ เพื่อให้เป็นปัจจัยเสริมสร้างคุณธรรม สังคมคุณภาพ สังคมที่มีสมรรถภาพ และประสิทธิภาพ

การอภิปราย เรื่อง การบูรณาการศาสตร์เพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

ศาสตราจารย์ ดร. ศุภมาศ พนิชศักดิ์พัฒนา

ดร.มานิต บุญประเสริฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติภูมิ มีประดิษฐ์

ดร.จิรวัดน์ วีรังกร ผู้ดำเนินการอภิปราย

สาระสำคัญของการอภิปราย

1. การบูรณาการศาสตร์ ตามคำนิยามของยูเนสโก คือ กิจกรรมรูปแบบหนึ่งของความร่วมมือระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ ที่มีส่วนในกระบวนการแก้ปัญหาในประเด็นที่เป็นความสนใจร่วมกัน และทำให้บรรลุผลสำเร็จอันเป็นจุดหมายปลายทาง

2. การบูรณาการศาสตร์เพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ จึงหมายถึง การทำงานร่วมกันของคนจากหลากหลายศาสตร์ ที่มาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันเชื่อมโยงกระบวนการความรู้ในกระบวนการแก้ปัญหาที่ยอมรับร่วมกัน เช่น ปัญหาขณะนี้คือคุณลักษณะของบัณฑิตอุดมศึกษาอย่างไม่เป็นที่พอใจของผู้ใช้บัณฑิต ยังไม่เป็นที่พอใจของสังคมโดยรวม ซึ่งปัญหานี้ไม่ใช่งานของใครคนใดคนหนึ่ง

3. การที่จะทำงานแบบบูรณาการศาสตร์ร่วมกันจะต้องให้ความสำคัญต่อการรับฟัง การรักษากฎ กติการ่วมกัน ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกัน

4. การบูรณาการศาสตร์จะต้องดำเนินการในลักษณะหลอมรวมศาสตร์ที่หลากหลายให้เป็นหนึ่งเดียว เปรียบประดุจขนมเปียกปูน ประเด็นสำคัญ คือ การบูรณาการดังกล่าวจะต้องตอบสนองโดยตรงต่อเป้าหมายที่กำหนด แต่ปัจจุบันมีการดำเนินการในลักษณะขนานชั้น ปัจจุบันรายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป มีลักษณะเป็นวิชาบูรณาการ จำเป็นต้องมีอาจารย์จากหลายศาสตร์มาร่วมกันสอนในวิชาเดียว

5. การบูรณาการศาสตร์จะดำเนินการใน 3 ขั้นตอน คือ

5.1 ควรตั้งเป้าหมายก่อนว่าจะพัฒนาอะไรแก่นิสิตนักศึกษา หรือจะแก้ปัญหาอะไรแก่นิสิตนักศึกษา

5.2 การประเมินวิเคราะห์ความรู้ที่จะนำมาใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีความรู้อะไรบ้างซึ่งคงจะประกอบไปด้วยบุคคลต่างๆ จากศาสตร์ที่หลากหลาย

5.3 การประสมประสานความรู้เพื่อให้เกิดความสมดุล ซึ่งการประสมประสานดังกล่าวสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้

6. เครือข่ายบัณฑิตอุดมคติเป็นตัวอย่างหนึ่งของการบูรณาการระหว่างศาสตร์ เพราะแสดงถึงความร่วมมือระหว่างกันในการเชื่อมโยงความรู้ในการแก้ปัญหา ได้เรียนรู้ร่วมกันและเกื้อหนุนกันเพื่อเอื้อเพื่อประสบการณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบันเพื่อการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นที่ยอมรับในสังคมโลกาภิวัตน์ โดยในการบูรณาการระหว่างศาสตร์ เครือข่ายบัณฑิตอุดมคติได้

ดำเนินการใน 3 เรื่อง คือ การพัฒนารายวิชาหมวดวิทยาศาสตร์ไป การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอน และ การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษา นอกชั้นเรียน

7. การพัฒนานิสิตนักศึกษาในอนาคต เห็นได้ชัดเจนว่า ไม่อาจใช้รูปแบบเดิมในการดำเนินงานได้ เนื่องจากคุณลักษณะของนิสิตศึกษารุ่นใหม่ที่เข้าสู่ระบบอุดมศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ต้องการศักยภาพและสมรรถนะที่สูงขึ้น การแสวงหาแนวคิดใหม่ๆ กิจกรรมใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาเป็นความต้องการสำหรับทุกสถาบัน ลำพังความรู้และประสบการณ์ ตลอดจนศักยภาพบุคลากรในสถาบันเริ่มไม่เพียงพอ ความต้องการความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นเริ่มมีมากขึ้น ดังนั้นความต้องการบูรณาการความรู้ จากบุคลากรในศาสตร์ต่างๆ จากบุคลากรในสถาบันอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกสถาบัน และจะทวีความสำคัญมากขึ้นในอนาคต

การบรรยาย เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสังคมแห่งความสุข

โดย อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร
ประธานมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ

สรุปสาระสำคัญของการบรรยาย

1. ชาติดีได้มีคนดีมีวินัย ชาตินั้นจะพบความบร่ำล้นแน่นอน
2. สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างนักศึกษาให้เป็นคนดี มีวินัยเด่น ทำอะไรก็เป็นที่รู้ตัวว่าเด่น เรื่องอะไร พัฒนาความเด่นให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง
3. การศึกษาต้องเอาจริงเอาจังกับการสร้างศีลธรรมให้คนอย่างจริงจัง ลูกศิษย์จึงจะเป็นคนดี มีวินัยเด่น และรับผิดชอบภาระงาน
4. กระบวนการที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย
 - 4.1 หลักสูตร
 - 4.2 ผู้สอน - ต้องมีคุณลักษณะ คึกคัก คล่องแคล่ว ครั้นเคร่ง ก่อนจะทำอะไรให้พัฒนาครูก่อน ถ้ายังพัฒนาไม่ได้ อย่าไปทำอย่างอื่น เพราะครูคือหัวใจสำคัญที่สุด
 - 4.3 วิธีสอน
 - 4.4 เครื่องมือประกอบการสอน เพื่อให้นักศึกษาเกิดทักษะปฏิบัติ
 - 4.5 สภาพแวดล้อมและเงื่อนไขเวลา
5. ระดับของศาสตร์มี 3 ระดับ
 - 5.1 ระดับ Classification (สุตมยปัญญา) - เป็นระดับของการอ่านมาก ฟังมาก ดูมาก มีลักษณะการเป็นพหูสูตร
 - 5.2 ระดับ Associate (จินตมยปัญญา) - เมื่อได้ไปดูแล้ว ต้องกลับมาจินตนาการและทดลองทำให้เห็นจริงจริง
 - 5.3 ระดับ Critic (ภาวนามยปัญญา) - เห็นผลหลังจากการปฏิบัติ และนำมาสรุปเป็นทฤษฎี
6. ประเทศไทยจะไปรอดหรือไม่ อยู่ที่การพัฒนาทางปัญญาของคนในชาติ เพราะฉะนั้นระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ถือเป็นความหวังของประเทศ
7. หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างสังคมแห่งความสุข ต้องทำเป็นขั้นเป็นตอน แบ่งเป็นขั้นพื้นฐาน และขั้นก้าวหน้า
 - 7.1 เศรษฐกิจพอเพียงขั้นพื้นฐานคือ ขั้นสนองความต้องการจำเป็นของร่างกาย

คือเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีอยู่พอ ต้องมีกินพอ ต้องมีใช้พอ ต้องนำไปรุ่มเย็นพอ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสว่า หากประเทศไทยมีความพอเพียง อย่างน้อยขั้นพื้นฐาน ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก

7.2 เศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้า คือขั้นที่เมื่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองเพียงพอแล้วก็นำส่วนเกิน ส่วนที่เหลืออยู่มาเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเจือจุน หรือทำประโยชน์ร่วมกัน บนพื้นฐานความเชื่อที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำรัสว่า “Our lost is our gain” หมายถึง ยิ่งให้ยิ่งได้

การบรรยาย เรื่อง จิตปัญญาศึกษากับการพัฒนาสังคมไทย

โดย พระธรรมโกศาจารย์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สรุปสาระสำคัญของการบรรยาย

1. การศึกษาที่แท้จริง นอกจากจะทำให้ผู้เรียนมีหลักทางวิชาการแล้ว ต้องมีเรื่องของการพัฒนาจิตและปัญญาด้วย เพราะฉะนั้นการศึกษาจึงไม่ได้มุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี และมีความสุขที่แท้จริงด้วย นั่นคือ

- 1.1 มีสมรรถภาพที่พร้อมใช้งาน ที่เรียกว่า “เก่ง”
- 1.2 มีจิตใจดีพร้อมช่วยเหลือผู้อื่น ที่เรียกว่า “ดี”
- 1.3 มีความพอใจในการทำงาน ที่เรียกว่า “มีความสุข”

2. จิตปัญญาศึกษา หมายถึง การศึกษาที่เน้นการพัฒนาจิตและปัญญา เป็นการให้ความสำคัญในเรื่อง การพัฒนามิติด้านใน หรือ ด้านจิตใจของความเป็นมนุษย์ ถ้าเทียบกับคำในภาษาอังกฤษ คือ Contemplative Education ความหมายที่เน้นการพัฒนาจิตและปัญญา จะมีมุมมองทางพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้อง จิตปัญญาศึกษา มาจากแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ที่ว่า การศึกษาจะต้องให้เกิดการพัฒนาที่ครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน คือ

2.1 กายภาวนา หรือ การพัฒนากาย และยังหมายถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทั้งหมด

2.2 ศิลภาวนา หรือ การพัฒนาสังคม ในที่นี้หมายรวมถึง การอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม

2.3 จิตตภาวนา หรือ การพัฒนาจิต ในที่นี้หมายถึง การพัฒนาในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของจิตใจทุกอย่าง เช่น ศิล สมาธิ หรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นสิ่งที่พัฒนาพื้นฐานทางจริยธรรม

2.4 ปัญญาภาวนา หรือ การพัฒนาปัญญา โดยสอนให้พัฒนา IQ คู่กับ EQ ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ตระหนักรู้ในความรู้สึกของตนเอง มีสติ (Awareness) และมีสัมปชัญญะ สามารถนำความรู้มาแก้ปัญหา (เกิดปัญญา) สร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม (เกิดกรุณา)

3. จิตตปัญญาศึกษานั้น เป้าหมายที่แท้จริงอยู่ที่ “การพัฒนาปัญญา” ที่ช่วยให้ลด ละ โกรธ หลง และเกิดคุณธรรม แต่จะพัฒนาปัญญาไม่ได้เลย ถ้าไม่พัฒนาคุณธรรม ปัญญา

เกิดได้จาก 3 แหล่ง

3.1 สุตมยปัญญา - การอ่าน การฟัง การดู มากๆ

3.2 จิตตมยปัญญา - การคิดกลั่นกรองแล้วนำมาปฏิบัติ

3.3 วิพัสสวสา - การมองหลายมุม แล้วเลือกรับส่วนดีมาปฏิบัติ และรับส่วนไม่ดีมาคิด

วิเคราะห์เป็นบทเรียน

ดังนั้น จิตตปัญญาศึกษาจึงไม่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ แต่เน้นความเป็นเลิศทางปัญญา ที่มุ่งให้เห็นของจริงของสรรพสิ่ง รู้และมองเห็นเหตุและปัจจัยของสรรพสิ่งเหล่านั้น ทำให้เกิดการรู้ลึกที่จะจัดการอารมณ์ของตนเองอย่างมีความสุข รู้รอบสามารถเชื่อมโยงกับสังคม รู้เท่าเอาไว้ป้องกัน รู้ทันเอาไว้แก้ไข และรู้จักเชื่อมโยงสิ่งที่เรารู้ไปยังศาสตร์สาขาอื่น

4. จิตตปัญญาศึกษา มุ่งเน้นกิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการฝึกฝนเพื่อพัฒนา “ความตระหนักรู้ต่อตนเองและผู้อื่น” (awareness) ในตัวผู้เรียน และฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จัก “ใคร่ครวญ” (Contemplate) จนมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความเป็นจริง

5. การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์กับผู้อื่น คือ ออกไปช่วยสังคม ไปทำงาน ไปเรียนรู้ให้นักศึกษาเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงในสังคม โดยอาจารย์ต้องเป็นตัวอย่าง แก่ศิษย์ เป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ และสอนวิธีคิด วิธีแสวงหาความรู้ ซึ่งแนวการจัดการเรียนรู้เช่นนี้ ถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่แท้จริง เพราะเป็นการผสมผสานระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ไม่ใช่เรียนในห้องเรียนแต่เพียงอย่างเดียว ดังนั้นการนำแนวคิดไปใช้ สถาบันจึงควรมีชุมชนเชิงปฏิบัติ เพื่อเป็นที่เรียนรู้สำหรับนักศึกษา ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นการเรียนรู้จากการไปช่วยผู้อื่น ใช้ประโยชน์ในขณะที่ออกไปดำเนินกิจกรรม เพื่อให้รู้จักตนเองรู้จักผู้อื่น มีการเรียนรู้จากการไปทำกิจกรรมนั้น ทั้งนี้ผู้เรียนต้องเกิดความสุขจากการได้เข้าร่วมกิจกรรม

6. สังคมไทยจะเกิดการพัฒนาหากคนไทยรู้จักคิดแบบโยนิโสมนสิการ คิดแบบวิพัสสวารู้จักเมตตากรุณา และมีจิตปัญญาศึกษา ประเด็นอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะเสริมสร้างการพัฒนาเจริญสติกันให้มาก แก้ปัญหาประเทศด้วยการพัฒนาปัญญาในสังคมไทย ถ้าจัดการศึกษาให้มีสติและปัญญามากขึ้น เชื่อว่าปัญหาในสังคมไทยสามารถแก้ได้และพัฒนากันได้ดีกว่านี้

การบรรยาย เรื่อง Integrated Learning Program (ILP) การผลิตบัณฑิตแบบองค์รวม : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น

โดย รองศาสตราจารย์ สุภาพ ณ นคร
ประธานอนุกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

สาระสำคัญของการบรรยาย

1. มหาวิทยาลัยขอนแก่นนำรูปแบบการพัฒนาบัณฑิตแบบองค์รวมของ Lingnan University ประเทศฮ่องกง มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของมหาวิทยาลัย

2. แนวคิดที่มหาวิทยาลัยนำมาใช้ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

2.1 การออกแบบหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวม (Whole Person Development)

2.2 การออกแบบหลักสูตรควรพิจารณาถึงลักษณะผู้เรียน บริบทของสังคม สภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยประกอบ

2.3 ลักษณะของรายวิชาเป็นการบูรณาการระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน มีลักษณะเป็น Activity Based Learning ไม่เน้นการบรรยาย

2.4 รายวิชาที่จะจัดให้มีขึ้น ตัวอย่างเช่น วิชา Foreign Language Skill วิชา Moral and Ethics

2.5 จัดกิจกรรมเสริมทักษะต่างๆ พัฒนาทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสาร พัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ และปลูกฝังให้บัณฑิตใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเองตามหลักจิตปัญญาศึกษา

2.6 การสร้างกิจกรรมที่หลากหลายทั้งระดับคณะและมหาวิทยาลัย โดยมีแนวคิดที่จะสร้างความร่วมมือกันระหว่างคณะกับสำนักศึกษาทั่วไป โดยการเชิญรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาของทุกคณะมาหารือร่วมกันในการร่วมเป็นเจ้าภาพกิจกรรมเสริมหลักสูตร

2.7 การออกแบบกิจกรรมควรเน้นเป้าหมายที่จะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน แต่สิ่งหนึ่งที่จะต้อง มี คือ การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกกิจกรรมที่จะเข้าร่วม และการสร้างความสุขในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ใช้สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่จัดกิจกรรมที่ทำให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของตน สร้างจิตสาธารณะ หล่อหลอมให้เด็กมีจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของตน

2.8 มีการกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของกิจกรรมที่จะต้องเข้าร่วม

2.9 กิจกรรมที่เข้าร่วมต้องแสดงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcome) ที่สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย

2.10 ผู้สอนควรมีคุณลักษณะเป็นคนที่ตลกขบขันเกี่ยวกับทักษะชีวิต รู้จักวิธีสอน รู้จักที่จะหยิบยกกรณีศึกษา และสามารถจะสรุปได้ในประเด็นของการเรียนรู้

2.11 สร้างความเชื่อมโยงระหว่างฝ่ายพัฒนานักศึกษา ฝ่ายวิชาการ และสำนักวิชาศึกษาทั่วไป

3. ประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาในการดำเนินงาน

3.1 กระบวนทัศน์ของอาจารย์ผู้สอนที่ยังมุ่งเน้นในสาระทางวิชาการ ขาดความสามารถในการประยุกต์เข้าสู่ชีวิตจริง ความเป็นจริง

3.2 การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะของผู้สอนในการออกแบบกระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้

3.3 การเตรียมความพร้อมของผู้เรียนในการเรียนวิชาต่างๆ ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป

การบรรยายหัวข้อ รูปแบบการพัฒนาบัณฑิตแบบองค์รวม (Whole Person Development)

กรณีศึกษาจาก Lingnan University

โดย Prof. Eoyang Eugene

Lingnan University

สรุปโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณยศ ครุกิจโกศล

มหาวิทยาลัยบูรพา

สรุปสาระสำคัญของการบรรยาย

1. ผู้ประกอบการในฮ่องกง ไม่ค่อยมีความเชื่อถือเรื่องคุณภาพของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาใหม่เช่นเดียวกับเมืองไทย

2. มหาวิทยาลัย Lingnan ได้ตระหนักถึงประเด็นดังกล่าว จึงตระหนักในการพัฒนาองค์รวมของบัณฑิต เน้นการพัฒนาทุกๆด้าน ไม่ใช่วิชาการเพียงอย่างเดียว มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีจุดเด่นสำคัญประการหนึ่งเมื่อเทียบกับมหาวิทยาลัยอื่นๆ ในฮ่องกง คือ ให้ความสำคัญในการพัฒนาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป (General Education)

3. วิชา General Education มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างคนให้พร้อมที่จะเรียน พร้อมที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ด้วยการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเป็น สอนให้ผู้เรียนสามารถหาความรู้ด้วยตนเองสอนให้ผู้เรียนตระหนักในความสามารถของตนเองและความสามารถที่ซ่อนอยู่ในตนเอง สอนให้ผู้เรียนตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม และการใช้ชีวิตมีส่วนร่วมในสังคม และสอนให้ผู้เรียนพัฒนาบุคลิกภาพ และพัฒนาตนเองเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. Lingnan University แบ่ง General Education เป็น 4 Category

Category A : Basic Mode วิชาที่เรียนในปีแรก เป็นวิชาที่มุ่งเน้นการให้เหตุผลและเรื่องการคิด ตัวอย่างรายวิชา เช่น วิชา Critical Thinking วิชา Reasoning นักศึกษาจะได้ฝึกเรื่อง การใช้เหตุผล การแสดงความคิดเห็น ฝึกเรื่องของการคิด เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการเรียน การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้ รวมทั้งสามารถทำให้เขาสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

Category B : การสร้าง Awareness โดยสร้างวิชาที่ทำให้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง

Category C : การสร้างวิชาที่ทำให้ตระหนักถึงควมมีอยู่ของบุคคลที่แตกต่างจากตนเอง (มองเห็นคุณค่าความหลากหลายในสังคม แตกต่างได้ไม่แตกแยก)

Category D : การขยายฐานกว้างสู่สาขาวิชาใกล้เคียง โดยให้ General Education เป็นกระดูกล้างหลักที่ยึดหลักสูตรต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ผสมผสานระหว่างหลักสูตรที่เป็นวิชาเบื้องต้นที่ทำให้มีนิสัยมีพื้นฐานที่แข็งแรง และมีวิธีคิดที่แข็งแรง พร้อมทั้งจะเรียนรู้ในศาสตร์อื่นๆ

4. รายวิชาในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ดี ต้องเป็นวิชาที่กระตุ้นให้คิดได้คิด ให้คิดได้มีโอกาส นอกจากคิดแล้วยังต้องตระหนักถึงความเป็นจริงในสังคมของตนเองด้วย ไม่ใช่คิดได้อย่างเดียว หรือคิดแล้วไม่เกิดประโยชน์ คิดแล้วต้องตระหนักถึงความเป็นจริงในสังคมด้วย ตลอดจนสร้างความตระหนักถึงสถานการณ์โลก

5. หากจะเปรียบเทียบหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จะเปรียบเสมือนกระดูกล้าง มันจะทำหน้าที่เป็นตัวที่ยึดเอาหลักสูตรต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน สร้างการผสมผสานหรือเชื่อมโยงระหว่างรายวิชาเป็นตัวแรกเริ่มเลยที่จะทำให้มีนิสัยมีพื้นฐานที่แข็งแรง พื้นฐานที่ว่า คือ ทักษะคิด ความคิด วิธีการคิด มีความพร้อมที่จะไปเรียนรู้ในศาสตร์อื่นๆ ได้ พร้อมทั้งจะเปิดใจกว้างให้สามารถเรียนรู้วิชาอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบรรยาย เรื่อง การผลิตบัณฑิตเพื่อสังคมไทยในเวทีโลก

โดย ดร. บุญเกียรติ โชควัฒนา
ประธานกรรมการบริหาร บมจ.ไอ.ซี.ซี. อินเตอร์เนชั่นแนล

สรุปสาระสำคัญของการบรรยาย

1. การใช้ความคิดเป็นส่วนสำคัญมากที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางสติปัญญา เนื่องจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ทำให้การเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้เวลาในการหาข้อมูลและเชื่อถือในข้อมูล ทำให้ผู้เรียนขาดการไตร่ตรองไม่ต้องใช้ความคิด ส่งผลให้เป็นบัณฑิตที่จบมาใช้ความคิดน้อยลง ทำให้พัฒนาการทางสติปัญญาลดลง
2. การเสริมสร้างพัฒนาทักษะการคิดให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน จำเป็นต้องสอดแทรกในกระบวนการเรียนการสอนด้วยการตั้งโจทย์คำถาม เพื่อให้ผู้เรียนคิดค้นหาคำตอบ โดยฝึกการตอบในหลากหลายลักษณะ เช่น การตอบในชั้นเรียน การตอบเป็นกลุ่ม หรือการตอบข้อสอบอัตนัย เป็นต้น โดยอาจารย์ต้องหากระบวนวิธีต่างๆ ที่จะเป็นข้อคำถาม
3. ทักษะการคิดที่ควรฝึกให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนได้แก่ การคิดเชิงบวก การคิดเชิงกลยุทธ์ การคิดเชื่อมโยง การคิดโดยใช้ปัญญาญาณ เป็นต้น
4. สิ่งซึ่งผู้เรียนในปัจจุบันขาดมาก คือการฝึกทบทวนตนเอง หรือการหาเหตุผลในการคิด และตัดสินใจของตนเอง
5. สิ่งหนึ่งซึ่งต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนคือพัฒนาให้เป็นคนคิดแล้วทำ ด้วยการตั้งโจทย์คำถาม เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกคิดฝึกทำ โดยพัฒนาให้เกิดขึ้นตั้งแต่ปีแรกๆ จนถึงปีสุดท้าย ไม่ใช่เน้นในชั้นปีสุดท้าย
6. คนสมัยใหม่ขาดทักษะการจับประเด็นและการฝึกประเมินความเป็นไปได้ ซึ่งการฝึกประเมินนั้นเป็นเรื่องของประสบการณ์การใช้ดุลยพินิจที่ไม่เน้นแต่ข้อมูลเพียงอย่างเดียว เป็นการฝึกให้เกิดความมั่นใจในการคิดของตนเอง ก่อให้เกิดการกล้าคิด กล้าพิจารณา กล้าสรุป กล้าฟันธงแล้วพิจารณาสรุปหรือตัดสินใจในการดำเนินงาน รู้จักการนำความรู้แปลงเป็นหลักคิด (Mind set) ซึ่งการคิดในลักษณะนี้เป็นการคิดอย่างใช้ปัญญาญาณ (Sense)
7. คนรุ่นใหม่มักพัฒนาตนเองให้เป็นคนทำงานเฉพาะด้าน เฉพาะทาง เฉพาะสาขา แต่ขาดความรู้รอบ ขาดความเข้าใจคนหรือเองจิตใจคน และการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ทำให้ขาดความสามารถในการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกันเป็นทีม

8. อีกนัยหนึ่งที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนคือ ทักษะภาษาต่างประเทศ ควรพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 2 ภาษา ให้มีความมั่นใจในการสื่อสารในการใช้ภาษา

9. การสร้างเสริมทัศนคติเชิงพัฒนาสร้างสรรค์ เป็นอีกประเด็นที่ควรให้เกิดขึ้นแก่นักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเกิดแนวคิดที่จะใช้ความรู้ ประสบการณ์ เพื่อการสร้างสรรค์ความเจริญแก่องค์กรและสังคม

10. คุณธรรมสำคัญที่ผู้เรียนขาดมากคือการมีวินัยในตนเอง โดยเฉพาะวินัยทางด้านการตรงต่อเวลา

11. ดังนั้นอาจารย์ควรสอนในสิ่งที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ต้องฝึกให้คิด ฝึกให้ทำ ฝึกให้ตั้งคำถาม ฝึกให้เข้าใจตนเอง ฝึกให้เข้าใจและรับฟังผู้อื่นรวมถึงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและการมีวินัยในตนเอง

บทสังเคราะห์

สังเคราะห์สาระความรู้ การบูรณาการระหว่างศาสตร์เพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ สู่การตกลึกทางปัญญา

โดย ศ. จิรวัดณ์ วีรังกร

ความนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดการประชุมทางวิชาการเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย เรื่อง พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติสู่การตกลึกทางปัญญา ระหว่างวันที่ 6 – 7 พฤศจิกายน 2551 นั้น การประชุมทางวิชาการดังกล่าวมีสาระที่น่าสนใจจากวิทยากรที่ได้รับเชิญมาในการประชุมทางวิชาการดังกล่าว จึงขอสังเคราะห์สาระของการประชุมทางวิชาการในเรื่องการบูรณาการระหว่างศาสตร์เพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติสู่การตกลึกทางปัญญาเพื่อให้เห็นถึงแนวคิดใหม่ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ

สภาวะการเปลี่ยนแปลงกับผลต่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ

โลกปัจจุบันและอนาคตจำเป็นต้องเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สภาวะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดสภาพการณ์ใหม่ๆ ที่ไม่เคยพบในอดีต เช่น สภาวะการท่วมท้นของความรู้และแนวคิดใหม่ๆ อันเนื่องมาจากการพัฒนาความรู้ของศาสตร์ต่างๆ ที่ได้ก้าวหน้าไปอย่างมาก ความสะดวกและรวดเร็วของเทคโนโลยีสื่อสารและสารสนเทศในยุคดิจิทัลซึ่งมีผลทำให้โลกเปลี่ยนโฉมหน้าไปอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดสภาวะต่างๆ หลายประการ เช่น สภาวะการคลาญตัวของสิ่งที่เป็นความตายตัวในอดีต เช่น การเกิดค่านิยมใหม่ๆ ความเชื่อใหม่ๆ พฤติกรรมใหม่ๆ ซึ่งแตกต่างไปจากที่เคยเป็นมา จากสภาวะที่เคยมีพรมแดนสู่สภาวะไร้พรมแดน เช่น ศาสตร์ต่างๆ เริ่มมีความเชื่อมโยงมากขึ้นกับศาสตร์อื่นๆ นอกจากนี้ยังส่งผลต่อรูปแบบการเรียนรู้ซึ่งการเรียนรู้ในอดีต จะเน้นการเรียนรู้แต่ในชั้นเรียน ฟังพาเฉพาะแหล่งความรู้ในสถาบันแต่เพียงอย่างเดียว แต่ปัจจุบันและอนาคตจะพบว่าจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเป็นการจัดโอกาสการเรียนรู้นอกชั้นเรียนและเรียนรู้ตามอัธยาศัยเพิ่มขึ้น เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติเป็นอย่างมาก เพราะแนวทางการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติที่เคยใช้ เคยปลูกฝัง และเคยประสบความสำเร็จมาแล้วในอดีต เริ่มใช้ไม่ได้กับสภาวะการณ์ในปัจจุบันและอนาคต เพราะปัจจัยเอื้อต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป จำเป็นที่วงการศึกษไทยต้อง

ตั้งใจใหม่ เพื่อแสวงหาแนวทางใหม่ๆ รูปแบบใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติเพื่อให้พร้อมรับมือกับอนาคต

จากเสียงสะท้อนจากนักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และสื่อมวลชนเป็นจำนวนมากต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า ขณะนี้ประเทศไทยกำลังอยู่ในสภาวะวิกฤตทางการศึกษา เนื่องจากระบบการศึกษาขาดพลังเพียงพอที่จะสร้างนักศึกษาให้เป็นทุนมนุษย์ที่ดีและพลเมืองที่ดีของประเทศ และจะกระทบต่อการเป็นปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ซึ่งจากการวิเคราะห์สาเหตุสำคัญพบว่า เกิดจากการขาดทิศทางการชัดเจน ในการจัดการศึกษา ขาดการบริหารจัดการภาพรวม ขาดแนวคิดและความเข้าใจในการดำเนินงาน ขาดการสร้างสรรค์แนวทางใหม่ๆ ขาดการเตรียมความพร้อมที่ดีแก่นักศึกษา ทั้งนี้เมื่อมองหน้าหาอนาคต จะพบว่านักศึกษายุคใหม่จำเป็นต้องมีสมรรถนะและศักยภาพในตนเองที่หลากหลายมากกว่านักศึกษาในอดีตเพื่อที่จะทำให้ตนเองสามารถอยู่รอดได้ในโลกยุคใหม่ ดังนั้นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการให้ความรู้แก่นักศึกษาเป็นหลัก จึงไม่เพียงพอต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นบัณฑิตอุดมคติที่สอดคล้องเหมาะสมกับโลกแห่งอนาคต จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนานักศึกษารอบด้านหรือการพัฒนานักศึกษาแบบองค์รวม (The Whole Person) นั่นคือ การพัฒนาที่ครบถ้วนทั้งทางด้านปัญญา ร่างกาย สังคม และจิตใจ

การพัฒนานักศึกษามุมมองใหม่ มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญา

เพราะสังคมยุคใหม่ เป็นสังคมที่มีความเป็นพลวัตและมีความซับซ้อนสูงมาก การมีความรู้ ความคิดเพียงมิติเดียว ไม่อาจพัฒนาหรือแก้ปัญหาสังคมได้ คนไทยยุคใหม่จำเป็นต้องใช้ความรู้ที่หลากหลายมาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน การพัฒนานักศึกษามุมมองใหม่จึงมุ่งเน้นการพัฒนา “ปัญญา” ให้เกิดขึ้นแก่นักศึกษา เพื่อพัฒนาสู่การ “ตกผลึกทางปัญญา” ในอนาคต

การตกผลึกทางปัญญา คือ ปัญญาอันเกิดจากการใคร่ครวญดีแล้วอย่างถูกต้องสามารถแสดงออกทางกาย วาจา และใจ แล้วก่อให้เกิดผลดี หรือเกิดประโยชน์ที่ถูกต้องกับสิ่งที่กำลังมีปฏิสัมพันธ์ (ศุภฤกษ์ สิ้นสุพรรณ อ่างในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2551)

การพัฒนา “ปัญญา” คือ การพัฒนาความรู้ ความคิด วิเคราะห์ มุมมอง ทักษะความสามารถ คุณธรรม เพื่อให้เกิด “ความคิดแจ่มชัด” ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นั่นคือการรู้ภาพรวมทั้งหมดของเรื่อง รู้ที่มาที่ไป รู้ความเชื่อมโยงของเหตุและผล ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รู้เท่าทันความเป็นไปเป็นมาของเรื่อง รวมทั้งรู้ที่จะป้องกันและแก้ไข รู้บรรทัดฐานที่จะดำเนินการ

ในการพัฒนา “ปัญญา” แก่นักศึกษา ต้องสร้างสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้เกิดขึ้นแก่นักศึกษาได้แก่

1. ต้องสร้างให้นักศึกษามีต้นทุนที่ดีในตนเอง ประกอบด้วย
 - การทำให้นักศึกษารู้จักและเข้าใจตนเอง

- การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการคิดเพื่อการเรียนรู้ เพราะถือว่าเป็นรากฐานที่ดีแก่นักศึกษา

- การเสริมสร้างการเป็นคนมีมุมมองเชิงการเรียนรู้
- พัฒนาให้เป็นคนเปิดใจกว้าง การมีเหตุผล และการเรียนรู้ที่จะเคารพผู้อื่น

2. ต้องเสริมสร้างให้นักศึกษาเข้าใจว่า ไม่มีศาสตร์ใดที่มีความสมบูรณ์พร้อมยังไม่มีแนวคิดใดที่มีความสมบูรณ์พร้อม นักศึกษายังต้องแสวงหาความรู้จากศาสตร์อื่นๆ เพื่อสร้างความชัดเจนในศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

3. ต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาปัญญาแก่นักศึกษา ด้วยการส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักตนเอง พัฒนาให้เป็นผู้มีจิตใจเปิดกว้าง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสติและปัญญา สร้างโอกาสสัมผัสเรียนรู้ความเป็นจริงในสังคม และสร้างทุกโอกาสให้เป็นประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ ได้แก่

3.1 จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ความสำคัญต่อการพัฒนามิติด้านจิตใจของความเป็นมนุษย์ โดยเน้นการพัฒนาที่ครบทุกด้าน ทั้งในด้านการพัฒนากาย การพัฒนาสังคม การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา จิตตปัญญาศึกษานั้น เป้าหมายที่แท้จริงพุ่งตรงไปที่การพัฒนาปัญญาแก่นักศึกษา เพื่อช่วยให้ลด ละ โกรธ หลง และเกิดคุณธรรม ด้วยการจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดการฝึกฝนเพื่อพัฒนา “ความตระหนักรู้ต่อตนเองและผู้อื่น” (Awareness) ในตัวผู้เรียน และฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จัก “ใคร่ครวญ” (Contemplate) จนสามารถมองเห็นทุกอย่างตามความเป็นจริง ดังนั้นกิจกรรมที่ดำเนินการจึงมุ่งเน้นกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์กับผู้อื่น” ให้นักศึกษาเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริงในสังคม โดยอาจารย์จะต้องสอนวิธีคิด วิธีแสวงหาความรู้ โดยการเรียนรู้ตามแนวคิดจิตตปัญญาศึกษานั้น เป็นการเรียนรู้จากการไปช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้จักผู้อื่น จนผู้เรียนเกิดความสุขจากการได้เข้าร่วมกิจกรรม

3.2 การจัดโปรแกรมเพื่อการบูรณาการการเรียนรู้ (Integrated Learning Program) หรือ ILP ซึ่งเป็นแนวคิดจากประสบการณ์การดำเนินงานของมหาวิทยาลัย Lingnan ประเทศฮ่องกง ซึ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการเจริญเติบโตส่วนบุคคล ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้นอกชั้นเรียนเพื่อให้นักศึกษาเป็นคนที่รู้จักคิด ตัดสินใจ มีจิตใจเอื้ออาทร และรับผิดชอบต่อสังคม สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ในรูปของกิจกรรมร่วมหลักสูตร วัตถุประสงค์ที่สำคัญของ ILP คือ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเปิดใจกว้าง มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ เกิดทักษะการเรียนรู้และการสื่อสาร เข้าใจศิลปะและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป พัฒนาความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งกิจกรรมร่วมหลักสูตรเหล่านี้ถูกสร้างและบรรจุไว้ในหลักสูตรปกติ โดยการดำเนินงานเน้นการสร้างความร่วมมือจากฝ่ายวิชาการ ฝ่ายสนับสนุนวิชาการ ฝ่ายกิจการนักศึกษา และนักศึกษา

ซึ่งการพัฒนา “ปัญญา” ดังกล่าว จำเป็นต้องใช้ความรู้จากหลายศาสตร์มาประสมประสาน เชื่อมโยง ลำพังศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งเพียงศาสตร์เดียวจึงไม่เพียงพอที่จะพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีปัญญาได้

แนวคิดในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ : การแสวงหาแนวทางการบูรณาการระหว่างศาสตร์

จากแนวคิดการพัฒนานักศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนานักศึกษารอบด้าน ทำให้เห็นชัดเจนว่า ความรู้เดิมที่เคยใช้ในการพัฒนานักศึกษาเริ่มไม่เพียงพอต่อการพัฒนานักศึกษารุ่นใหม่ บุคลากรที่มีอยู่ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ในสถาบันเริ่มไม่เพียงพอต่อการพัฒนานักศึกษา การพัฒนานักศึกษา เพื่อให้เป็นบัณฑิตอุดมคติจำเป็นต้องใช้ศาสตร์จากหลากหลายสาขาวิชามาสันับสนุน จำเป็นต้องใช้บุคลากรที่อยู่ในศาสตร์ต่างๆ มาสนับสนุน จำเป็นต้องใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมาสนับสนุน ทั้งนี้เพื่อให้ได้หลักคิดและแนวคิดในการพัฒนานักศึกษา เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถอธิบายปรากฏการณ์หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนร่วมมือกันในการแสวงหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหา ด้วยการสร้างความรู้ใหม่ๆ นวัตกรรมใหม่ๆ หรือแสวงหาแนวทางร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดพลังในการปลูกฝังนักศึกษาสู่คุณลักษณะบัณฑิตที่มุ่งหวัง ดังนั้น แนวคิดการบูรณาการระหว่างศาสตร์ต่างๆ จึงเริ่มทวีความสำคัญขึ้น อันที่จริงแนวคิดการบูรณาการระหว่างศาสตร์นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำรัสมาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2522 ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ณ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ 25 ตุลาคม 2522 ความว่า

“....วิชานั้น เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับ ตามภาวะและความจำเป็นของโลก ก็ต้องแตกสาขามากหลายเป็นธรรมดา จนบางทีทำให้แลไม่เห็นว้าวิชาสาขาต่างๆ มาจากต้นตออันเดียวกัน และลืมนึกไปว่าวิชาแต่ละสาขาวิชานั้นมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันอยู่ เมื่อเป็นดังนี้ที่สุด วิชาที่ขาดตอนจากกัน คนที่เรียนและใช้วิชานั้น ๆ ก็ไม่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ไม่ปรองดองกัน ยังผลให้การทำงานติดขัดบกพร่องและเสียประโยชน์ที่พึงได้ไปด้วยประการต่างๆ ดังนั้นผู้ฉลาดจึงควรต้องพยายามศึกษาให้เห็นจริง และให้เข้าใจแจ่มแจ้งว่า วิชาทั้งหลายเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นส่วนประกอบของกันและกัน เป็นปัจจัยอุดหนุนกันและกันอย่างแน่นแฟ้น แล้วพยายามดึงเอาวิชาการ บุคคลกับทั้งกิจการที่เกี่ยวข้องมารวมกัน ส่งเสริมกัน เพื่อผลและประโยชน์อันเลิศร่วมกันของเรา”

ก่อนอื่นคงต้องมาทำความเข้าใจในคำว่า “บูรณาการระหว่างศาสตร์” เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

“บูรณาการระหว่างศาสตร์” คือ รูปแบบหนึ่งการสร้างความร่วมมือกันระหว่างศาสตร์ต่างๆ บุคลากรจากศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยง ประสม ประสานความรู้ แนวคิด เทคนิคจากทุกแหล่ง เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นความสนใจร่วมกัน ในการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ และทำให้บรรลุผลสำเร็จอันเป็นจุดหมายปลายทางร่วมกัน

“บูรณาการระหว่างศาสตร์” เป็นการใช้ความรู้จากสองสาขาวิชาการหรือมากกว่า เพื่อทำความเข้าใจปัญหาที่ซับซ้อนเกินกว่าที่จะแก้ไขโดยความรู้จากศาสตร์สาขาวิชาเดียว (มานิต บุญประเสริฐ อ่างในสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2551)

ดังนั้น “การบูรณาการศาสตร์เพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ” จึงหมายถึง การทำงานร่วมกันของคนจากหลากหลายศาสตร์มาร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เชื่อมโยงความรู้และแนวคิด กระบวนการเรียนรู้ ในกระบวนการแก้ปัญหาหรือพัฒนาบัณฑิตอุดมคิตที่ยอมรับร่วมกัน

การบูรณาการระหว่างศาสตร์เพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ : แนวทางและตัวอย่างกิจกรรม

ในการบูรณาการระหว่างศาสตร์เพื่อการพัฒนาบัณฑิตอุดมคตินั้น มีเป้าหมายที่หลากหลาย เช่น

- เพื่อแสวงหาคำอธิบาย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ทำไมนักศึกษายุคใหม่จึงมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมน้อยลง ทำไมนักศึกษาจึงนิยมแต่งกายไม่ถูกต้องตามระเบียบของสถาบัน ซึ่งการหาคำอธิบายเพื่อให้เห็นภาพและเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนจำเป็นต้องใช้มุมมองจากหลากหลายศาสตร์มาอธิบาย
- เพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษา เช่น การแก้ปัญหานักเรียนตึกกัน การแก้ปัญหากลุ่มเล่นพนันฟุตบอลของนักศึกษา การแก้ปัญหาคารับน้องใหม่ที่สร้างความรุนแรง ซึ่งแต่ละปัญหาจำเป็นต้องใช้บุคลากรจากหลากหลายศาสตร์มาร่วมกันคิด ร่วมกันหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว
- เพื่อการสร้างความรู้ปฏิบัติ หรือ นวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาหรือปลูกฝังแก่นักศึกษารุ่นใหม่ซึ่งมีคุณลักษณะแตกต่างไปจากอดีต เพื่อให้รูปแบบการพัฒนา มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์มากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องใช้บุคลากรจากศาสตร์สาขาต่างๆ มาร่วมกันคิด ร่วมกันสร้างสรรค์มากขึ้น เช่น ความรู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการสอดแทรกคุณธรรมในการเรียนการสอน ความรู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างรายวิชาในหมวดวิชาชีพศึกษาทั่วไป

แนวทางการบูรณาการระหว่างศาสตร์เพื่อพัฒนาบัณฑิตอุดมคติ อาจดำเนินการได้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น

1. การดำเนินการบูรณาการระหว่างศาสตร์ในระดับสถาบัน อาจดำเนินการโดย

1.1 จัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยใช้กรณีหรือประเด็นปัญหาเป็นตัวตั้ง ซึ่งหน่วยงานหรือบุคลากรในสถาบันมีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการ เช่น จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่อง เทคนิคการดูแลและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา เทคนิคการสอดแทรกคุณธรรมในกระบวนการเรียนการสอน เทคนิคการสร้างสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่นักศึกษา เทคนิคการสร้างแรงจูงใจในการเรียนแก่นักศึกษา เป็นต้น โดยดำเนินการในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้บุคลากร

ต่างคณะได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องดังกล่าว

1.2 จัดให้มีกิจกรรมระดมความคิดเพื่อแสวงหาแนวทางการแก้ปัญหาในประเด็นใด ประเด็นหนึ่งร่วมกัน โดยเชิญบุคลากรจากคณะต่างๆ มาให้ความคิดเห็นและแสวงหาแนวทาง ร่วมกัน เช่น การแก้ปัญหาคารับน้องใหม่ที่รุนแรง การแก้ปัญหานักศึกษาทุจริตการสอบ เป็นต้น โดยอาจจะจัดในรูปแบบของการวิจัยร่วมกัน หรือ จัดสัมมนาร่วมกัน

1.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคลากรของสถาบันมีโอกาสเรียนรู้ประสบการณ์จาก ภายนอกสถาบันเพิ่มเติม ในรูปแบบต่างๆ เช่น ศึกษาดูงานจากต่างสถาบัน จัดให้เสริมประสบการณ์ ในสถานประกอบการ เป็นต้น

1.4 ส่งเสริมการตั้งศักยภาพของคณะ หน่วยงาน และบุคลากรในสถาบันร่วมสร้างสรรค์ และดำเนินกิจกรรมพัฒนานักศึกษา

2. การดำเนินการบูรณาการระหว่างศาสตร์ ผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติ ซึ่งเครือข่าย บัณฑิตอุดมคติ ถือเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเกี่ยวกับการบูรณาการระหว่างศาสตร์ เพราะแสดง ถึงความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในการเชื่อมโยงความรู้ แนวคิดและประสบการณ์ เพื่อ แสวงหาแนวทางการดำเนินงานเพื่อการแก้ปัญหาในประเด็นปัญหาาร่วมของทุกสถาบัน ซึ่งอาจ ดำเนินการในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

2.1 พัฒนาให้เครือข่ายบัณฑิตอุดมคติทั้ง 6 เครือข่ายทั่วประเทศ ทำหน้าที่เป็นแกนนำ ให้เกิดความร่วมมือกัน ในรูปแบบของการคิดร่วมกัน การทำงานร่วมกัน การสร้างความร่วมมือ ร่วมใจ การผลักดันและขับเคลื่อนร่วมกันในกิจกรรมการพัฒนานักศึกษา การร่วมมือกันแก้ปัญหา ในประเด็นที่มีเป็นปัญหาร่วมของสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่าย เช่น ประเด็นปัญหานักศึกษา ขาดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ปัญหานักศึกษาขาดวินัยในตนเอง เป็นต้น

2.2 เป็นเวทีให้เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านพัฒนานักศึกษา ระหว่าง สถาบันต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสการเรียนรู้ประสบการณ์ที่ดี รูปแบบการดำเนินการที่ดีด้านพัฒนา นักศึกษาซึ่งสถาบันต่างๆ มีอยู่ ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ๆ ด้านการพัฒนานักศึกษา ของสถาบันอุดมศึกษา

3. การดำเนินการบูรณาการระหว่างศาสตร์ในกิจกรรมเพื่อการพัฒนาการศึกษา อาจดำเนินการในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

3.1 สร้างโอกาสการเรียนรู้ข้ามศาสตร์แก่นักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาเกิดแนวคิดถึงความ สัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ที่ตนศึกษากับศาสตร์อื่น ๆ

3.2 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนสัมผัสความเป็นจริงในสังคม เช่น ชุมชน ผู้ด้อยโอกาสในสังคม เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้ว่า การแก้ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องใช้หลายศาสตร์ เข้ามาช่วยแก้ไข

3.3 สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้สัมผัสผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักคิด ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ประสบการณ์จากบุคคลภายนอกศาสตร์สาขาที่ตนเองศึกษา

3.4 ส่งเสริมโอกาสการรวมตัวของนักศึกษาระหว่างคณะเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้แนวคิดจากเพื่อนต่างคณะ และเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกัน ได้ทำงานร่วมกัน เรียนรู้การเปิดใจกว้างที่จะไม่ยึดติดแนวคิดที่ตนได้รับในศาสตร์สาขาที่ตนศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 7 เรื่อง พัฒนาศาสตร์แห่งบูรณาการผ่านเครือข่ายบัณฑิตอุดมคติไทยสู่การตกผลึกทางปัญญา, 2551

รายชื่อคณะกรรมการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย

1. นางสาวจิรณี ตันติรัตนวงศ์	อนุกรรมการที่ปรึกษา
2. รองศาสตราจารย์ สุภาพ ณ นคร	ประธานอนุกรรมการ
3. ศาสตราจารย์ศุภมาส พนิชศักดิ์พัฒนา	อนุกรรมการ
4. รองศาสตราจารย์เรณู พงษ์เรืองพันธุ์	อนุกรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชวลิต โอฬารพิริยกุล	อนุกรรมการ
6. รองศาสตราจารย์วสิน อิงคพัฒนากุล	อนุกรรมการ
7. รองศาสตราจารย์อำนาจ อยู่สุข	อนุกรรมการ
8. นางสาวสมสุข ธีระพิจิตร	อนุกรรมการ
9. นางมานิต บุญประเสริฐ	อนุกรรมการ
10. นายจิรวุฒิ วีระกร	อนุกรรมการ
11. นางวราภรณ์ สีนันท	อนุกรรมการ
12. นางอรสา ภาววิมล	อนุกรรมการและเลขานุการ
13. นางสมสมร วงศ์จิต	ผู้ช่วยเลขานุการ
14. นางนพรัตน์ ประสาทเขตการณ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษา

นางสาวจิรณี ตันติรัตน์วงศ์

นางวราภรณ์ สีหนาท

นางอรสา ภาววิมล

รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา

นักวิชาการศึกษานโยบายพิเศษ

คณะผู้จัดทำ

1. นางสาวสมร วงศ์จิต
2. นางสาววันรพี ถาวรชัย
3. นางสาวนพรัตน์ ประสาทเขตการณ์
4. นายเมธัส บรรเทิงสุข
5. นางสาวเปรมจิต ศิริวัฒนะตระกูล
6. นางวิลาวัลย์ เจริญภาพ
7. นางสาวพิชญ์สินี ทรัพย์ปรีชา
8. นางสาวชลธิชา ไธจนแสง
9. นายนพรัตน์ นาชาสิงห์